

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Hi 6043

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

Digitized by Google

cette edit. est augm.

des additions de m.

de la monnaie depuis

la p. 381. ju sque à la fin

elles ne sont pas dans

la traduct. françoise,

qui a été faite sur la
Ire edit.

AMSTELÆDAMI,
Apud JOHANNEM WOLTERS et
YSBRANDUM HARINGA. 1687.

PETRI PETITI,
Philosophi, & Doct. Medici
DE
AMAZONIBUS
DISSERTATIO,

Quâ an verè extiterint, necne, va-
riis ultro citroque conjecturis &
argumentis disputatur.

*Multa etiam ad eam gentem pertinentia,
ex antiquis monumentis eruuntur
atque illustrantur.*

Editio Secunda, Auctior & Correctior.

AMSTELODAMI,

Apud { JOHANNEM WOLTERS } 1687.
 &
 YSBRANDUM HARING, }

A D

CAROLUM CÆSAREM
BAUDELLOT
DE DAIRVAL,
CAUSARUM
IN SENATU PATRONUM,

Eruditissimum Virum.

DE Amazonibus quæstio,
Carole Cæsar Amicorum ju-
cundissime, cùm per se diffi-
cilis est ad explicandum, propter
antiquitatem, quæ vel certissimis
rebus ipsa temporum longinqui-
tate nebulas offundit; tum homi-
num opinionibus periculosa, ne-
gantium ea extitisse, quæ consue-
tis

*

EPISTOLA.

ris sibi & notis parum consentanea vident. Quæ si legere dignentur, non alia mente legunt, ac quæ Poëtæ ad studiorum voluptatem, aut proprii ingenii ostentationem indubitato furoris impetu componunt. Cæterùm sic existimo, nihil esse, quod magis ardorem restringere, impetumque scribendi tardare bene sanis hominibus valeat, quam si intelligant, quæ scripturi sunt, ea nullam apud eruditos habitura fidem, aut speciem veritatis. Omnes profectò veritatem amamus, mendacium odimus: ac quanquam fictis multis ingenium & exquisitam artis rationem lenocinari constat; non tamen fieri potest, ut pari intentione & studio illa vanitatis suspecta amplectamur, ac quæ vera esse con-

EPISTOLA.

confidimus. Namque illis tunc
solum locum damus, cum vacui
sumus, ceu petauristarum saltibus,
aut prestigiatorum miraculis, &
aliis ludicris, non sine quodam co-
rum, qui talia venditant, contem-
ptu; quo pacto & omnes histrio-
num successibus in theatris ap-
plaudunt, cum interim nemo pau-
lo honestior non ejusmodi homi-
num sortem asperneretur. At quæ
solidæ disputationis auctoritatem
in literis habent, his omnes tota in-
tentione, nec sine scriptoris vene-
ratione, & grata recordatione ani-
mum applicant. Hæc considerans,
fateor me abhorruisse semper ab-
exponendis Amazonum rebus;
cum animadverterem, quæ de his
in literas relata essent, quibusdam
viris doctissimis, & magnis aucto-
ribus,

EPISTOLA.

ribus, mendacii esse suspecta & fabulosa cenferi. Neque aliâ porrò causâ factum est, ut cùm tu contrariis aliorum auctoritatibus ad ambigendum impulsus mecum sæpe egisses, ut quid de Amazonibus sentirem, accuratiùs tibi scripto differerem, distulerim hæcenus satisfacere petitioni tuæ. Nunc quando idem rogare non desinis, morem geram, ne quid tibi à me negatum, quod in me esse videretur, conqueri possis: ita enim pridem decrevi, nihil esse in literis aut aliis rebus tam arduum, tamque periculosum, quod non tuâ causâ tentare debeam; quò eodem te quoque in me esse animo ex multis intellexi: id enim planè à nobis quæ inter nos amicitia intercedit, suo jure postulat. Si quid est

E P I S T O L A.

est igitur in hac scriptione mea, quod studiosos juvet, id tibi debebunt, non solum quia mihi scribendi auctor fuisti, sed maximè eorum monumentorum causa, quæ partim mihi è tuo instructissimo penu literario suppeditasti, partim ex aliorum Musæis, atque ipsa Regis Gæza per amicos tuos utendâ impetraisti. Quo in numero profuit in primis nobis præstantis viri *Rainssantii* ei Gæzæ Præfetti humanitas, qui nihil ex eo Thesauro, quod ad rem pertineret, nobis non promptum & exploratum esse voluit. Neque verò Vir ille fortunatus, eâ solum gratiâ, quâ apud primos regni Proceres & Administros valet, prodesse aliis contentus est; sed etiam, ut est eruditissimus, ea ipse in lite-

*

3

ris

EPISTOLA.

ris molitur, quæ apprimè nostrorum temporum felicitati congruant. Qua Viri optimi & aliorum bonorum suffragatione non parum me confirmatum fateor, ut in hac vetustissimarum rerum caligine certiùs gradum figerem. Sed de his hætenus. Nunc missis ut apud eruditum & satis paratum, exordiorum ambagibus, quibus homines otiosi lectores suspendunt, antequam ad rem veniant, statim propositum aggredior.

IN-

INDEX. CAPITULUM.

C APUT I. De iis quæ an verè fuerint, dubitatur.	pag. 1
Cap. II. Disputationis scopus apertius demonstratur, eorum objectiones qui Amazonum Rempub. negant.	8
Cap. III. Quæ adversus Amazonum regnum afferuntur à Philosophis.	14
Cap. IV. Quorundam expositio, Amazonum acta non negantium quidem, sed explicantium.	18
Cap. V. Aliæ expositio proponitur & confutatur.	26
Cap. VI. Temerarium videri, negare quod tot præstantes scriptores consensu, ut verum memoria mandarunt.	32
Cap. VII. Quæ occasione Scytharum femina Amazonum regnum condiderint.	38
Cap. VIII. Non esse absurdum Amazones fuisse quales traduntur, variis rerum documentis probatur.	48
Cap. IX. De causis inusitata Amazonum indolitiæ primò de loco.	50
Cap. X. De regione in qua Amazones habitant.	54
Cap. XI. De Scythici cæli natura.	56
Cap. XII. De locis Ponto adjacentibus, ubi olim Amazones habitarent; & gentium in iis oris feritate.	60
Cap. XIII. Idem ex iis quæ regio Amazonibus habitata producit, probatur.	73
Cap. XIV. Quod multum potuerit educatio ab infantia conferre Amazonibus ad inusitatum illum animi & corporis vigorem & præstantiam.	79
Cap. XV. Superioris disputationis confirmatio.	87
Cap. XVI. Quod audacia corporis exercitatione & laboribus augeatur.	97
Cap. XVII. Amazonum fortitudinis alia causa remotior, sed non minus seriò pensanda.	101
Cap. XVIII. Non posse homines eodem modo se habere per universum terrarum orbem, ostenditur.	108
Cap. XIX. Strabonis dubitationes solvuntur.	114
Cap. XX. An sit incredibile, civitatem ex solis mulieribus consistere.	119
Cap. XXI. De Amazonum cultu.	130
Cap. XXII. De consuetudine mammam dextram adimendi puellis apud Amazones.	136
Cap. XXIII. Quæ sine mamma dextra incrementum prohiberent Amazones.	147
Cap. XXIV. De Amazonum armis.	153
Cap. XXV. De Amazonum pelta.	169
	Cap.

INDEX CAPITUM.

Cap. XXVI. <i>Alia opinionones de palta Amazonica.</i>	181
Cap. XXVII. <i>De aliquot bellicis Amazonum expeditionibus; & quo instrumenti genere signum incundi certaminis dare sole- rent.</i>	191
Cap. XXVIII. <i>De Amazonum monumentis, ac primùm de urbe Themiscyra, montibus Amazonum, & fluvio Thermodonte.</i>	203
Cap. XXIX. <i>De Themiscyreos campo, & diversis Amazonum habi- tationibus.</i>	213
Cap. XXX. <i>De urbe Epheso, & Templo Ephesia Dianæ.</i>	219
Cap. XXXI. <i>De Smyrna & Asia urbibus; item de palude Asia, & prato. Cur in quibusdam nummis Amazon exprimitur templum manu sustinens.</i>	234
Cap. XXXII. <i>De Thyatira, & bipennii symbolo in nummis.</i>	249
Cap. XXXIII. <i>De Myrina & Cuma.</i>	256
Cap. XXXIV. <i>Magnesia; Sipylene, unum è Matris Deum cognò- mentis. Emendatur Strabo.</i>	265
Cap. XXXV. <i>Amisus, Amastris.</i>	271
Cap. XXXVI. <i>De quibusdam aliis urbibus, qua vel auctorum te- stimonio, vel numismatum conjecturis vel qua alia occasione ad Ama- zonas pertinere existimantur.</i>	277
Cap. XXXVII. <i>De locis, quorum aliqua in Amazonum historia mentio habetur, ac primùm de Thiba.</i>	290
Cap. XXXVIII. <i>De loco Acmonio, & Maris insula.</i>	299
Cap. XXXIX. <i>De Diana Astratea, & Amazonis Apollinis tem- plis.</i>	306
Cap. XL. <i>De sepulcris Amazonum.</i>	313
Cap. XLI. <i>Scrupulus qui circa Amazonum nomina exoritur; re- mouetur.</i>	329
Cap. XLII. <i>Qua ad chronologiam historia Amazonum perti- nent.</i>	343
Cap. XLIII. <i>De supremis Amazonum temporibus.</i>	361

D E
A M A Z O N I B U S
 D I S S E R T A T I O ,

Quâ an verè extiterint , necne , variis
 ultro citroque argumentis & conje-
 cturis disputatur.

C A P U T I.

De iis quæ an verè fuerint , dubitatur.

RINCIPIO nonnulla de uni-
 verso earum rerum genere,
 de quibus, cùm ampliùs non
 sint , an extiterint , ambigi-
 tur , præmittere operæ pretium cen-
 seo ; quod tanquam fundamentum sit
 præsentis disputationis. Ne quis me id
 nunc agere putet , an falsa illa omnia,
 quæ sunt literarum monumentis de

A

Ama-

Amazonibus prodita, nullumque omnino ejusmodi olim fuerit mulierum genus, quod eo nomine diceretur. Id enim fieri non posse, ex multis intelligi potest. Quod enim famâ est vulgatum, quodque multorum sermonibus & scriptis ita celebratum, ut nulla temporum longinquitate hominum animis obliterari potuerit; quî falsum penitus esse possit, non video. Nota est Hesiodi sententia de hoc rerum genere:

Φήμη δ' ἔτι γὰρ πάμπαν ἀπόλλυται ὡς πῖνα λαοὶ
Πολλοὶ φημίζουσιν.

Cui consonum illud Philosophorum in Paraphrasi Averrois ad librum Aristotelis de Somno & Vigilia: *Famosa, aut sunt necessaria penitus, aut ex parte: neque fieri potest, ut famosum omni ex parte sit falsum.* Et rectè id quidem: quod enim penitus nihil est, id ut nullam naturam vimque habet, sic neque ullam ex se actionem edere, aut sensibus humanis animoque notitiam afferre potest. Cui consequens est, ut neque materiam cuiquam dicendi,

cendi, nedum disputandi præbere valeat.

His accedit Palæphatus, qui eâdem, ut apparet, consideratione inductus, ea omnia quæ literarum monumentis prodita ad nos usque pervenerunt, facta credi oportere censet: solum id videndum, num ad eum modum quo facta perhibentur, an secus; in quo aliquam existere posse dubitationem fatetur. Verba quibus id dicit, ex præfatione libri, quem *πρὸς ἀπίστων ἱστοριῶν* conscripsit, subjungere placet. *Τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν πείθονται πᾶσι τοῖς λεγόμενοις, ὡς ἀνομίλητοι σοφίας καὶ ὑπιστήμης· οἱ ἤ πυκνότεροι τὴν φύσιν, καὶ πολυπράγμονες, ἀπιστοῦσι τοῖς ἱστορίαις μηδὲν γινώσκοντες τῶν ἐμῶν ἢ δοκεῖ γινώσκοντες πάντα τὰ λεγόμενα. ἔργα γὰρ ὄνομα μόνον ἐγγίνοντο, λόγῳ ἢ πρὸς αὐτῶν ἔδειξεν ὑπερῆξεν· ἀλλὰ πρότερον τὰ ἔργα, εἴθ' ἔτι καὶ ὁ λόγος, ὁ πρὸς αὐτῶν. ὅσα ἢ εἶδη καὶ μορφαὶ εἰσι λεγόμενα, καὶ γινόμενα τότε, αἱ νῦν ἔκ εἰσι, τὰ τοιαῦτα ἐκ ἐγίνοντο.* i. e. *Hominum namque alii, & ii maxime, qui ab omni sapientia atque eruditione alieni sunt, omnibus illis quæ uti-*

A 2 que

que dicantur, persuasi, fidem adhibere consueverunt. Quidam verò naturâ prudentiores, & magis curiosi, omnia illa quæ fieri perhibentur, ut penitus credant, adduci nequeunt. Mihi autem, quæcumque dicta jam fuerint, facta esse omnia videntur. Neque enim nomen duntaxat eorum fuisse putandum est; ita enim nullus de his sermo esse potuisset: verum ipsa primum opera resque fuerunt, deinde sermo de his haberi cæpit. Quæcumque autem species & formæ, tunc factæ dicuntur, quæ nunc nullæ existunt, hæ profectò factæ non fuerunt. Qui locus Palæphati mihi in memoriam redigit illum Hippocratis, qui extat in libello aureo περὶ τέχνης: inter alia etenim argumenta, quibus vir ille magnus Medicinæ oppugnatores in ordinem cogit, hoc quoque utitur. Δακτέει δὴ μοι τὸ μὴ οὔπαν, τέχνη εἶναι εὐδεμία ἐκ ἔσσαι· καὶ γὰρ ἄλογον τὸ ἐόντων τι ἰγχεῖσθαι μὴ εἶναι. Omnino itaque nulla videtur mihi ars esse, quæ non existat: absurdum enim est eorum quæ sunt, aliquid putare esse quod non est. Est autem argumentum ejusmodi: quod nemo neque oculis,

oculis, neque alio sensu ullo usurpavit, id neque cogitare, neque mente informare potest: quod ergo aliquis, immo omnes homines cogitant, intelligunt, in ore habent, id si non totum, saltem aliquâ ex parte aliquo sensu & mentis agitatione animadversum fuisse oportet, omnes autem quandam esse artem medendi cogitant atque etiam definiunt; tum sermone usurpant: ergo huiusmodi ars quæpiam existat, necesse est.

Cæterum id ex nominum ipsorum quæ signa sunt rerum, ejusque notitiæ, quam de iis habemus, consideratione, idem summus auctor declarat eodem loco.

Postquam enim posuit, ea quæ sunt videri semper atque cognosci; ea autem quæ non sunt, neque videri, neque cognitione ulla comprehendere, subdit: Γινώσκεται τοίνυν (τὰ ἑόντα) δεδαικμένων ἤδη τῶν τεχνῶν ἢ ἑδεμῖα ἐστίν, ἥ γε ἐκ τῆς αἰδέας ἔχ' ὁρᾶται· οἶμαι δ' ἔγωγε, καὶ τὰ ὀνόματα αὐταῖς (τέχνης). Διὰ τὰ εἶδεα λαβεῖν. ἄλογον γάρ, διὰ τῶν ὀνομάτων τὰ εἶδεα ἡγεῖσθαι βλαπτεῖν, καὶ ἀδιώκτον. τὰ μὲν γάρ ὀνόματα, φύσις νομοθετήματα ἐστὶ· τὰ δ' εἶδεα ἔ-

νομοθετήματα, ἀλλὰ βλασήματα. i. e. Cognoscuntur itaque (quæ sunt) demonstratis jam artibus, & nulla est ars, quæ non ex specie quadam rerum videatur: arbitrorque ego etiam, nomine artibus ex speciebus accipi & imponi. Absurdum enim est existimare, ex nominibus species rerum germinare & provenire, imò etiam impossibile est. Nomina enim lege quâdam naturæ indita sunt: species autem rerum non lege sancitæ sunt, sed naturæ germina existunt. Quæ verba ad sensum suprâ expositum redeunt; quia non quæisivissent homines vocabula ad res exprimendas, quæ prorsus non essent. Rerum quippe species naturæ opera sunt & germani foetus; nomina autem hominum inventa ad res indicandas.

Non absimile argumenti genus videre est apud Firmicum in Præfatione Astronomicæ, ubi dicta eorum expendit, qui petitam ex astris divinationem impugnant, iisque respondet. *Qui quantò (inquit) vehementius pugnant, quantòque magis omnes persuadendi vias quæ-*
runt,

rant, tantò fidem astrologiæ vehementius fortiùsque communiunt. Neque enim esset ejus vera substantia, nisi contra eam tantis argumentorum viribus niterentur. Quæ postrema verba laborant ex unius dictionis, nisi, transpositione: sic enim legendum est. Neque enim, nisi vera esset ejus substantia, contra eam tantis argumentorum viribus niterentur. Hoc enim vult Maternus, quod multi astrologiam exquisitis ad fidem illi derogandam argumentis pulsant; hoc ipso, non esse inane id nomen ostendi, quod nemo contra id quod prorsus non est, disputet.

His porrò consentaneum est, ne ipsas quidem fabulas omnino esse aspernandas, quæ neque literis mandari, neque ad posteros manare potuissent, si nihil prorsus veri iis subesset. Neque dixisset Aristoteles, Philosophos esse φιλομύθους, fabularum amatores. Tametsi enim hujus affectionis eorum causam censet admirationem, quam fabulosæ narrationes excitant, utpote multa habentes miranda: (sunt autem Philoso-

A 4

phi

phi admirabundi; facit enim admirari ignorantia causarum; ex admiratione autem sequitur amor investigationis) videtur tamen aliò etiam spectare hæc sententia, nempe ad illa quæ sub fictionum involucris latent. Sed de fabulis aliàs.

CAPUT II.

Disputationis scopus apertius demonstratur, eorum objectiones qui Amazonum Rempublicam negant.

QUOD igitur & in Amazonum historia aliquid veri lateat, ex dictis patere arbitror. Et in hoc quidem nullam video esse controversiam. Neque enim credo aliquem esse tam imperitum, ut negare audeat, innumeras variis temporibus & locis illustres feminas extitisse, non solum corpore robustas & bellicosas, sed etiam prudentiâ excellentes: quod si, ut par est, conceditur; quid obstet, quominus eo in albo fuisse

fuisse Amazonas credamus, non video. Id solum offendit, & negotium facit non mediocre; quod de mulierum seorsum absque viris degentium regno & bellicis facinoribus memoriæ est proditum. Quia etenim talis Respublica nusquam hodie reperiri in universo orbe terrarum, creditur; propterea admirabile hoc videtur, & fabulis propius, quàm rebus veris: utpote ab omnium, quæ notæ sunt, gentium moribus & institutis alienum. Ex quo etiam ambigitur, an olim hujusmodi visa in terris civitas fuerit, cùm præsertim non desint scriptores magnæ auctoritatis, qui regnum illud Amazonum fabulosum planè arbitrentur. In quibus & Strabo est, qui multa *περὶ αὐτῶν, καὶ πίστεως πόρρω*, hoc est, portentosa & fide indigna in historia Amazonum notat. Quam ejus censuram ex libro τ' *γεωγραφικῶν* undecimo, huc transferre visum est. *Τίς γὰρ ἂν πισύσειεν, αἷς γυναικῶν στρατὸς, ἢ πόλις, ἢ ἔθνος· οὐσαίη ἂν ποτε χωρὶς ἀνδρῶν, καὶ ἄ μόνον ᾗ οὐσαίη, ἀλλὰ καὶ ἐφόδους ποιῇ.*

A 5.

σαφ. 20

σαι, ὅτι πλὴν ἀλλοτρίαν, καὶ κρατήσκειν ἔ-
 ῥ' ἐγγὺς μόνον, ὥστε καὶ μεχρὶ τ' νῦν Ἰω-
 νίας περελθεῖν, ἀλλὰ καὶ διὰ Πόντον σεί-
 λαι στρατιάν μεχρὶ τῆς Ἀττικῆς; τῆτο γὰρ
 ὁμοιον, ὡς ἂν εἰ τις λέγοι τὰς μὲν ἄνδρας
 γυναικας γινομδράς τὰς τῶν, τὰς ὅ γυναι-
 κας ἄνδρας. i. e. *Quis enim credat fuisse*
unquam exercitum, aut civitatem, aut
gentem, quæ ex solis constaret mulieri-
bus, nec solùm constaret, sed incursio-
nes in alienam faceret terram; nec vici-
nis modò sic prævaleret, ut in Ioniam
usque processerit, verùm etiam exer-
citum trans Pontum usque in Atticam
mitteret? Id enim perinde est, ac si
quis dicat, viros tunc mulieres fuis-
se, & mulieres viros. Hæc Geogra-
phus, cujus in sententiam multi pedibus
vadunt.

Verùm hunc locum evolvere con-
 venit, ut quas adversus vulgatam de
 Amazonibus opinionem, continet dif-
 ficultates; apertam in lucem adducan-
 tur. Prima est, quòd incredibile sit,
 aliquam civitatem ex solis mulieribus
 constare. Altera, quòd talis mulierum
 socie-

focietas aliis prævaluerit gentibus, & dominata sit. Tertia, quòd exercitus in longinquas regiones transmiserit. Sic autem disputatio in ordinem paucis instrui potest. Quod virorum proprium est, mulieribus convenire non potest. Sed civitates condere & regere, conscribere exercitus, ducere, res gerere, imperium armis propagare, aut virorum est proprium, aut sine viris obtineri non potest; ergo tantis rebus perficiendis segregatarum à viris mulierum societatem ullam parem esse potuisse credendum non est.

Est autem aliud argumentum hisce in verbis sequentibus: *Τὴν δὲ Θερμίσκυραν, καὶ τὰ περὶ τὴν Θερμώδοντα πεδία, καὶ τὰ ὑπερκεῖμενα ὄρη, πάντες Ἀμαζόνων καλεῖσιν, καὶ φασὶν ἐξελαθῆναι αὐταῖς ἐνθένδε ὅπκα ἢ νῦν εἰσὶν, ἐλίσσαι τε καὶ ἀναποδείκναι καὶ ἀπίστως ἀποφαίνειν*). i. e. Etenim *Themiscyram* & vicinos *Thermodonti campos*, & montes quibus ii campi subjecti sunt, *Amazonum* dicunt, hasque ab iis sedibus expulsas. Ubi autem nunc sint, perpauci id quidem, & sine demonstratione

aut ratione ulla verisimili tradunt. Subest, inquam, his verbis hæc argumentatio: Si olim fuissent Amazones vicinis Thermodonti locis ubi urbs fuit Themiscyra, cum à multis seculis nullas ibi esse constet, necesse est inde expulſas fuisse; & si expulſæ fuerunt, commigrasse in alia loca, quod dici non potest, cum nemo quò transierint, quibusve in locis nunc sint, ostendere possit. Hæc, nisi fallor, sententia est horum verborum, tanquam necesse sit, quæ olim fuerunt, posteriore etiam superesse ævo; quæ nunc non sint, nunquam fuisse. Quo etiam fundamento Melissum & Lamiscum Samium in nixos in hoc controversiæ genere ostendit Palæphatus citato loco, post verba allata. Εἰ γὰρ τότε καὶ ἄλλοτε ἐγέρετο, καὶ νῦν πινεταί, καὶ αὖθις ἔσται. αἰεὶ γ' ἐγώ γε ἐπαινῶ τὰς σωζομένας Μέλιον καὶ Λαμίσκον τὸ Σάμιον, ἐν δὲ χῆ λέγοντας· ἔστιν αὖ ἐγέρετο, καὶ νῦν, καὶ ἔσται. Ita enim hic locus legendus, qui in Græca editione Basileensi corruptus est. i. e. *Si enim tunc & aliàs, nunc etiam fit, & rursus erit:*
sem-

semper equidem ego Melissum & Lamiscum Samium scriptores laudo, initio dicentes ; Quæ olim facta sunt , nunc etiam sunt & erunt.

Sed de hoc fundamento & genere disputationis infrà accuratiùs considerabimus. Reliqua Strabonis videamus, qui hæc quoque perquam oratoriè addit, de Thalestria Amazonum Regina, quam Alexandro in Hyrcania prolis causâ congressam Clitarchus & alii scriptores tradunt. Quod eâ causâ commemorat Strabo, ut illud ostendat quod est apud Terentium, *fallacia alia aliam trudit*. Hoc namque fieri non potuisse ostendit, neque ab idoneis auctoribus proditum fuisse. Ergo fabulosum. Igitur & cætera quæ de Amazonibus dicuntur. Et de Strabonis & aliorum veterum, Amazonum historiam impugnantium disputationibus hætenus.

CAPUT III.

*Quæ adversus Amazonum regnum
afferuntur à Philosophis.*

NUNC quid ex Philosophis adversus eandem opinionem de Amazonum civitate & regno afferri possit, eodem ordine subungere operæ pretium est. Nimirum hi rem suo more altius repetentes, ostendunt, naturæ legem atque ordinem hunc in omni rerum congregatione & cœtu esse positum, ut in ea una quædam pars præsit & imperet; altera subjecta sit & obtemperet. Illud quidem quod est melius ut imperet, pareat autem quod deterius infirmiusque est, eadem naturæ ratio postulat: idque in omni rerum compositione obtinere docet Aristoteles in primo de Republica cap. 5. καὶ τὸτο (inquit) ἐκ τῆς ἀπάσης φύσεως ἐκπύεσθαι τοῖς ἐμψύχοις καὶ γὰρ ἐν τοῖς μὴ μετέχουσι ζωῆς, ἐστὶ τις ἀρχή, οἷον ἀρμονίας. i. e. *Et hoc*

boc ab universa natura inest animatis : etenim & in iis quæ nullo vitæ munere donata sunt, quidam est principatus, qualis harmonia est, quâ totum continetur.

Ex his sequitur viros oportere universo muliebri sexui ubique præesse, quando in omnibus animalibus mares feminis esse præstantiores constat. Quod & Aristoteles eodem loco sciscit. Ἐπὶ δὲ τὸ ἄρρεν πρὸς τὸ θῆλυ φύσις, τὸ ἰσχυρότερον, τὸ ἤ χειρόν καὶ τὸ μὲν ἄρχον, τὸ δὲ δευτέρευον. *Præterea autem sic masculus & femina invicem se habent, ut alter melior naturâ sit, altera sequior : ille imperet, hæc pareat.* Et libri ejusdem cap. 12. Τότε γὰρ ἄρρεν φύσις ἔθιλεται ἡγεμονικώτερον, εἰ μὴ πᾶσι συνέστηκε ὡς αὖτε φύσιν. *Mas enim naturâ aptior est ad imperandum quàm femina, nisi quid præter naturam in constitutione contingat.* Hoc enim non ita perpetuum, ut in nonnullis particularibus non solùm hominum, sed etiam belluarum lex hæc exceptionem non recipiat, quod in ursarum & pantherarum genere observat idem Philosophus lib. 2. historiarum cap. 1.

Αἴτιον.

Ἀνδροπέρα ἢ τὰ θήλεια πάντα τ' ἀρρένων,
 πλεὺς ἄρκιου καὶ πέρδαλις τέτων ἢ ἡ θή-
 λεια δοκεῖ εἶναι ἀνδρείοτερα, ἐν ἣ τοῖς ἄλλοις
 γένεσι τὰ θήλεια μαλακώτερα, &c. i. e. *Fe-*
minæ omnes minùs quàm mares, sunt
animosa, exceptâ pantherâ & ursâ: fe-
minæ enim in his generibus videntur esse
animosiores, cùm in cæteris sint procul
dubio molliores.

Sic & in genere humano quasdam
 esse mulieres quibusdam viris & pru-
 dentiores & fortiores experientia do-
 cet, ex quo plurima exempla præ-
 stantium feminarum, & viris nihil in-
 genio, prudentiâ & animi magnitudi-
 ne cedentium, in sacris & exteris hi-
 storiis legimus: verùm hæc nihil ad
 Amazonum imperium, & victores mu-
 lierum exercitus. Ut enim non desint
 mulieres ad arma promptæ & audaces,
 laborumque patientes, & populis etiam
 regendis pares; non tamen multæ ejus-
 modi esse possunt, neque eo numero
 unquam, qui ad civitatem & imperium
 constituendum atque tuendum suffi-
 ciat. Tales enim paucas & rarò nasci
 faten-

fatendum est: quo ipso ostenditur non esse genus id mulierum in earum rerum censu ponendum, quæ naturæ lege proveniunt, sed potius in iis quæ præter naturam contingunt rarò & in paucis, ut monstra; quorum parens quidem natura, sed impedita, neque suæ spontis. Rara autem & monstrosa à scientiæ consideratione excludit Philosophia: ut enim vulgò dicitur, rara non sunt artis. Naturæ enim hæc ratio, ut semper eadem efficiat, aut *ὡς ἐπὶ τὸ πλὺν* in pluribus, ut Aristoteles multis locis definit.

Quòd autem non sit naturale feminas nasci armis idoneas, & laboribus bellicis pares, maximè intelligas ex beluarum constitutione. Cùm enim harum plerisque natura arma ad pugnandum dederit; non tamen ullo in genere fèminis, quibus ad pugnandum utantur, sed maribus tantùm. Qua de re ejusdem Aristotelis sententia extat lib. 3. de gen. animal. cap. 10. *οὐδὲν γὰρ τὸ πρὸς αἰκλῶ ὄπλον, τῷ θηλειῶν δίδωσιν ἡ φύσις.* i. e. *Nulli etenim feminae arma*

*arma ad pugnam , viresque exercendas
à natura tribuuntur.*

CAPUT IV.

*Quorundam expositio , Amazonum
acta non negantium quidem ,
sed explicantium.*

HIs difficultatibus nonnulli exterriti , neque tamen negare audentes , quod tanto veterum scriptorum consensu in literas relatum vident ; sic rem posse componi arbitrati sunt , ut revera genus mulierum bellicosum olim apud Scythas extitisse ; res quoque magnas gessisse fateantur : verum non sine viris , ut in aliis gentibus , quas Reginarum imperio subditas fuisse legimus. Nam & Semiramis Assyriis imperasse dicitur , Ægyptiis Cleopatra , Palmyrenis Arabiæ populis Zenobia , cujus tanta fuit animi magnitudo & constantia , ut diu Aureliani Imperatoris potentia resistere ausa fuerit. Bundui-
ca

ca etiam mulier supra sexum fortis, quanta auctoritate præfuerit Britannis, fidem fecerit Xiphilinus in Nerone, cujus verba adscribere placet. Ἡ δὲ μάλιστα αὐτὰς ἐρεθίσασα, καὶ ἐναντία Ῥωμαίων πολεμεῖν ἀναπείσασα, τὸ τε πρῶτον αὐτῶν ἀξιοθεῖσαι, καὶ τὸ πόλεμον παντὸς στρατηγήσασα Βουδδίκη ἡ γυνὴ βρεταννική, ἡ δὲ βασιλεῖς, μεῖζον, ἢ καὶ γυναικα φρόνημα ἔχουσα, &c. i. e. *Maximè verò excitavit, persuasitque, ut bellum cum Romanis gererent, Bunduica Britannica femina, orta stirpe regia, quæ non solum eis cum magna dignitate præfuit, sed etiam bellum omne administravit, cujus animus virilis potius quàm muliebris erat.* Et de Tomyride proditum notumque, ut quæ in Scythia regnaverit Cyri majoris ævo. Sic inter Scytharum gentes memorantur Sauromatæ γυναικοκρατέυμενοι. Plinius lib. 6. cap. 7. *Primi (inquit) Sauromatæ gunæocratumeni: unde Amazonum regna.* Mela etiam de iisdem Sauromatis lib. 1. cap. 20. *Una gens, aliquot populi, & aliquot nomina. Primi Mæotici* γυναι-

γυναικεγαλέμναι , *regna Amazonum*. Sic autem dicti, quòd iis mulieres imperarent : has autem mulieres fuisse ipsas Amazonas loca illa indicant.

Cæterum non est verisimile , quæ mulieres Scythis imperarent , nulla iis societate commerciove conjunctas fuisse ; cum præsertim eas nupsisse dicat Hippocrates libro de aëre , locis, aquis, quo loco Sauromatarum mores describit. Τεπέων (inquit) αἱ γυναῖκες ἰππάζονται τε καὶ ταξέουσιν , καὶ ἀκοντίζουσιν ἀπὸ τῶν ἵππων , καὶ μάχονται τοῖς πολεμίοις , ἕως ἂν παρθένοι ἐῷσιν. ὅτε δὲ παρθενύσιν ᾗ , μέγρις ἂν τῶν πολεμίων τρεῖς ἀποκτείνωσι , καὶ ὡς περὶ ζωνικέσιν , ἥπερ τὰ ἱερὰ θύωσι τὰ ἐν τῷ νόμῳ . ἢ δὲ ἂν ἄνδρα ἐωυτῇ ἄρῃται , παύεται ἰππάζασθαι , ἕως ἂν μὴ ἀνάγκη καταλάβῃ παγκρατὺς στρατείας . τὸ δὲ ξιὼν ᾗ μαζὸν ἐκ ἔχουσι , &c. *Harum (Sauromatarum) feminae equitant quidem , arcu sagittas excutiunt , jacula ab equis torquent , cumque hostibus , dum virgines sunt , certamen ineunt . Non de- virginantur autem prius , quàm ex hostibus tres confecerint : neque aliter viris jun-*

junguntur, quàm sacra more patrio fecerint. Quæ autem virum sibi sociarit; equitationis & militiæ vacationem habet, quandiu quidem communis expeditionis necessitas non cogit. Carent autem dextrâ mammâ, &c. Si nubunt Amazones, & ξυνοικέουσιν, cum viris habitant, sequi videtur non segregem eas penitus, ut proditum à quibuidam, vitam egisse.

Sed neque Isocrates in Panathenaïco de Amazonibus loquens, has videtur segregare à viris, cum Scythas ait cum Amazonibus profectas in bellum contra Athenienses: Σκῦθαί τ' (inquit) μετ' Ἀμαζόνων, τ' ἐξ Ἀρέως ἡμέας λεγομένων (supple ἐνέβαλον εἰς τ' χώραν ἡμῶν) αἱ τὴν στρατείαν ἐπ' Ἀντιόπῃ τ' Ἰππολύτης ἐποίησαν. &c. Scythæ verò cum Amazonibus, quæ Martis filiae dicebantur, in nostram regionem irruperunt; & propter Antiopam Hippolytæ filiam bellum intulerunt. Quibus verbis Isocrates communem his cum Scythis fuisse militiam significare videtur. Neque enim diceret Scythas cum Amazonibus in Atticam
im-

impressionem fecisse, si solæ Amazones id bellum gessissent. Neque obstat, quod eodem loco eâ causâ bellum Antiopæ illatum dicit, quod præter leges Theseum secuta fuisset, eique nupsisset. Αἱ τὴν στρατίαν ἐπ' Ἀντίοπῳ τῷ Ἰππολύτης ἐπιήσαν, τὴν τὰς τι νόμους ὤρῳσασαν τὰς παρ' αὐταῖς κειμένους, ἐραστῆσαι τι Θήσεως, καὶ συναχθῆσαι, καὶ συνεικῆσαι αὐτῶν. *Profectæ sunt propter Antiopen, quod Thesei amore capta, &c.* Nam transgressam quidem patrias leges Antiopen dicit, verum fortasse non eâ causâ, quia nupsisset, sed quia viro externo, huncque in alias terras profecuta esset.

Locus etiam Platonis de Amazonibus in 7. de Legibus, nihil aliud videtur sonare; cum iisdem exercendas studiis mulieres probat exemplo Amazonum, quas Sauromatidas vocat. Quem & locum adscribere haud pigebit. Ταῦτα δὲ καὶ περὶ θηλειῶν ὁ μὲν ἐμὸς λόγος ἂν εἴποι πάντα, ὅσα περ καὶ περὶ τῶν ἀρρένων, ἴσα καὶ τὰς θηλείας ἀσκεῖν δεῖν, καὶ ὅθεν φεβηθεὶς εἶπαιμ' ἂν τῶν τῷ λόγον, ἔπειτα πικρῆς, ἔπειτα γυμνασικῆς ὡς ἀνδράσι μὲν πρέ-
πιν

πιν ἀν εἴη , γυναιξὶ δὲ ὅκ ἀν πρέπον . ἀκύν
 γὰρ δὴ μύθους παλαιὸς πίπισμα . i. e.
Eadem quoque de feminis quæ & de ma-
sculis lex mea sanciet : eadem enim ab
utrisque volumus exerceri . Neque ve-
rebor dicere , equestrem disciplinam at-
que gymnasticam mulieribus & viris ho-
nestam esse . Hoc enim ex veteribus au-
divi fabulis , fidemque habeo . Quas fa-
bulas intelligat , sequentia declarant :
mox enim mulierum circa Pontum ha-
bitantium , quæ Sauromatides dicantur ,
exemplum subjungit , quarum myriadas
suo adhuc tempore ibi superfuisse dicit .
 Τὰ δὲ νῦν , ὡς ἐπεὶ εἰπεῖν , οἶδα ὅτι μυριά-
 δες ἀναριθμηταὶ γυναικῶν εἰσὶ τῷ περὶ τὸ Πόν-
 τον , αἱ Σαυροματίδες καλεῖσιν αἷς ἐχ' ἵπ-
 πων μόνον , ἀλλὰ καὶ τόξων , καὶ τῶν ἄλλων ὅπλων
 κοινωνία , καὶ τοῖς ἀνδράσι ἴση περὶ ταχυμυθία ,
 ἴσως ἀσκήται . *Nostris etiam temporibus*
non ignoro esse circa Pontum innumera
mulierum millia , Sauromatidasque vo-
cari , quibus non equorum modò , verùm
etiam arcuum cæterorumque armorum
æqualis cura cum viris & exercitatio sit
instituta .

Quin

Quin igitur fabulas de Amazonibus
 priscis vulgatas intelligat, non est quod
 quisquam dubitet. Quod autem ficta
 illa non putet, quæ de regno Ama-
 zonum traduntur, satis indicat, cum se-
 se iis fidem adhibere dicit. Cur igitur
 fabulas appellat? Quia ita multis vide-
 batur, qui quæ præter consuetudinem
 referri audiunt, statim ut ficta & fabu-
 losa respuunt. Clarè hoc ex ejusdem
 dialago, qui inscribitur Gorgias, sive de
 Rhetorica, intelligi potest: ubi Socra-
 tes cum Callicle disputans, & sermo-
 nem antiquum de animarum apud In-
 feros judicio, & aliis arcanis orsurus,
 hac præfatione utitur. Σω. Ἀκκε δὴ
 Φασὶ μάλα καλὲ λόγος, ὃν σὺ μὲν ἡγήσῃ
 μῦθον, ὡς ἐγὼ οἶμαι. ἐγὼ δὲ λόγον· ὡς ἀλη-
 θῆ γὰρ ὄντα σοὶ λέξω, ἃ μέλλω. *Audi igitur, ut aiunt, pulcherrimum sermonem, quem tibi arbitror fabulam visum iri: ego verò non fabulam, sed sermonem puto. Certè tanquam vera, tibi, quæ dicturus sum, narrabo.*

Quomodo autem colligatur ex hoc
 loco Platonis, Sauromatidas, sive A-
 mazo-

mazonas, in eadem cum viris civitate vixisse, quivis facilè intelliget, si hunc locum è Legum Dialogo 7. cum illo Hippocratis suprà citato conferat. Ita enim cognoscet Platonem, quæ ibi de Sauromatidum studiis dicit, ab Hippocrate sumpsisse; idem proinde de eo mulierum genere sensisse cum Hippocrate; nuplissè videlicet, has, atque cum viris indigenis more aliarum mulierum vixisse.

Hanc etiam opinionem maximè est amplexus Goropius Becanus in Amazonicis. Cùm enim Amazonum historiam ibi tuendam atque illustrandam suscepisset, non seorsim has sine viris vixisse, aut res gessisse censet; sed viris aliarum mulierum ritu conjunctas fuisse. *Freti igitur (inquit) tum ratione quâ docetur, nullam solis mulieribus civitatem consistere posse, tum hoc gravissimo testimonio (Hippocratis) asserimus, Amazones mulieres semper Sauromatarum uxores fuisse: Sauromatas verò hos è locorum descriptione contendimus alio nomine Cimmerios vocari.*

B

Hæc

Hæc ferè pro illa opinione Amazonas à virorum societate haud segregantium, & ita quæ de iis produntur, exponentium, satis probabiliter hætenus dicta videri possunt. Nolim tamen statim lectorem cordatum illi assensum præbere, sed iudicium differre, donec reliqua viderit, & perducta ad finem sit disputatio.

C A P U T V.

Alia expositio proponitur & confutatur.

MEMINIT hujus interpretationis Palæphatus in titulo περὶ Ἀμαζόνων, his verbis: Περὶ Ἀμαζόνων τῶνδε λέγουσιν, ὅτι ἂν γυναικες ἦσαν, ἀλλ' ἄνδρες βάρβαροι. ἐφόρον ἣ χιτῶνας ποδήρεις ὥσπερ αἱ θρῆσσαι, καὶ τὸ κόμην ἀνεδέοντο μίτραις. τὰς δὲ πώγωνας ἐξυρῶντο, καὶ διὰ τῆς ἐκάλειτο πρὸς τὴν πλεμίων γυναικες. i. e. *De Amazonibus hæc dicunt, has non fuisse mulieres, sed viros barbaros. Hi quia*

quia Thressarum mulierum more tunicas ad pedes demissas gerebant, comamque mitrâ coërcebant, & barbam radebant, mulieres ab hostibus vocabantur.

Haud absimili machina utitur Goro-pius citato loco : morem fuisse apud Sauromatas, ut uxores suas armatas cum filiis adhuc tironibus & investibus, in hostes præmitterent, qui prælium occuparent. Unde hostibus error, quòd imberbes adolescentes à matribus non discernèrent. Hæc illi; quæ quàm sint inepta & absurda, facile cuivis mecum accuratiùs consideranti patebit.

Aut enim illi barbari, cùm viri verè essent, & strenui, tamen ab hostibus falsa specie deceptis viri esse non videbantur, sed mulieres per ignorantiam vocabantur : aut planè cogniti ab iis, interim per jocum aut contumeliam, sumpta occasione ex eorum habitu viris haud conveniente, mulierum appellatione traducebantur : utrum dicatur, par absurditas sequitur : priùs quidem quia verisimile non est, diu tanto in errore versari potuisse homines inter se bellan-

tes, ut non statim ex cadaverum, dum spoliantur, inspectu, quantum errassent, agnoscerent; cum præsertim Plutarchus veterum testimonio auctorum, Amazonas in Atticam usque & Megara, & Chalcidem penetrasse, iisque in locis non paucas earum ex vulneribus in prælio acceptis defunctas atque sepultas demonstret; quarum tumuli adhuc Plutarchi ævo viderentur. Sed neque alterum, nisi stultè, defendi potest. Si quis enim alium quempiam ex quadam similitudine in corporis cultu & specie externa, mulierem appellet, non continuo hunc quisquam sexum credat mutasse, ut exinde mulier vulgò existimetur: quo enim hæc exprobratio spectet, intelligitur. Cum enim Numanus apud Virgilium Trojanos ob mollitiem non Phryges sed Phrygias vocaret:

O verè Phrygiæ, neque enim Phryges;
non tamen aut ipse Numanus, aut quisquam Latinorum, Trojanos verè esse mulieres credidit. Et hoc nimis manifestum, verbisque pluribus ad confutandum non eget.

Non

Non minùs frivolum, barbaros illos homines, quos Amazones dictos cenfet, tunicas ad pedes gestasse demissas, mitraque usos. Quod falsum esse conjectare licet ex Hippocrate, qui citato libro de aëre, locis, aquis, ἀναξυρίδας (quod est braccarum, sive feminalium genus) Scythicarum gentium proprias fuisse dicit; utpote qui equis veherentur: neque enim longæ vestes, tunicæque talaris equitantibus conveniunt: tum frigus, quod est molestum in iis regionibus, omnia circa corpus strieta imperat, laxas vestes non admittit; quas vice versa gentes sub molliori coelo degentes in usu habent: ut Persæ, unde Apuleius in primo Floridorum, fluxos vestium Arfacidas vocat. Idem dicendum de mitra, quam feminarum propriam fuisse Varro quidem dicit. Quâ tamen vulgò usas Lydiæ gentes & Phrygas satis constat: unde Mæonia dicitur in 4. Æneid. cùm molles & effeminati in iis regionibus homines essent, quemadmodum iis exprobrat rivalis Iarbas eo loco, de Ænea loquens:

B 3

Et

Et nunc ille Paris cum semiviro comitatu

Mæoniâ mentum mitrâ , crinemque madentem.

Subnixus raptopotitur, &c.

Scythas verò , & alias circa Pontum gentes truces & bellicosas mitrâ caput obtexisse, præsertim in bello , non memini me apud alium quenquam auctorem legere.

Neque mihi quisquam opponat locum Herodoti de Scytharum morbo femineo (ita enim vocat) aut Hippocratis, quo ejusdem morbi mentionem facit, in libro jam sæpius indicato: Ἐπὶ τῷ πρὸς τῆς τοῖσιν ὄνυχας γίνονται οἱ πλεῖστοι ἐν Σκύθῃσιν, καὶ γυναικεῖα ἐργάζονται, καὶ ὡς αἱ γυναῖκες, ἀγάζονται τε ὁμοίως. καλεῶνται δὲ οἱ τοῖσιν ἐνάρσεις. i. e. *Præterea per plures ex Scythis eunuchi efficiuntur, & muliebria exercent officia, ritumque feminarum omnia gerunt & loquuntur.* Idem inferiùs earumdem Scytharum historiam persequens, addit hos in eam amentiam incidere, ut putent se revera de viris feminas effectos, ac stolâ

στολά muliebri induti virum palam ejurent : ἐνδύοντα πολλὰ γυναικίῳ , κατὰ-
 γνόντες ἐωυτίων ἀνανδρείῳ γυναικίζεσσι π ,
 ἢ ἐργάζονται μὲν τὸ γυναικῶν , ἀπὸ δὲ ἐκείναι .

Quibus Hippocratis verbis atque aucto-
 ritate impulsos , non dubito illos hujus-
 ce , quam expendimus , expositionis
 auctores. Quàm temere autem & in-
 consideratè ex ea historia liquet : neque
 enim illi effeminati , quos cum Hero-
 doto ἐναρτίας vocat , arma tractabant ,
 aut in bellum proficiscebantur ; sed , ut
 visum est , virili sexu palam ejurato , fe-
 minis aliis se aggregabant , atque in
 plaustris muliebria exercentes opera ,
 umbratilem vitam colebant , cùm isti ,
 quos Amazonēs vocat , nihil bellicosissi-
 simis viris fortitudine & armorum glo-
 riâ cederent. Ἀμαζόνες ὅτι τὸ γυναικῶν , μά-
 χεσθαι ἀγαθοὶ ἦσαν. Nihil Amazonibus ,
 sive viri sive feminæ fuisse dicantur ,
 cum illis eviratis. Sed & infrà hanc hi-
 storiam accuratiùs expendemus , ubi
 quid illi fidei adhibendum censeamus ,
 patebit.

Ex his Palæphatus colligit , falsa esse

B 4

illa

illa omnia, quæ de feminis Amazonibus dicuntur, nullasque ejusmodi unquam fuisse in terris feminas: quod nusquam nunc ejusmodi existant. Στρατίαν ἢ γυναικὸς ἔδειπτε εἰνὸς ἡμέρας· ἔδὲ γὰρ νυνὶ ἔδαμῃ. i. e. *Militiam verò mulieris unquam fuisse, non est verisimile: quippe quæ nusquam nunc existat.* Sed hoc principium esse falsum, suo loco ostendam.

CAPUT VI.

Temerarium videri, negare quod tot præstantes scriptores consensu, ut verum memoriæ mandarunt.

M I H I autem facinus audax & temerarium videtur, summis auctoribus qui Amazonas verè fuisse tradunt, & magna bella gessisse, fidem derogare omnem, quod Palæphatus facit. Cujus temeritatis comparatione, multò plausibilior, ut dixi, opinio eorum videatur, qui viros feminis illis in eandem
rerum

rerum societatem aggregandos putarunt; cujus modò in priore Amazonum historiæ expositione facta est mentio; quam si quis pro vera amplectatur, non equidem multum pugnabo. Neque enim omnino inficiamur, Amazones eâdem aliquando cum viris republicâ usas fuisse; cùm disertè id Hippocrates, Herodotus & Plato testentur: solum admoneo, præter hunc, quem expositionis istius auctores solum agnoscunt, alterum fuisse earum statum ab eo tempore, quo à viris secedendi consilium ceperunt, ut seorsum propriis legibus atque institutis viverent. Quæ reipublicæ forma ex solis mulieribus conflata mansisse dicitur usque ad bellum, quod iis Græci duce Hercule intulerunt. Tunc enim clade accepta, unâ cum pristina fede, ac vicinis Thermodonti locis, antiquum reipublicæ statum mutare coactæ sunt, eo casu quem Herodotus lib. 4. declarat: cujus ex verbis prioris etiam illius civitatis conditio intelligi potest. Ita enim scribit. *Ο'π' Ε' λ' λ' α' ν' ε' ς Α' μα' ζ' ο' σ' ι' ε' μα' χ' ε' σ' α' ν' τ' ο' (τ' α' ς' τ' ο') Α' μα' ζ' ο' ν' α' ς' :*

B 5.

νας καλέεσι Σκύθαι Αἰορπατά. διώαται ἣ
 πᾶννομα τῷτο κατ' Εἰλλάδα γλῶσσαν ἀν-
 δροκτίνοι. Αἰὸρ γάρ καλέεσι τ' ἄνδρα, τὸ ἣ
 πατά, κτείνειν) τὸ τε λόγῳ τὰς Εἰλλώας
 νικήσαντας ὅτι θερμώδοντι μάχη, ἀπο-
 πλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τ' Αἰμαζό-
 νων ὅσας ἡδιωέατο ζωρήσῃ. πᾶς ἣ ὅ τῳ
 πελάγῃ ὅπι θερμώας ἐκκόψαι τὰς ἄνδρας.
 πλοῖα ἣ ἂ γινώσκειν αὐτὰς, εἰδὲ πηδαλίοι-
 σι χρῆσθαι, εἰδὲ ἰστίοισι, εἰδὲ εἰρεσίῃ· ἀλλ' ἐπεὶ
 ἐξέκοψαν τὰς ἄνδρας, ἐφέροντο καὶ κύμα καὶ
 ἄνεμον· καὶ ἀπικνέον) τῆς λίμνης τ' Μαιώτι-
 δος ὅπι κρημνὰς. (οἱ ἣ κρημνοὶ, εἰσὶ τ' γῆς
 τ' Σκυθῶν τ' ἐλδωθέρων) ὅταῦθα ἀποβᾶσαι.
 ἀπὸ τ' πλοίων αἱ Αἰμαζόνες, ὡδοιπόρεον ἐς
 πρὸ οἰκιστῶν. i. e. *Cum Græci praelium
 cum Amazonibus inierunt (quas Scy-
 thæ Eorpata vocant, quod idem va-
 let, quod Græcorum linguâ viricidæ.
 Eor enim virum dicunt, pata autem
 occidere) fama est Græcos eâ pugnâ quæ
 ad Thermodontem commissa est, superio-
 res, inde soluisse, ducentes tribus navi-
 giis, quasunque potuerant ex Amazo-
 nibus vivas capere. Quibus illæ in ma-
 ri insidiatæ, omnes contrucidavere. Sed*
cum

cùm naves haberent incognitas , nec gubernaculo aut velis aut remis uti scirent , interfectis viris , quò tempestas & ventus impelleret , ferebantur. Delataeque sunt ad paludis Mæotidis prærupta , quæ ad Scytharum liberorum ditionem attinent. Ibi è navibus egressæ Amazones , ad loca habitata iter tendebant.

Cætera de earum colloquio cum nonnullis è Scytharum juventute , & postea congressu atque conjugio ; tum ad ultiores regiones transgressione , fusè ibidem Herodotus exequitur , quæ apud eum quivis legere potest. Quòd autem Amazones ibi Æorpata , hoc est viricidas , à Scythis nuncupatas refert , ad legem pertinet observatam iis in illo priore rerum statu , de quo modò dictum est , de interficiendo omni masculino sexu , ne unquam ejusmodi apud eas virorum multitudo esse posset , unde aliqua muliebri regno mutatio accideret. Ex quo intelligi potest , ante illam cladem à Græcis ad Thermodon-tem acceptam segreges vixisse. Neque:

obstat allatus Isocratis locus, quo Scythæ cum Amazonibus dicuntur in Atticam irrupisse, vindicaturi bello Antiope raptum. Si nimirum dicamus (quod & Plutarchus verisimilius censet) posterius susceptam hanc, quâ Antiope à Theseo rapta est, expeditionem, cum jam prior vivendi forma iis mutata esset.

Sed missâ hac controversia, aliter Isocratis locum, nec minùs meo quidem judicio probabiliter explicare licet. Ut enim fateamur tunc cum Amazones Atheniensibus bellum intulerunt, nullam iis cum viris domi fuisse rerum communionem, non tamen sequetur, nullam iis cum vicinis Scythis amicitiam aut foedus intercessisse hac conditione, ut saltem ubi cujuscumque gravioris belli aut longinquæ expeditionis necessitas cogeret, auxiliares virorum copias suis ex pacto adungere possent. Quemadmodum ipsæ vicissimaliquando exteris nationibus auxilium tulisse memorantur; ut Trojanis adversus Græcos; Homero teste. Sanè si sic res
Ama-

Amazonum fuerunt, ut nihil domimitiæve, nisi virorum consilio & operâ adjunctæ, rerum gesserint, admiror unde opinio illa prior, quæ maximè est vulgata, de republica mulierum seorsum à virorum commercio degentium, tanto scriptorum consensu inveteraverit. Unde (inquam) Herodotus, Pausanias, Diodorus Siculus, Trogus Pompeius, & ejus compilator Justinus, Plutarchus, tale fabulamentum imaginariæ reipublicæ hauserint, & scriptis publicarint: qui omnes illa quæ in Amazonum historia *πεγρώδη καὶ μέγας πόλις* Strabo judicat, miro consensu amplectuntur, scriptis celebrant, ut rem memoriâ maximè dignam, & inter miracula naturæ humanæ ponendam. Quæ tamen admiratio cesset necesse est, si aliqua utriusque sexus ibi affuisse societas & consuetudo intelligatur.

CAPUT VII.

Qua occasione Scytharum femina Amazonum regnum condiderint.

QUIN occasionem fecedendi à viris, & odiorum causas in eis feminis, regnique exordium Justinus ex Trogo Pompeio, lib. 2. affert; quem locum ipsius verbis adscribere haud gravabor. *Sed apud Scythas regii juvenes Tlinos, & Scolopitus per factionem optimatum, domo pulsi ingentem juventutem secum traxere; & in Cappadociæ ora, juxta amnem Thermodonta confederunt, subiectosque Themiscyreos campos occupare. Ibi per multos annos spoliare finitimos assueti, conspiratione populorum per insidias trucidantur. Horum uxores, cum viderent exilio additam orbitatem, arma sumunt: finesque suos summoventes primò, mox etiam inferentes bella, defendunt. Nubendi quoque finitimis animum omisere, servitutem, non*
matr-

matrimonium appellantes. Singulare omnium seculorum exemplum ausæ, auxere rempublicam sine viris: jam etiam cum contemptu virorum se tuentur. Et ne feliciores aliæ aliis viderentur, viros qui domi remanserant, interficiunt. Ultionem quoque cæsorum conjugum, excidio finitimorum consequuntur. Tum pace armis quæsitæ, ne genus interiret, concubitus finitimorum ineunt. Si qui mares nascerentur, interficiebant: virgines in eundem ipsis morem, non otio, neque lanificio; sed armis, equis, venationibus exercebant, iniustis infantium dexterioribus mammis, ne sagittarum jactus impedirentur: unde Amazones dictæ sunt.

Cæterum ne quis putet singulare esse id exemplum, huic non absimile habemus apud Æneam Silvium in historia Boëmica cap. 7. quo loco talem Reipublicæ formam, qualem fuisse Amazonum prisca memorant, in illis regionibus aliquando visam narrat sub Valasca puella, una ex iis quæ famularum obsequio Libyssæ Croci Boëmorum Principis

pis filiæ adstiterant. Cùm enim Libyssa mortuo patre regnum pluribus annis præcipuo populi favore tenuisset, magnaue eâ regnante feminarum auctoritas fuisset; mosque is invaluisse, ut virgines iisdem quibus viri exercitiis animos excitarent, corpus durarent, ingenisque exinde fortium feminarum multitudo existeret, occasio hinc data est Valascae, puellæ ingentis spiritus, & Amazonicæ mentis, post Libyssæ obitum comites convocandi, atque ad regnum capeffendum hortandi. Quod illæ secutæ consilium, arma sumpserunt. Sic autem audentes juvit fortuna, ut Valasca rerum potita, totis septem annis cum suis feminis Boëmiæ regnum iisdem ferè quibus olim Amazones legibus tenuisse dicatur. *Post hæc (inquit Æneas) jam planè regionis dominas ferunt viros sibi adscrivisse, ex quorum complexu novis factibus rempublicam sustentarunt, sancitumque lege, ut natæ feminae diligenter asservarentur, masculis dextri oculi eruerentur, amputarenturque pollices, ne viri facti, aut arcus tendere, aut armis*

ut:

uti valerent. Idque aliquandiu factitatum. Septem annis ea pestis Boëmiam afflixit, tributariaque magna ex parte provincia virginibus fuit. Hujus Valascæ facinoris, & potentix in Boëmia, meminit & ipse Albertus Krantzius in Chronico regnorum Aquilonarium lib. 1. cap. 8. hocque Æneæ Silvii testimonio, Amazonum, quas & ipse agnoscit, veram esse historiam confirmat.

Si quis nihilominus (ut sunt multi vetustatis calumniatores) ambigat, hæcne verè ita acciderint, an ex Amazonum historia translata ab illo scriptore ad virgines Boëmiæ, & Valascæ factionem, ut tali miraculo legentium animos excitaret, quemadmodum Poëtæ solent, eorumque more interdum Historici, non meum esse arbitror pronuntiare, qui divinus non sum: solùm quæ apud eum celebrem auctorem qui historiam promittit, leguntur, propono; quæ cur mendacio conficta dicantur, fateor me non videre, cùm & apud alios scriptores ævi posterioris, (ne quis auctorum antiquitatem suspectam habeat) exempla existant

stent militarium feminarum in idem consentientium, ut quod ex Eradio affert Hieronymus Mercurialis loco suprà indicato ad confirmandam Amazonum historiam: verba adscribam. *Id non est absque animadversione prætereundum, Amazonum genus, quod ab aliquibus fabulosum reputatum est, ab Hippocrate ante verba citata apertissimè confirmatum esse, quanquam ibi negat, eas consuevisse infantibus masculis articulos luxare, ut claudi imbecillioresque fierent. Has etenim mulieres multis seculis perdurasse probaret aliquis, quod Eradius (fortasse Evagrius legendum) in vita Pæmonis Abbatis, narrat Amazonas, feminarum crudele genus, vivente eo Abbate in Syriam (ita lego, non quòd falsò in excusis codicibus in Scythiam) descendisse, multosque Patres sanctos interemisse: quod pluribus annis post Christum natum contigit.*

Quòd autem Mercurialis parum verisimilem hanc historiam censet, quòd nullus auctor fide dignus Amazonum imperium tanto tempore mansisse dicat,
non

non magno negotio hunc scrupulum removebimus, si dicamus, non de prisca-
rum Amazonum gente fuisse eas mulie-
res feras, quarum fit mentio in Pœmenis
vita, sed aliunde excitas alioque genere;
dici autem ab eo auctore Amazones, non
quia essent verè de stirpe Amazonum
prisicarum, sed figuratè & per allusionem
ita nominatas, quo pacto Virgilius Ca-
millam, Italam virginem è Volscis
oriundam, Amazonam vocat:

*At medias inter cædes exultat Ama-
zon,*

*Unum exerta latus pugnae pharetrata
Camilla.*

Quo sensu etiam Ovidius feminas om-
nes, Amazonas vocat, frivoli operis
lib. 3.

*Arma dedi Danaïs in Amazonas;
arma supersunt,*

*Quæ tibi dem & turbæ, Penthesilea,
tuæ.*

Sic Mercurialis scrupulum de eo loco
Amazonum in Pœmenis Abbatis vita,
removendum censeo.

Sed, quod magnam in primis Amazo-
num

num historiæ fidem adstruit, hisce etiam temporibus regnum aiunt esse in Africa, totum ex mulieribus consistens; ibi mares omnes in ipso lucis exordio interfici, feminas reservari, adultas cum viris externis ultrò coire prolis suscipendi causâ. Addunt, tales & in novo orbe detectas, Amazonum ritu viventes, prope fluvium magnitudinis visendæ, quem ab illis viraginibus, *Rio de las Amazonas* dixere. Porro loca illa in quibus regnant tales feminæ, notat Cardanus in libro de Aëre, Locis, auctorum recentium nominibus à quibus accepit, appositis. Quos auctores quia nunc ad manum non habemus, locum eum Cardani adscribere visum, ut legitur in editione Basileensi Henric-Petri: *Amazones tamen adhuc sunt in Martinica insula, anthropophage, & sagittariæ, ut Petrus Martyr Mediolanensis auctor est in epistola ad Cardinalem Bembum. Sed J. Bon. Jer. Orvedus refert, juxta Maragnonum flumen Peru, esse gentem maximam instar Amazonum, quæque sub Regina vivat, nec ab Amazonibus differre, nisi quod mam-*

mammam haud exurant feminae, sed tamen acriter pugnant. Idem in magno compendio refert, Indas mulieres multas praecipue Reginas, & anthropophagas ire ad bella, has exercentes arcum cum sagittis, illas vice conjugum exercitui imperantes. Idem & Fer. Cortesius (Fast. de Indis mediterraneis in fine) in Guallacalco provincia: atque ibidem refert in 4. Red. in Ciquatan provincia insulam esse, quae solum à mulieribus incolitur, eadem lege congressuum, quae dicta est in aliis. Tum concludit hoc epilogo: Volui haec subjunxisse, ne prorsus fabulosa viderentur, quae hic ab Hippocrate traduntur; quae etiam ab Herodoto referuntur, qui eadem ex praesente loco sustulisse & transtulisse videtur.

Sed ecce alia se offerunt mihi, quibus vetera illa insuper confirmentur. Cum enim haec scriberem, allata est ad me nova Descriptio Aethiopiae Orientalis, Lusitano sermone primum composita à R. P. Joanne Dos Santos, de familia sancti Dominici; nuper autem in nostram linguam conversa. Hanc cum per-

pervolutarem , ita proditum reperi , de *Damut* regno in *Æthiopia* , ejus incolæ Prete-Jani vectigales esse dicuntur , in iis regionibus mulieres esse bellicosas , quibus adhuc teneris dextra mamma ferro candente aduratur , ut de Amazonibus proditum ; quo brachio ejus lateris ad arma tractanda expeditiore utantur : non esse his conjugia ; sed tamen , si quam nubere contingat , ac liberos gignere , non diutius eorum curam agere , quàm dum lactantur : lacte depulso ablegare ad patrem , qui reliquæ educationis onus subeat. His imperare Reginam iisdem moribus utentem , & virginitatis incorruptæ , ob id in præcipua habitam veneratione , non modò apud mulieres subditas , sed etiam apud finitimos Reges ; qui ultrò ejus amicitiam expetant , honorique ducant ; armis quoque eam contra hostes defendant. De qua re auctor ille testem citat Patriarcham Dom Joannem *Bermudes* , in libro quem de Prete-Jano conscripsit.

Sed & in eadem regione versus *Sinas*

nas tendentibus insulas inveniri simi-
lium mulierum coetibus, armis dedita-
rum, & prisicarum Amazonum ritu
viventium habitatas: utpote quibus &
lege sit positum, ut nulla virorum
confortia admittant, nisi admodum ra-
rò, & prolis tantùm suscipiendæ cau-
sâ; non tamen omnem indifferenter
educandam putent, sed feminas tan-
tùm, mares patribus deferendos cu-
rent, à quibus alantur; duces ipsæ
militaribus exercitiis totæ incumbant.
Quæ si vera sunt, (cur autem vera es-
se negentur, non video) jam tot histo-
riis antiquis & recentibus rem confir-
matam velle silentio & tenebris obrue-
re, non nisi obstinatæ contra verita-
tem impudentiæ & temeritatis judi-
cetur.

C A-

CAPUT VIII.

*Non esse absurdum, Amazones fuisse
quales traduntur, variis rerum
documentis probatur.*

SED age missis hominum testimoniis & auctoritatibus rem ipsam intueamur, num quid in ea insit, quod rationi aut legibus naturæ tantopere repugnet: cujusmodi si nihil in ea historia deprehendi posse ostendero, exinde patebit levitas & insolentia fidem maximis totius ævi auctoribus derogantium, cum ipsi nihil solidi habeant, quo eos falsa scripsisse convincant. Quod quidem infra in examine earum quæ supra ex Strabone & aliis adductæ sunt, dubitationum liquidò apparebit.

Caput disputationis & cardo, causas demonstrare inusitatæ in feminis indolis, prudentiæ quidem ad civitatem regendam; fortitudinis ad hostes finibus summovendos, aut aggrediendos;
con-

constantiae & animi roboris ad persistendum in proposito, & militiae labores ferendos. Quæ omnia in feminas cadere negant, ad consuetam scilicet & sibi notam tantum mulierum vitam respicientes, nulla habita ratione locorum, educationis, & aliarum proprietatum; quod qualis sit hallucinationis, nemo paulò emunctior non videt. Cum enim tot res afferri possint, quibus naturæ hominum variantur, malunt disputare nihil esse in historia Amazonum, quàm causas inusitatae earum indolis investigare; nec tam quidem imperitiam in plerisque eorum arguerim, quàm ambitionem; id enim magnum iudicii acrioris & exquisitæ eruditionis specimen putant, quæ multi priscis seculis facta dicunt, ea vel sine argumentis negare esse facta, & explodere potius, quàm aliorum esse accessionem.

C

C A.

CAPUT IX.

De causis inusitatae Amazonum indolis, ac primum de loco.

QUANTAS loca naturis rerum varietates afferant, qui ignorat, pecudem esse oportet, non hominem; adeò multa & in hominum vita, & in literis ubique extant, quæ earum varietatum fidem faciant. Quo sanè ex hominum consensu & notitia est effatum istud Hippocratis jam memorato libro de Aëre, Loc. Aqu. Εὐρίσεις γὰρ ἵππὶ τὸ πλεῖστον, ὅτι χώρης τῇ φύσιν ἀκροαθουῶνται καὶ τὰ εἶδεα τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰς τέχνας. 1. c. *Invenias enim ferè semper & formas hominum, & mores regionis affines & respondentes.* Subscribit Hippocrati Curtius lib. 8. *Ingenia (inquit) hominum ubique locorum situs format.* Sed & Justinus lib. 2. ubi de antiquitate Scytharum & Ægyptiorum: *quippe naturam, cùm primum incrementa calor*
ris

ris ac frigoris regionibus distinxit, statim ad locorum patientiam animalia quoque generasse: sed & arborum atque frugum, pro regionum conditione aptè genera variata. Et quantò Scythis sit cælum asperius quàm Ægyptiis, tantò & corpora & ingenia esse duriora. Innumera in eandem sententiam extant loca auctorum, si persequi velim. Denique adeo id & vitæ usu & literis vulgatum, ut inter adagia, auctore Erasmo, locum invenerit, his verbis: Βίοι ἀνθρώπων καὶ φυλῶν ἀνέματα συνεξομοιοῦται ταῖς χώραις. i. e. *Mores hominum & stirpium semina ad regionis habitum formantur.* Quidni igitur ea loca in quibus Amazones habitasse dicuntur, plurimum ad mores earum formandos, audaciamque iis ingenerandam sexu majorem, & vires corporis contulisse credamus? Ita quidem creditum fuisse testatur Stephanus in voce Ἀμάζονες, his verbis: φασι ᾧ περὶ αὐτῶν, ὑπὲρ τῆ φύσεως τῶν ἀνδρῶν διαφέρουσιν, αἰσιώμαροι & πάσας τὰς κρείττους, ὡς γυναικῶν εἰωθότῃ τὰ θήλεα σώματα ἰχυρότερα, καὶ μείζω τῶν ἀρσενικῶν. i. e. *De his verò*

ita censent naturâ esse viris præstantiores, cujus rei causam loci temperamento adscribunt, qui mulierum corpora viribus ampliora & robustiora generare soleat. Neque obstat Stephani dubitatio eodem loco: Εἰ γὰρ ὁ Φυσικὰ, νομίζω τὰ κείνὰ πάντων πάντη. ὥςτε ἀλογὸν ἢ αἰνία. Ego verò (inquit) naturales esse eas tantùm judico affectiones, quæ sunt omnium communes. Itaque hæc causa non rectè affertur. Quæ objectio planius hunc in modum expediri potest: si coeli sub quo Amazones nascebantur, conditio, esset causa earum præstantiæ, oporteret omnes sub eodem cardine nascentes feminas ejusdem naturæ præstantioris esse participes. Hoc autem non dicitur, solarum enim Amazonum id proprium fuisse censetur: ergo non coeli temperies, aut loci conditio, causa ejus insolitæ in sequiori sexu virtutis, sed aliquid magis iis proprium & peculiare.

Hæc quidem Stephani objectio est, sed doctus ille Grammaticus non consideravit, poni quidem coeli qualitatem cau-

causam Amazonum præstantiæ, sic tamen ut aliæ causæ non excludantur: neque enim in tali genere effectuum separandæ sunt causæ, sed congregandæ potius, si rectè volumus philosophari. Neque enim, opinor, bonus Philosophus esset, qui negaret cœlum Atticum quicquam ad Socratis, aut Platonis, aut Demosthenis magnitudinem contulisse; quia non omnibus sub cœlo Atticis eadem vis ingenii & præstantia contigit. Valet enim cœlum, & quidem plurimum, ad indolem cujusque fingendam; verum non solum, sed cum aliis causis magis propriis, quarum in numero sunt educatio & disciplinæ. Quas omnes causas ad Amazonum vigorem & præstantiam conspirasse nunc demonstrandum est. De cœlo autem soloque in quibus vixerunt, primum dicendum est.

CAPUT X.

*De regione in qua Amazones
habitarunt.*

MAGIS celebrata earum fedes, quæ in Cappadocia juxta Thermodontem fluvium, ad quem civitas fuit nobilis Themiscyra ab iis habitata. Regioni etiam in qua ea urbs condita, idem nomen fuit: de qua vide Strabonem lib. 12. Cæterum Herodotus ab ea sede post cladem à Græcis duce Hercule acceptam ad Thermodontem, navibus inscensis delatas fuisse refert ad Mæotidis prærupta, quæ Scytharum Liberiorum ditionem attingunt, inde porro egressas ad loca habitata, & prædas ex agris agentes, ex pugna cum Scythiis intâ comperto quòd feminæ essent, tandem venisse in colloquium cum Scythiis, quibus & nubentes castra miscuisse, unâque è regione illa profectas, trajecto Tanai, & ab illo trium dierum itinere
con-

confecto, totidemque à Mæotide palude Orientem versus & Aquilonem in Sarmatia confedisse. Ita Herodotus.

Plutarchus autem in Pompeio confinia Caucaſo loca versus mare Hyrcanum habitasse dicit : unde quotannis vicina Thermodonti loca petere solerent, ubi duobus mensibus cum Gelis & Lelegibus misceantur sobolis causa. Νέμονται ἡ δὲ Καυκάσῃ πρὸς καθήκοντα πρὸς τὴν Ἰρκανίαν θάλασσαν, ἔχοντες ὁμορῶσαι τοῖς Ἀλβανοῖς, ἀλλὰ Γέλαι καὶ Λέλεγες οἰκῶσι διὰ μέσση, καὶ τέπις ἑτέροις, δύο μὲν εἰς ταυτὸ φοιτῶσαι πρὸς τὸ θερμώδοντα ποταμὸν ὁμιλῶσιν. Notari interim velim quæ ibidem præcedunt Plutarchi verba. Ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ λέγονται καὶ Ἀμάζονες συναγωνίσασθαι τοῖς βαρβάροις πρὸς τὸ θερμώδοντα ποταμὸν ὁρῶν καταβῆσαι, &c. hoc est, rumorem fuisse Amazonas Albanis in eo prælio, quod adversus eos Pompeius iniit, è vicinis Thermodonti montibus suppetiatum venisse, argumento peltarum Amazoniarum, & cothurnorum in strage inventorum. Tanquam non absurdum

tunc visum esset , adhuc superesse complures è prisca gente Amazonum inter barbaros Thermodontis & Ponti accolas. Quod quidem non negat Plutarchus , solùm dicit , nullum muliebri cadaver in parte barbarorum repertum fuisse. Μετὰ γὰρ τῇ μάχῃ σκυλῶντες οἱ Ῥωμαῖοι τὰς βαρβάρους , πέλταις Ἀμαζονικαῖς ἢ κρηόροις ἐνετύγχανον , σῶμα δ' οὐδὲν ὥφθη γυναικεῖον. Sed hæc obiter. Nunc de ipso cœlo.

CAPUT XI.

De Scythici cæli natura.

HOMINES nasci in Scythia vicinisque aliis Septemtrioni plagis iracundos , audaces , inquietos , laborum patientes , ad arma promptos & bellicosos constans opinio est. Regionis enim frigus humorem corporis caloremque intrò compellens , facit ut sanguine abundant præcalido & semper æstuante ; ex quo non mirum si ad iram

iram & actus bellicosos proclives fiant. Iisdem robusta corpora, & laboribus ferendis paria, quia magna & densa, ob frigoris excessum, cujus proprium corpora densare: tametsi eadem pilis nuda & levia sunt eadem causâ, quia non ita facilè pili ob cutis constipationem foras trudentur. Verùm intus fervidorum copia vaporum & fuliginum exæstuans animos eorum percellit, incenditque adeò, ut parùm ab ebriis hominibus differant: quo sanè fit, ut minùs prudentiâ valeant, iis qui calidas incolunt regiones. Quod & ipsum non mediocre ad audendum ac strenue pugnandum momenti afferre creditur: ut enim Pericles apud Thucydidem sci-
scit; Ἀμαθία μὲν θεός, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. *Imperitia inconsideratioque audaciam addit; mentis autem agitatio, & consilium timidos reddit & cunctabundos.* Ita etiam Aristoteles de iis omnibus qui versus Polum habitant, censet, eorumque respectu qui Meridionales plagas incolunt, admodum ebriis similes esse, & juvenibus qui animi im-

petu potiùs quàm ratione ducuntur.

Οἱ μὲν γὰρ , ἀλλὰ πλὴν ψυχρότητα ἔχοντες ,
ἐπανιέσης τὴ φύσεως αὐτῶν , θερμότεροί εἰσι
πλὺ , ὥςτε λίαν μεθύουσιν ἐοίκασι , καὶ οὐκ
ἐπὶ ζητητικῇ , ἀλλὰ ἀνδρείῳ καὶ δέλπιδες.

*Etenim qui sedes frigidas habent , fri-
gore loci obsistente , longe calidiores quàm
pro nativo temperamento redduntur :
quo fit ut valde ebriis similes videantur.*

Aristoteli subscribit Galenus in libro ,
quòd animi mores sequantur tempera-
mentum corporis ; & in 2. de Tempe-
ramentis , tum reliquus Physicorum cœ-
tus. Sed & inter recentiores Bodinus ,
vir inter alia eruditionis decora , quibus
nomen suum illustravit , naturæ studio-
sus , & non mediocriter consultus , cuius
verba huc pertinentia in aureo Methodi
historiarum libello , subungere operæ
pretium censeo. *In motu (inquit) &
tumultu contemplari nemo potest ; sed
purgata mente ac perturbatione vacua ,
tum etiam immoto corpore id fiat oportet :
& quòd quisque magis sapit , eo tardiores
habet corporis & animorum motus. Qui
verò insaniunt , perpetuò corpore æquè
ac*

ac animo jaētantur. Itaque nautas, opior, aquarum & ventorum perpetua jaētatio barbaros & inhumanos reddit. Ut ut sit, compertum est Thraciam, Galliam, Britanniam, Circassiam, Lybiam desertam, Lusitaniam, Persiam, Norvegiam, Noricum & Pannonias, quæ ventorum impetu magis agitari dicuntur, populos habere mobiliores ac ferociores, quàm quæ regiones eodem cæli tractu quietæ sunt, ut Assyria, &c.

Qui locus egregii viri pro commentario esse potest ad ea quæ habet Hippocrates lib. de Aëre, Loc. Aq. ubi Europæos Asianis comparat, & quare illi his longè ferociores sint, explicat. Περί τῆ ἡμέραν ὁ αὐτὸς λόγος. τίτι γὰρ ἄγρον, καὶ τὸ ἀμείλικτον, καὶ τὸ θυμοειδὲς ἐστὶν τοιαύτῃ φύσει ἐγγίγνεται. αἱ γὰρ ἐκ πολλῆς πυκναὶ γιγνώμεναι τῇ γνώμῃ τὴν ἀγρότητα ἐνδεύουσι, τὸ δὲ ἡμέρον τι καὶ ἥπιον ἀμεινῶσι. i. e. Eadem & morum ratio in utrisque existit: feritas namque, immanitas, & audacia, à natura Europæis innascitur. Crebræ enim mentis perculsiones feritatem inducunt; quod autem

in moribus est mite & benignum , extinguunt. -

Atque hæc de Scythicarum & Boreæ subjectarum gentium moribus & barbarie olim extrema , nunc minore , & magna ex parte depulsa ob literarum & religionis veræ lumen , quo nunc pleræque earum gentium illustrantur. Scytharum autem nomine hîc latius sum usus more veterum , qui gentes omnes borealem orbis partem habitantes indiscriminatim Scythas vocabant.

C A P U T XII.

*De locis Ponto adjacentibus , ubi olim
Amazones habitarunt ; & gentium
iis in oris feritate.*

CUM igitur variæ Scythiæ gentes ab Hippocrate dicto libro , priscisque Geographis , quorum in numero & Plinius , distinguantur ; ex his magis immansuetæ , truces , indomitæ ,
bar-

barbaræ semper existimatæ sunt , quæ Cappadociæ partem magis Ponto vicinam ; ideoque Ponticam nuncupatam incolebant. Quæ eorum immanitas nullâ temporum longinquitate , quâ omnia mutantur , ad hanc usque ætatem mitigari potuit. Quid porrò de iis senserint veteres , apparet ex Aristotele , qui lib. 7. Moral. ad Nicomachum cap. 6. inusitatæ , & naturæ humanæ modum superantis morum immanitatis , quam *θηρώδης* ipse , hoc est , belluinam appellat , exempla à barbaris Ponti accolis petit : quod aliud hominum genus magis efferratum universo in orbe terrarum non putaret. Verba adscribam. λέγω ὅτι τὰς θηρώδεις , (ἔξεις) οἷον πλὴν ἀνθρώπων , καὶ λέγῃσι τὰς κυέσας ἀναχίζουσαι , καὶ παιδία καπαθίειν ἢ οἷοις φασὶ χαίρειν ἐνίοις τῶ ἀπηγερωμένων περὶ τὸ Πόντον , τὰς μὲν ὠμοῖς , τὰς δὲ κρέασιν ἀνθρώπων , τὰς δὲ καὶ παιδία δανείζειν ἀλλήλοις εἰς δωχίαν. i. e. *Ferinos hominum habitus dico , quales mulieris , quam aiunt gravidarum uteros solitam rescindere , indeque extractos fœtus mandere ; aut quarumdam circa*

C 7

Pon-

Pontum efferatarum gentium , partim crudis vescentium , partim humanis carnibus , partim , ut perhibent , infantes inter se ad epulandum mutuantium. Eustratius vel , ut alii falsò censent , Aspasius ad hunc locum , mulieri illi Ponticæ prægnantibus infestæ Lamiam nomen fuisse notat : Ἡ Λαμία γυνὴ τῆς λυγρῆς τοῦ πόντου , ἥτις διότι ἀπώλετο τὰ οἰκεία τέκνα , τὰ τῶν ἄλλων γυναικῶν βρέφη ἤσθιεν. i. e. *Mulier quædam fuit nomine Lamia , vicinis Ponto locis habitans , quæ filiis propriis fato sublati , aliarum mulierum infantes vorabat.* Hæc historia si vera est , Regnam fuisse eam mulierem oportet. Ut ut sit , Lamia & Flaccus meminit in Arte , ad eam fortè alludens historiam :

Neu pransæ Lamiaë vivum puerum extrahat alvo.

Philostratus autem in Vita Apollonii Tyanei lib. 4. cap. 8. genus fuisse dæmoniorum ita dictum censet , quod mulieris pulchræ specie apparens speciosis juvenibus , eos voluptatis veneræ illecebris captos saginatosque voraret. Sed de his hæctenus. Quod ad Ponti accolas

las autem attinet, quos belluinâ morum feritate insignes describit Aristoteles, hos Scythis annumerat Aspasius eo loco. Οἱ γὰρ Σκύθαι (inquit) οἱ περὶ τὸ Πόντον, οἱ μὲν ἔχαιρον ἐσθίειν ὠμὰς ἰχθῦς· ἄλλοι δὲ κρέα ὠμὰ ἥσθιον, ἄλλοι δὲ ἐδάμειζον τὰ οἰκεῖα τέκνα ἀλλήλοις, ἵνα ταῦτα καπεθίσωσι, καὶ τῷτο ἡδὺ ἐδόκεν αὐτοῖς. Ex quibus intelligi potest, Scythas quidem omnes agrestes & inhumanos semper existimatos fuisse, maximè verò eos qui circa Pontum degerent. Quod sanè prisca ejus appellatio indicat: quem olim non Euxinum, ut nunc, sed ab inhospitali feritate Axenon appellatum Plinius lib. 6. cap. 1. testatur, sed & Septimius Tertullianus in primo adversus Marcionem, falsò dictum Euxinum, qui naturâ axenos inhospitalis, ut olim, dici mereatur, luculentis verbis ostendit. Quem locum adscribere libet, utpote qui regionis illius de qua loquor, coelique ingenium, atque inde earum gentium efferam barbariem graphicè exprimat. *Pontus igitur, qui Euxinus naturâ negatur, nomine illuditur. Cæterum hospita-*

spitalem Pontum nec de situ æstimes : ita ab humanioribus fretis nostris , quasi quodam barbariæ suæ pudore secessit. Gentes ferocissimæ inhabitant , sitamen habitatur in plaustro. Sedes incerta, vita cruda , libido promiscua & plurimum nuda, etiam cùm abscondunt, suspensis de jugo pharetris indicibus , ne temere quis intercedat: ita nec armis suis erubescunt. Parentum cadavera cum pecudibus cæsa, convivio convorant. Qui non ita decesserint , ut escatiles fuerint, maledicta mors est. Nec feminae sexu mitigantur secundùm pudorem ; ubera excludunt, pensum securibus faciunt; malunt militare quàm nubere. Duritia de cælo quoque. Dies nunquam patens, Sol nunquam libens, unus aër nebula : totus annus hybernum : omne quod flaverit, Aquilo est. Liquores ignibus redeunt, amnes glacie negantur, montes pruinâ exaggerantur. Omnia torpent, omnia rigent : nihil illic nisi feritas calet, illa scilicet quæ fabulas scenis dedit, de sacrificiis taurorum, & amoribus Colchorum, & crucibus Caucaforum.

Si

Si quis porrò Tertullianum arguat, omnia ibi Oratorum more & Sophistarum exaggerare in majus, per dicendi excessus & amplificationes; ne Ovidium quidem, qui in iis regionibus plures annos in exilio transegit, ac fato est defunctus, dubitabit in iis quæ de Pontica terra in libris de Tristibus canit, modum historicæ narrationis licentiâ poëticâ, vel etiam exilii impatientiâ egressum; cùm se Elegiâ 10. in media vivere barbaria dicit:

*Si quis adhuc istic meminit Nasonis
adempti,*

*Et superest sine me nomen in urbe
meum.*

*Suppositum stellis nunquam tangenti-
bus æquor*

Me sciat in media vivere barbaria.

*Sauromatæ cingunt fera gens, Bessi-
que, Getæque,*

*Quàm non ingenio nomina digna
meo.*

Et lib. 3. de Ponto epistolâ 1.

*Æquor Jasonia pulsatum remige
primum,*

Quæ-

*Quæque nec hoste fero, nec nive ter-
ra cares :*

*Ecquod erit tempus, quo vos ego Naso
relinquam ,*

*In minùs hostili jussus abesse loco ?
An mihi barbariâ vivendum est sem-
per in ista ?*

*Inque Tomitana condar oportet hu-
mo ?*

*Pace tua , si pax ulla est tua, Pontica
tellus ,*

*Finitimus rapido quam terit hostis
equo.*

*Pace tua dixisse velim, tu pessima duro
Pars es in exilio , tu mala nostra
gravas.*

*Tum de foli maligno ad tristes foetus
ferendos ingenio, & facie inimica :*

*Tristia pervacuos horrent absynthia
campos ,*

*Conveniênsque suo messis amara lo-
co est.*

*Sed & Maro iniquior putabitur , quòd
in 4. Æneïd. dixerit in persona Elisæ
exprobrantis Æneæ immansuetum in-
genium :*

Duris

*Duris genuis te cautibus horrens
Caucasus , Hyrcanaeque admórunť
ubera tigres.*

At verò cùm & Aristoteles , ut modò as-
sensum est , & alii item scriptores idem
tradant , sincerum illorum de Pontica
ora testimonium censerí debet : satisque
mirari non possum , beatum Nyssæ Epi-
scopum in vita Gregorii Thaumaturgi ,
ut Patri illi , cujus res scribebat , qui
Neocæsareæ in Ponto natus erat , gra-
tificaretur , contrariam planè de Ponti
Euxini nomine opinionem defendere
ausum fuisse ; non posterius scilicet , ut
aliis auctoribus placet , sed & initio Εὐ-
ξαινον id mare nuncupatum fuisse , agen-
tium virtute & præstantia ; & inde
etiam laudandi illius Sancti materiam
& argumentum sumendum putasse. Καί
με μηδεὶς οἰέσθω τῷ μηδὲν ἔχειν σεμνὸν πρὸς
τὴν παλαιοτάτην , ἣ τὴν παλαιάν , ἢ τὴν παλαιάν
προγόνων ἔσθ' ἀνδρὸς διηγή-
σαιτο , ὅτι οὐδέ τις ἔσθ' ἀνδρὸς διηγή-
σαιτο , ὅτι οὐδέ τις ἔσθ' ἀνδρὸς διηγή-
σαιτο , ὅτι οὐδέ τις ἔσθ' ἀνδρὸς διηγή-
σαιτο . Ηὗτος πρæfa-
tus admodum oratoricè , mox de Ponti
nomine sic : Τίς γάρ τις οἶδε πῶς ἐπὶ πᾶσι
μίαν τὴν Πόντον πᾶσι πᾶσι πάντων ἀνθρώπων
κατ'

κατ' ἐξαίρετον ἀναπθεῖσιν τῷ ἔθει ; δι' ἧς
 τ' ἐξ ἀρχῆς εἰληχέτων τ' ἡχώρον ἡ ἀρετὴ μαρ-
 τυρεῖται· μόνον γὰρ ἐξ ἀπάσης γῆς τε καὶ θα-
 λάσσης ἔστι ὁ Πόντος· Εὐξείνιον ὀνομάζει),
 εἴπε τιμὴ πρὸς τὰς ὀπιδημουῦσας τ' ξένων φι-
 λοφροσύνην μαρτυροῦσας αὐτοῖς ἔστι ὀνό-
 μαϊ. εἴπε καὶ ὅτι ποιεῖται ὁ ἡχώρος ἐστίν, ὡς
 μὴ μόνον τοῖς ἐγχωρίοις τε καὶ αὐτόχθοισιν,
 ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀπανταχόθεν εἰς αὐτὸν φοιτῶ-
 σιν πᾶς πρὸς τὸ ζῆν ὡς θεοσκόπως ἀφ' ὧντος κα-
 εἰλεῖται, &c. Tum de gentium ea loca
 incolentium præstantia quàm sophisti-
 cè : Τοιαῦτα ἢ ἐντὶ ἔθνεος παντός, ὡς
 ἔπερ ἂν τις αὐτὰ μέρει ἐφ' ἑαυτῷ κατασκέ-
 ψηται, τ' ἄλλων πρὸς τὸ οἶεσθαι. εἴθ' ἢ
 ἦτιον, &c. i. e. *Ac nemo putet me nihil
 amplum atque magnificum de patria,
 majoribusve viri posse commemorare,
 sed sub specie atque prætextu contemptio-
 nis ejusmodi rerum dedecus atque tur-
 pitudinem quasi subducere atque suffu-
 rari. Quis enim ignorat cognomen Ponti,
 quod ab omnibus hominibus tanquam
 præcipuum quiddam ac peculiare gen-
 ti impositum atque tributum est? per
 quod eorum quibus locus ab initio obve-*
 nit,

*nit, virtus demonstratur. Solus enim ex omni terra marique hic Pontus, Εὐ-
 ξεινός, id est, hospitalis, hospitibus & pe-
 regrinis commodus & bonus nominatur,
 siue comitatem & humanitatem ejus er-
 ga advenas & peregrinos inibi versan-
 tes, attestante vocabulo: siue idcirco,
 quia locus ejusmodi est, ut non modò in-
 colis & indigenis, verùm etiam illis qui
 ex omnibus partibus eò accedunt & con-
 fluunt, ad vivendum subsidia atque
 commeatus abunde suppeditet atque sub-
 ministret. Et paulò post: Cùm autem
 ejusmodi tota natio sit, ut quamcumque
 quis ejus partem per sese solam conside-
 raverit, cæteris præstare eam existima-
 turus sit, &c.*

Hæc Gregorius de Ponti Euxini ap-
 pellatione & incolis; quæ, si simpliciter
 citra temporum distinctionem protu-
 lisset, excusari poterat, tanquam hæc de
 posteriore appellatione intelligi voluif-
 set; quo pacto accepit Themistius in
 oratione, quâ Nicomedienses ad Philo-
 sophiæ studia hortatur: Οὐτ' ἂν ὑμᾶς
 ποτε ἠπαροίμεθα, ἢ μὴ τι καὶ ἀρετῆς μετα-
 πίσ-

πικρὸς ἐγνωμὴν· ἔτ' εἰ πολλῶν Ὀξενόπε-
 ρⓈ ὑμῖν ὁ κάλῳⓈ ὡς ἅμα, καὶ καθαρῶτε-
 ρⓈ. Aliter viri diligentes hunc The-
 mistii locum emendarunt ex MSS. sed
 posterius, quàm prælo hæc finem ad-
 epta. Ita enim vocem σενόπερⓈ, quæ in
 vulgatis libris mendosè legitur, haud
 dubitem in ὈξενόπερⓈ mutare. i. e. *Ne-
 que vos amplexi unquam essemus, nisi
 virtutis studio deditos cognosceremus,
 nec si vester ille sinus (nempe Euxini
 Ponti) multò hospitalior puriorque esset.*
 Cùm igitur de eo mari (quod κατ' ἐξο-
 χλῶ, per excellentiam, ut Strabo lib. 1.
 ait, communem omni mari Ponti appel-
 lationem sibi propriam fecit, haud secus
 atque Homerus Poëta, quòd nullum
 majus veteribus notum esset) verba fa-
 cimus, distinguere debemus: prioribus
 enim seculis ἄξενον esse dictum à gen-
 tium accolarum inhospitali barbarie du-
 bitare nullo modo debemus, cùm cer-
 tissimi ita auctores tradant: postea au-
 tem vetus illa appellatio meritò in con-
 trariam mutata est, postquàm cœpere
 Græci eas regiones frequentare; atque
 urbi-

urbibus conditis, ad meliorem vivendi formam & statum traducere: tunc enim humanitate introducta Pontus ex inhospitali, quod erat prius, Εὐξείνου, hoc est, hospitalis factus est, ut certissimæ fidei scriptores produnt; apertissimè autem auctor anonymus in periplo Ponti Euxini: Ταύτην τ' Ἀπολλωνίας πόλιν κτίζουσιν εἰς τὰς πέρας ἐλθόντες οἱ Μιλήσιοι πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν τ' Κύρου βασιλείας. πλείους γὰρ ἀποικίας ἐξ Ἰωνίας ἔσειλαν εἰς τὸν Πόντον τ' πρὶν ἄξιον λεγόμενον διὰ τὰς ὀπιθέσεις τ' βαρβάρων, προσήγορίας ἐποίησαν Εὐξείνου τοῦδε. i. e. *Hanc urbem Apolloniam condidere Milesii, cum in hæc loca devenissent annis ante Cyri regnum quinquaginta. Plurimas enim colonias ex Ionia deduxerunt in Pontum, cui prius Axeno, propter barbarorum irruptiones dicto, cognomentum Euxini imposuerunt. Quorsum igitur tam multa de Ponto Euxino & vicinarum illi gentium feritate? ut intelligatur, non adeo mirum aut incredibile videri debere, feminas ibi tunc habitantes, quo tempore cruda eos tractus barbaries premebat, longè diverso*
præ-

præditas fuisse ingenio, & moribus, ab iis quos mulieres mitiore sub cœli cardine degentes præferunt. Meminerimus sententiæ Aristotelis citatæ sectionis Quæstionum naturalium problemate primo: Δια τὴν θερμότητα καὶ τὴν ψύχραν, οἱ οὖν τῶν ὑπερβολαῖς ἄνθρωποι, ἢ ψυχροὶ, ἢ καυματοί; ἢ διὰ τὸ αὐτό; ἢ γὰρ ἀρίστη κράσις καὶ τῆς διανοίας συμφέρει. αἱ δὲ ὑπερβολαὶ ἐξισῶσι. καὶ ὥσπερ τὸ σῶμα διαστρέφουσιν, ἔτω καὶ τὴν διανοίαν κρείσσιν. i. e. *Cur efferis moribus & adspēctibus sunt, qui in nimio vel æstu vel frigore colunt? an eadem causa est? optima enim temperies non corpori solum, verum etiam intelligentiæ hominis prodest; excessus autem omnes dimovent, & ut corporis, sic mentis temperamentum pervertunt.*

CAPUT XIII.

Idem ex iis quæ regio Amazonibus habitata producit, probatur.

AD eandem pertinent considerationem, quæ iisdem in regionibus, quas Amazones tenuisse dicuntur, producit terra; quippe non procul à Themiscyræis campis Chalybes ferri temperaturâ nobiles ponunt Geographi, naturâ ibi optimam armis fabricandis materiam gignente, ubi Martio calore virorum & mulierum corda naturaliter flagent. Tametsi verò de locis ubi Chalybes olim habitarunt, non convenit inter authores; (quippe hos Dionysius in Periegesi post Tibarcnos statuit, Xenophon Mosynoëcis subditos dicit, Strabo juxta minorem Armeniam collocat, Plinius in Ponticis;) non magna tamen dissensio est, cum haud multum memorata loca dissideant: solus Justinus Chalybes in Hispania esse tradit lib. 44. cap. 4. eâ
D parte

parte quæ Gallæcia vocatur. *Præcipuâ his quidem* (Gallæcis) *ferrî materia, sed aqua ipso ferro violentior; quippe temperamento ejus, ferrum acrius redditur: nec ullum apud eos telum probatur, quod non aut Bilbili fluvio, aut Chalybe tingatur. Unde etiam Chalybes, fluvii hujus finitimi appellati, ferroque cæteris præstare dicuntur.* Hæc ibi Justinus de Chalybum patria præter aliorum opinionem: nam alium qui ejus sententiam confitmet; frustra quæras.

Sed potior inibi auctoritas Homeri, qui in catalogo navium, Chalybum post Paphlagonες, non remotam gentem à Ponto Euxino, mentionem facit, his versibus:

Αὐτὰρ Ἀλιζώνων ὁ δῖος, καὶ ἐπίστροφος
ἔρχον

Τηλόθεν ἐξ Ἀλύβης, ὅθεν δὲ γούρᾳ ἐστὶ γενέθλη.

Ubi Ἀλιζώνας ἐξ Ἀλύβης Strabo lib. 12. τὰς Χάλυβας interpretatur. Nempe aut aliquid in Homeri codicibus mutatum, quibusdam pro ἔκ Χαλύβης, perperam ἐξ Ἀλύβης legentibus: aut Halizones isti
Ho.

Homero memorati, cūm Alybes olim dicerentur; postea Chalybes dicti sunt.

Verba adscribam: Ἡτοι τὸ γραφῆς μεταθέ-
σης δὸτὸ ἔπιλόθεν ἐκ Χαλύβης ἢ τῶ ἀνθρώπων
πρότερον Ἀλύβων λεγομένων ἀντὶ Χαλύβων.

Neque id (inquit) mirum videri debet,
cūm eisdem Chalybes, alia scripturæ
corruptione Chaldæos postea appella-

tos constet: ἔ γὰρ νυνὶ διωατὸν γίνεται ἐκ
Χαλύβων Χαλδαίης λεχθεῖαι, πρότερον δὲ
ἐκ ἐνὶ τῷ ἀντὶ Ἀλύβων Χάλυβας. *Non enim
potuerunt qui olim Chalybes, nunc Chal-
dæi vocari; priori avo Alybum loco,
Chalybes nominare non licuit.*

Ex his apparet naturæ ratio optimæ
notæ ferrum ibi producentis, ubi præci-
puus ad bellica facinora ferri esset usus.
Hanc etiam rationem Liceti Genuensis
Philosophi testimonio confirmare licet:
ita namque in libro quem de Lapide Bo-
noniensi composuit, capite 1. scribit.

*Auri & argenti fodinis & margaritis
affluentis Indi Occidentalis luxu perdit
ac imbelles à paucis Hispanis domiti fue-
re: contra bellicosi sunt, apud quos fer-
rum nascitur. Sic in Italia Brixiani fe-*

roces & armigeri tellurem possident æris ac ferri feracissimam : & Germania metallifera plurimum bello potens cernitur : & ad Thermodontem fluvium in Ponto Chalybes , quod agrum possident argenti venis & ferri fodinis affluentem , unà divites ac feri sunt. Quin & Amazones habent mulieres , vel ipsas armipotentes.

Sed notatu in primis digna Jul. Cæsaris Scaligeri animadversio sanè ingeniosa & erudita in Exercit. 107. Proprium est ferri aptam materiam præbere posse gladiis, bipennibus, & aliis instrumentis secandi. Hoc autem τέμνειν Græci vocant : ita namque dicunt quod nos secare. Cùm igitur gentes illæ supra Pontum sitæ , in quibus Chalybes , ferrum *temir* hisce etiam temporibus vocent , exinde conjicit Scaliger , verbum τέμνειν à Scythica voce *temir* fuisse olim formatum. Sed & Temesem oppidum metallis maximè ferri & æris nobile , quod Tempfam pòst Latini dixere. Verba Scaligeri, si quis requirit, hæc sunt. *Tempfam oppidum Plinius in tertio dicit à Græcis*

*cis Tempſam dictum. Statii carmen ipsum fabrica nobilitavit; ubi non vulgaris abdita est eruditio. Nam populi qui supra Pontum incolunt, quorum Chalybas vicinos dicebant, simul cum iis qui Tartari nominantur, ferrum etiam nunc temir vocant. Quamobrem ex antiquæ vocis vestigiis Græcum item verbum $\pi\acute{\iota}\mu\epsilon\upsilon\alpha\iota$ agnoscere par est. Potuit & Scythici illius vocabuli opportunitatem extendere ad Themiscyram, celeberrimam Amazonum urbem; nam & in hac dictione *Themiscyra* pari modo vocis *temir* vestigium quoddam agnoscere licet.*

Hæc autem ratio ducitur ab illo principio, quod quidam ut notum experientiâ ponunt; nimirum ita esse à natura comparatum, ut quæ sive animata sive inanimata in aliqua regione præveniunt, hominum ingenio & moribus ac vivendi instituto consentanea sint. Quod enim ad animalia attinet, hujus exemplum insigne dat Cardanus lib. 10. de Subtil. Rosomacham, seu Gulonem, immensæ voracitatis animal, in Lithuania locatum à natura, ubi & homines essent omnium

voracissimi. Quæ ratio non minus Amazonum in patria constare invenietur, considerantibus feras quæ nascuntur in Hyrcania & vicinis Ponto Euxino locis, quàm sint immanes & truculentæ; quod, sanè innuit Poëta his verbis:

Hyrcanæque admórunť ubera tigres.

Sed de hac apta regionum ad hominum ingenia & mores ratione & congruentiâ, suprà etiam nonnulla attigimus; & plantis quoque aliquid inesse, hominum naturis respondens, Nasonis testimonio ostendebamus. Sed qui hujus exempla plura & demonstrationes videre optat, Jo. Bapt. Portæ libros Pythognomonicos consulat; sed & Licetum dicto libro, qui de plantis hoc insuper addit: nempe quibus in locis venenosæ plantæ complures proveniunt, ibi homines ad omnem nequitiam veneficiorum esse proclives, ut in Theffalia & Colchide: quæ regiones olim magicis artibus infames fuerunt; contrà, ubi stirpes deliciis aptæ nascuntur, ibi gentes luxu diffuere propemodum esse compertum, Sabæorum exemplo, quos propterea Virgilius molles

les appellat ; utpote apud quos thus & balsamum , & aliæ deliciis natæ plantæ proveniant. Quibus sanè confirmatur sententia Hippocratis in lib. de Aëre , Locis , Aquis : Εὐρήσεις γὰρ ὅτι τὸ πλεῖστον τῆς χώρας τῇ φύσει ἀπολασσωμένη καὶ τὰ εἶδη τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς τέχνας. Quippe invenias ferè semper hominum formas & mores regionis naturæ affines & comparas.

CAPUT XIV.

Quòd multùm potuerit educatio ab infantia conferre Amazonibus ad inusitatum illum animi & corporis vigorem & præstantiam.

NEC tamen putandum est solo coeli positu & conditione aëris ambientis , tantum olim Amazonibus animi & corporis robur contigisse , magnum & ab educatione illi immo præcipuum accessisse momentum non dubito ; ab ali-

mentorū, inquam, qualitate, corporis-
que cultu ab infantia, tum exercitationi-
bus atque institutis. Quarum rerum con-
suetudo quantum ad corpora & animos
formandos valeat, ii optimè viderunt,
qui primi consuetudinem alteram esse
naturam dixerunt; nempe ut Aristote-
les explicat, φύσιν Ἰπικτηλον, *naturam
acquisitam*. Ut enim ab alimentis inci-
piam, tantum in iis consuetudinem va-
lere experiētiā constat, ut cibi alioqui
insalubres & injucundi usu aut nihil, aut
minus, assuetos lædant; immo venena
ipsa virēs nocendi amittant: quod sa-
nè in Mithridate Rege potentissimo
olim apparuit, qui cum in ultima rerum
desperatione mortem sibi veneno con-
sciscere vellet, non potuit, quòd fre-
quenti & quotidiano antidotorum usu
corpus proprium contra tales insidias
munisset: visum etiam in anu Attica,
quæ eam sibi cicutæ consuetudinem fe-
cerat, ut manipulos integros impune
posset vorare.

Eadem ratio est cujuscumque exerci-
tīi & laborum non solum corporis, sed
etiam

etiam animi, quibus qui assueverunt, facilius in provecta etiam ætate eos quàm inexercitati juvenes ferunt. Quemadmodum etiam in Hippocratis Aphorismis legimus Aphorism. 49. *Οἱ εἰθισμένοι τὰς σωηθείας πόνους φέρειν, καὶ ὥσιν ἀδυνάεις ἢ γέροντες, τὸ ἀσπηθῶν ἰσχυρῶν τε καὶ νέων, ῥᾶον φέρουσιν.* *Quotidianis laboribus assueti, etiamsi invalidi sint aut senes, insuetis quamvis robustis juvenibus facilius eos labores ferunt.* De alimentorum etiam consuetudine ita ibidem scriptum est: *Τὸ σμικρῷ χεῖρον καὶ πόμα καὶ σιτίον, ἥδιον ᾗ, τὸ βελλόνων μὲν ἀηδεστέρον ᾗ, μᾶλλον αἰρετέον.* *Paulò pejor, sed suavior cibus ac potus meliori quidem, at ingrato præferendus.* Unde igitur hoc, nisi quia consuetudo novam quasi naturam hominibus corporis & animi adjungit; quò fit ut cuivis & labori ferendo, & rei suscipiendæ pares efficiantur. Nam & mentem quibusdam studiis acutior, animum quoque grandior, atque audacior fieri constat. Quibus rebus Amazonas supra sexus captum & animo fortes virilesque, corpore etiam robustas effe-

effectas verisimile est; cùm ab ineunte ætate & firmioribus cibis alerentur, & iisdem quibus viri corporis exercitationibus assuescere cogerentur.

Id autem & feminarum quarumdam veterum exemplis amplius declarari potest, nempe Atalantæ Jasionis filiæ, quam ferini victus & laborum consuetudine sexum propè exuisse, atque in robustissimi viri naturam transiisse dicunt. Cum enim statim ab ortu exposita fuisset in Parthenio monte Arcadiæ, ibique in antro relicta, initio ursæ catulis orbatæ uberibus aliquandiu fati providentiâ sustentata, pòst etiam à venatoribus inventa, atque inter eos agrestibus educata alimentis, ejusmodi corporis & animi robur eo victus genere comparasse dicitur, ut & sola in Arcadiæ montibus & antris vivere, armis se se adversus cum ferarum tum hominum improborum insultus tueri posset. Quid igitur de virginis ejus victu masculinoque vigore dicat Ælianus, subungere placet. Ἡ γὰρ ἄρχη τῆς Ἀτаланτῆς ἐρωμναὶ μὲν αἱ δοραὶ τῶν πενηκταμένων, τροφή δὲ τὰ τέτων κρέα, πτόν τε τὰ ὕδωρ.

ὕδωρ· πολλὴ δὲ ἡ ὀρεῖο ἀπεράγμονα, καὶ ποταμί-
 τω, οἷον μὴ διποδεῖν τὸ Ἀρπυμίδου. *Stratis
 autem lectoque utebatur ferinis pellibus,
 pro cibo earumdem ferarum carnibus,
 aqua ad potum; veste autem induebatur
 simplici, & minimè exquisita, ejusmodi
 scilicet, quæ à Dianæ comitatu non alie-
 na esset.* De forma autem virilique ha-
 bitu sic: μέγεθος· μὴ γὰρ ἐπὶ παῖσι εἶσαι ὑπὲρ
 τὰς τελείας ὡς γυναικας, καί τις δὲ ὡς οὐκ
 ἄλλη τὴν ἐν Πελοποννήσῳ παρθένων τὴν ποτὶ. ἀρ-
 ρενωπὸν δὲ καὶ γοργὸν ἔβλεπε. τὰ τοῦ μὲν καὶ ἐκ τῆς
 θηλείας προσφῆς, ἔπειτα καὶ θυμοειδὴς ὡς. ἡ δὲ δὲ
 καὶ τὴν ἐν ταῖς ὄρεσι γυμνασίῳν. κελεύει, καὶ
 ῥαδινόν. εἶδεν εἶχεν· εἰ γὰρ ἐκ θαλάμης προή-
 κει, εἶδεν ὡς τὴν ὑπὲρ μνηστῶν καὶ πύθαις τρεφο-
 μένων. τὸ δὲ ὑπερόγκον τὸ σῶμα δὲ, εἶδεν τὰ
 εἶχε· καὶ μάλα γε εἰκότως, ἅπερ ἐν τοῖς κυη-
 γείοις, καὶ πρὸ αὐτῶν τὰ γυμνάσια τὸ πᾶν σῶ-
 μα ἐντελέσαι. i. e. *Magnitudine quidem
 corporis adultas feminas nondum ipsa
 pueritiæ annas egressa superabat: formâ
 autem, quali non alia virginum quæ
 tunc in Peloponneso maximè speciosæ ha-
 bebantur. Præterea virile quid adspectu
 εἶ. vividum præ se ferebat; quod scilicet*

*illi ex victus ferini consuetudine inerat :
cùm alioqui naturâ esset iracunda ; sed
& ex montano exercitio. Cæterùm puel-
lare & tenerum nihil habebat : non enim
è thalamo processerat , aut ex earum nu-
mero erat puellarum , quas sinu matres
aut nutrices fovissent. Nec tamen enor-
mi corporis mole insignis fuit , utpote quæ
venatu & talibus exercitiis modum cor-
poris perfecisset.*

Idem alio exemplo non minùs illu-
stri confirmare licet ex Maronis Æneï-
de, ubi de Camillæ bellatricis infantia &
educatione : quæ tantùm potuisset , ut,
licet ea virgo sub clementi Italiæ cœlo
ortum habuisset , nulli tamen ducum
bellica virtute inferior esset , priscarum-
que Amazonum, quarum facta imitaba-
tur , gloriam omnino æquaret. Cùm
enim pater ejus Metabus Volscorum
Regulus , regno per seditionem pulsus,
in montes avios cum nata secessisset , ibi
eam asperiore educatione , victuque fe-
rino , & venatu assiduo sic commasculas-
se dicitur , ut viris concurrere auderet.
Versus quibus id divinus Poëta expres-
sit ,

fit, divini sunt, ex quibus eam solum partem subjungam, quæ Camillæ educationem exhibet :

*Non illum testis ulla, non manibus urbes
Accepere, neque ipse manus feritate dedisset;
Pastorum in solis exegit montibus ævum.
Hic natam in dumis, interque horrentia lustra,
Armentalis equa mammis, & lacte ferino
Nutribat, teneris immulgens ubera labris.
Utque pedum primis infans vestigia plantis
Institerat, jaculo palmas oneravit acuto,
Spiculaque ex humero parvæ suspendit & arcum,
Pro crinali antro, pro longæ tegmine palle,
Tigridis exarvia per dorsum à vertice pendent:
Tela manu jam tum tenera puerilia torisit,
Et fundam tereti circum caput egit habena,
Strymoniamque gruem, aut album dejecit olorem.*

Quidni igitur & eandem valuisse in Amazonibus causam credamus, ut quia victu aspero admodum, & assiduo in montibus venatu, atque laboribus ab infantia assuescerent, & corpore robustæ, & animo audaces supra sexus conditionem fierent? sanè non desunt, qui ne pane quidem aut maza (ita Græci polentam hordeaceam aliquo humore madefactam, quæ cruda ederetur, vocabant) eas uti consuetas censeant, ideoque Α'μαζονας dictas ab α privante & μάζα: non autem, ut vulgò creditur, à mam-

D 7

mæ,

mæ, quæ μαζὸς Græcè dicitur, privatione. Philostratus autem in Heroicis ita dictas censet, quòd matrum uberibus non alerentur, sed lacte equarum, ut Camilla Maronis. τὸ μὲν δὴ ὄνομα τῶν Ἀμαζόνων, ἐκ τῆς μὴ μαζῶν τρέφεσθαι, καὶ οὐκ ἡγώμεθα. τρέφουσι γὰρ τὰ βρέφη γαλακτὶ πεφορβάδων ἵππων, καὶ δρύσιν κηρίοις, ἢ μέλιτι. διὸ καὶ ἔστι τὰς δόνακας τῶν παμῶν ἰζάνει. i. e. *Nomen autem Amazonibus ab eo inditum arbitremur, quòd mammæ non nutriantur. Alunt enim infantes cum gregalium equarum lacte, tum roris favis, qui in modum mellis, fluviorum calamis insidet.* Sed & has lacertis victitasse, hincque Σαυροπατίδων nomen adeptas Eustathius notat ad Dionysii Περιήγησιν, ubi ejus nominis etymon tradit: Ἐκαλεῖτο δὲ ποτε καὶ Σαυρομάτιδες, διὰ τὸ ἐν Σαυρομαλικῇ ποτὶ Σκυθία οἰκῆσαι, καὶ γὰρ περὶ ποταμὸν ἦσαν ἐν τοῖς ποταμοῖς Σαυροματιῶν. ἢ οἰοῦντο Σαυροπάτιδες, διὰ τὸ σάρας πίνεισθαι, ὃ ἐστὶ γάλακτος. Quod etymon verisimilius eo quod Thomas de Pinedo, qui primus Stephanum cum Latina interpretatione & notis edidit, affert;

dictas.

dictas scilicet *Σαυρομανθας* à colore oculorum tali, qualem lacerti tergo præferunt; ceu nomen istud esset compositum ex *σαύρα*, *lacerta*, & *ὄμμα*, *oculus*: quod esse alienum scriptura ipsa indicat. Sed hæc de etymo obiter.

CAPUT XV.

Superioris disputationis confirmatio ex Platone.

EODEM spectat Platonis disputatio in 5. de Republica, quâ ostendit posse & debere esse omnium communionem officiorum in civitate inter viros & mulieres, uno excepto quod utrique est proprium sexui, quatenus unus eorum mas est, alter femina; in quo sanè insignis eorum est differentia, quod ad functionem gignendi attinet: cætera verò studia oportere esse communia, gymnasia, disciplinas, & reliquam educationem & cultum animi & corporis, probat exemplo canum, quos cum natura

tura idoneos ad domum custodiendam & venandi munus obeundum fecerit, nullum interim in iis discrimen posuit, quod quidem effatu dignum videatur, quo mas à femina discerni possit. Feminas quidem canes non minus maribus venatori esse dociles & promptas, experientiâ constat; quod si in canum, si in equorum (horum namque eadem ratio) genere factum, cur hominibus negatum putemus, & non potius mulieres eadem atque viros præstare posse credamus, si eadem educatio contingat?

Quamobrem & puellas ab ineunte ætate iisdem formari exercitiis, easdem etiam capessere disciplinas, quibus ad arma etiam tractanda & militiæ laborem habiles efficiantur, rationi consentaneum censet Plato; neque dubitat, quin quod ratione inventum est, in usum & consuetudinem adduci possit, si lege sanciantur. Nec tamen negat, quin vir ad omnia sit robustior quàm mulier: siquidem & in aliis animantibus mollior frigidiorque femina esse videtur,

detur, pantherâ exceptâ & ursâ, ut Aristoteles in nono historiarum notat. Quo argumento & arteriarum pulsus viris quàm mulieribus in universum, & multò majorem & vehementiorem esse docet Galenus lib. 3. de causis pulsuum. Sic autem existimo, illud quod femineo corpori deest roboris, posse aliunde suppleri, vel conditione loci, & cœli naturâ, vel quâpiam aliâ differentiâ & proprietate gentis in eadem specie. Quidni enim quopiam sub cardine cœli mulieres nasci robustiores & animosiores credamus; aut genus alicubi esse mulierum naturâ viris robore haud impar, vel etiam robustius? quemadmodum nonnullas nasci constat viris quibusdam prudentiâ & viribus non modò non inferiores, sed etiam superiores.

Quod ne quis temere à me dictum putet, Galeni verba ex eodem libro de causis pulsuum, & loco suprâ citato, quibus id confirmari possit, subjungere visum est. Cùm enim dixisset, marem in universum femina esse calidiorem & fortio-

tiozem, paulò infrà subdit: Πρῶτον μὲν ἀναμνησθῆναι ἅς καὶ ἔπεσεν τῇ λέξει, καὶ πᾶσαν αὐτὴν ἀναγνῶναι καθ' ἑκάστην ὄνομα προσέχοντα τὸ νοῦν. τί γάρ φησιν, (ἄνδρες μὲν ἐν γυναικῶν ὡς ἴππων μείζονα πολλῶν τὸ σφυγμὸν ἔχουσι) τί δὲ τὸ ἐστίν, τὸ ἴππων, ἴππευσι καὶ ἀσκήσαντες. καὶ γὰρ δὴ μάτην γε προσέειπεν, ἀλλ' ἐστὶν ἐν αὐτῷ τὸ πᾶν κύριον ἔστι λόγος. τῷ γὰρ μήτε ἐξ ἀρχῆς ὡς ὡς ὡς ἀπαντας ἡμᾶς κεκεῖται, μήτε ἴππων, μήτε διαίταις ὁμοίαις κεκεῖται, τὸ καθόλου τὸ ἀποφάσεως ἀφαιρέσειται, δυναμένης ποτὲ γυναικὸς ὡς ἴππων, μὴ ὅτι πολλῶν μικρότερον, ἀλλὰ καὶ μὴδὲ μικρὸν ὅλως, μηδὲ ἴσον, ἀλλὰ καὶ σαφῶς μείζονα πινῶν ἀνδρῶν ἔχουσι τὸ σφυγμὸν. i. e. *Primum quidem meminisse oportet ejus quod propositum est in textu: tum universam sermonis seriem, sedulo verbum unumquodque pensando decurrere. Quid enim dictum est? hoc scilicet (viri quidem ut plurimum majorem multò quam mulieres pulsum habent.) Quid igitur particula hæc, τὸ ἴππων, ut plurimum, sibi velit, curiosè oportet spectare. Non enim frustra oppositum est, sed in hac particu-*

la.

la vis tota sententiæ consistit. Quod enim non omnes statim ab ortu idem temperamentum nacti sumus, neque studiis aut victus ratione eadem utimur, id profectò ne id generaliter verum sit, prohibet; cùm mulier aliquando reperiri possit, non modò quæ pulsus multò virili minorem non habeat, aut æqualem, sed etiam quæ manifestè hunc majorem quibusdam viris nacta sit.

Quædam deinde subjungit, quibus mulierem viro calidiorē atque animosiorē fieri contingat. Ἀνδρα γὰρ μοι νόσφι φλεγματικώτερον φύσιν, ψυχρὰ δὲ αὖ ἡδε κρείσσει ἐν καρδίᾳ, ὡς βαλλομένη γυναικὶ χολωδέστερα φύσιν, τῶν ἐστὶ θερμότερα καὶ ξηρότερα. Age enim virum mihi considera naturâ pituitosiorē: tale igitur viri temperamentum biliosiori naturâ mulieri, hoc est, calidiori & sicciori comparatum, frigidum & humidum reperietur.

Hæc prima exceptio est à proposita regula; ex qua apparet, posse mulierem aliquam sic constitui, ut sit quopiam viro temperamento calidior, si nimirum

rum talis mulier biliosa sit, vir autem pituitosus.

Alias subdit Galenus à loco, & victus ratione ac studiis, his verbis. Ἀρκείτω ἢ μὴ τᾷτο μόνον, ἀλλ' ὁ μὲν τὸ Πόντον· ἢ ἢ, πλὴν Αἴγυπτον ἐπικείτω, καὶ σκιατροφείτω μὲν, καὶ δεγείτω, καὶ ἀλαπετεύθω καὶ τὸ δαιτάν ὁ ἀνὴρ· θυραυλείτω δὲ ἢ γυνή, καὶ γυμναζείτω πολλὰ, καὶ μετερίως δαιτιάτω, μείζων ὁ δὲ τοιαύτης γυναικὸς, ἢ ὁ δὲ ἀνδρὸς ἑσθλοφυγμὸς. *Id vero solum non suffecerit, sed ponamus virum in Ponto esse, mulierem in Ægypto: illum præterea umbratilem desiderique & mollem omnino vitam ducere; hanc patentibus locis ac sub dio frequenter versari, multaque uti corporis exercitatione, mediocri autem victu esse contentam, sic majorem ejusmodi mulieris quàm viri fore pulsum, haud dubium est.*

Atque hæc quidem Galeni in his sententia est, ut non dubitet, aliquam mulierem fieri posse calidiorē quopiam viro; biliosam scilicet, in regione æstiosa natam, & victus ratione ad calidum vergente utentem; pituitoso frigidiorisque

risque quàm pro virili sexu, temperamenti, & molliter educato: in quo quidem nullum est negotium, quod nos moretur. Sed velim considerari quod ibidem Galenus habet: aliud nempe esse judicat, virum muliere esse naturâ calidiorem; aliud multò calidiorem, si nimirum vir quispiam probè secundum naturam temperatus cum muliere quapiam probè item pro muliebris sexus ratione temperata sic compareretur, ut eâdem uterque uti victus ratione ponatur; cui hypothefi & comparationi consentaneum censet Galenus, ut vir simpliciter quidem, ut sexus conditio postulat, naturâ calidior muliere existat; non autem πολλῶ θερμότερον, multo, hoc est, magno excessu calidior. Verùm si ei qualicumque gradui, quo virile temperamentum calore femineum superat, ea victus ratio accedat, quâ viri uti solent, hoc est, ad calidum declinans, hoc pacto virum non simpliciter modò calidiorem, sed multò calidiorem fore sciscit. Quod cùm ferè ubique obtineat, hinc fit, ut viri in uni-
ver-

versum mulieribus multò calidiores censeantur.

At enimverò ex his ostendi potest, non esse absurdum, aliquam mulierem non modò calore haud viro inferiorem fieri, sed etiam superiorem. Nam si manente utriusque temperamento in ea ratione, quæ sexui utrique convenit, similem victus rationem mulier quæpiam sequatur, ei quam virorum plerique tenent, consentaneum videtur, ut talis mulier licèt aliàs naturâ paulo minùs sit calida quàm vir naturali modo se habens, tamen ob asperiores paulò & masculam victus rationem sic comparetur, ut viro nihil prorsus aut perparum caloris vigore cedat. At verò si iisdem quæ superiùs, positis, tali in regione mulier aliqua nasci ponatur, qualem Scythiam & vicinas Ponto regiones esse omnes fatentur, quæ scilicet gentes fortissimas ex loci proprietate gignere soleat; ei insuper causæ ea victus ratio accedat, quæ omni genere laborum, & aliarum rerum quibus corporis calor & robur augetur, animi excitantur, eam excedat,

cedat, quâ viri alibi utuntur ; illi scilicet qui non pravam victus legem sequuntur, his inquam ita positis, nemo non videt, eò rem esse deductam, ut necesse sit exinde mulierem ejusmodi fieri multis viris & calidiorē & robustiorem. Quam fuisse Amazonum rationem, omnium qui de his scripserunt, monumentis pròditum.

Hæc autem Galeni verba haud veritatis sum ad præsentem transferre considerationem, licet de pulsum secundum sexum differentiis ibi agatur, non autem de temperamento ; quia is motus, qui σφυγμός Græcis dicitur, nobis κατ' ἐξοχῶν pulsus ob ejus excellentiam, ut quo vita contineatur ; is inquam motus cordis calori maximè est conjunctus, à quo proximè dependet ; & Medici hujus indicio de cordis habitu & coloris conditione conjecturam capiunt. Quod etiam Galenus ibidem inter causas quæ virum muliere aliqua frigidiorē facere possunt, Ponticam habitationem ponit, Ægyptum inter eas quæ mulierem calidiorē quopiam viro reddere possunt,
non

non est quod quisquam contrarium existimet Aristotelis sententiæ, quam secuti sumus, quâ in frigidis locis homines multò esse calidiores pronuntiat, citato Problemate 15. sect. 14. Hæc enim invicem non pugnant, si rectè intelligantur. Quippe aliter homines calidi efficiuntur in frigidis locis, atque in calidis & æstuosis, ut in Ægypto & aliis austri-
nis plagis: in his namque calida corpora fiunt qualitatis intentione, quam bilis proventus sequitur: (quo pacto mulierem in Ægypto calidiorem quopiam viro fieri posse censet Galenus) in frigidis autem regionibus copiâ caloris potius, quàm gradu qualitatis & intentione calidiores fiunt homines, reditu scilicet caloris & sanguinis in corporis venas & penetralia, atque contractione per frigoris externi ἀντιπαίσεις, uti ibi explicat Aristoteles, nosque ex eo suprà exposuimus: ἐπανιχίσης τῆ φύσεως αὐτῶν θερμότεροί εἰσιν πλὴν.

CAPUT XVI.

*Quòd audacia corporis exercitatione
& laboribus augeatur, Platonis
atque etiam Hippocratis dictis pro-
batur.*

RE DEO ad Platonem, cujus sen-
tentiam suprà de communicandis
cum mulierum gente corporum exerci-
tiis & militari disciplina ostendimus.
Quod qua ratione præcipiat, rursus vi-
dendum est: nempe hæc causa est, quia
frequenti agitatione durantur membra,
& robustiora efficiuntur: quemadmo-
dum vice versa ignaviâ & otio longiore
marcescunt. Sed & pars animi iracunda
exinde aucto calore excitatur; rectè
quidem & utiliter, si modus in corpore
exercendo teneatur; vitiosè, si modum
vexatio excedat: unde nautas & alios
vitam laboriosam sequentes, labor effe-
rat. Itaque de talibus pronuntiat dicto
loco: Οἱ μὲν γυμναστικῇ ἀνεγέρουσι χεῖρας, αἱ δὲ
E ἀγέρ-

ἀγελώτεροι ἔ' δέοντι ἀποβαίνουσιν. i. e. *Qui intemperanter exercitationibus indulgent, ferociores quàm par est, evadunt.* His igitur modum esse adhibendum sequentibus verbis docet. καὶ μὲν ὡς δ' ἐγὼ, τί γε ἄγελον, τὸ θυμοειδὲς αὖ τῆς φύσεως παρέχοιτο· καὶ ἐρῶς μὲν τρεφὲν, ἀνδρεῖον αὖ εἴη· μᾶλλον ἢ ἵππιτάδην ἔ' δέοντι, σκληρότερόν τε καὶ χαλεπὸν γίγνοι' αὖ, τὸ εἰς. i. e. *Atqui ferocitas ipsa (inquam) ad iracundæ quidem naturæ animositatem pertinet: quæ si rectè educatur, fortis evadit; sin autem plus justo intenditur, durior evadere, difficilem, intractabilem, consentaneum est.* Sed & Hippocrates otio & desidiâ timidos, laboribus fortes fieri homines docet lib. de Aëre, Loc. Aqu. καὶ ἀπὸ μὲν ἡσυχίης καὶ ῥαθυμίας ἡ δαλὴν αὖξεται· ἀπὸ δ' ἡ παλαιωμένης καὶ τῶν πόνων αὖ ἀνδρείαται.

Sed quid opus est literis & testimoniis auctorum, ubi experientia veritatem manifestis rerum documentis propemodum palpandam præbet? Nonne videmus quotidie in urbibus mulieres plebeas vana onera portare, bajulique officio

ficio haud segniùs ac viros ipsos fungi, per plateas & vicos discurrere, non minorem laborum patientiam animique alacritatem & contentionem ostendere? Ex quo quivis certò intelligat, eadem omnia à mulieribus, quæ à viris, fore expectanda, si has eodem modo educari atque institui mos esset. Quod tamen quamobrem non in usu sit positum, ut mulieres virilibus exercitiis Platonis instituto assuefiant, & aptæ ad arma tractanda efficiantur, non immeritò aliquis requirat. Ego verò multis de causis hunc morem non placuisse comperio. Primum quidem, quia si nunc hac molliore disciplina & cultu educatæ in umbra procul à civilibus negotiis, nedum ab armis, vix tamen ita in officio contineri possunt, ut non pleræque earum plurimum negotii viris faceffant; quid futurum putamus, si fortiori educatione lacertos & majorem naçtæ audaciam, armisque instructæ, rebus domesticis præessent? Quam præterea viris fidem uxores bellicosæ præstare possent? idem enim calor qui animos ad

E 2

stre-

strenuè bellandum excitat, pudoris ignaviam omnem extinguat necesse est; unde Juvenalis:

*Quem præstare potest mulier galeata
pudorem,*

Quæ fugit à sexu?

Postremò mulieres ita, ut natura instituit, corpore & animo esse molliores atque infirmiores non modò pacis domesticæ & tranquillitatis interest, sed etiam dulcedinis vitæ & voluptatis: major enim ex formoso & delicato corpore voluptas capitur, quàm equidem alioqui futilem, sapientibus tamen inter tot vitæ ærumnas & matrimonii molestias haudquaquam aspernandam iudico, si ita admittatur, ut medicinæ & consolationis potiùs, quàm legitimi fructus loco habeatur.

C A-

CAPUT XVII.

*Alia causa Amazonum fortitudinis re-
motior quidem, non tamen mi-
nus seriò pensanda.*

His quas hæcenus proposui causis
adjungerem & leges, quas ad mo-
res formandos, animosque tollendos aut
deprimendos valere plurimùm in con-
fesso est, nisi scirem leges naturam sequi.
Unde enim hæc tanta legum per gentes
varietas & dissensio; nisi quia alia alia-
rum gentium ingenia & mores? Quòd
si quæpiam alia his propria vis, profectò
in hoc consistit, ut quod à natura est insi-
tum promoveat, ut de doctrina sapienter
Horatius dicit Od. 4. lib. 4.

*Fortes creantur fortibus & bonis;
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus; nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam:
Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectique cultus pectora roborant.*

Quamobrem hanc in Amazonum rationibus causam seorsum considerare superfluum judico, cum tot hæctenus de earum natura dicta sint. Quam autem modò mihi natura ipsa rerum offert causam, animalium historias à summo viro Aristotele conscriptas versanti non præteribo. Hæc quidem nonnullis remotior fortasse videbitur, nimisque è longinquo petita; verum altioris ingenii & eruditionis viris non visum iri à proposito alienam confido.

Hujus considerationis occasio vel potius principium ex nono historiarum. Postquam enim Philosophus, quibus morum differentiis feminae & mares generaliter distinguantur, exposuit; in omni scilicet genere animalium feminas ingenio esse molliores, citius mansuescere, & cætera quæ magis sexui illi affinia proposuit, quibus contraria magis maribus natura inesse ostendit; subdit mox, ejusmodi morum differentias evidentiùs se conspiciendas præbere in perfectiorum genere animalium, putà in homine, & iis quæ propiùs dignitate ab homine ab-

absunt, quàm in imperfectis & pusillis:
 Τῶν ἰχθῶν μὲν τῶν ἡθῶν ἐστὶν ὁ παῖς, ὡς ἐ-
 πείν, μᾶλλον δὲ φανερώτερα, ἐν τοῖς ἔχουσιν
 μᾶλλον ἡθῶν, καὶ μάλιστα ἐν ἀνθρώπῳ. τὰ τε
 γὰρ ἔχει πρὸ φύσεως διατασσόμενον, ὥστε καὶ
 ταύτας τὰς ἕξεις εἶναι φανερωτέρας ἐν αὐταῖς.
 i. e. *Horum vero vestigia morum cum in
 omnibus ferè insint, tum vel maxime in
 perfectioribus, & præcipuè in homine:
 hujus enim maxime consummata est na-
 tura, & ad ultimum perducta; quo fit ut
 habitus isti in eo sunt conspectiores.*

Ex his, inquam, satis accommodatam
 proposito considerationem mihi videor
 posse excitare, quâ intelligatur consen-
 taneum esse in iis locis ubi minus perfe-
 ctæ hominum naturæ sunt, minus posse
 distingui feminarum ingenia & mores, à
 virorum moribus earundem regionum.
 Cæterum ex iis morum differentiis quæ
 sexum sequuntur, animi est iracundia,
 ferocitasque & impetus ad omnia, quæ
 vi geruntur: quos habitus magis mari-
 bus inesse quàm feminis in omni anima-
 lium genere sciscit Aristoteles. Ἀνδρο-
 πρῶς καὶ θήλειά πάντα τὰ ἀρρένων, καὶ δὲ ἀρρένας

Ἐνταῦθα θυμωδέστερά τε καὶ ἀγροώτερά. i. e. *Feminae quidem omnes minùs quàm mares sunt animosæ : mares autem iracundiores & ferociores.* Ergo & hac ingenii parte minùs diversas esse à viris mulieres in locis frigidis consentaneum est. Quod recte hæc consequentia procedat, ostendo. Quæ enim ratio in diversis animalium naturis facit, ut minùs feminæ à maribus penes mores distinguì possint, cur in diversis hominum nationibus (licet omnium eadem naturæ circumscriptio & species) non valeat, ut etiam in iis gentibus quæ minùs in genere humano sunt à natura perfectæ atque, ut ita dicam, perpolitæ, minùs evidentes & conspicuæ habeantur differentiæ illæ morum, quibus feminæ à masculis discerni solent ?

Quòd autem hæc ratio valere debeat, mecum sic consideranti patebit. Ostendat mihi aliquis morum differentias in infantibus, eas quæ à sexu ducuntur. Nonne omnibus eadem ingluvies, eadem propensio ad ludum, & discursus, eadem animi attentio ad nugas, eadem
ira-

iracundia in eos qui libidini eorum obtemperare nolunt ? Neque enim hæc marium aut feminarum propria, sed utrique sexui communia ex ætatis imbecillitate & naturæ imperfectione provenientia. Itaque hos mores citra sexus distinctionem in parvulis notat Augustinus lib. 1. cap. 7. & ante illum Aristoteles sectione 10. Quæstionum natural. problemate 44. Πάντα καὶ τὰ ἡμέρα, ἄγρια γίνονται τὸ πρῶτον μᾶλλον ἢ ἡμέρα· οἷον παιδίον ἢ ἀνὴρ, παμφάγον, καὶ τῷ θυμῷ ζῶν, ἀλλὰ ἀσθενέστερα. *Quapropter omnia etiam domestica principio fera potius, quam domestica esse solent, ut puer ferocior profectò, quam vir, quippe qui omnium edax, & ira deditus sit, quamquam infirmus.* Hæc, inquam, de parvulis feminis & maribus intelligi debent; quod enim postquam παιδίον dixit, comparando subdit, ἢ ἀνὴρ, *quam vir*, hoc non eò pertinet, ut feminas infantes excludat; sed quia sic oris humani consuetudo fert, ut viri nomine & mulier ipsa intelligi debeat in iis quæ sunt utrique sexui communia.

E 5

Ob.

Observari etiam velim, quàm parùm puellæ & mulieres rusticæ agresti morum ruditate & laborum patientia à viris differant: quod & Juvenalis de primis mortalibus qui vitam in silvis degebant, notat Satyrâ 6.

*Credo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, visamque diu, cùm frigida parvas
Præberet spelunca domos, ignemque latemque
Et pecus & dominos communi clauderet umbra:
Sylvestrem montana torum cùm sterneret uxor
Frondebis & culmo, vicinarumque ferarum
Pellibus: haud similis tibi, Cynthia, nec tibi, cujus
Turbavit nitidos extinctus passer ocellos;
Sed posanda ferens infantibus ubera magnis,
Et sæpe horridior glandem ructante marito.*

Quòd autem morum rigor & torvitas, quæ hominibus locorum conditione accidit, memoratas sexuum differentias, quod ad feritatem & laborum patientiam attinet, confundat; eam Q. Curtii lib. 5. de Gestis Alexandri, ubi de Mardorum gente tradit; tum eorum testimonio qui plagas Polo Arctico subiectas perlustrarunt, constare potest. Ibi varias habitare gentes tractant, adeo agrestes, feras, belluinas, ut in ultimo naturæ humanæ recessu, & confinio bellui-

na.

næ positi à natura videantur. Nomina eorum non minùs dictu absona, Samoiedi, Lappones, qui in Danos & Moscovitas distinguuntur, Kiloppæi, Nomadum Scythiæ ritu vagabundi, Siberienses, Borandæi, Nortvegii, Islandi, Zemblii. In his, ut maximè belluini Borandæi censentur, animoque & corporis figurâ abnormes, & ab hominum integritate remoti, sic apud eos moribus, ingenio, figurâ corporis & cultu externo adeò similes viris feminas esse referunt, ut prorsus discerni non possint, eadem iis oris deformitas & figuræ confusio, idem in humili statura membrorum inarticulorum tumor, idem vestitus, eadem arma, idem venandi studium, piscandique, & consuetudo laborum; ut non malè *Plinius de extremis illis gentibus dixerit*, has à reliqua hominum natura esse avulsas, ac pro immanitate naturæ urgentis illas solitudine damnatas.

CAPUT XVIII.

Non posse homines eodem modo se habere per universum orbem terrarum; in his monstra & defectus quoque pertinere ad ordinem Universi, ostenditur.

HÆc si quis attentius contempletur, nec nimium anticipatis opinionibus se abripi sinat, intelliget profectò pertinere ad ordinem Universi, ut quædam ab ordine certis in locis mundi recedant, quando ne monstra quidem & peccata extra omnem esse ordinem Philosophorum certissimi doceant. Quo in genere esse ἀρρενωπὰς feminas virilesque mulieres, quas Homerus ἀνδραειράς vocat, & vice versa homines γυναικώδεις, muliebres & effeminatos haud dubitem ponere. Quod genus virorum olim visum in Scythia Herodotus testatur, quos gentis illius linguâ

εἰσείας

ἐναπίας dictos refert. Quod enim eorum mores effeminatos morbo adscriptos iis immisso Urania Veneris irâ, cujus fanum, quod illi Ascalone Palæstinae oppido consecratum erat, spoliassent, idem auctor tradit, fabulam puto: tametsi non me latet, inter poenas viris aliquando inflictas, ἐκμήλωσιν reperiri in sacris etiam libris, 2. Regum cap. 3. quo loco David Rex compositas in Joabum diras fundit: *Et veniat super caput Joab, & super omnem domum patris ejus; supple sanguis Abner, quem Joab scelestè effuderat) nec deficiat de domo Joab fluxum seminis. sustinens, & leprosus, & tenens fusum, & cadens gladio, & indigens pane.* Ubi tenens fusum pro effeminato, & ad pensa muliebria fatali animi & corporis mollitie converso positus videtur.

Neque magis, ut talem morbum credam viris posse induci, quo mulierum affectus & mores induant, ac se in mulieres conversos putent, adducat me Hippocratis auctoritas, qui ei quoque morbo obnoxios Scythas tradit; quam-

quam longè aliam hujus causam affert :
 καὶ τὴν τὸ πάθος. ὥς μοι δοκεί, γίγνεσθαι
 φρέσιν· ὑπὸ τῇ ἰπποασίᾳ αὐτῆς κέδματα
 λαμβάνει, ὥτε αἰὲν κρεμασμένων δὸτὲ τῇ ἰππων
 τοῖν ποδοῖν. Et quæ reliqua ibi sequun-
 „ tur , quæ Latinè sufficere referre. Ac
 „ morbum hunc quâ causâ accidere pu-
 „ tem , expediam : cùm assiduè equi-
 „ tent , crura habeant perpetuò ex equis
 „ pendentia, diuturni inde eos articulo-
 „ rum dolores corripiunt , ex quibus
 „ etiam ubi morbus invaluit, claudi con-
 „ tractis coxendicibus efficiuntur : sic
 „ autem sibi ipsi medentur. Nempe ini-
 „ tio morbi utramque retro aures venam
 „ inciduat , usque adeoque sanguinem
 „ fluere sinunt , donec eos somnus præ-
 „ virium imbellicitate capiat : quo de-
 „ pulso nonnulli eorum sani exsurgunt, alii
 „ minimè. Hæc eorum curationis ac ste-
 „ rilitatis auctore Hippocrate causa est.
 De qua obiter quid sentiam , eloquar.
 Quod enim celeberrimus auctor homi-
 num illorum superstitionem explodit ,
 putantium , eam calamitatem sibi divi-
 nitus illatam , perlibenter audio. Quam
 autem

autem ipse causam substituit, non ita. Primum rem ponit incredibilem, venarum earum quæ sunt retro aures sectione potius quàm aliarum, steriles reddi viros: non credo; neque doctrinam ejus de feminis è cerebro per eas venas defluxu ad renes, & inde ad genitalia, quisquam vel mediocriter anatomes peritus admittat. Eridem hanc Hippocratis opinionem Aristoteles & alii certiores naturæ interpretes falsam esse docuerunt. Verum ut demus, earum venarum sectione viris usum Veneris adimi: num continuo necesse mores iis sic immutari, ut sui obliti & sexus transfugæ, è virorum castris in mulierum partes ordinemque transeant, muliebribus officiis se se reliquo vitæ tempore addicant? *Credat qui volet; me non posse cuiusquam auctoritate adduci ut credam, fateor.* Quot homines legimus fuisse, & vidimus nos, ea parte qua viri sumus, orbatos, penitusque eunuchos, integris animi generositate & fortitudine nil cedentes? Si mentem quærimus ad magna erectam, & disciplinarum omnium.

omnium capacem, eunuchum fuisse dicunt Phavorinum, nullo Academicorum Philosophorum ingenii acumine aut eruditione inferiorem. Si prudentiam rebus gerendis parem, nullique regno imparem volumus, Narsetem profero factorum gloriâ nullis veterum Imperatorum postponendum; qui contumeliosam Imperatoris epistolam, quâ jubebatur, ut eunuchus, ad colum & pensum redire, quo pacto percussisset, notum ex historiis. Sed & Daniel Propheta, si Hebræorum magistris credimus, eunuchus fuit, unâ cum tribus aliis pueris in Babylonia exsectus, ut Regis mensæ adstaret.

Num igitur hi tali clade in eam amentiam inciderunt, ut nihil se à feminis differre putarent, animumque virilem cum veste etiam & cultu omni externo exuerent? Multo minus credam, Scythas illos Veneris indignatione, quòd ejus fanum violassent, eâ poenâ affectos. Quid igitur? quod in melioribus terrarum oris rarò & in paucis admodum usu venit, id sæpius & in pluribus contin-

tingere, naturæ in extremis orbis partibus quasi deficientis quodam veterno; ut de Oceano (quem mundi extremum limitem veteres putabant) quidam apud Senecam suasoriâ primâ: *Stat immotum mare, & quasi deficientis suo fine naturæ pigra moles, novæ ac terribiles figuræ, magna etiam Oceano portenta.*

Ex his quid sequatur, nemo non videt: si enim illis temporibus viri in Scythia animo muliebrem in modum imbelli atque effeminato nascebantur; cur non & mulieres ingentis spiritus, virorumque instar strenuæ & pugnaces? ut hujusmodi morum ac studiorum in utroque sexu perversitas, infelicitis habitationis, ut effectus, argumentum præbeat. Cæterum remotâ hac locorum consideratione, hominum ingenia & mores permutari interdum, ac mulieres viriles, viros muliebres nasci, Aristoteles lib. 2. de Generat. animalium expresse his verbis testatur: *Γίνονται γὰρ γυναῖκες π' ἀρρενωπὲς, καὶ ἄνδρες θηλυκαί.* In quo non video, quid sit adeo incredibile

bile aut absurdum. Si enim in animalium corporibus evenit interdum naturæ errore, ut quædam partes perverso situ positæ appareant, putà jecur in sinistris, lien in dextris; cur non itidem eadem ordinis permutatio & perversitas in virorum & mulierum moribus & constitutione aliquando contingat, ut mulieres virorum, viri mulierum partes inter se permutasse videantur? Quod sanè in Scytharum gente olim accidisse tot celebres auctores testantur.

CAPUT XIX.

*Strabonis & aliorum dubitationes
solvuntur.*

HÆC latius differere visum est, ne quis minus fidei Amazonum historiæ adhibendum putet, ob illa quæ de iis supra mulierum nostratium captum & consuetudinem traduntur. Ita enim, ut visum est, Strabo historiam fabulositatis & mendacii suspectam habet, quòd multa

multa *περίεργον* atque *τίσις πόρος*, portentosa, & procul à fide contineat. Sanè portentosa hæc, si ad res nostras conferantur; non tamen si ad naturæ potentiam & universi ordinem: audiamus quid de hujusmodi rebus peregrinis & extraneis Plinius dicat adversus istos pertinaces, qui nisi quæ ipsi viderunt, fide digna non arbitrantur. Adscribam ejus verba ex cap. 1. lib. 7. cui titulus est de Varietate gentium. *Quædam tamen non omittenda duco, maximèque longius à mari degentium, in quibus prodigiosa aliqua & incredibilia multis visum iri haud dubito. Quis enim Æthiopas, antequam cerneret, credidit? aut quid non miraculo est, cum primum in notitiam venit? Quàm multa fieri non posse, priusquam sint facta, judicantur? naturæ vero rerum vis & majestas in omnibus momentis fide caret: si quis modò partes ejus ac non totam complectatur animo.*

Neque porrò quisquam in me Plinii judicium retorqueat, quod eo capite inter gentium prodigia Amazonum mentionem

tionem non fecerit. Cur enim de iis nihil, qui Cyclopum atque Læstrigonum humana carne vescantium immanitatem non tacuit? Sed facilè huic quæstioni occurritur: primùm nulli tanta diligentia, ut possit omnia in hoc genere persequi; satis est si præcipua & maximè insignia tractantur, quo in albo Amazonas Plinius adscribendas non putavit. Præterea non quæcumque in gentium historiis miranda occurrunt, sed ea potissimum quæ ad figuram & corporis habitum pertinent, promittit. Et titulus indicat; inscribitur enim id caput, *Gentium mirabiles figuræ*. Hæc igitur loci Pliniani sententia est, sanè tanto viro digna, naturæ potentiam & majestatem fide carere apud eos qui opera ejus, singula duntaxat & seorsum in se, non autem in toto videre possunt: ita enim considerantibus abscondita multa & incredibilia videri necesse est, quod singulorum inter se concentum & ordinem in universo, præ animi angustia perspicere non valent. Idem sensit Augustinus lib. i. de ordine, non longè ab initio, in eos.

item.

item disputans, qui ad pauca respicientes, providentiam improvidam faciunt. *Sed hoc pacto (inquit) si quis tam minutum cerneret, ut in vermiculato pavimento nihil ultra unius tessellæ modulum acies ejus valeret ambire, vituperaret artificem, velut ordinationis & compositionis ignarum; eò quòd varietatem lapillorum perturbatam putaret, à quo illa emblemata in unius pulchritudinis faciem congruentia simul cerni collustrarique non possent. Nihil enim aliud minus eruditis hominibus accidit: qui universam rerum coaptationem atque concentum imbecilla mente complecti & considerare non valentes, siquid eos offenderit, quia suæ cogitationi magnum est, magnam rebus putant inhærere fæditatem.*

Quæ censura in eos etiam valet, qui naturam negant facere posse nisi quod ubique facit; quasi non eorum etiam quæ rarò accidunt, & monstra dicuntur, parens natura sit. Non enim si qua nobis monstrosa, & naturæ necesse est: nobis quidem deformia, turpia, mon-
strosa

strosa videntur , quæ nobis apta non sunt ; quia naturæ in his ordinem non videmus. At non ipsi rerum Conditori, qui hæc suis locis partibusque mundi & temporibus aptavit. Quis igitur negare potest , quin genus illud agreste & indomitum bellicosarum mulierum , plagis illis conveniret , quas habitasse dicuntur ? in quibus Tanais, Borysthenes, Mæotis, Thermodon tot feroces & inhumanas gentes permeant ; ubi tigres Hyrcanæ , ubi inhospitalis Caucasus , ubi Pontus nomine Euxinus , re Axenos ; ubi homines equorum suorum sanguinem bibunt , carnes vorant ; ubi & humanas qui vorarent , olim habitarunt ; ubi denique exclusâ meliore mentis humanæ luce , cultu , pietate , legibus , extrema regnat barbaries. Verum ad reliquas Strabonis dubitationes pergamus.

C A.

CAPUT XX.

*An sit incredibile , civitatem ex solis
mulieribus constare.*

SUPRA quidem locum illum recitavimus Strabonis , quo Amazonum historiam impugnat. Multa autem ibi coacervat miranda & parum fide digna, ut putat in ea historia, Rethorum more: nam plura in eundem conspectum adducta, dum eodem quasi orationis fluctu volvuntur , vehementius animum movere solent. Quamquam autem varia objici videntur , omnia tamen ad unum caput redeunt ; quòd non possit civitas ex solis mulieribus constare. Rationes quidem quibus id fieri non posse existimat , nullas subjungit : quò tamen spectet admiratio illa , facile intelligitur , nempe hoc sepsit , non posse sine consilio constitui civitatem aut conservari : non esse autem genus muliebre consilii capax , aut magnarum delibera-
tio.

tionum : pectus præterea iis deesse , animique magnitudinem ad bella suscipienda , aut repellenda ; neque si suscipiant , diu sustinere posse curarum pondus & molem negotiorum , cui vix virorum robustissimi & generosissimi pares videantur. Hoc scilicet caput & cardo est illius disputationis : neque enim aliud apparet validius , quo Amazonum historia impugnetur.

Ego verò interrogo eos qui Strabonis partes sequuntur , an omnino universum genus muliebre carere prudentia existiment ; nullam vitæ rationem tenere , nullum sensum habere aut providentiam rerum agendarum. Si dicant , manifestis rebus convincentur cæcitatibus , qui non videant matronarum omnium curas domesticas in regenda familia , liberisque educandis , rei que administratione & custodia ; vel impudentiæ & vecordiæ , si quod vident , omnibusque notum confessumque est , negare audeant. An verò quisquam tam insanus esse potest , ut neget mulieres partem esse naturæ humanæ , in eademque cum
viris

viris naturâ convenire? Quod si negari non potest, sequitur & mulieres eodem rationis munere à Deo esse donatas, ac proinde consilii & prudentiæ esse participes, licet fortasse ea laude inferiores viris. Sint sanè inferiores; non enim nego: quid tum postea? ideo-ne nulla civitas, nullum regnum penes mulieres solas esse potest? Si hæc consequentia recta est, sequitur neque penes viros, nisi quàm paucos, atque in paucis nationibus; quando magna in fortiore etiam sexu constat esse discrimina ingeniorum. Sanè cùm per omnes prope modum gentes imperent Reges, omnia sub Regibus publica munera per viros prudentes & industrios obiri in civitatibus soleant; hocque rerum ordine probè regna & civitates subsistant: an quisquam dicet, parem esse virorum per omnes nationes vim animi, eandem ingenii sagacitatem, eandem ad omnia quæ agenda sunt prospicienda prudentiam? Nonne ut externarum & veterum potiùs rerum exemplis agam, Thebani olim crassioris coeli vitio parùm acuti

F

in-

ingenio inter Græcos habebantur, corpore robusti, mente hebetes? Num propterea nulli erant boni apud eos & idonei reipublicæ custodes & moderatores? Nulli apud Spartanos, qui comparati Atticis, rudes prope & barbari videri possent. Atqui non modò iis prudentia non defuit ad rempublicam tuendam, sed etiam superfuit, si potentia in argumentum prudentiæ trahi debet: qui quàm late in Asia imperarint, notum ex historiis quibus constat, eos diu cum Atheniensibus de Græciæ principatu certasse, ac tandem superiores extitisse. Ne plura congeram; cùm & in Thracia & in Scythia, aliisque stolidis & efferis gentibus extiterint semper qui populis regia potestate præessent, armisque & legibus regnum tuerentur: hinc puto intelligi posse, nullum usquam hominum coetum conventumque esse, in quo non satis ingenii & prudentiæ reperitur ad rem communem tuendam. *Est enim*, ut Plinius junior epistolâ 166. lib. 7. dicit, *in numero quoddam magnum, collatumque consilium, quibusque sin-*

singulis judicii parum, omnibus plurimum. Itaque Pomponius Secundus, scriptor tragædiarum, si quid fortè familiarior amicus tollendum, ipse retinendum arbitraretur, dicere solebat, Ad populum provoco. Atque ita ex populi vel silentio, vel assensu, aut suam, aut amici sententiam sequebatur.

Videtur autem Plinius hanc sententiam mutuatus ab Aristotele, qui eandem planè habet in 3. Politic. cap. 11. Τὸς γὰρ πολλὰς, ὧν ἕκαστός ἐστιν ἑπ' αὐτῶν αἰνὴρ, ὅμως ἐνδέχεται σωελθόντας εἶναι βελτίοις ἐκείνων, ἢ ὡς ἕκαστον, ἀλλ' ὡς σύμπαντας· οἷον πὰ συμφορητὰ δέσποντα, ἢ ἐκ μιᾶς θαπάνης χορηγηθέντων. πολλῶν γὰρ ἔντων, ἕκαστον μόνον ἔχειν (supple δόξειεν αὖν) ἀρετῆς καὶ φρονήσεως, καὶ γίνεσθαι σωελθόντας, ὥσπερ ἓνα ἄνθρωπον τὸ πλῆθος, πολὺ πόδα καὶ πολὺ χεῖρα, καὶ πολλὰς ἔχοντα αἰσθήσεις· ἔτω καὶ περὶ τὰ ἥθη καὶ τὴν δόξαν. i. e. Nam si plures sint, quorum unusquisque non sit studiosus, tamen fieri potest, ut in unum convenientes, meliores sint quàm illi, non ut singuli, sed ut omnes; quemadmodum cæna in quam

multi sumptus conferunt , quàm ea in quam unus duntaxat. Num cùm plures sint , unusquisque partem habet virtutis & prudentiæ , ac fiunt in unum collati, quasi homo unus qui multos pedes habeat , multasque manus, ac sensus.: quæ eadem ratio est morum & intelligentiæ. Sed, & eadem extat sententia apud Homerum Iliad. 5.

Ταῦτα δ' ἄμα χεῖρ
 Σπᾶδδεν· αἶ κ' ἔφελός , τι γυνώμεθα καὶ
 οὐ ἔοντε
 Συμφερτὴ δ' ἄρετὴ πέλει ἀνδρῶν , καὶ μά-
 λα λυγρῶν.

Nec tacuit Herodotus in Thalia , ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνὶ τῷ πάντι , in multitudine omnia insunt.

Si ita est , ut in virorum alioqui non prudentium neque bonorum turba multum numerus ipse & congregatio , animorumque conjunctio valeat ad videndum quid in commune expediat , cur non etiam in altero sexu ? cùm præsertim complures omni in gente ingenio & animi robore præstantes feminas nasci in confesso sit.

Super-

Supereſt illa difficultas ; quamobrem ſolim Amazones regnarunt , nulla ejusmodi poſtea uſquam terrarum civitas viſa eſt , quæ ſolis feminis conſtaret. Diſcrepat ſanè , & ab ordine quem natura in cunctis operibus ſuis oſtendit , alienum videtur, mulieres poſſe in unam reipublicæ formam ſolas coire , & revera olim coaluiſſe, idem autem nunquam poſtea abhinc tot ſeculis contingere potuiſſe. Ἡ γὰρ φύσις αἰτία πάνσι τάξεως , *natura omnibus cauſa ordinis* , inquit Ariſtoteles 8. Phyſicor. in eo autem quod ſemel viſum eſt , quis ordo fingi poſſit ? omnia proinde quæ naturæ lege oriuntur , redire in ortum ſuis temporibus videmus. Idque etiam ex hoc Eccleſiaſtæ effato intelligi poteſt : *Quid eſt quod fuit ? ipſum quod futurum eſt. Quid eſt quod factum eſt ? quod faciendum eſt.* Quibus verbis declaratur , omnia quæ rationem & fundamentum in natura habent , in orbem certis periodis reverti , ſi non eadem numero , ſaltem ſpecie.

Age & hunc nodum ſolvamus. Dici-

E 3. mus

mus , omnium quæ fiunt in universo , duplicem ordinem distingui posse : unum quidem quo natura unumquodque naturalium suis temporibus in ortum secundum genera & species , ex iisdem principiis adducit , animalia , plantas , & reliqua id genus , atque similibus subrogatione conservat. Qui quidem ordo inferior & purè naturalis habendus. Alter ordo est superior , eorum quæ in natura quidem rationem habent , non ita tamen causis naturalibus hærent , ut communi illo & necessario generationum impetu trahantur , eò quòd magis propriam in voluntate & providentia Dei rationem habeant. Quo fit , ut neque necessariò , neque *ὡς ἴππὶς καὶ πρὸς πλῶ* , ut de simpliciter naturalibus sciscit Aristoteles , proveniant , sed rarò vel semel , ut Deo visum est. Sic cum multi à rerum exordio Reges & Prophetæ extiterint , nullum tamen in tanto numero Salomoni Judæorum Regi ingenii capacitate ac rerum omnium cognitione similem fuisse constat ; nullus Prophetæ emerfit , qui ad Mosis gloriam adspi-

adspiraret : *Et non surrexit ultra Prophetam in Israel sicut Moses, quem nosset Dominus facie ad faciem.* Eodem spectant Scaligeri verba in Exerc. 149. sect. 4. *Duae namque sunt aquilae solae in natura rerum, altera bellicae laudis, altera literariae: illa potentiae, haec sapientiae: Caesar & Aristoteles. Unicus poeticae Sireno-Phaenix Virgilius.* Idem censendum de rebus politicis: nullum unquam in terris tale regnum fuit quale Assyriorum sub Nabuchodonosore, nulla respublica qualis Romanorum. Nec alia exempla complura si cui persequi libeat, desunt.

Sed & Straboni scrupulum injiciunt, quae de Thalestriae Amazonum Reginae congressu cum Alexandro in Hyrcania versante feruntur: quod subducta locorum distantiae ratione negat fieri potuisse. Sed non est quod quemquam is scrupulus moretur, in re non magni momenti, quae si falsa esse vel maxime probetur, non quicquam exinde tamen incommodi sequatur, quo minus fide digna alia quae de Amazonibus traduntur, videri.

deri debeant. Alioqui nulla non historiarum monumenta vacillarent ; siquidem nullam fere esse constat adeò sinceram , in qua non quædam falsa veris admixta inveniantur.

Nec majus porrò negotium faciunt, quæ ex Aristotelis Politicis libris allata sunt contra imperium & bellicam potentiam feminarum : quæ de naturali & usitato rerum ordine esse accipienda quilibet non videt, non est dignus attingere libros Philosophorum. Re vera enim ita est ordo à natura positus rebus humanis, ut viri mulieribus potius, quàm mulieres viris præesse debeant. Quam sanè naturæ legem per omnes propè gentes obtinere experientia docet. Nec tamen minùs experientiâ eâdem compertum , nihil neque in hac , neque aliis naturæ partibus quæ Lunæ subsunt , tam esse definitum , constans , perpetuum , quod non quapiam exceptione vacillet. Quod considerans Aristoteles , tam sæpe in naturæ operibus definiendis formulam hanc , *ὡς ἴτι τὸ πλὺν*, *maxima ex parte*, usurpat, ne semper

per in omnibus quæ natura molitur, immutabilem ordinem fatalis necessitatis quæramus.

Atque his me, CAROLE CÆSAR, meam de promissa tibi dissertatione fidem liberaſſe arbitrabar : ſed ecce me ad aliam operam vocas , novumque injungis laborem , quo nonnulla inſuper ad Amazonum hiftoriam pertinentia ſubjungam , de Amazonum videlicet cultu , & genere armorum quibus in bello uſæ traduntur ; tum earundem monumentis. Ceu promiſerim tibi , omnia me quæ ad eam gentem , quoquo modo pertinent , explicaturum ; aut is ſim , qui libenter ad iſta ævo pæne ſepulta deſcendam , aut ſi maxime velim , ad ullam eorum , qui exquisitâ veterum monumentorum notitiâ hiſce temporibus florent , & Antiquarii audiunt, laudis partem adſpirare valeam , quem ſcis longe diverſis ſtudiis maximam ætatis partem conſumpſiſſe. Sed quando eam quoque à me operam exigis , conabor equidem , atque hæc quæ petis , ut potero , expo-

F 5.

nam

nam. Primum autem de earum cultu & armis.

CAPUT XXI.

De Amazonum cultu.

NON multa habemus apud auctores de cultu Amazonum : nonnulla tamen ad eam rem pertinentia attingit Arrianus lib. 7. de Alexandri Expeditione ; sed breviter admodum , & generaliter duntaxat , idque ex aliorum testimonio. Ita enim scribit : *Ενταῦθα λέγουσιν, ὅτι Ἀτροπάτης, ὁ τῆς Μηδείας σατραπῆς γυναικας ἐκάλον αὐτῶ ἔδωκε, ταύτας Φάσκων τῆς Ἀμαζόνων· καὶ ταύτας σκώη ἀνδρῶν ἰππέων ἐσαλμύρας, πολλὰ γὰρ δὴ ὅτι πελεκεῖς ἀντὶ δοράτων ἐφόρουσιν, καὶ ἀντὶ ἀσπίδων πέλλας. οἱ δὲ καὶ τῆς μαστὸν λέγουσι, ὅτι μείονα εἶχον τῆς δεξιῶν, ὃν δὲ καὶ ἔξω εἶχον ἐν τῇ μείχαις.* i. e. *Eo loci dicitur Atropates Mediæ Satrapa centum ei (Alexandro) mulieres dedisse, quas Amazones esse dicebat, habitu virorum equitum ornatas : excepto, quod secures pro lanceis gestabant.*

bant, & peltas proscutis. Sunt qui dicant, eas dextram mammam minorem habuisse, eamque in præliis exeruisse.

Nec multò in his diligentior Strabo, qui hæc tantum lib. II. Ἀπίσας δὲ Ὀπί-
κεκαῦσθαι τὸ δεξιὸν μαστὸν ἐκ νηπίων ὥστε ὀπι-
τῶς χρῆσθαι τῷ βραχίονι πρὸς ἐκάστω
χρήσιν, ἐν τε τοῖς πρὸς ἀκοντισμὸν· χρῆσθαι ἢ
ἢ τόξῳ, ἢ σαύραϊ, ἢ πέλτῃ· δορὰς ἢ θηρίων
πιεῖσθαι, κράνη τε, ἢ σκεπάσματα, ἢ δι-
ζώματα. i. e. Omnibus ab infantia dex-
tram mamillam aduri, ut expeditiore ad
singulos usus, tum ad jaculandum bra-
chio utantur: uti etiam arcu, & securi,
ac pelta; è ferarum pellibus galeas, alia-
que tegumenta & baltea facere. Accepit
à Xenophonte, qui lib. 4. Ἀναβάσεως
Amazonibus σάραϊν tribuit: Ὅς δὲ, ἄνδρα
συνλαβὼν ἤκεν ἄγων ἔχοντα τόξον Περσικόν,
ἢ Φαρέτραν, ἢ σάραϊν, οἷαν περ αἱ Ἀμα-
ζόνες ἔχουσιν. Est autem σάραϊς, πελέκιον·
μονόσομον Hesychio; hoc est, securicula,
una parte secans. Suidas verò sic: Σάρα-
ϊς, καπίς, ἢ πέλεκυς: item, τὰ ἐκ χειρὸς
ὄπλα, arma quæ ad manum, quibus sci-
licet manu comprehensis pugnamus.

Verumtamen qualis earum cultus fuerit, utcumque ex numismatis & aliis monumentis cognosci potest; quorum proinde nonnulla χαλκεργικῆς τέχνης ingenio expressa exhibere visum est. Habitu quidem virili ornatas exhibet istud depromptum è thesauro percelebris viri Patini, à Thyatirenis & Smyrnæis consensu percussum.

Nempe hic duæ effigies spectantur; una quidem mulieris turres vertice gestantis in veste *ποδήρης*, qualis feminarum: hanc Thyatiræ genium esse Patinus interpretatur. Altera autem viri armati cum pelta Amazonia & bipenni, Smyrnæ symbo-

bolum; sub qua latere Amazonem idem Patinus peltæ & bipennis argumento conjicit. Nec frustra esse hujus conjecturæ Patinum, alius ejusdem propè ty-pi-nummus, & eodem sub Magistratu, magno (ut vocant) ære percussus, arguit; in quo Amazon, quo solet habitu, spectabilis exhibetur: quem damus, tum quia in isto Amazon templum manu sustinet; tum quia nomen Magistratus expressus, quàm in Patiniano. Morellus autem nobis hunc delineavit ex reconditis Goltzii ectypis.

Cæterum & in aliis nummis Amazonas eodem cultu virili insignes videre est, ut

F 7

in

134 DE AMAZONIBUS
in hoc Caracallæ, qui in Regia Gaza as-
servatur.

Neque interea defunt, in quibus Ama-
zones veste ad talos demissa & planè
muliebri amictæ spectentur, ut in Macri-
ni numismate apud Tristanum. Maxime
verò id perspicuum ex statura Amazo-
nis, quæ in Matthæi palatio visitur, ad
cujus similitudinem expressa est illa in
Cimelio Regio conspicua, cujus hîc
ectypum damus.

Sed

Sed & balteo præcinctas fuisse liquet
ex gestorum Herculis historia, cui inter
alia

alia ardua injunctum aiunt ab Eurysteo, ut Hippolytæ Amazonum Regina balteum referret : quod cùm ea recusaret tradere, prælio inito, interfecta ab Hercule, & balteo spoliata, iisdem literis memoratur. Præterea cothurnis usas locus Plutarchi in Pompeio suprâ allatus confirmat, ubi de victoria agitur Romanorum, de Iberibus & Albanis reportata, atque rumore, qui tunc percrebuit, quòd in eorum barbarorum partibus Amazones pugnassent, peltarum & cothurnorum in strage repertorum argumento.

CAPUT XXII.

*De consuetudine mammam dextram
adimendi puellis apud Amazones.*

AD eundem Amazonum cultum quodammodo pertinet illa quæ apud eas obtinuisse dicitur, mammam dextram teneris virginibus exurendi vel exerendi consuetudo. Neque enim
utrùm

utrū sit verum, convenit inter auctores. Alii nullam iis dexteram mammam, alii minorem tantū fuisse tradunt. Priorem opinionem secutus est Hippocrates in lib. de Aëre, Loc. Aq. his verbis: Τὸν δεξιὸν ἢ μαζὸν οὐκ ἔχουσιν· παιδίους γὰρ ἔσθιν ἐπὶ νηπίοις αἱ μητέρες χάλκεον πετεχνημένον, ἢ ἐπ' αὐτῷ τετρίῳ διόπυρον ποίεσαι, πρὸς τὸ μαζὸν πιθέασιν τὸ δεξιὸν, καὶ θηλαίεται, ὥστε πλὴν αὐξήσιν φθείρεσθαι, ἐς τὸ δεξιὸν ὤμον καὶ βραχίονα πᾶσαν τὴν ἰσχυρὰ καὶ τὸ πλεῖστον ἐκδιδόναι. i. e. *Dexteram autem mammam non habent: nam puel-
lis adhuc infantibus matres aëreo instru-
mento in hunc usum parato, igneque can-
defaëto eam auferunt atque exiurunt, ne
iterum succrescere contingat, atque ut
omnis vis ac robur in dextrum hume-
rum & brachium deferatur.* Hippocra-
ti subscribit Ptolemæus lib. 2. de Astro-
rum Judiciis, ubi etiam luculentum
Amazonum fortitudinis testimonium
reddit. Insignis his locus est ad illam
quoque disputationem pertinens, quam
suprà de causis inusitati earum femina-
rum roboris & audaciæ habebamus,
omni-

omnino proinde adscribendus : καὶ τῶν
 τῶν καὶ πάλιν οἱ μὲν πρὸς τὴν Φρυγίαν καὶ Βιθυνίαν
 καὶ Κολχικὴν σιωοικεῖνται , μᾶλλον τῷ Ὁ
 καὶ C. διόπερ οἱ μὲν ἄνδρες ὡς ὅτι πάντες εἰσὶν ὁ-
 λαθεῖς καὶ ὑποτακτικοὶ , τὸ δὲ γυναικῶν αἰ-
 πλοῖται διὰ τὸ τῆς C ἀνατολικῆς , καὶ ἡρρένω-
 μένους γῆμα ἔσανδρῶν καὶ δὲ χιτῶν καὶ πολε-
 μικῶν· καθάπερ αἱ Ἀμαζόνες , φεύγουσαι
 μὲν τὰς ἀνδρῶν σιωσσίας , φίλοισι δὲ ἔσται,
 καὶ ἀρρένοποιῶσαι τὸν ἥλυον ἀπὸ βρέφους , ἀπο-
 κοτῇ τὴν δεξιῶν μαρτῶν , χάρειν τὴν ἐξαίρε-
 τῶν χρήσεων , καὶ ἀπογυμνῶσαι ταῦτα τὰ μέρη
 διὰ τὰς πράξεις , ὡς ὅτι δείκνυσθαι τὸ ἀν-
 δρωτικόν καὶ φύσεως. i. e. *Atque horum rur-*
sus qui Phrygiam, Bithyniam & Col-
chidem incolunt, majorem habent co-
gnationem cum Cancro & Luna. Quo-
fit ut viri ferè omnes sint timidi, & aliis
obedientes: contra mulierum plurimæ
propter Lunæ ascendens, & masculinam
configurationem, viriles sint, imperio-
sæ, bellatrices; ut Amazones, quæ vi-
rorum congressum fugiunt, armis dedi-
tæ sunt, feminasque ab infantia com-
masculant, iis mammam dextram præ-
cidentes ad usus militares; atque eas
partes

*partes ob bellica opera nudantes, ut naturæ vim minimè effeminatam ostendant. His & Justinus suffragator accedit lib. 2. ubi de Amazonum origine & institutis: Virgines in eundem ipsis morem, non otio neque lanificio; sed armis, equis, venationibus exercebant, inustis infantium dexterioribus mammis, ne sagittarum jactus impediretur: unde Amazones dictæ sunt. Eustathius ad Dionysii Περιήγησιν: Ε'πικαίον το βρα-
 Φόνεν τ' δεξιόν μαζόν, ὡς αὖ μὴ Ἰπποκλύη
 τῷ τοξείῳ. Dextra iis mamma ab infantia inurebatur, ne impedimento esset arcu utentibus. Accedit Isidorus Originum lib. 9. cap. 2. Amazones dictæ sunt, seu quòd simul viverent sine viris, quasi ἀπα ζῶσι: sive quòd adustis dexterioribus mammis essent, ne sagittarum jactus impediretur.*

Nec Cardanum, quin hoc fieret, dubitasse, cùm verba hæc indicant in Commentario ejus ad eum locum Hippocratis. Refert (inquit) usum quem constat fuisse Amazonum; nunc autem mulieres Tartarorum non hæc agunt. Tum
 hinc

hinc cognoscitur, quia nulla ejusdem ibi apparet de hac re disceptatio, aut quæstio; quo quidem ostenderet aliquem esse dubitandi locum. Immo ut in re comperta ad ipsam mammæ resectionem statim transit, & de conditionibus circa eam, ut rectè fiat, observandis fuse disputat; ac primùm qua ætate commodius ac tutius instituatur, quærit: *Et principio quidem (inquit) instituemus quæstionem de sectione mammæ, qua ætate magis conveniat. Jam inclinante ætate certum est periculosiorem esse, & cum creverint. At dubium est an ab ipso ortu statim, an post paucos dies, ac cum jam prope septimum annum fuerint. Et certè hoc aliud est quàm infibulare aut circumcidere puerum: ad mammas enim venæ satis magnæ & multæ prodeunt, & quanto majores extiterint, sed nervi pauci & tenues, & arteriæ similiter, eoque magis in puellulis, ut auctor est Vesalius lib. 5. cap. 68. figur. 25. ubi etiam docet, multas in adultis esse carnes glandosas, sed in puellis paucas. E regione tamen pupillæ est glans satis magna,*

gna, in cujus ambitu sunt multæ aliæ minores: & nervus major est è Septimo pari spinalis medullæ in intervallo quartæ costæ; ut certè tanta incisio non sine incommodo fiat, ablatiis tot glandibus, venis, nervis, arteriis amplius spatium etiam occupantibus. Quia tamen non sunt membra necessaria vitæ, nec nervi, nec vasa valde ampla, & omnia externa, & non adsunt muscoli, & locus abundat carne, nec est è regione membri principalis, ideo vacat quasi periculo hæc operatio.

Tandem concludit, tenellis potius & puellulis quàm aduktis, nempe post initium octavi anni cum minore fieri potuisse periculo: quo tempore minus obnoxium esse corpus convulsioni censet. Modum autem administrandæ sectionis hunc tradit: *Debet vinciri strictè mamma constringendo priùs per momentum solum, ne locus inflammetur; nam dolor augeretur: & post abscindi & exuri, ne sanguis erumpat ex vasis, & ut nervi effugiant periculum convulsioniis, & omne incrementum partis prorsus tollatur.*

tur. Quod demum χαλκίῳ πεπλημένῳ, hoc est, æreo instrumento, matres uti solitas notat Hippocrates, id non frustra appositum censet Cardanus: non enim quia carerent ferro, sed quia æs cum sit calidum, non movet convulsionem, velut ferrum; tum etiam quia, ut Philosophus docet, vulnera ære illata citius fanescunt.

Hactenus Cardanus, cujus ex disputatione patet, ejus sententia, si cui puellæ mamma sit ferro vel æreo gladio eximenda, non prius id tentari debere, quàm annum ætatis octavum attigerit. Quam sanè ætatem agentibus, nondum ullum mammarum tumorem aut incrementum apparere constat. Quomodo igitur tunc constringi mamma, aut strictè constringi possit, quæ nondum est, nisi, ut Philosophi loquuntur, in potentia? Mihi rationi magis consentaneum videretur, si ad ejusmodi operationem tentandam exspectaretur ætas, quâ mammæ puellis sororiare solent; in quibus ea omnia quæ præcipit Cardanus, locum haberent, *νηπίοις* verò, hoc

hoc est, infantibus pectus candente instrumento aduri, quicquid dicat Hippocrates, grave & periculosum, propter convulsiones quibus tenella infantum corpora ob nervorum infirmitatem magis obnoxia.

Quidni igitur eorum potius testimonium amplectamur, qui non prorsus nullam, sed *μειορα*, hoc est, minorem Amazonibus mammam fuisse dextram censent, ut suprà ex Arriano recitabamus; cum præsertim Virgilius huic opinioni haud obscurè accedat: in primo quidem *Æneidos* Penthesileam pictam in tabula exhibet, mam-mâ exsertâ pugnantem, versibus suprà allatis:

*Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis
Penthesilea furens, medisq̃ in millibus ardet,
Aurea subnectens exsertæ cingula mammae.*

Et libro ejusdem operis II. ubi de Camillæ clade, quam, ut dictum est, ubique in speciem Amazonis format:

*Hæstæ sub exertam donec perlata papillam
Hæsit, virgineumque altè bibit actæ cruorem.*

Non enim opinor, exsertam Amazonis
mam-

mammam diceret, quæ nulla esset : nulla enim, si olim infanti aut puellæ adempta. Neque audiendus Servius, qui eo loco mammam exertam exponit nudatam ; quasi quæ non est pars in corpore, nudari posset. Adde his Quintum Smyrnæum, qui pugnam Amazonum describens lib. 1. παραλειπομένων Homeri, quamdam facit adactâ secundum dextram mammam hastâ occumbere :

Γδομηρὸς δὲ βρέμυσαν ἐνήκετο δέρεσι μακρῇ
Δειξτερόν τ' ὤψ' ἑμαζόν.

Ergo ista habuit dextram mammam ; & cur non cæteræ omnes ? His aliquis fortasse adduci possit, ut in eorum potius sententiam concedat, qui non ademptam atroci cruciatu & tanto periculo eam partem puellis, sed prohibitum medicamentis & vinculis ejus incrementum censent. Quo pacto olim vinciri solitum virginibus Atticis pectus refert Terentius, Eunuchō ; ut graciles fierent : quo loco quemdam inducit sic loquentem :

Haud similis virgo est virginum nostrarum, quas matres student.

De-

*Demissis humeris esse vincto pectore,
ut graciles sient.*

Id autem fieri potuit, partim vinculis & fasciis, partim medicamentis, quibus Medici aliàs σφραγῶντας μαζὰς coërcent. Quem ad usum cotem Naxiam commendat Galenus lib. de Simplic. Medicament. facultatibus. Τὸ γὰρ μὲν τῆς Ναξίας ἀκόντης δπότερμμα καὶ πτῶδες παρθένων κωλύει πρὸς ὥρας ἐμφυσᾶσθαι, καὶ παιδῶν ὄρχεις, ὡς μετέχον δηλονότι καὶ ψυχλικῆς δυσνάμεας. i. e. *Cotis Naxiæ ramentum mammas virginibus suo tempore prohibet tumescere, & puerorum testes, utpote quæ refrigerandi facultatis sit particeps.* Neque aliter sanè loci angustia & spatium crescenti corpori denegatum, una è causis censetur, quæ incrementum prohibent; quod catellorum exemplo declarat Philosophus sect. 10. Quæst. Natural. problem. 14. Δύο δὲ τὰ αἵτια. ἢ γὰρ ὁ πόνος, ἢ ἡ τροφή. ὁ μὲν ἐν πόνῳ, εἰάν ᾗ σενός. ἢ ἡ τροφή, εἰάν ᾗ ὀλίγη. ὥστε καὶ ἡ δὴ γεγνημένων πειρῶνται μικρὰς ποιεῖν, οἷον οἱ τὰ κυνίδαια τρέφοντες ἐν τοῖς ὀρετυροτροφίοις. *Causa duplex sanè reddi potest*

G

(sup-

(supple prohibiti incrementi.) *Aut enim locus, aut alimentum. Locus, si angustus est; alimentum, si exiguum. Quod etiam partu jam edito nonnulli efficere conantur, ut qui catellos in coturnicum caveolis inclusos educant. Quid si Amazonum genti naturaliter mamma dextra minor fuit, læva plenior & muliebris? ut de Androgynis Plinius ex Aristotele refert lib. 7. cap. 1. Androgynos esse utrisque naturæ inter se vicibus coeuntes Calliphanes tradit. Aristoteles adjicit, dextram mammam iis virilem, lævam muliebrem esse. Nam profectò Amazones Androgynorum genus esse videntur, hoc solo discrimine, quod utramque velut illi naturam non habent: cætera mediæ inter viros & mulieres fuisse videntur; inter viros, mulieres, viri inter mulieres, quales feminas Aristoteles ἀρρενωγὲς vocat.*

CAPUT XXIII.

*Quo fine mammae dextrae incrementum
prohiberent Amazones.*

DE causa etiam, propter quam Amazones mammae dextrae incrementum in puellis prohiberent, dissentiunt auctores. Justinus namque, Isidorus & Eustathius supra laudati eâ causâ id factum censent, quod vererentur, ne si dextri lateris mamma ad justam magnitudinem excresceret, nervo sagittas excutientibus impedimento esset. Quippe in ea actione in tantum nervum arcus adduci oportebat, ut mammam dextram tangeret, eo modo quem describit Maro in undecimo :

*Dixit, & aurata volucrem Threïssa sagittam
Depromit pharetra, cornuque insensa tetendit,
Es duxit longè, donec cûrvaâ coirent
Inter se capita, & manibus jam tangeret æquis,
Lava aciem ferri, dextra nervoque papillam.*

Sed si hæc ratio valet, non solas Amazones unimammas, ut Titiani utar

G 2

voca-

vocabulo, esse oportuit; sed & virgines Tyrias, quibus olim mos pharetram gestare, ut dicitur in primo Æneidos; tum etiam comites Dianæ Nymphas sagittis in feras utentes; quas miror nusquam dextrâ mammâ carentes fingi à Poëtis. Nam neque Maro ipse talem Opim depingit, quam versibus allatis dicit nervo adducto mamillam dextram tetigisse. Multò probabilior est, quam affert Hippocrates citato loco, ut scilicet alimentum quod in mammam dextram abiturum esset, eâ ademptâ totum ad brachii propinqui nutritionem converteretur, unde illi majus robur accederet. Quemadmodum & Galenus explicat in commentario ad Aphorismum 43. sect. 7. his verbis: Εἵπερ γὰρ ἀμφοτέραις τὸ χεῖρσι διὰ ῥώμην τὸ καὶ τὰ νύκτα, καὶ τὰς μῦς δυναμέως ἄνδρες πινὲς χερῶνται, δεόντως ἐδεμία γυνὴ χερήσεται, ἥ γε ἀγαπητόν ἐστι τῇ δεξιᾷ μόνῃ χερῶς μετερίως. τὰς γυνῶν Ἀμαζονίδας αὐτὸς φησὶν ἐπικαίειν τὴν δεξιὴν πλῆθον, ἵνα εἰς πλὴν πλεσιόν χεῖρα πλείον ὅσον τροφῆς ἀφικνεύμενης, ὥρωςία τις αὐτῇ προσγένηται,

νηται, ὡς τῇ φύσει καὶ ταύτης ὑπαρχέσης
 ἀδενῆς. i. e. *Nam si propter nervorum
 & lacertorum robur, pauci quidam vi-
 ri ambabus utuntur manibus; par certè
 fuerit, mulierem non uti: cui abunde
 est, si sola dextra utatur modicè. Si-
 quidem Amazonidas ipse dixit, mam-
 mam sibi dextram adurere, ut copiosio-
 re alimento ad propinquam manum per-
 veniente, major ipsi firmitas accedat,
 tanquàm naturâ infirmæ ac debili. A-
 phorismus autem ad quem hoc notat
 Galenus, est ejusmodi: Γλῶττι ἀμφοτέρῃ
 & γένει. *Mulier ambidextra non nasci-
 tur.* Quo significat Galenus, tantùm
 abesse ut cuiquam mulieri contingat
 utramque habere manum satis validam,
 ut vix dextra earum ulla satis robusta
 utatur. Adeò ut ne ipsæ quidem Ama-
 zones naturâ æquè validam ac viri dex-
 tram obtinuerint. Quem naturæ defe-
 ctum supplebant mammæ dexteræ inu-
 sitione, uberiore alimento & viribus in
 brachium dextrum conversis. Verùm
 neque hæc causa satis idonea, meo qui-
 dem judicio, propter quam mammâ*

alterâ Amazonas privari vellent: quippe quas aliunde non modò dextra manu, sed reliquo etiam corpore robustiores, ob causas suprà allatas fuisse constet.

Aliam igitur commentatus est Goropius: *Nihil ambitiosius in prælio observandum, quàm ne scutum abjecisse videamur: quod ne accideret, sinistram mammam, quæ arteriæ magnæ exortui incumbit, Cimmerii nudam tironibus esse voluerunt.* Planè ἀπεγοδιονύσας & contra historiam: non enim sinistra, sed dextra Amazonibus detecta in præliis.

Cæterùm ut moribus Amazonum, omni ope matres studebant puellas robustas ac viriles reddere: sic vice versa masculam prolem, si qua ipsis nasceretur, debilitare solebant, luxantes membra infantibus; cuius & Hippocrates barbaræ consuetudinis meminit in libro περὶ ἄρθρων: tametsi id an sit verè proditum, se se ignorare fatetur. *Μυθολογέει δὲ πινες, ἐπὶ αἷς Ἀμαζονίδες τὸ ἄρσεν γνῶναι τὸ ἐωϋτῶν, αὐτίκα νήπιον ἐὼν; ἐξαρ-*

ἐξαρθρέουσιν· αἱ μὲν κτ' ἰουώαται· αἱ δὲ κτ'
 ἰγία, ὡς δῆθεν χωλὰ γίνοιτο, καὶ μὴ ἐπιβου-
 λῶσι τὸ ἄρρεν γένος τῷ θήλει. χειρῶναξιν
 αὖ τῆτοισι χρέονται, ἔκαστα ἢ σκυτῆς ἔργα,
 ἢ χαλκείης, ἢ ἄλλο τι ἐδραῖον ἔργον. εἰ μὲν ἔν
 ἀληθεία ταῦτά ἐστιν, ἐγὼ οὐκ οἶδα. i. e. *Cæ-*
terum quidam narrant Amazonas ma-
sculam suam sobolem, statim dum infan-
tes sunt, luxare, alias circa genua, alias
circa coxas, quo nimirum claudi fiant,
& masculinum genus femineo insidias
non struat. Utuntur itaque his pro opif-
icibus, ad coriaria & fabrilia, aut alia
sedentaria opera. Quæ an vera sint,
equidem nescio.

Ut ut sit, hinc adagium Græcis na-
 tum constat, *δεῖσαι χωλὸς οἰφεῖ, Vene-*
rem optimè claudus exercet. Quòd A-
 mazones claudis illis quos fecerant, non
 ad opificia tantum, sed etiam ad ge-
 nerandi officium uterentur. Erasmus
 chiliad. 2. cent. 9. adagium istud expli-
 cans: *Amazonum* (inquit) *apophtheg-*
mate natum aiunt. Tradunt, morem
 Amazonibus fuisse quondam, ut pue-
 ros masculos detortâ tibiâ coxâve clau-
 dos

dos efficerent. Porro cū bellum esset illis adversus Scythas, atque illi eas conarentur illicere, ut ad se se desciscerent, dicentes futurum ut posthac non cum claudis ac mutilis, sed cum integris viris rem haberent, Antianira Amazonum dux respondit ad hunc modum: ἀεὶ σε χαλὸς οἰφεῖ, *optimè claudus Venerem exercet*. Extat hoc proverbium apud Athenæum lib. 13. in quemdam: ἔντως γὰρ χαλὸς οἰφεῖς. Hujus, ut obiter dicam, rationem reddit Aristoteles in 4. sect. Quæst. natural. his verbis: οἱ ὀρνίθες λάγνοι καὶ οἱ χαλοί. ἡ γὰρ τροφή ἀμφοτέροις, κάτω μὲν ὀλίγη, διὰ τὴν ἀναπνοήαν τὴν σκελῶν· εἰς ἣν τὸ ἄνω πόπιν ἔρχεται, καὶ εἰς πτέρμα συγκεκρίνεται. Solent aves & claudii homines esse libidinosi hac causa; quia alimentum utrisque deorsum quidem exiguum convertitur, propter vitium cruris: in sublime verò affatim effertur, atque in semen contribuitur. Eadem hujus sententia lib. 3. de Gener. anim. cap. 1. ubi de animalium quorundam salacitate: Εἴ τι καὶ ἡ τὴν σκελῶν λεπρότης ἀσθένεια συμβάλλεται πρὸς τὸ πλεονεξῆσαι τὴν φύσιν τῶν τοιούτων.

πιάτων ὀχλοῦσιν εἶναι καὶ πλόγονον, καθά-
περ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. ἡ γὰρ εἰς τὰ κῶλα
τροφὴ τρέπεται τοῖς τοιαύτοις εἰς πείρωμα
απειμαλὲν i. e. *Quin & tenuitas ac im-
becillitas crurium facit, ut eorum na-
tura & salacior sit, & fecundior: quo
modo & hominibus evenit. Alimentum
enim quod crura subiret, in seminale ex-
crementum transfertur. Sed hæc obi-
ter. Alii tamen non crure aut aliis
membris multatos mares domi aluisse.
Amazonas dicunt, sed occidisse; unde
iis nomen. *Æorpata* inditum fuerit,
teste Herodoto, ut suprâ dictum est.
Quidam illæsos statim patribus educan-
dos misisse.*

CAPUT XXIV.

De Amazonum armis.

CONSEQUENS est, ut de armis.
Amazonum dicamus; in quibus.
non paucas esse difficultates præsens
disputatio ostendet. Jam quidem suprâ

G 5

Arria-

Arriani verba adscripsimus, quibus has equitum ritu armatas prodiisse in bellum refert. Quin primas omnium aulas equum conscendere, atque hostes alienis pedibus insequi, aut fugere, Orator Lysias testatur in funebri oratione εἰς τὰς τῶν Κορινθίων βοηθίας; primas armis ferreis corpus texisse: Ἀμαζόνες γὰρ Ἀρεῶν ἰσχυρὰ τὸ παλαιὸν ἦσαν θυγατέρες. οἰκῶσαι δὲ ὠρεῖ τῇ Θερμώδοντι ποταμὸν, μόναι μὲν ὠπλισμέναι σιδήρῳ τῷ περὶ αὐτὰς· περὶ δὲ πάντων ἐφ' ἵππων ἀναβάσσαι, οἷς ἀνελπίτως δὲ ἀπερίεχον τὸ ἐναντίων, ἤρουν μὲν τὰς Φόβουλας ἀπέλιπον δὲ τὰς Διώνευλας.

i. e. Etenim Amazones ab antiqua origine Martis filiae erant. Juxta autem amnem Thermodonta habitabant, solae omnium illius temporis ferro armatae. Primae etiam omnium, equis conscensis hostes fugientes praeter spem, et ob ipsorum imperitiam, interficiebant: qui autem persequiebantur, eos cursu longe post se relinquebant. Eodem spectant haec Philostrati in Heroicis: καὶ Μυσηὶ γυναικες ἀφ' ἵππων ξυμεμάχοντο τοῖς ἀνδράσιν, ὡς αὖτε Ἀμαζόνες, καὶ ἤρχετο ἵπ-

ἃ ἱπῶα παύτης ἱέρα γυνή Τηλέφω. i. e.
Musæ etiam mulieres, eodem auctore,
cum viris, ab equis pugnabant, quem-
admodum Amazones; Telephique uxor
Hiera huic equitatui imperabat. Quib-
us autem armis uterentur cùm ad cor-
pus muniendum, tum ad hostes ferien-
dos, declarat Quintus Smyrnæus in
1. Paralip. Sed & Hippocrates, qui
præter equos, sagittas iis tribuit & ha-
stas, dum sic de iis scribit in lib. de Aë-
re, Locis, Aqu. ἱπῶα ζοντά. τι καὶ τοξόχοι
καὶ ἀκοντίχοι ὑπὸ τῶ ἱπῶων. Equitantque,
& arcu sagittas excutiant, ac hastas
manu torquent.

Bipennibus præterea metuendas fuisse constat: immo telum iis maximè proprium fuit securis, quam propterea Amazoniam Horatius vocat in Ode divina de laudibus Drusi:

Videre Rhæti bella sub Alpibus.

Drusum gerentem, & Vindelici quibus

Mos unde deductus per omne

Tempus Amazonia securi,

Dexteras obarmet quærere distuli,

Nec scire fas est omnia.

Ubi admiratur barbaros Alpium incolas securi in bello usos fuisse, quæ Amazonum propria esset. Quin à Penthesilea Amazone securim fuisse inventam refert Plinius lib. 7. cap. 56. Et quem ad usum, nisi ad diminuenda hostium capita? Sed & Maro securi & hastilibus armatam inducit Camillam suam in undecimo, cui ubique habitum imponit Amazonis:

*Et nunc lenta manu spargens hastilia densat,
Nunc validam dextra rapit indefessa bipennem.*

Tum de comitibus:

*At circum lecta comites, Lavinaque virgo,
Tullaque, & æratam quatiens Tarpeia securim.*

Quòd autem has iisdem telis quibus Amazones instruat, sequentes versus declarant:

*Quales Threicia cum flumina Thermodontis
Pulsant, & pietis bellantur Amazones armis,
Ceu circum Hippolyten, &c.*

Ubi difficultas quidem oritur non mediocris ex verbis Arriani loco suprà alato, quibus Amazones secures vice hastarum gessisse testatur: *πᾶσι δὲ ὅτι πελίκαις ἀντὶ δοράτων ἐφέρουσι*. Si enim hastarum

starum loco secures ferebant, sequitur non fuisse his hastas in usu ad pugnandum. Atqui Quintus Smyrnæus lib. 2. Paralipom. irruentem Penthesileam, atque hastâ vulnus Podarci infligentem inducit:

Τῆς δ' ἄρα Πενθεσίλειᾳ χολώσεται, καὶ ῥὰ Ποδάρεα
 Οὐτάσεν ἰς μυνὴν παχύν ἀφαιμικήϊ. δορὶ,
 Χεὶρὸς δεξιτερῆς.

Hujus causâ Penthesilea irâ exarsit, & Podarci vulnus inflixit prælonga hastâ in crassum manus dextræ masculum. Et versibus modò allatis Maro hastilia suæ Amazoni assignat; & infrâ eoden librò hanc ipsam facinora hastâ edentem inducit:

His addit Ainastrum

Hippotadem, sequiturque incumbens eminus hasta,
 Tereaque, Harpalicumque, & Demophoonta, Chro-
 mimque,
 Quotque emissâ manu contonfit spicula virgo,
 Tot Phrygii cecidere viri.

Sed & Hippocrates verbis suprâ allatis dum ἀκοντίζειν eas dicit, iis ἀκόντια, hoc est, *jacula*, tribuit. Jaculum autem dicitur, telum quod manu jaci-
 G 7 tur.

tur. Telum missile vocat Mezentius
10. *Æneid.*

*Dextra mihi Deus, & telum quod missile libro,
Nunc adsint.*

Certè Xenophon lib. 5. ἀναβάσεως, in
telorum numero quæ manu mittuntur,
λόγχῃ, hoc est, lanceam sive hastam
ponit: καὶ τὰ βέλη ὁμοίᾳ ἐφέρειτο, λόγχαι,
πξόματα, σφενδόναι, παλῆσαι ἢ καὶ λίθοι.
Hasta proinde idem quod jaculum, ut-
pote quâ intortâ hostem eminus feri-
rent; ut locis innumeris. Homeri &
Virgilii aliorumque veterum Poëtarum
probari potest. Idem & Luciani testi-
monio confirmare licet, qui in dialogo
εἰκόνες, *imagines*, inter laudatissima.
Phidixæ opera ponit πρὸς Ἀμαζόνια ἐπερι-
δομῶν τῷ δοξατίῳ, *Amazonem quæ
hastæ innititur*. Insuper Hadriani Im-
peratoris epigrammate de pugνᾷ Ama-
zonum:

*Ut belli sonuere tubæ, violenta peremit
Hippolyte Theutranta, Lyce Clonon, Oebalon
Acce:
Oebalon ense, Clonon jaculo, Theutranta sagitta.*

Sed

Sed & ærea monumenta, hoc est, numismata, contra Arrianum testimonium dicunt, in quibus Amazones expressæ cum hastis & bipennibus aut pelta, ut in Caracallæ nummo, quem V. Cl. Patinus in Thesauro exhibet.

Quæ cùm manifesta sint, neque negari ullo modo possint, non video quo patrocinio Arrianum defendam. Plurimum tamen securi usas Amazones, & sæpius quàm hastis, certum est: equis enim celerrimis invec-tæ in ho-

hostes , cominus securibus rem agebant ; & si major vis ingrueret , quàm ferre possent , eâdem equorum celeritate salutem expediebant , & fugientes , Parthorum more tela retro arcu in persequentes mittebant. Sanè hunc morem Virgilius in Camilla exprimit lib.

II. Æneidos :

*Ille etiam, si quando in tergum pulsa recessit ,
Spicula converso fugientia dirigit arcu.*

Quo spectare videtur exprobratio illa Liguris ad Camillam Vollicorum Amazonem apud doctissimum Pœtarum libro I L. Æneidos :

*Quid tam egregium si femina forti
Fidis equo, dimitte fugam, & te cominus æquo.
Mecum crede solo, pugna que accinge pedestri.*

Ac de Amazonia securi satis , nisi fallor , ex his constare potest ; nisi si quis hujus figuram insuper sibi ob oculos poni exoptet : in quo nulla est difficultas , cùm passim nummos in eruditorum Museis bipennis Amazoniæ figuram exhibentes tractare liceat. Horum igitur aliquot , eorum gratiâ qui monumentis delectantur , proferre haud gra-

gravabor. Ac primùm hunc è Museo Petri Seguini, viri eruditissimi, & in omnis antiquitatis investigatione atque explicatione perquam sagacis & industrii.

Nimirum convenit hanc esse effigiem Smyrnæ Amazonis, quæ nomen urbi dedit; quemadmodum partis aversæ inscriptio indicat. Et sunt alia complura ejusmodi numismata, in quibus pariter bipennis eminens post tergum Amazonis spectatur. Addam igitur, & istud è gaza literaria Amici nostri, priore parte Amazonis caput cum bipenni præferens, posteriore navis rostrum,

strum, maritimæ, ut conjicere est; urbis
symbolum.

Eadem bipennis conspicua & in hoc
veterrimæ fabricæ, cujus nobis ectypum
misit eximæ vir eruditionis Andreas
Morellius Helvetus, in delineandis au-
tem nummorum sculpturis manu ad-
miraculum prompta & felici: ideo unus
à Ludovico Magno inter omnes ele-
ctus, qui regię opulentię numismata
manu illa docta exprimat. Hanc enim
bipennem esse Amazonis, quæ Thya-
tiræ urbi nomen dedit, apparet ex
aliis Thyatirenorum nummis infrà po-
nendis.

In-

Insigne & istud numisma , adversa parte Neronis caput , posteriore bipennis Amazoniæ effigiem exhibens, ab iisdem Thyatirenis percussum.

His accedat Reginae Amazonum bipennem tenentis effigies elegans ex Joannis Angeli Caninii Iconographia. Tam-

Tametsi in hac paulum variat bipennis forma , sive opificis inscitia , sive injuria potius vetustatis hanc varietatem attulit.

Nec

Nec vero bipennis bellico tantum Amazonum usu celebris apud antiquos fuit ; quod numismata allata manifestissime ostendunt, sed etiam religiosa & sancta , consecrato Jovis simulacro securim in manu habente; unde Jovis Labradei, hoc est, securiferi, religio, nomine inde invento , quia Lydi securim *λάβρω* vocant. Hanc autem securim Hippolytes Amazonum Reginae fuisse dicunt : hujus namque victæ spoliis potius Hercules , securim quâ pugnabat , dono Omphale Lydorum Reginae dedit; hæc successoribus cum regno possidendam reliquit : tantâ Amazonis veneratione , ut non solum hanc religiose velut sacrum imperii depositum & pignus custodirent , sed etiam honoris causâ , ut regium insigne gestarent ; isque mos usque ad Candaulem duravit , qui onus aspernatus , eandem ferendam uni ex familiaribus dedit. Tandem verò Candau-
le extincto Gyges hanc ipsam securim nactus , detulit in Cariam , ubi templo Jovi constructo in urbe Mylasa ,
secur.

securim eâdem operâ consecravît , simulacro ita composito , ut Deus Amazonia securi pro fulmine armatus spectaretur : unde illi , ut dixi , Labradei cognomen inditum fuit. Extat historia apud Plutarchum in eo commentario qui est inscriptus *Ἑλληνικά*. Est autem hujusmodi effigies Jovis Labradei in nummo Seguni.

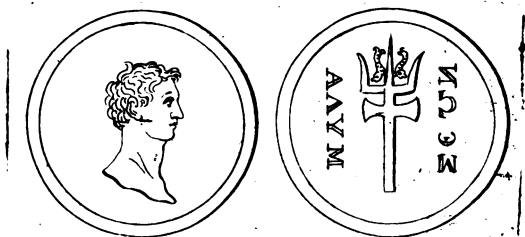
Sunt tamen qui in hoc nummo securim non satis accuratè expressam censent , ostenditque ectypum ejusdem à V. Cl. Morellio propositum , in quo tri-

tridens bipenni junctus est, hoc modo.

Est autem tridens telum hastæ instar oblongum, quale Neptuno Mythologi tribuunt. Quo fit ut securis manubrium competentis sibi magnitudinis modum longe excedere videatur, propterea quod huic trifida hasta in ejusdem tractum longitudinis coaluit. Quod nemini mirum videri debet, cum in Sanctæ Genovesæ Cimelio nummus una parte eandem mixti bipenni tridentis effi

168 DE AMAZONIBUS
effigiem, alterâ Augusti caput præferat.

Verum tamen & bipennis ipsius solitaria manubrium hastæ in modum oblongum, ac solo innitens videmus in nummo Caracallæ inscripto ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ. Quod mihi, ut ingenuè fatear, absurdum videtur, neque qua ratione factum sit, reperire possum.

C A.

CAPUT XXV.

De Amazonum pelta.

NUNC de scuto Amazonum, hoc est, pelta, dicamus; in quo quidem major nobis exoritur difficultas, non quia pelta usas Amazones parum constat; sed quia, quæ ejus figura fuerit, non convenit inter auctores: tamen si id difficile ad explicandum. Et verendum sanè est, ne in ea re, quam explanandam suscipio, novas difficultates detegam potius, quàm propositum expediam; sed tamen tentandum est. Peltam quidem (ut hinc ordiar) cùm simpliciter dicimus, Thracum clypeum intelligi patet ex Hesychio, qui *πέλτιον ὄπλον Θράκιον* interpretatur. Ex quo intelligitur, peltam Thraciæ gentis propriam fuisse: hinc sanè & verbum *πελτάζειν*, quod significat, cautè & solerter peltam opponere hostibus, ac corpus eâ tegere. Quod etiam Thracibus ut proprium & peculiare assignat Maximus

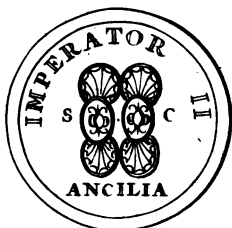
H

Ty-

Tyrius in septima dissertationum; quo loco variarum gentium studia & dotes proprias commemorat: *Θηβαῖοι αὐλητικῶ Ἰπιτηδύχοι, καὶ ἔσιν ἡ δὲ αὐλῶν μεσοῖ Ἰπικώρ. Ὡς τοῖς Βοιωτοῖς. Ἀθωαῖοι λέγειν, καὶ ἔσιν ἡ τοῖς τὰς λόγους παρὰ δὲ, τέχνη Ἀθηναῖοι. τὰ Θεσσαλὰ, ἰπικὴ. τὰ Κυρηναικὰ, διφρεῖαι. τὰ Αἰτωλικὰ ληστρία. ἀκοντίζουσιν Ἀκαρναῖες, πελτικῶχοι Θραῖκες, νησιῶται πλέουσιν.*
i. e. Thebani tibiæ studio incensæ sunt, estque ea Musa quæ tibiis modulatur, universæ Bæotia vernacula. Athenienses verò eloquentiam exercent, quorum solertia ferè omnis circa orationes versatur. Institutiones Creticæ in venationibus, in montanis itineribus, in jaculando currendoque consistunt: Thesalicæ in equitandi peritia maximè spectantur: Cyrenæi agitant currus: Ætolii grassantur: jaculantur Acarnanes: Thraces in bene tractandis peltis operam ponunt.

Quâ autem figurâ esset Threcidica pelta, Dionysius Halicarnasseus lib. 2. Rerum Romanarum, ubi de Saliorum Martis Sacerdotum habitu agit, hoc modo

do declarat: Παρέζωσαν ἡ ἕκαστος αὐτῶν, ξίφος καὶ τῇ μὲν δεξιᾷ χεὶρὶ λόγχην, ἡ ῥάβδον, ἢ τι τοιοῦτο ἔπερον κρατεῖ. τῇ δὲ ὀνόμῳ κατέχεται πέλτῃ Θρακίαν. Mox de figura: ἡ δὲ ῥάβδος οὐδὲ θυρέω στενωτέρας ἔχοντι τὰς λαγόνας ἐμφορῆς, οἷας λέγονται φέρειν οἱ παῖδες Κερήτων παρ' Ἑλλήσιν Ὀππιτελουῦντες ἱερά. i.e. *Horum autem unusquisque accinctus est gladio, dextrâque lanceam, aut virgam, aut aliud quiddam huiusmodi habet, sinistrâ autem peltam Thraciam. Ea autem scuto virgato angustiores habenti laterum cavitates, similis est; qualia scuta dicuntur ii gestare apud Græcos, qui Curetibus operantur. Fuisse igitur ancile Romanum Thracum peltæ simile, ex hoc Dionysii, nisi fallor, loco palam est. De Saliorum enim ibi ornatu & armatura agit, quos ancilia in celebritatibus gestasse constat: patetque exinde ancile sic appellatum fuisse, quòd, ut ait Festus, ex utroque latere esset recisum, ut summum infimumque ejus latius medio pateret; hac prope imagine, quam periti antiquitatis viri proponunt.*

Cæterum nobis huic opinioni acquiescentibus instat Plutarchus in Numma, ubi anciliorum historiam attingit, contrariamque plane viam ei quam Dionysius insistit, ostendens, eandem ancilis & peltæ figuram fuisse negat: esse autem hoc discrimen, quòd ancile non esset circulus, neque circuli περιφέρειαν absolveret, sed ἐντομὴν haberet γραμμῆς ἐλικοειδῆς. Sic autem eo loco scriptum est: Αὐτὰς ὅ τὰς πέλτας ἀγκύλια καλεῖται διὰ τὸ σχῆμα. κυκλὸς γὰρ ὧν ἔστιν, εἰδὲ δὲ πο-
 δίδωσι, ὡς πέλτη, τὴν περιφέρειαν, ἀλλ' ἐντο-
 μὴν ἔχει γραμμῆς ἐλικοειδῆς, ἥς αἱ κεραῖαι
 καμπὰς ἔχουσι, καὶ συνεπιτρέφουσι τῇ πυ-
 κνότητι πρὸς ἀλλήλας, ἀγκυλον τὸ σχῆμα
 ποιοῦσιν. *Has verò peltas (Saliorum) ancilia appellant propter figuram. Ne-
 que*

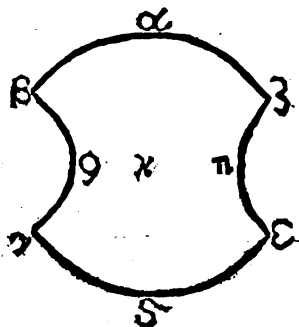
que enim hæc figura planè est circulus, aut circuli ambitum, velut pelta, absolvit, sed incisionem habet lineæ cochleatim sinuatæ, cujus capita crebris & tortuosis amfractibus in se conversa aduncam figuram efficiunt.

Ex his quid sequatur, nemo non videt: si enim ancile, ut eo loco Plutarchus dicit, hoc à pelta differt, quod non est circulus, neque circuli ambitum, uti pelta absolvit; duo sequuntur: prius quidem, ancile fuisse diversum à pelta, planè contra Dionysium, qui verbis supra allatis Saliorum scuta, hoc est, ancilia, ipsasmet fuisse Thracum peltas censet: deinde, Threcedicam peltam non fuisse utroque ex latere compressam & recisam, ut idem Dionysius vult, sed planè integram & æqualem pleno circuli ambitu: Me quidem quâ interpretationis industriâ hæc conciliari possint, non videre fateor. Multò minùs quomodo ambos Ovidio concordēs faciam de ancili & pelta, aut his Ovidium adjungam, qui in Fastorum libris hoc ancilis etymon tradit:

*Idque ancile vocat, quod ob omni parte recisum est,
Quemque notes oculis angulus omnis abest.*

Si enim ab omni parte recisum ancile fuit, igitur non lateribus tantum, ut illi auctores volunt, sinuosum & curvum fuit, sed perfectè æquale, ideoque exactè ad circularis figuræ modum tornatum. Illud scio fieri non posse, ut tales viri non intellexerint formam ancilis Romani; & cùm intellexerint, dissentiant. Proinde necesse est & Ovidium cum illis sentire versibus adductis, recisumque omni ex parte intelligi, cujus spatium unâ quidem lineâ comprehenditur, non tamen circulari, hoc est, æqualiter undique à medio distante, sed aliquantum pressa & incurva in medio ambitus; quam curvaturam ejusdem lineæ, ἐντομὴ ἐλικοειδὴς χαμμῆς vocat Plutarchus, ad eum modum quem Joachimus Camerarius expressit Decuriâ 9. Συμμικτῶν περὶ Ἑλημάτων, probl. 8. Sit, inquit, orbis tanquam circulus $\alpha\beta\gamma\delta\epsilon\zeta$ è centro κ , & utrinque amputetur involuta sectione, & ne anguli emineant, spatium $\beta\delta\gamma$,
& ζ

¶ 271. Repræsentabitur itaque illa figura descripta à Plutarcho, quæ & de antiquis operibus expressa ostenditur, quomodo depicta est.

Ita, inquam, Ovidius in hac ancilis descriptione intelligi debet, ut non memoratam laterum compressionem si-
ve *εἰσπύλω*, *incisionem*, excludat, sed an-
gulos tantum, quod sanè sequentia ver-
ba indicant:

Quemque notes oculis angulus omnis abest.

Atque hoc modo Ovidium Plutarcho
& aliis conciliamus, quod ad ancilis fi-
guram attinet; non tamen tollitur dif-
ficultas circa discrimen illud, quo idem
Plutarchus ancile à pelta discernit, quòd

scilicet ancile circuli *περιφέρειαν* ambitum omnino non absolvat, ut pelta. Ex quo sequitur peltam circulum esse, cujus circumferentiam totam reddat. In quo sane non video, qua ratione Dionysio conciliari possit, qui, ut visum est, in ancili Romano, quam eandem Thraciæ peltæ facit, *συνωπείρας* agnoscit *λαγόνας*, latera angustiora ob lateralem illam ambitus incisionem à Plutarcho notatam. Si enim Propterea ancile dicitur non absolvere circulum, quia *ἐντομὴν* habet *χραμμῆς ἐλικειδῆς* ad latera; sequitur peltam, quæ auctore Plutarcho circulum absolvit, hujusmodi laterum incisiones prorsus non habere; quod est contra descriptionem Dionysii, atque, ut arbitror, contra veritatem. Hunc modum aliis expediendum relinquo, me enim non posse fateor.

Ac cætera quidem Camerarius in dicto problemate non infeliciter; in hoc quidem graviter lapsus est, quòd eandem ancilis Romani, Thraciæ peltæ, & Amazoniæ figuram facit: ceu Poëta, cùm lunatas Amazonum peltas vocat,
nihil

nihil aliud intelligat, nisi ἐντομὴ ἐλικοειδὲς χαμμηῆς, sive ejusdem lineæ curvæ circa angulum ad latera compressio-
nem, de quo modò dictum est. At ma-
gis Lipsio fidem habeo, qui in Analectis
ad militiam Romanam, peltam Ama-
zoniam à Threacidica & aliis diversam
fuisse censet : postquam enim de aliis
nutabundus sententiam proposuit, de
Amazonia deinceps hunc in modum
subjungit : *Hæc ita posita, sed timidiùs :*
magis certò adfirmare habeo de Amazo-
num pelta. Ea enim & à prioribus di-
stincta. Sed & Salmasius in Plinianis ad
Solinum Exercitationibus, ipsum Pli-
nium eo nomine castigare non dubitat,
quòd cùm apud Theophrastum lib. 12.
hist. plant. cap. 5. in ficus Indicæ descri-
ptione legeret : πὸ ᾧ φύλλον σὺν ἑλατῶν
ἔχει πέλης, hunc locum sic Latine verte-
rit : *foliorum latitudo peltæ Amazoni-*
cæ ; ceu idem sit peltam dixisse, ac pel-
tam Amazoniam, neque in his discrimen
sit ullum. Itaque Salmasius rectè ibi ex-
clamat : *Atqui pelta non propria Ama-*
zonum, sed Thracum : Amazonicæ

H 5. verò.

verò *peltæ peculiarem formam habebant*. Quæ igitur tandem fuit forma illa peculiaris ? nempe quam Maro his versibus expreslit :

*Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis
Penthesilea furens.*

Rursus de iisdem :

Femineæ exultant lunatis agmina peltis.

Huic etiam de lunata *peltæ Amazonicæ* figura subscribit Seneca hoc versu,

Lunata latus proteâ parma.

Nam *parmam* ibi pro *pelta* positam liquet. Et Martianus Capella lib.6. in descriptione Italiæ; postquam lunatam esse Italiam, & quodam hemicyclo in promontorium memoratum, hoc est, Brutiorum, circumferri dixit, paulò infrà subdit, eum tractum figurâ *peltæ Amazonicæ* similem esse, his verbis : *Lævorsum quoque se flectit, & item duobus promontoriis peltæ Amazonicæ formam reddit*. Sed & Quintus Smyrnæus in primo Παλαιποδίων apertissime suffragatur, quo loco Penthesileæ armaturam describit. Quem locum totum adscribere visum est,

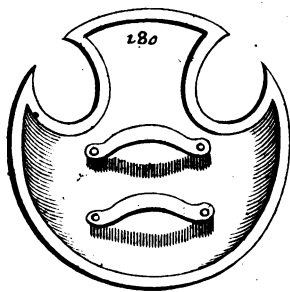
est, quo tota Amazonum armatura intelligatur.

Δὴ τότε Πενθεσίλεια μέγ' ἐνθεμνὴν φρεσὶ κάρτε^ο ,
 Εξ ὀνῆς ἀνέ παλτε, καὶ ἀμφ' ὁμοίτιν ἐδυσε
 Τάχιστα δαιδαλίεσσι· τὰ οἱ θεὸς ἄπασιν Ἀρης.
 Πρώτῃ ὡς ἄρ' ἐκνήμῃσιν ἐπ' ὀδυσσοῖσιν ἔθηκε
 Κνημίδας χρυσεῖαι, αἳ οἱ ἔσαν δὲ ἀσφαλῆαι.
 Εἶσατο δ' αὖθ' ὀρέσσεια παναίοιοι· ἀμφὶ δ' ἄρ' ὅμοις
 Θήκατο κυδνώσας μέγα ξίφε^ο, ὃ πᾶσι πάντα
 Κέλε^ο δ' ἠσκητο δὲ δόρυρ, ἣ δ' ἐλίφαντ^ο·
 Ἀγγ' ἔτετ' ἀσπίδα διαν, ἀλίγκιον ἄντυγι μῆνης,
 Ἡδ' ὑπὲρ ὠκεάνοιο βαθυρρέας ἀντέκλῃσιν,
 Ἡμισυ πεπληθυσὶα πᾶσι γαμπήσιν κεραΐης.

*Tunc Penthesilea, cum magnum animo robur
 Indidisset, è lecto profiliit, humerisque induit
 Arma fabrefacta, quæ illi Mars donarat.
 Ac primum candidis tibiis induit
 Ocreas aureas, ei aptè congruentes.
 Thoracem inde variegatum sumpsit, & humeris
 Magnum accinxit ensẽm gloriabunda, circa quem un-
 dique
 Vagina argento & ebore elaborato fulgebat.
 Divinum etiam clypeum sustulit, Lunæ orbi similem
 Quæ super altiflũo oceano exoritur
 Sub cornibus incurvis ad dimidium sui plena.*

Hæc Quinti expositio est, lunatam Amazonum peltam dici, quæ dimidiata Lunæ figuram exprimeret. Observa interim difficultatem dimidiatae Lunæ cornua tribuentis, cum tamen alia sit facies corniculatae, alia dimidiatae. Plinius lib. 2. cap. 9. *Et modo curvata in-*

cornua, modò æqua portione divisa, modò sinuata in orbem, &c. Dicendum est, Poëtas, neque hoc, neque alia naturæ, ad vivum, quod aiunt, unguem resecare. Esto. At quòd ibidem Penthesilea pectus munit thorace, quomodo congruit cum mamma exerta? An & hoc ita solvemus, thoracem sic conformatum fuisse, ut spatium, quàm mamma dextra exeri posset, pateret? Cæterum hanc Lipsius citato loco peltæ Amazoniæ figuram exhibet ex veteri marmore, quod Romæ in hortis Pontificiis spectatur, in quo expressa Amazonum pugna cum ejusmodi peltis, quæ semilunæ duplicis speciem in parte peltæ superiore ostendant. Sic.

C 4

CAPUT XXVI.

*Alia opiniones de peltæ Amazonicæ
figura.*

HIs putabam me fatis explicasse, quid de peltæ Amazonicæ forma sentiendum esset ; sed nova ecce auctororum loca, quæ hanc fiduciam adimant. Et quis non obstupescat ? cum post tam accuratam disputationem, quâ sublata omnis difficultas videbatur, verba hæc leget Pollucis lib. 1. ubi armorum nomina tradit. Πέλτη (inquit) Ἀμαζονική, ὡς Φησι Ξενοφῶν, παρειοικῆα κιτῆρι πεπύλω. i. e. *Pelta Amazonica, ut ait Xenophon, similis est hederæ folio.* Atqui Arrianus lib. 7. rerum Alexandri, negat in Xenophonte extare locum, in quo Amazonum mentionem fecerit. Sine dubio Pollux, quod Xenophon de Mossynæcorum armatura dixit, ad Amazonas transtulit ; quod ut pateat, Xenophontis verba adscribam.

H 7

Ε' 571

ἔστησαν ὡς ἀνὰ ἑκατὸν , μάλιστα οἱ χοροὶ ἀντιστοιχοῦντες ἀλλήλοις , ἔχοντες γέρρα πάντες λευκῶν βοῶν δασέα , εἰκασμῶνα κιτῆος πεπάλω. Quæ verba sic Franciscus Philadelphus Latine vertit : *At qui remanserant , in centurias quasi totidem in choros descripti , quadratum agmen , veluti in quincuncem direxerunt , læva manu cetram alborum boum hirtis coriis intectam , hederacei folii formâ habentes , &c.* Hæc de Mossynoëcis Xenophon , ut cuius legenti eum locum patebit. Scio Mossynoëcos inter barbaras Scythiæ gentes poni , nec longe ab iis terris in quibus Amazones degebant ; quippe inter urbes Amazonibus habitatas erat Chalybia , ut post videbimus , ubi de earum sede dicemus. Post Chalybes Tibareni , quibus confines Mossynoëci. Ita enim Apollonius 2. Argonaut. At non continuò sequitur , iisdem quibus Mossynoëci usas peltis Amazones. Quid si non necessarium id consequens , sed probabile tamen ? nec mediocrem illi profectò fidem arrogat Nonnus lib. 19. Διονυσιακῶν ,
ubi

ubi de Amazonibus, si quis verba ejus quibus earum mulierum peltas describit, cum superioribus Xenophontis conferat. Ita igitur Nonnus de Amazonibus:

Οὐκ ἄπ' ὀφθαλμοδοντῶν Ἀμαζόνες εἰσι καὶ αὐταί,
Οὐκ ἄπ' Ἰωνικῶν καὶ ἑλλήνων εἰσι γυναῖκες,
Οὐδ' ἄρ' ὅσα φέρεται καὶ ἔδοξε τοῖσι θεοῖς,
Οὐδ' ἄρ' ὅσων ἵπποι ἔχουσιν Ἀργεῖον, ἐδ' ὑπὲρ ὅμων
Βάρβαροι ἡμιτίλειοι ἐλαφροὶ καὶ βοεῖω.

Nonne à Thermodonte Amazones sunt & ipsa?

Non à Caucaſo bellicoſæ ſunt mulieres ?

Non veloces arcus ferunt, non vibrant sagittas?

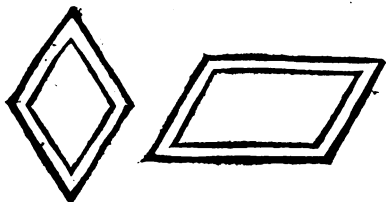
*Non audacem equum habent Martium, non super
humeris*

Barbaram semiperfectam elevant bubulam pellem.

Quibus postremis versibus Amazonum
clypeum, sive peltam describi, palam
est. Quæ igitur Xenophon de Mossy-
næcorum cetris loquens, γέρρα βοῶν
βοῶν δασέα vocat, hæc ipsa Nonnus
de Amazonum peltis item verba fa-
ciens, aliis quidem verbis, sed eodem
sensu, ἡμιτέλεσον βοείῳ appellat. Nem-
pe βοείη, ut omnes norunt, bubula est
pellis, ἡμιτέλες, cui non pili adem-
pti arte βυρσοδεψικῇ, hoc est, coriaria;
quod idem est, ac γέρρα βοῶν δασέα: γέρρα.
enim

enim auctore Hefychio , *τὴ δερμάτινα
σπειρίσματα* dicuntur; *δαοία* autem, hispida, & pilis horrida.

Nec defunt porrò loca veterum auctorum , quibus Amazonum peltam quadrangulam fuisse probetur , hoc genere quadranguli , quod rhombus aut rhomboïdes Mathematicis dicitur. Sed priùs ob oculos ponendæ eæ figuræ iis qui eruditum illum pulverem non attigerunt.

Nunc Amazonum peltas *ῥομβοειδεις* fuisse ostendo. Pausanias in Atticis historiam de Amazonum clade in Attica referens , harum Reginam Hippolyten victam à Theseo , Megara cum paucis aufugisse tradit , ibique rebus desperatis paulò post mœrore consumptam fuisse , in eadem terra sepultam : illi
monu-

monumentum conditum , quod Amazonici clypei formam referret: καὶ οἱ Ἑμνήματ' ἔχοντες Ἀμαζονικῇ ἀσπίδι ἐμφορές. Hæc Pausanias obiter , neque de figura Amazonici clypei quicquam addit. At Plutarchus de hoc ipso Amazonum sepulcro quod Megaris visebatur , prodens in vita Thesei , figuram illi rhombi attribuit his verbis: Δείνυσιν ἡ καὶ Μεγαρεῖς Ἀμαζόνων θήκην παρ' αὐτοῖς , ἐπὶ τῷ καλέμενον ῥοῶν , βαδίζουσι ἐξ ἀγοῆς , ὅπως τὸ ῥομβοειδές. *Ostendunt autem Megarenses Amazonum sepulcrum in urbe , viâ quæ à foro ad locum ῥοῶν , hoc est , fluentum vocatum , ducit , ubi rhombiforme situm est.* Amiotus noster sic vertit : *où l'on voit une ancienne tombe en forme de losange.* Apparet igitur ex utriusque loci collatione , quadrangulam fuisse Amazonum peltam , & ex genere quadranguli , quod Geometris rhombus dicitur. His & Lexicographi adstipulantur , Suidas , & Phavorinus. πέλται , λόγχοι , καὶ ἀσπίδες τετράγωνα , &c. i. e. *peltæ dicun-*

dicuntur, lanceæ, & parvi clypei quadrangulares.

Quis igitur tantam auctorum in assignanda peltæ Amazonicæ figura discordiam videns, non obstupescat? Mihi quid in re tam perplexa dicam, aliud non occurrit, nisi non eandem fuisse ubique neque omnibus locis peltæ Amazonicæ formam: magis tamen communem & usitatam ejus formam fuisse putandum est, quam ex Dionysii Halicarnassei, & Plutarchi verbis expressimus, cui sculptorum antiqua opera & nummi satis evidens testimonium perhibent; quorum aliquot eâ causâ subjicere visum est. Ex his qui peltæ effigiem meliùs repræsentant, ille est suprâ exhibitus, à Magnetibus in Caracallæ honorem percussus, cui adjungi potest alius à Smyrnæis in Juliæ Mœsæ gratiam fabricatus. In his Amazon stat capite turrato, lævâ peltam & bipennem tenens, dexterâ templum seu templi imaginem sustinens.

Ean-

Eandem peltæ formam videre est in eo nummo quem idem V. Cl. Morellius propria manu delineatum nobis, quæ est ejus humanitas, misit. Præfert hic Commodi Imperatoris & Martiæ concubinæ capita conjuncta, infrà autem Martiæ effigiem, peltam Amazoniam. Ratio petenda ex Lampridio, in ejus monstri vita: *Amazonius autem vocatus est ex amore concubinæ suæ Martiæ, quam pictam in Amazone diligebat: propter quam & ipse Amazonico habitu in arenam Romanam procedere voluit.* Hinc & mensem, qui vulgò December, Amazonium ab adulatoribus ejus nominatum refert idem Lampridius.

Ne-

Neque abfimilem porrò peltæ Amazoniæ effigiem nobis exhibet Lucerna Amazonum apud Licetum in prolixo & verboso opere de reconditis Antiquorum Lucernis, cujus typum hîc subijcere vifum eft operæ prætium, quia in ea Lucerna non peltæ modò, fed etiam reliquæ armaturæ & vestitus forma datur conſpicienda. Verba Liceti, quibus argumentum explicat, hæc ſunt. *Nobilis artificii quoque Lucerna teſtea mihi nuperimè Romà delineata, tranſmiſſa fuit ab eodem Cl. Caſſiano ſub hac effigie.*

Re.

Refert Amazonem ex vulnere languentem collo capiteque pendulo, capillis passis atque sparsis, manu dextera collo sociæ innitentem, lævâ pendentem peltam adhuc retinente. Adstat à dextris equus hinniens: à sinistris galea jacet, atque pharetra humi dejecta. Inferiùs humi quoque spectatur jacere securis anceps utrinque, simul & alterius Amazonis galea: quin & arcus etiamnum tensus, cum duplici sagitta super eum jacente. Hæc ille. Probabili enarratione, si equum dicere contentus fuisset, neque hinnientem addidisset: quod quo indicioprehendere potuerit, non video. Puto etiam errasse opificem in mamma dextra faucis Amazonis, quam integram & justæ magnitudinis fecit, contra morem illius gentis, de quo suprâ abunde. Ac de pelta & armis Amazonum fatis.

CAPUT XXVII.

De aliquot bellicis Amazonum expeditionibus ; & quo instrumenti genere signum ineundi certaminis dare solerent.

POSTQUAM de Amazonum vestitu & armis, quæ ex veterum scriptis expiscari datum est, & animadversione visa sunt, digna exposuimus; consequens esset, ut easdem armatas prosequeremur in bella, & de earum bellicis facinoribus diceremus. Verum non hoc nostri est propositi historiam Amazonum condere. Quod si in animo esset, non tamen video, quâ exequi possem, in tanta scriptorum penuria; adeò leviter & strictim & obiter, utpote aliud agentes Græci & Romani scriptores de earum rebus prodiderunt: cum præsertim in promptu sint omnibus, apud Herodotum, Diodorum Siculum, Plutarchum, Justinum, Quin-

Quintum Smyrnæum & Nonnum in Dionysiacis, qui, ut dixi, hæc attigerunt potius, quàm tractarunt. Pluribus interim & maximis virtutis bellicæ exemplis inclaruisse olim probabile est, quæ maiorem Europæ partem subegisse, multas quoque Asiæ urbes occupasse dicantur.

Ne tamen horum nihil attigisse videar, de præcipuis earum mulierum expeditionibus, quæ ad memoriam pervenerunt, referam. Ex his tres in primis celebres feruntur: duæ in Troada, regnante Priamo; prior, quâ Regi illi bellum intulerunt; altera, quâ eidem supremis Trojæ temporibus suppetias venerunt. Prioris meminit Homerus Iliad. γ'.

Ἡ μάχη τῆς, ὅτε ἦλθον Ἀμαζόνες ἀνδράνους.

In eo bello Myrinam occubuisse Scalliger Animadversionibus ad Eusebii Chronicon refert ex vetustissimo Scholiaste: alterius autem expeditionis Virgilius in primo Æneidos, Justinus lib. 2. Quintus Smyrnæus lib. 1. Maximè verò Græcorum literis celebrata illa, in Atti-

Atticam , ab iis suscepta , occasione
 Antiopes à Theseo abductæ , quæ quan-
 tæ molis fuerit , Plutarchus in Theseo
 abunde testatur his verbis : Πρέφασιν μὲν
 ἐν ταύτῃ ὁ τῷ Ἀμαζόνων πόλεμῳ ἔχει
 φαίνεσθαι μὴ Φαῦλον αὐτῷ , μηδὲ γυναικῆον
 γνῶναι τὸ ἔργον . ὃ γὰρ αὖ ἐν ἁσὶ καπετραποπέ-
 δασσαν , ὃ δὲ τῷ μάχῃ σωήσαν ἐν χρεῶν παρὶ
 τῷ Πνύκα καὶ τῷ μυσσῶν , εἰ μὴ κρατῆσαι τῷ
 χώρας , ἀδέως τῇ πόλει προσέμιξαι . *Tali igitur
 pretextu bellum illud Amazonibus
 susceptum est . Apparet autem neque le-
 ve , neque muliebri id inceptum fuisse .
 Neque enim in civitate ipsa Athenien-
 sium , aut castra locare , aut pugnam co-
 minus circa Pnyca & Museum commit-
 tere potuissent , nisi regione armis pacata ,
 se se tuto in urbem penetrare posse intel-
 lexissent .* Indicia etiam hujus rei mani-
 festa sequentibus verbis subjungit : Τὸ δὲ
 ἐν τῇ πόλει γεδὼν αὐτῶν ἐντραποπέδασσαι ,
 μαρτυρεῖται καὶ τοῖς ὀνόμασι τῶν πόντων , καὶ ταῖς
 θήκαις τῶν πειόντων . *Quod autem planè in
 urbe castra habuerunt , cùm locorum
 nomina , tum earum quæ in pugna occu-
 buerunt , sepulcra testantur .* Quæ argu-
 I men-

menta sanè haud sublesta ad fidem faciendam.

Utinam testes æquè locupletes, validasque conjecturas producere possem ejus Amazonum expeditionis, quam Philostratus exponit in Heroïcis, ubi de Achillis insula refert in Ponto ad Istri ostia adjacente, quam rogante Thetide Neptuni indulgentia exercitam, ac concessam illi Heroi ad habitandum vetustas credidit. Verumtamen hanc, quoquo modo se habet, non censui silentio transeundam, quæ etiamsi ex libito conficta esset, ipsa inventi admiratione adscribi mereatur. Postquam enim is auctor de insulæ natura, ac templi quod ibi in Achillis honorem constructum est, magnificentia, oraculo, eoque religionis causâ appellentium mercatorum cultu dixit, subdit Amazonas iis auditis quorundam testimonio, quos ad oram ipsarum ejectos in vinclis habebant, cepisse consilium populandæ insulæ, ac templi expilandi. Eorum igitur opera, qui inter captivos fabri & naturæ erant, navigiis comparatis, statim ad eam insulam

cur-

cursum direxisse; quò appulas, imperasse primùm viris, ut luci consecrati arbores excinderent: eos verò bipennibus in ora ipsorum percussis omnes periisse. Quo prodigio nihil deterritas, equis conscensis irrupisse ipsas usque ad templum; sed non impune, prodente se Heroe, terribili adspectu, ceu impetum mox facturo. Quippe equos tali specie in furorem conversos magnam cladem Amazonibus attulisse; utpote quæ sede excussas, ac solo prostratas, calcibusque conculcatas prorsus omnes morsibus dilaniarint, ac membratim discerpserint. Addit, ipsas belluas ejusdem furoris impetu è loco superiore in mare subiectum, quod ipsis patentior campus esse videretur, se se præcipites dedisse: naves quæ in anchoris essent, omnes vi tempestatis dissipatas, afflictas, ac penitus confractas periisse. Hæc ibi Philostratus; quæ quamquam non mihi videntur abhorrentia ab Amazonum ingenio & moribus,

οὐ γὰρ Ἀμαζονίδες μάλ' ἐπητίει, ἢ δὲ θάμνηται
τίσονται,

I 2

inquit

inquit Apollonius lib. 2. Argonaut. *Neque enim Amazones valde sunt cuiquam affabiles & humane, neque jura aut leges curant.* Multò minùs aliena à Dæmonum qui Heroas mentiebantur, immani odio in humanum genus; vix tamen adducor, ut vera esse credam, quorum nullus, quod sciam, auctor alius mentionem fecerit. Cùm enim Arrianus scriptor non inutilis, in Periplo Euxini Ponti ejus insulæ accuratissimam descriptionem atque historiam tradat; non tamen hujus Amazonum expeditionis & cladis tam horrendæ quicquam attingit: quam profectò, quæ ejus diligentia est, non pressisset silentio, si veram putasset, cùm præsertim ibi tam multa de Achille, & religione insulæ, ab iis qui eò appulissent, & vidissent, audita se referre testetur. In quibus & hoc: Achillem iis qui ad insulam jam appellant, vel ei appropinquant, in somnis apparere, iisque significare, quam ex parte ad insulam commodissimè appellere queant: nec deesse qui affirmant, sibi Achillem ipsum non in somnis, sed vigilan-

gilantibus, palam ac, ut solent Dioscuri, in mali sive antennæ fastigio apparuisse. Cætera de oraculo Achillis, & modo consulendi, tum ritu propitiandi, apud ipsum legi possunt. Quæ cùm tam studiose ibi ab eo auctore tradantur, verisimile mihi non fit, de illo Amazonum facinore & supplicio taciturnum fuisse, si de tali eventu quicquam vel famâ, vel cujuspiam fide digni auctoris testimonio accepisset. Alioqui neminem latere arbitror, quàm sit Philostrati ingenium ad omnem fabularum inventionem pronum, in quo nulli Poëtarum cedit. Sed tamen hanc sive historiam sive fabulam in hac Amazonicarum expeditionum commemoratione silentio prætermittendam non putavi.

Ad hunc locum pertinent & quæ suprà attigi, relata à Plutarcho in Pompeio, de rumore qui incessit per exercitum Romanorum, quòd in pugna apud Abantem fluvium inita à Pompeio cum Iberibus & Albanis, Amazones suppetias barbaris tulissent, peltarum & cothurnorum argumento, qui ibi quales

habuisse Amazones dicuntur, reperti sunt; tametsi ullum in strage corpus muliebre inventum negat. Quod etiam Vopiscus in Aureliano, nempe in eo triumpho quem ille Imperator de Zenobia & Tetrico egit, inter alios captivos, decem mulieres Amazonum titulo ductas fuisse; de qua re sic refert: *Ductæ sunt & decem mulieres, quas virili habitu pugnantes inter Gothos ceperat: quum multæ essent interemptæ, quas de Amazonum genere titulus indicabat.* Fides sit penes auctorem; mihi potior Arriani auctoritas, qui, ut jam notavi, ante etiam tempora Alexandri Magni defecisse Amazonum gentem censet.

Possẽm & quæ Diodorus de Libycarum Amazonum expeditionibus & victoriis fuse exsequitur libro & capite quarto, hîc subungere; sed hæc minus celebrata, minùsque, ut arbitror, certa, malim studiosos apud eum auctorem, quàm hîc, legere. Alioqui metuendum mihi, ne viri graves me in hac Amazonicarum expeditionum atque aliarum rerum

rerum commemoratione modum potius transgressum arguant, quàm eorum quæ dicenda erant, quædam per negligentiam omisisse. Cæterum infra, ubi de Amazonum temporibus disputabitur, commodiore scilicet loco, ne bis eadem facta repetantur, si qua in ejusmodi expeditionibus scitu digna restant, accuratius trademus. Verumtamen antequam hinc discedo, rem ab hoc proposito non prorsus alienam data occasione expedi-
diam; quo scilicet instrumenti genere so-
leret iis signum pugnandi dari, & Mar-
tem accendi. Hujus nobis auctor & fun-
dus disceptationis Isidorus, qui Origi-
num lib. 2. cap. 21. sic de sistro tradit: *Sis-
trum ab inventrice vocatum: Isis enim
Ægyptiorum Regina id genus invenis-
se probatur. Juvenalis:*

Isis & irato feriat mea lumina sistro.

*Inde & hoc mulieres percutiunt, quia in-
ventrix hujus generis est mulier. Unde
& apud Amazonas sistro ad bellum fe-
minarum exercitus vocabatur. Rursus
idem lib. 18 cap. 4. postquam de bucci-
nis & tubis dixit: Classica (inquit) sunt*

cornua, quæ convocandi causâ erant facta, & à calando classica dicebantur. De quibus Virgilius :

Classica jamque sonant.

Apud Amazonas autem non tuba, sicut à Regibus; sed à Regina sistro vocabatur feminarum exercitus. Mitto etymon absurdum, sistrum ab Iside inventrice appellatum putantis; quod nomen esse Græcum à verbo $\sigma\acute{\iota}\sigma\tau\acute{o}\varsigma$ formatum constat. Illud de sistri usu apud Amazonas pro tuba & classico, unde acceperit, miror: me quidem nusquam memini legere quicquam ejusmodi apud alium auctorem. Atqui Plutarchus universæ antiquitatis Græcæ & barbaræ studiosissimus non omisisset notare in libro de Iside & Osiride, ubi sistri Isiaci figuram & compositionem tam accuratè describit; si de hoc more Amazonum aliquid olim proditum legisset, vel famâ accepisset.

Quod autem Maro in octavo Æneidos, ubi de pugnæ Actiacæ sculptura in clypeo Æneæ, Cleopatram inducit suos sistro vocantem :

Re-

Regina in mediis patrio vocat agmina sistro.

Si ad rem pertinere putavit Isidorus ,
 ceu Amazonum morem Cleopatra hoc
 signi genere secuta esset , magnas (pace
 viri tam docti , & multis nominibus ve-
 nerandi dico) nugas egerit , ac statim
 Servii potiori animadversione redargue-
 tur , quâ ostendit Reginam illam Æ-
 gypti eo fastu atque ambitione inflatam
 fuisse , ut se Deam gereret , atque Isi-
 dem ipsam credi vellet. *Cleopatra* (in-
 quit) *sibi tantum assumpserat , ut se Isin-*
vellet videri. Cujus rei non improvi-
 dus Poëta , illi sistrum in manu velut Isi-
 di posuit.

Sed & aliunde hoc Isidori commen-
 tum explodi potest , nempe Hadriani
 Imperatoris eruditissimi Epigrammatę
 de Amazonum pugna , ubi tubarum
 clangore eas bellatrices ad certamen in-
 eundum incitatas exhibet :

*Ut belli sonuere tuba , violenta peremit
 Hippolyte Theutranta , &c.*

Tum etiam hocce munimenti ærei an-
 tiquæ artis fragmento è literaria gaza.
 Amici nostri.

I 5

In

In eo Amazonis fedentis super arma ,
gremioque puellulam infantem nudam
foventis effigiem spectare licet. Tro-
phæum esse conjicio , ob aliquam de A-
mazonibus victoriam reportatam. Ar-
morum congeries indicat , in quibus &
pelta Amazonica , item cornu & tuba ;
præterea mulieris habitus caput proci-
duum

duum lævâ sustinentis, qualis mœrentium. Sed de hujus monumenti argumento, ut cuique prœbabilius videbitur, ita judicet.

CAPUT XXVIII.

De Amazonum monumentis, ac primum de urbe Themiscyra, Montibus Amazonum, & fluvio Thermodonte.

DICTUROS de Amazonum monumentis, in quibus urbes ab iis conditæ, aut habitatæ, aut nominatæ, præcipuum locum tenent, incipiendum videtur ab ea urbe, quæ ipsarum imperii sedes & præcipuum domicilium fuit. Hæc sedes memoratur fuisse Themiscyra: quo nomine non modò urbs ipsa, sed etiam regio in qua sita est, vocatur. De urbe clarum ex Stephano: *Θεμισκυρα* (inquit) *πόλις, ἥ ἐστὶν ἄνθρον. Θερμῶδοντις.* Plinius quoque inter oppida ejus tractus Themiscyram nomi-

nat in 6. cap. 3. *Fuit oppidum eodem nomine (Thermodon) & alia quinque, Phamizonium, Themiscyra, Sotira, Amasia, Comana, nunc Manteium.* Ita & Ptolemæus. Quod autem & locus Themiscyra diceretur, locupletem testem habemus Strabonem lib. 2. his verbis: Τὸ Ἰ Ἀμαζόνων πεδῖον, πρὸ Θερμοκύρων. Sed & Plinium citato loco: *In ora autem ab Amiso oppidum & flumen Chadisia, Lycastum, à quo Themiscyraregio.* Utri autem nomen priùs inditum sit, fortasse aliquis ambigat: mihi verisimilius ab urbe regionem, quàm contrà, esse appellatam.

Cæterùm id nomen regioni & urbi inditum ante Amazonum imperium, colligi potest ex Justinì verbis lib. 2. ubi gentis Amazonum originem tradit: *Sed apud Scythas medio tempore duo regii juvenes, Tlinos & Scolopitus, per factionem optimatum, domo pulsi, ingentem juventutem secum traxere; & in Cappadociæ ora, juxta amnem Thermodonta confederunt, subjectosque Themiscyreos campos occupavere.* Quo utique
tem.

tempore nondum Amazonum regnum conditum, neque nomen auditum fuerit: quas postea cæsis maritis arma sumpsisse, ac pace armis parta rempublicam fundasse ibidem traditur. Quòd si tunc campi illi Themiscyrei vocabantur, & ipsam tunc urbem Themiscyram fuisse verisimile est: verisimile, inquam, non necessarium; quia potuit Justinus *καὶ θεοσληψιν* Themiscyreos campos dicere, qui nondum illis temporibus eo nomine cogniti essent. Neque sanè aliam in partem ejus verborum seriem accipiendam putem, opusque esse Amazonum Themiscyram, neque priùs ab iis conditam, quàm viribus auctis fines tutari possent.

Cæterum quæ de situ ejus urbis & soli bonitate atque amœnitate tradit, in eodem pæne tractu, Amasia urbe, ortus Strabo, animadvertere operæ pretium est; ex quo nempe vetus Amazonum potentia & imperii majestas intelligatur. Latine autem conversum hunc locum subicere, ut proluxiore, visum est: *Themiscyra campus est, qui par-*

tim pelago alluitur, ad LX. stadia ab urbe (Amiso) distans; partim à montana regione, arboribus densa & irrigua amnis qui inde scaturiunt: è quibus omnibus unus auctus, nomine Thermodon, campum percurrit. Alter huic æqualis ex Phanaræa fluens, eandem planitiem irrigat, nomine Iris, qui in Ponto exoritur: per mediam autem Comanorum Ponticorum urbem delatus, & per Daximonitidis felicitis campum, Occidentem versus, postea apud Gaziura, antiquam regiam, nunc verò desertam, convertitur ad Septentrionem; postea rursus revertitur ad Ortum, Scylace & fluminibus aliis assumptis, & ad ipsa Amasiæ mænia, patriæ nostræ, urbis munitissimæ, illatus, egreditur ad Phanaræam, ubi Lycus cum eo circumcurrens, & initia ex Harmenia trahens, nomen amittit. Deinde Themiscyra, & Ponticum pelagus, aquam hanc excipit. Quapropter hæc planities semper roscida est & herbida, & tam boum quàm equorum nutritrix, semen plurimum recipit panici & milii, imò inexhausta ubertate pollet: semper enim
aqua.

aquæ copia siccitati præstat. Quamobrem nunquam ii homines famem senserunt. Tam largum fructuum sponte nascentium, & agrestium proventum, quæ montium lateri adjacet, regio suppeditat, uvæ scilicet, pyrorum silvestrium, malorum, & nucum; quibus rebus, quocumque tempore in silvas, commigrent, abundant. Atque hi fructus modò in arboribus adhuc pendent, modo in foliis, quæ lapsa multa & alta humi jacent, congesti inveniuntur. Multa & ferarum omnis generis venatio propter alimoniam copiam suppetit. Hæc Strabo de regionis probè sibi compertæ ubertate, quibus eorum vanitas refellitur, qui Amazonas, quòd maza carerent, ceu ἄνθρωποι μάζης; aut Sauropatidas ab esitandis præ inopia lacertis dictas commentantur. Qua de re suprà est à nobis notatum.

De Montibus Amazonum sic idem auctor lib. 11. tradit: Τὴν δὲ Θημισκυραν καὶ τὰ περὶ τὴν Θερμώδον πεδία καὶ τὰ ὑπερκείμενα ὄρη, ἅπαντες Ἀμαζόνων καλεῖσσι. Omnes verò Themiscyram, & qui circa Thermodon-

modontem campè patent., tum qui imminent regioni montes, Amazonum vocant.

Sed de locis Amazonum nomine dictis, infra seorsum postea dicemus. Non tamen alienum ab hoc loco de Thermodonte fluvio, ad quem ex adverso, sive è regione Themiscyra sita est, proficisci; cùm præsertim hunc amnem Dionysius Amazonum patriam appellet hoc versu:

Πλαγχθείσσι πάτερησι, ἀπὸ πρὸς Θερμῶδι.

Ac primùm, quod ad nomen attinet, hunc prius Crystallum vocatum fuisse auctor est Plutarchus in libro de Fluminibus, ubi de Thermodonte: *Ἐκαλεῖτο ὁ ποταμὸς Κρύσταλλος· ἐκεῖν γὰρ καὶ θέρει πήσσει*. Prius Crystallus vocabatur, quod in ipsa etiam æstate frigore concre-scat. Hujus & meminit Eustathius, vel potius ab eo scriptore acceptum in suos transtulit commentarios ad Dionysium, qui ejusdem fluminis *κρυμῶδεις ὄχθας* vocat. Ad quæ verba Eustathius: *κρυμῶδεις ὁ ποταμὸς τῆς Θερμῶδος ὄχθας καλεῖ, διότι ὡς οἱ παλαιοὶ φασί, καὶ θέρει πήσσει*. Et mox: *Διὸ, φασί, καὶ Κρύσταλλος ποταμὸς τῆς Θερμῶδος ἔστι ἐκλήθη. i. e. Glaciales Ther-*

Thermodontis ripas vocat, quia ab antiquis etiam proditum est, hunc fluvium ipso æstatis tempore glaciari. Unde & Crystallus, inquiunt, Thermodon iste olim dictus est. Ipse verò Dionysius de hoc fluvii hujus antiquo nomine nihil: solùm, cùm sit vehementer gelidus, ad ejus ripas crystallum lapidem gelu instar concretum reperiri dicit.

Κείνς δ' αὖ πρὸς μοῖο πρὸς κρυμάνδας ὄχθους
 Τέμεναις κρυστάλλῳ καθαρὸν λίθον, οἷά τι πύχυνω.

i. e. *Illius autem fluvii circa gelidas ripas, crystalli nitidum lapidem, glaciei in modum secare licet.* Hinc etiam Aram antiquitus vocatum fuisse Scholiastes Apollonii ad lib. 2. Argonaut. nescio unde edoctus refert. Hodie Pormon dici nominis corruptione notant Recentiores. Cæterùm non caret admiratione, quòd qui priùs amnis, ob frigoris sævitiam, crystallus diceretur, postea contrariam adeptus appellationem, Thermodon (cui nomini inest caloris significatio) dictus sit. Id auctor ille libri de Fluminibus exposuerat; nobis invidit vetustas, meliore capitis illius parte

parte absumpta. Interim ex eo auctore discimus, Tanaim antiquitus Amazonium fuisse nominatum, quòd in eo solo Amazones lavarentur.

De magnitudine autem hujus amnis, undarumque divortiis & amfractibus, quibus Amazonum regiones fecat priusquam in pontum incidat, videre in primis convenit eundem Apollonium dicto loco, ubi multus est & diligens in ejus fluvii descriptione, cui alium in terris similem esse negat; qui scilicet tot ab uno fonte fluentis in mare prorumpat: centum quippe in alveos quatuor minùs, evolvi testatur, quod non memini me apud alium scriptorem legere.

Τῆς οἰγ' ἐν κέλῳι ποταμῶι ἐπὶ Θερμῶδιτι
 Κέλῳι · ἐπὶ ἧ πόντι· ὁρίετο νησοὶ μέγισται.
 Τῷ δ' ἔ' τις ποταμῶι ἐν κλίγκῳι · ἔδ' ῥέεθρος
 Τόος' ἐπὶ γαῖαν ἴσσι παρ' ἑξ' ἔ'κει ἀνδρῶν βάλαν.
 Τετράκις εἰς ἐκαστὸν δόκειτό κ' εἰς ἐκαστὴν
 Πενταίζοι · μία δ' οἷα ἐπ' ἡντιμ' ἔ'πλετο πηγὴ.

Hunc autem fontem caputque, unde tot undarum cursus procedunt, in Amazonum Montibus esse, mox subiungit:

Ἡ' μὲν

Ἡ μὲν τ' ἐξ ὀρέων κατὰνέισεται ἡπειρόν δὲ
Υψηλῶν, αὐτὶ φασὶν Ἀμφιζόνια κλείεσθαι.

Qua autem loci conditione & ingenio
idem amnis ab uno fonte ortus in tot
abeat fluenta, ibidem Apollonius decla-
rat his versibus :

Ἐνθεν δ' αἰποτέρῳ ἐπικίδναται ἔνδοθι γαῖαν
Λίαν κρῦ· τῷ κ' οἱ ἐπίστροφαι εἰσι κέλευθοι
Αἰεὶ ἀβυσσὶς ἄλλη ; ὅπη κύρσεις μέλισσαι,
Ἡπεὶ ῥα χθονὶ μελῆς εἰλίσσεται· ἡ μὲν ἄνωθεν,
Ἡ δ' ὅ, πύλας· πολέες δ' πόροι νῶνυμνοι ἔασιν,
Ὅππῃ ὑπὲρ ἀφύονται· ὁ δ' ἀμφαδὼν ἀμμιζαὶ πῦρροις
Πόντον ἐς αἰεῖνον κυρτὴν ἀπερύχεται ἀπρίω.

Quæ Scholiastes in pauciora, magisque
clara verba confert hunc in modum : *Εκ*
τῆ ἀνωτάτης (φασὶ) πηγῆς κατὰν Λικρὺ φερέ-
μενον τὸ θερμῶδοντα ὑψηλὴ ὑποδέχεται γῆ.
ὅθεν πολλάς ἔχει ἀπορρύσεις κ' ἐπιστροφάς,
διὰ τὸ ὕδωρ ἐκτρέπεσθαι. i. e. Ex altissimo
fonte, ex adverso delatum Thermodon-
ta sublimis excipit terra ; quo fit ut mul-
tuplici lapsu defluat, ac varias in partes
flectatur, quod aquarum impetus ter-
rarum obstaculis à recto cursu in diver-
sa trahatur.

Cæterum non parum ipse Apollo-
nius

nus à Strabone abit diversus in fluvii hujus descriptione: hic namque in exitu ipso à fonte Thermodonta in latum spatium, aquarum abundantia excrefcere dicit, postea ex editis locis cadendo, ut dictum est, in multiplices undarum tractus distrahi: Strabo autem lib. 12. disertè ex multorum fluviorum, qui montana in regione oriuntur, confluxu unum amnem Thermodonta enatum, exinde in campos Amazonum ferri scribit: *Εκ μὲν ἔν τῶν πλεονέκτων αἰπύντων εἰς ποταμὸς διέξεισι τὸ πεδίαν θερμῶδων καλέμεται.* Tanta interdum auctorum de rebus manifestissimis dissensio est. Straboni autem summo Geographo, atque in iis regionibus educato, fidem potius, quàm Poëtæ adhibendam quis dubitet? Illud interim constat, ingentem esse hunc fluvium, utpote quem Xenophon lib. 5. ἀναβάσ. latum triaplethra, hoc est, pass. LX. tradat: *Ἡ ἔπειθ' ἐπὶ ποταμὸς, πρῶτον μὲν τὸ θερμῶδοντα, ἔπειτα τῶν πλεονέκτων.* Magna igitur huic fluvio ab Amazonum juxta habitantium factis

factis claritas accessit; à quibus etiam
 ἐνυάλις, *Martius*, *bellicosus* dicitur
 Dionysio:

Ενθ' Ἀμαζονίδισσι ἀπ' ἔριος Ἀερμαίαια
 Λόχῳ γὰρ ὕδρεσσι πίῃσιν ἐνυάλις Θερμαίων.

Οὐχ ὅτι αὐτὸς ποιεῖται, ἀλλ' ὅτι μάχιμοι ἐκ
 τέττα πίνουσιν Ἀμαζόνες. *Non quia ipse ta-*
lis, sed quia quæ ex hoc bibunt Amazo-
nes, præliis exercitata sunt.

CAPUT XXIX.

*De Themiscyreo campo, & diversis
 Amazonum habitationibus.*

DE situ autem Themiscyræ urbis, ad-
 do, hanc in edito loco, sive pro-
 montorio sitam fuisse: id enim Apollo-
 nius 2. Argonaut. haud obscure indicat
 his versibus:

Εἰπὶ δὲ τόμῳ Θερμαίωντι
 Κόλῳα ἐν δὲ δίοσῃ Θεμισκύρειον ἐπ' ἄκρῳ
 Μύρταται.

Ibi etiam fuisse campum Doeantis; ac
 non

non longè tres urbes Amazonibus habitatas :

Ἐνθα ἢ Δοίαντ' πεδίον· σχεδὸν ἢ πόλεις
Τεσσαὶ Ἀμαζονίδων.

Rurfus in eodem libro de iisdem Amazonibus :

πεδίον Δοιάντων ἀμφεμένοντο.

Scholiaſtes de hoc epitheto : Δοίας καὶ Ἀλκμων , ἀδελφοί· πίν' ἢ πατρὸς, ἔφερεται, ὡς φησι Φερεκύδης. *Dias & Alcmon, duo fratres fuerunt : quo autem patre, incertum, ut Pherocydes ait.* De oppidis autem ad eum campum ſitis ſic deinceps idem Scholiaſtes : Πλησίον ἢ Δοίαντ' πεδίοις εἰσὶ τρεῖς πόλεις, ἔνθα κατῴκουν αἱ Ἀμαζόνες , Λυκαſία , Θεμιſκύρα , καὶ Χαλυβία . i. e. *Juxta Dæantis campum tres ſunt urbes , in quibus Amazones habitabant , Lycastia , Themiscyra, & Chalybia.* Ubi Chalybiæ nomine intelligit eam regionem , quam Chalybes tenent ; de quibus non eſt nunc differendi tempus. Obiter nota aliter nominari urbes Amazonum in eo tractu apud Plinium, loco ſuprà allato. Qua de re aliis, qui

qui otio magis abundant, considerandum relinquo.

Illud magis ad rem pertinet, quod idem Apollonius notat, non simul habitasse Amazonas in eadem urbe, sed trifariam divisas fuisse totidem oppidis, à quibus etiam nomina iis indita. Harum namque aliæ Θεμισκύρα dicebantur, ab urbe Themiscyra: aliæ Λυκάστια, ab urbe Lyncastia, de qua modò dictum est; vel, ut Scholiaſtes opinatur, à quodam loco in Leucosyria, sive Cappadocia: aliæ denique Χαθήσαι, ita dictæ à verbo χαδέειν, derivato à χάζω, quod significat *recedere* vel *capere*. Versus adscribam.

Ἐν τῇ Θεμισκύρᾳ Ἀμαζόνες ἀπλίζοντο.
Οὐ γὰρ ὁμηγερέες μείων ἀμπόλιν, ἀλλ' ἀπὸ γαῖας
Κικλημύρα κατὰ φύλα διέτετρα κατεπίσπον.
Νόσφι μὲν αἰδ' αὐταί· τῇσι τότε κριραίνεσκον
Ἰππολύτη, νόσφιν δ' Λυκάστια ἀμφενέμεντο,
Νόσφι δ' ἀπὸ ἑσέοι Χαθήσαι. ἡμεῖς δ' ἄλλα
Νυκτὶ μ' ἐπιπλομένη Χαλύβων ὠρεῖ γαῖαν ἱερὴν.

Quibus postremis versibus significat, earum partem habitasse in Chalybum terra, nempe in urbe Chalybia, quam unam ex earum urbibus fuisse, modò ex Scholiaſte

liaſte annotabamus. Quamobrem non videtur nomen *Χαθησία* pertinere ad illam Amazonicæ habitationis diviſionem, ſed commune eſſe omnium epithetum. Quod haud obſcurè Scholiaſtes ipſe indicat his verbis : *Χαθησίας ἡ αὐταῖς εἶπεν ἑκαταῖς ἀπὸ τῆς χαθησίας*. Cùm enim omnes νόσφι, hoc eſt, ſeorſim habitafſe dicat, non video, cur harum pars *χαθηπία* à ſeceſſu dicerentur : niſi fortè hæ peculiariter eo nomine vocatæ, quòd magis remotæ ab aliis, morumque feritate ſocietatem fugerent. Sed de triplici hac Amazonum diviſione, & pagis earum, aliàs accuratiùs, ſi Deus dederit, conſiderabimus.

Idem Apollonius meminit inſulæ cujuſdam deſertæ, quæ à nomine *Ἀρης*, quod eſt Mars, Aretias diceretur; in qua lapideum Deo templum ab Otrera & Antiope Amazonum Reginis conditum fuiſſe tradit :

Τὸς ἀνδραμειβόμενοι λιοτῇ ἐπικίλσσι νίσει
Μήτι παντοίῃ μεγ' ἀναιδίας ἐξελάσαντες
Οἰωνὸς, οἱ δὴ τιν' ἀπειρέσιοι ἐφ' ἔπυσσι
Νῆσον ἱρηκαίῳ. τῇ μὲν τ' ἐνὶ νῆον Ἀρηῷ
Λαίτιον ποίησαν Ἀμφιζονίδων βασιλείῃ
Ὅτ' ἔτη τι καὶ Ἀνίκη.

Nec

Nec temere id templum Marti ab iis dicatum, quem & generis sui auctorem jactarent: se enim ejus Dei sobolem credi volebant, eodem teste Apollonio eodem lib.

Οὐ γὰρ Ἀμαζονίδες μάλ' ἐπητίεις, ἐδὲ θήμισαι
 Τίσομαι, πιδίον Δοιάντιον ἀμφειμένον.
 Ἀλλ' ὕβρις συνέστα, καὶ Ἀρεῶν ἔργα μέμηλι.
 Δὴ γὰρ καὶ ἡμεῖς ἴσμεν Ἀρεῶν Ἀρμενίης πε-
 Νύμφης.

Id autem & aliorum veterum monumentis fatis vulgatum, licèt fabulosum. Nam & Lyfias Orator in Panegyrico, & Quintus Smyrnæus in Paralipomenis Homeri, & alii complures, huic vulgatæ opinioni, parum de veritate curantes, testimonium reddunt; dum passim earum, ut à Marte genus ducentium, mentionem faciunt. Quò etiam spectat ἐνναλίς epithetum, quod Dionysius dat Thermodonti, quia ad eum Amazones habitabant: & nomen Arcpagi Athenis, quod ei loco inditum fuisse ab Amazonibus quo tempore bellum in Attica gerebant, auctor est Eustathius ad Dionysium: Εὐπαινήθησαν ἦ, φασίν, αἱ Ἀμαζόνες, ἣ ὅτι καὶ τὸ Ἑλλάδῃ ἐσετάσσον

K

ἄσαι παροδύουσαι τὰ βόρεια, καὶ διὰ τῶν
 Ἰσθμῶν πραιωσάμεναι, αἰφ' ὧν, ὡς ἐξ Ἀρεῶν
 καταγομένων, καὶ ὁ Ἀρεὼς παύσῃ ἐν Ἀθή-
 ναις ὠνέμασαι, οἷα μέχρι καὶ ἐκεῖ ἐλθουσιν.
 i. e. *Amazones, aiunt, variis locis erra-*
runt, aut quia exercitum contra Gra-
ciam duxerunt, parte mundi boreali per-
agrata, ac Istro trajecto. A quibus
etiam, ut genus à Marte ducentibus,
Areopagus Athenis dictus est, ut quæ
armis eò usque penetraverint. Sed de lo-
cis & oppidis quibus nomen dederunt,
infra. De Martis stirpe quâ, ut dixi,
gloriabantur, quo id in opinione homi-
num & fama versatum magis credamus,
velim hanc gemmæ sculpturam sanè an-
tiquam, doctorum iudicio, qui nobis hu-
jus copiam fecerunt, considerari.

Me autem debere fateor humanitati vi-
 ri optimi atque eruditissimi Cl. Moline-
 ti, qui hanc nobis è Cimeliarchio S. Ge-
 novesæ protulit. In hoc igitur sigillo
 (nam

(nam sigillum esse inversa literarum series indicat) Martis planetæ symbolum, quale pingitur in libris Astronomorum, nemo, opinor, non agnoscit.

Unus interim, quod sciam, Lycophron in Alexandra, Amazones tanquam stirpe Neptuni prognatas, Νεπτυνίδας appellat:

ἢ αἱ ξυναιμοὶ παρθένοι Νεπτουίδες.

Qua ratione, non video; nisi morem veterum Poëtarum secutus est, qui, ut Gellius notat lib. 15. cap. 21. Noct. Attic. *ferocissimos, & immanes, & alienos ab omni humanitate, tanquam è mari genitos, Neptuni filios dixerunt, Cyclopa, & Cercyona, & Læstrigonas.*

C A P U T XXX.

De urbe Epheso, & Templo Ephesiæ Dianæ.

IN hac urbium recensione, quæ conditæ ab Amazonibus, & nomen natæ traduntur, ab Epheso, ut totius

Ioniae clarissima, incipiendum videtur. Sanè hanc Plinius Asiae lumen vocat: cui Stephanus subscribit; Εἴφεσος, πόλις Ἰωνίας Ἐπιφανείῃ. Tametsi hanc Herodotus Lydiae urbibus annumerat. Hanc à Smyrna Amazone habitam initio atque nominatam Strabo testatur: primùm enim nomine illius Amazonis dictam fuisse, ipsosque Ephesios inde Smyrnaeos. Qua de re testem citat Calpurnius Poëtam in Oratione ad Jovem: καὶ καλλῖνός περ ἔτως ὠνέμαζεν αὐτῷ, Σμυρναίης τῆς Εἴφεσίης καλῶν ἐν τῷ πρὸς Δία λόγῳ,

Σμυρναίης δ' ἐλέησεν.

Tum mox de Amazone: Σμύρνα δὲ ἡ Ἀμαζών, ἡ κατὰ χεῖρα τῇ Εἴφεσιν. ἀφ' ἧς τὸ ὄνομα καὶ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τῇ πόλει, &c. Stephanus: Εἴκλήθη ᾧ ὑπὸ μιᾶς τῆς Ἀμαζόνων, ἡ καὶ βασίλισσαν, καὶ πρὸς πολὺν Ἀρτέμιδος εἰνάει φησιν ἐξηκέναι ᾧ καὶ θυγατέρα Ἀμαζόνα, ἀφ' ἧς αἱ Ἀμαζόνες. i. e. *Smyrna dicta est Ephesus ab una Amazonum, quam Reginam, & Dianæ Sacerdotem fuisse aiunt: tum filiam habuisse Amazonum, quæ nomen aliis Amazonibus dede-*

dederit. Ita Stephanus, ex quo etiam Eustathius comment. ad Dionysium. Obiter notanda ex hoc loco alia origo nominis Amazonum.

At Plinius disertè ab Amazonibus conditam Ephesum; neque unum, sed plura huic nomina fuisse lib. 5. cap. 29. prodit his verbis: *Ephesus Amazonum opus, multis antè expetita nominibus; Alopes cùm pugnatum apud Trojam est, mox Ortygia, & Morges vocata est, & Smyrna cognomine Arachea, & Samornion, & Ptelea.* De hac nominum varietate similia ferè apud Stephanum: *Ἐκαλεῖτο ἡ Σμύρνα, ἀπὸ Σμύρνης τῆς Ἀμαζόνων. Ἐκαλεῖτο ἡ καὶ Σάμορνα, καὶ Τερχεία, καὶ Οἰτυγία, καὶ Ππλία.* Quo ex Stephani loco emendatur Plinianus in voce Samornion pro Samorna.

Quod ad nomen Ptelea attinet, sunt qui non urbis ipsius nomen, sed regionis cujusdam in ea urbe, immo & aliorum eandem esse rationem censeant. Qua de re pluribus suo more disputat Salmasius in primo tomo Plinianarum Exercitationum, nempe de

Alopes quidem appellatione sic existimandum; quod Plinius, & quos sequitur auctores, Ephesum belli Trojani temporibus Alopen dictam tradunt, hac conjectura inductos, quòd Homerus Amazones, à quibus habitata aut condita est Ephesus, ex Alope profectas dicat:

ΕΛΘΟΝΤ' ΕΞ ΑΛΙΠΗΣ ΕΤ' Α'ΜΑΖΟΝΙΔΩΝ ΓΥΓΟΣ ΕΣΤΙ.
 Cæterum veteres aliter Α'λόπην in conversu interpretati sunt; nempe τ' μεταξὺ Μυσιάς καὶ Καρίας καὶ Λυκίας ὠρεῶν. Nec desunt qui urbem quoque hoc nomine in Ponto esse dicant, unde Pentefilea. Ad hunc modum & de aliis nominibus vir magnus facem nobis præfert. Cæterum (inquit) *diversæ illæ omnes quæ recensentur urbis Ephesinæ appellationes, loca urbis fuere diversa sic appellata.* Σμύρνη πῶτε Ὁ Ephesi fuit, Hipponacte teste, qui Epheso oriundus fuit: Τρηχία mons Ephesi Creophylo apud Athenæum: ἐπιδράμα δ' ὄρεος ἐπὶ πολὺ, ὃ δὴ καλεῖται Τρηχία. Ortygia ἄλλως fuit ante urbem, in quo adytum, ἔσ' ὅτι forτasse μαντεῖον. Σάμορνα vel Σάμορνον, Ephesi

Ephesi portus. Σισύρβη etiam pars Ephesi fuit. Πτελέα denique locus, in quo ædificatum fuit Dianæ templum; unde urbs Ptelea. Stephanus auctor: καὶ Πτελέη, ὁ πολίτης Πτελεαῖος, ὡς ἢ Ἀρτίμιδος ἱερὸν ἔκει. Haftenus eruditissimus Salmasius.

Non omittendum, quod idem Stephanus notat de parte illa urbis, quæ Σισύρβη dicta est, id nomen illi inditum fuisse ἀπὸ Σισύρβης Ἀμαζόνος, à *Sisyrrba Amazone*.

Ex his Dionysii Afri illustratur locus de templo Ephesiæ Dianæ, ædificato ab Amazonibus in ulmi stipite, quem miror Salmasii diligentiam fugisse. Versus adscribam:

Τῶν ἀμφοτέρων γε βορειοτέρῳ ἰσίδιῳ
 Παρράλιον Ἔφεσον, μεγάλῳ πόλιν Ἰοχεαίρης.
 Ἐῖθε θεῇ ποτὶ νῆον Ἀμαζονίδος πετύχοντο,
 Πρέμνω ἐνὶ πτελέης, πρῶτιστον ἀνδράσι θεῶμα.

Qui versus sic Latine sonant: *His am-
 babus magis borealem adspicies mariti-
 mam Ephesum, magnam Dianæ urbem;
 ubi Deæ quondam templum Amazones
 struxerunt, in ulmi stipite, ingens ho-
 minibus miraculum.* Ac de templo ipso,

K 4

quod

quod sit ab Amazonibus conditum, alii etiam tradunt; Mela quidem lib. i. cap. 15. sic: *Ibi Ephesus & Dianæ clarissimum templum, quod Amazones Asia potitæ consecrassse traduntur.* Solinus quoque cap. 43. *Ephesus, in ea urbs clarissima est. Epheso decus templum Dianæ, Amazonum fabrica, aded magnificum, ut Xerxes, cum omnia Asiatica templa igni daret, huic uni pepercerit.* Id etiam Ephesii videntur voluisse indicare peculiari nummo, hoc scilicet, quem in

Julia Domnae honorem percussere; in quo Amazon expressa est, taurum sistens ad Dianæ idolum: siquidem Amazonis est ea effigies, non autem urbis sive populi symbolum.

Quod

Quod autem in ulmi stipite, quovis ænigmate obscurius & perplexius videri posset, nisi ex dictis pateret, Ephesum, vel ejus regionem quandam, olim Pteleam (quod nomen Græcis ulmum sonat) vocatam fuisse. Quosdam tamen eo loco Dionysii non *νηόν*, *templum*, sed *βωμὸν*, hoc est, *aram*, legisse apparet in editione Henr. Stephani, qui ad oram codicis è regione versus, *βωμὸν* notavit; ut non templum, sed ara in ulmo structa intelligatur. Cæterum Callimachus hymno in Dianam, non templum, non aram, sed *βρέτας*, hoc est, statuam Dianæ sub arboris trunco ab Amazonibus consecratam refert; tum eam arborem, non ulmum, ut Dionysius, sed fagum appellat:

Σοὶ καὶ Ἀμαζονίδες πόλεμος Ὀπισυμήτειραι·
 Ἐν ποτὶ παρράλῃ εἴφες βρέτας ἰδρύσασθαι
 Φηγῶ ὑπὸ πρέμνῳ.

In hoc verò nulla est difficultas, nulla admiratio: quid enim magis promptum, quàm simulacrū sub fago constituere ad venerationem? Sed ingens profectò scriptorum dissensio, aliis Dianæ tem-

K. 5

plum

plum ab Amazonibus conditum dicentibus, aliis aram aut simulacrum duntaxat consecratum. Quidam sic eos conciliare conantur, ut velint Amazonas simulacro Dianæ vovisse, ut facram ædem ei dedicarent. Ita Claudius Menetreius in expositione symbolorum statuæ Dianæ. Mihi probabilius videtur, initio consecratum ab Amazonibus Dianæ simulacrum tantum; postea autem & templum illi ab iisdem constructum non in arbore ulmo, ut Dionysii verba sonant, sed in ea Ephesi urbis parte, quam *πελέαν*, hoc est, ulmum, dictam fuisse ostendimus.

Ita truncum ulmi pro illa urbis regione dictum putandum est *αἰνιγματωδῶς*; quâ figura Poëtas uti interdum constat. Non me interim latet, Scaligerum aliter hunc locum explicare, Animadv. ad Euseb. num. DCCCLXX. *Simulacrum* (inquit) *Dianæ Ephesiæ erat truncus acutus ulmeus; unde Ephesus prius vocata fuit Πηλέα, ciues, Πηλεῖοι, Πηλεῖται, auctore Stephanæ.*

phano. Quare non mirum si hunc locum Dionysii Eustathius enarrator non assecutus est. Hoc vult Dionysius: Amazones construxerunt templum in honorem trunci ulmei, hoc est, simulacri Dianæ. Item quidem Scaliger exponit; at Dionysii verba aliud sonant: non enim templum dicit constructum πρέμνω πτελέης, hoc est, in honorem; sed πρέμνω ἐνὶ πτελέης, in trunco ulmi. Aliud est construere in trunco, aliud trunco, sive in honorem trunci.

Cæterum cum audis Ephesiæ Dianæ templum ab Amazonibus conditum, cave illud templum cogites, quod inter orbis miracula habitum fuit, quadringentorum ac viginti annorum spatio à tota Asia, auctore Plinio lib. 36. perfectum: sed quale à mulieribus barbaris illo ævo fieri potuit. Tametsi Dionysius loco allato ipsum Amazonum templum *περίωσιον ἀνδράσι θαῦμα*, *singulare viris: miraculum* vocat; & Solinus Ephesodocus, illud ipsum templum fuisse dicit. Mihi autem verisimilius videtur,

non uno tempore neque ab iisdem fuiffe ad tantam operis magnificentiam perductum; conatum Amazonibus & exemplum tribui posse; cætera quæ admirationem facerent, posterius & variis temporibus addita. Sed locum illum Plinii lib. 36. cap. 19. adscribere placet, ex quo aliqua ejus admirabilis structuræ idea & species concipiatur. *Magnificentiae vera admiratio extat templum Ephesiae Dianæ ducentis, vel, ut alii volunt, quadringentis viginti annis factum à tota Asia. In solo id palustri fecere, ne terræ motus sentiret, aut hiatus timeret. Rursum ne in lubrico atque instabili fundamenta tantæ molis locarentur, calcatis ea substravere carbonibus, dein velleribus lanæ. Universo templo est longitudo quadringentorum viginti quinque pedum, latitudo ducentorum viginti. Columnæ centum viginti septem è singulis Regibus factæ; sexaginta pedum altitudine; ex iis triginta sex cælatæ. Nec pigebit quæ idem de materia ejus templi lib. 16. tradit, subnectere: Buxum*
ma-

maximè æternam putant. , ebum, & cupressum. , cedrumque, claro de omnibus materiis iudicio in templo Ephesiæ Dianæ, utpote cùm totâ Asiâ extruente quadringentis annis peractum sit. Convenit tectum ejus esse de cedrinis trabibus. De ipso simulacro Deæ ambigitur. Cæteri ex ebena esse tradunt. Mutianus ter Consul, ex his qui proximè viso eo scripsere, vitigineum & nunquam mutatum, septies restituto templo. Miror interim Plinium hîc tacere de Xenophonte, qui idolum istud Dianæ Ephesiæ aureum fuisse tradit, lib. 5. Ἀναβάσας. ubi templum & signum quod eidem Deæ Scilunte posuerat, cum illis quæ Ephesi erant, comparat: Οὗ ἡ ναὸς, ὡς μικρὸς μεγάλῳ, τῷ ἐν Εὐφείῳ εἰκασται, καὶ τὸ ξοανὸν ἔοικεν, ὡς κυπαρίσσινον χρυσῷ ὄντι τῷ ἐν Εὐφείῳ. i. e. Istud verò templum, cùm sit parvum, ad magni illius quod Ephesi est, similitudinem constructum est, ipsumque Deæ simulacrum Ephesino simile, quantum cypressinum aureo esse potest. De valvis au-

K 7

tem

tem idem Plinius sic paulò infrà subjungit : *Valvas esse è cupresso, & quadringentis propè annis durare materiam omnem novæ similem. Id quoque notandum , valvas in glutinis compage quadriennio fuisse. Accepit à Theophrasto , cujus hæc sunt verba lib. 5. cap. 5. de hist. plantarum :* Τάτων δὲ χρονιώτατα δοκεῖ τὰ κυπαρίθινα εἶναι. τὰ γουῦ δὲ Εὐφείω ἐξ ὧν αἱ θύραι ἔνεω πησαυροσφιδάαι , τέτταρας ἔκειτο γυνεάς.

Utinam verò (quando accidit , ut templi ejus mentionem faceremus) integer nobis extaret libellus Philonis Byzantii de septem Orbis Miraculis, & non eo capite, in quo ejus descriptionem dabat, mutilus esset : sed tamen ex iis quæ ejus capitis supersunt, intelligi potest, quantæ id opus molis & miraculi fuerit. Hæc igitur subjungere visum est.

Θ Ε Λ Μ Α 5'.

Ο' ἐν Ε'φέσῳ ναὸς τ' Ἀρτέμιδος.

Ο' τ' Ἀρτέμιδος ναὸς ἐν Ε'φέσῳ μόνος
 ἐστὶ θεῶν οἶκος. πεισθήσεται γὰρ ὁ θεασάμε-
 νος τὸ τόπον ἐνηλλάχθαι, καὶ τὸ ἔργον τ'
 ἀθανασίας κόσμον ἐπὶ γῆς ἐπειρεῖσθαι. Γίγαν-
 τες γάρ, ἢ τ' Ἀλφειῶος παίδων οἱ τῶν εἰς ἔργ-
 ον ἀνάβασιν ἐργάσαντο ἔρεσι χωννύοντες τὸ
 καὸν, ἀλλ' ἔλυμπον. ὥστε τ' μὴ ἐπιβολῆς
 πολμηρότερον εἶναι τὸ πόνον, ἢ πόνον τὴν τέ-
 χνιν. τὸ γὰρ ἔδαφος τῆς ὑποκειμένης γῆς
 λύσας ὁ τεχνίτης, καὶ τὰ βάθη τ' ὀρυγμάτων
 καταβιβάσας, εἰς ἄπειρον ἐβάλετο τὸ κα-
 τάρυζα θεμελίωσιν, ὁρῶν λατομίας δαπανή-
 σας εἰς τὰ κτ' γλυὺ καλυπτόμενα τ' ἔργων.
 ἐρείσας ἢ τὸ ἀσφάλειαν ἀσάλευτον καὶ περὶ
 ποθεῖς τ' Ἀτλαντα τοῖς βάρεσι τ' μεγλόντων
 ἐπαπερείδεσθαι, πρῶτον μὴ ἐξώθεν ἐβά-
 λετο κρηπίδα δεκάβαθμον διεγείρων πρὸς
 βάσιν μετωροφανὲς, καὶ πρὶν

Quæ sic Latine vertit eximia vir eru-
 ditione Holstenius, cujus industriæ
 hunc Philonis Byzantii libellum debe-
 mus.

VI. MI-

VI. MIRACULUM.

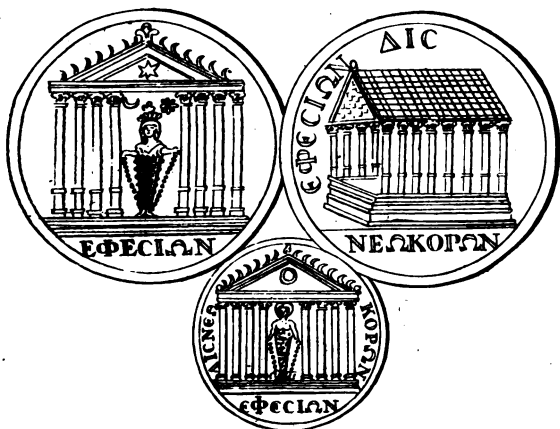
Templum Ephesiæ Dianæ.

Dianæ Ephesiæ templum, unicum est deorum domicilium. Quisquis enim spectaverit, credet permutatis invicem locis mundum cælestem immortalium deorum in terras demigrasse. Nam Gigantes vel Aloïdæ cælum conscendere aggressi, aggestis montibus non templum, sed Olympum struxere; ita ut labor inceptum, ars laborem audaciâ superet. Artifex enim dimoto solo quod suberat, actisque in immensam profunditatem fossis, fundamenta altioribus cuniculis jecit, ita ut montium lapidicinas operibus subterraneis exhauriret. Sed strato inconcussæ soliditatis firmamento, & præsupposito Atlante ad superincumbitur operis pondera sustinenda, principio quidem crepidinem decem graduum extrinsecus posuit, quæ basis elevatioris vice fungetur, &c. Reliqua ejus capitis, quod accuratam templi descriptionem continebat, nobis invidit vetustas: sed tamen ex his fundamentis quæ ibi exponuntur, quis

VIS

vis faciliè æstimare potest, quantam ædificii superstructi molem & magnificentiam esse oportuerit, cui sustinendæ montes ipsi lapidicinis exhausti vix suffecerint, atque ipsa terræ natura sinu altius in immensam profunditatem effosso laboraverit.

Nunc igitur, quando res nobis temporum injuriâ ad nummos, tanquam ad Triarios rediit, templi formam, qualem nummi sanctioris monetæ à doctis propositi exhibent, studiosorum oculis sub-
jicere visum est.

CA-

CAPUT XXXI.

De Smyrna, & Asia urbibus; item de palude Asia, & prato. Cur in quibusdam nummis Amazon exprimitur templum manu sustinens.

POSTQUAM de Epheso totius Ioniae urbium clarissima diximus, consequens videtur, ut ad alias Amazonum nomen præferentes veniamus; quarum aliquot Strabo ipse lib. I I. refert hunc in modum: Ἀλλὰ μὲν πῶτέ γε αὐτὴ καὶ νῦν λέγεται. πρὸ αὐτῶν (Ἀμαζόνων) Ὀπιτείνε. ἣ πῶ ἰδιότης, καὶ τὸ πρῶτον τὰ παλαιὰ μάλλον, ἢ τὰ νῦν. κτίσεις γοῦν πόλεων καὶ ἐπωνυμίαί λέγονται, καθάπερ Ἐφέσσα, καὶ Σμύρνης, καὶ Κύμης, καὶ Μόδενης, καὶ Πάφου, καὶ ἄλλα ὑπομνήματα. i. e. Quin eadem nunc de iis prædicantur: auget verò rei singularis admirationem, quod antiquis quàm recentibus fides faciliùs adhibetur: urbes quidem ab iis conditæ denominatæque feruntur, Ephesus,

sus , Smyrna , Cuma , Myrina , Paphus ; aliaque exstant monumenta , &c. Nunc itaque de Smyrna & aliis, quarum aliquam notitiam ex veterum monumentis accipere potuimus, dicamus.

Quòd igitur Smyrna inter Ioniæ urbes clara, ab Amazone fundata appellataque sit, non solùm Strabo ut rem vulgò creditam & famâ proditam refert; sed etiam Stephanus Byzantius ut certam confirmat: Σμύρνα (inquit) πόλις Ιωνίας, ἣν πρῶτῳ ἔκτισε ἢ ὠκίσε Τάνταλος. ἢ τότε μὲν Ναύλοχον, ὕστερον δὲ Σμύρνα προσήγορεύθη, διὰ Σμύρνης Ἀμαζόνος κατὰ χάσας τῶν Εὐφείων. i. e. *Smyrna urbs Ioniæ, quam primam condidit, & habitavit Tantalus. Ac tunc quidem Naulochum, postea verò Smyrna dicta est à Smyrna Amazone Epheso potita.* Quin antiqui nominis hujus vestigia adhuc retinet nomen recens hujus urbis: nunc enim Ismir dici notant viri docti, paulum detorto à Smyrna vocabulo. Idem ex veteribus nummorum formis confirmare licet, quorum magna

gna apud doctos semper fuit auctoritas ad fidem faciendam ; maxima hinc temporibus , præsertim apud urbanioris notæ homines , quibus nihil hacc in rerum antiquarum investigatione satis constitutum videtur , nisi idem aliquo nummorum aut aliorum ejusmodi monumentorum testimonio etiam demonstretur. Horum igitur exemplo inductus , atque patrocinio fretus , quodcumque nummorum occurreret , quod ad Amazonas quoquo modo pertinere videbitur , audacter proferam.

De Smyrna igitur , quod inter urbes ab Amazonibus conditas & nominatas , meritò referatur , plures sunt nummi qui fidem faciant. Ac primum is , quem suprà ex Petri Seguini viri eruditissimi Museo proferebamus , cum de Amazonia securi agereinus , à Smyrnæis percussus , quem hinc reponere nihil necesse est , cum cuivis promptum sit revifere eum locum , ubi ejus similitudinem apposuimus , vel etiam apud ipsum Seguinum contemplari. Sed
idem

idem alio è Gaza literaria. Amici nostri confirmare libet.

Porro in hoc genere dignus in primis, qui attentius consideretur, luculentus Gordiani Imperatoris nummus, cujus nuper copia nobis facta est. In hoc duæ apparent mulieres stantes ex adverso, ambæ turrato capite: sed ea, quam proxima inscriptio Smyrnæ urbis symbolum esse docet, dextrâ extentâ templum sustinet, lævâ peltam & bipennem; quod ejus urbis fundamentum & nomen ab Amazone positum non obscurè confirmat; eoque magis, quòd alterius mulieris effigies nihil simile habet. Cùmque ista cultum militarem præferat; illi mulierum ritu vestis ad pedes imos demissa: sed & sinistrâ manu hastam, dextrâ pateram tenet; eidem præ-

præterea ad pedes ara accensa : illa rostrum navis : ponè hanc inscriptio, A C I A ; juxta alteram Σ Μ Υ Ρ Ν Α : supra in medio Ο Μ Ο Ν Ο Ι Α . Nemo igitur non fateatur , vel hoc solo peltæ & bipennis Amazoniæ indicio , Smyrnam ab Amazone conditam , vel certè nominatam fuisse . Quod ut melius omnes intelligant , nummi ipsius similitudinem oculis subjiciendam curavi , quam quidem Amici nostri officiosæ sedulitati debemus ; ille autem doctrina & pietate percelebri viro , Joberto è Societate Jesu , qui ipsi (quæ est ejus humanitas) hunc nummum insignem utendum dedit .

Lu-

Lucro interim apponendum, quòd Asiam urbem olim nobilissimam fuisse ex hoc nummo edocemur. Neque enim dubitandum videtur, quin quæ ibi Asia ex adverso opponitur Smyrnæ, urbs potiùs, quàm pars nostri orbis cogniti, censeretur; ea scilicet urbs, cujus Stephanus in hac voce mentionem facit: *Ἀσία πόλις Λυδίας ὡς γὰρ τῷ Τμώλῳ, ἐν ᾧ τείχεσσι δὲ ῥέθη κίθάρα, &c.* *Asia, urbs Lydiae juxta Tmolus, in qua trichordia cithara inventa fuit.* Quàm clara autem & celebris olim fuerit, ex eodem auctore intelligi potest; subdit enim paulò post: *Ἦν ἐμπόριον κοινὸν τῷ πᾶσι Ἀσια- νῶν, καὶ τῷ Εὐρωπαϊῶν καὶ Νομάδων.* *Erat verò emporium commune Asianorum, Europæorum & Nomadum.* Ita gentium è tribus orbis nostri partibus concursu celebrem fuisse hæc lectio indicat, si recta est: sed delendum καὶ ante *Νομάδων*, Strabonis verbis ex lib. II. pridem monuit Salmasius. Hinc admiratio viri eruditissimi Thomæ de Pinedo in comment. ad Stephanum: *Miror (inquit) hanc tam celebrem urbem à nemine præ-*
ter

ter Stephanum & Suidam memorari. & Suidas à nostro accepit. Nescio an à diphthera Jovis hanc urbem deprompserit auctor noster. Neque ego, neque alius fortasse quisquam dixerit, unde acceperit Stephanus: sed tamen non dubito, hunc habuisse suos auctores, quorum scripta ad nos non pervenerunt. Interim Pinedo assentior, neminem exstare auctorem, qui Asiæ urbis fecerit mentionem, præter Stephanum hunc, & Suidam qui ab eo accepit. Nam quæ à Ptolemæo memoratur ejus nominis lib. 6. *Αγχα, Αεακκα, Ασία*, nihil ad Asiam hanc, de qua agimus, attinet: hæc quippe Lydiæ urbs est in Asia minore; illa in majore Asia, pempe urbs Susianæ provinciae juxta Tigrim.

Interim de Asia regione, in qua urbs sita est, palude, & pratorum cynis resonantium amœnitate non tacent Poëtæ; in his Homerus lib. 2. Iliad. his versibus:

Ἀσίῳ ἐν λειμῶνι, Καῦσερ' ἀμφὶ ῥέεθρα,
 Ἐνθα καὶ ἔνθα ποτῶνται ἀγαλλόμεναι πτε-
 ρύγεσσι.

De

De cyncis & aliis avibus loquitur. Ma-
ro etiam imitatione Homeri , libro I.
Georgic.

*Fam varias pelagi volucres, & quæ Asia circum
Dulcibus in stagnis rimantur prata Caystri.*

Et in septimo magni operis:

*Ceu quondam nivei liquida inter nubila cynci
Cum se se è pastu referunt, & longa canoros
Dant per colla modos, sonat annis, & Asia longè
Pulsa palus.*

Sed redeo ad illam effigiem , quæ
Smyrnam repræsentat : non solum enim
peltâ & bipenni fundatricem Amazo-
nem testatur, sed etiam dextrâ expor-
rectâ templum sustinet, non modò in
hoc nummo Gordiani, sed etiam in
aliis plerisque ejusdem urbis, quod quor-
sum spectet, meritò aliquis requirat.
Amicus noster putat Amazonis ipsius
esse id templum, quòd hanc popula-
res numinis loco haberent, & divinis
honoribus prosequerentur, templo sci-
licet, arâ & cætero cultu. Pro numi-
nibus autem habitas fuisse in urbibus
suis Amazonas, variorum numisma-
tum inductione probat, in quibus nu-

L

dæ

dæ Deorum ritu Amazones spectantur. Id enim proprium esse Deorum sciscit, ut nudæ eorum effigies ponantur. Sic in hoc Smyræorum nummo Amazon nuda vertice turrato, bipennem dextrâ tenens, habitu & majestate Dæ sedet.

Hujusmodi & hic Thyatirenorum nummus in Galieni Imperatoris honorem signatus. Nam & hic Amazonem exhibet stantem, nudo corpore, manu altera bipennem, altera frondosum ramum tenentem; juxta autem, simulacrum Dianæ Ephesiæ.

Sed

Sed & alio hanc suam de Amazonum consecratione conjecturam confirmat argumento ; quod scilicet legitur apud nuperum auctorem Relationum Imperii Ottomanici, hisce etiam temporibus , Smyrnæ visi supra portam castelli sive arcis , mulieris protomen , hoc est, superiorem partem , (bustum vulgò dicimus) colossea magnitudine, hancque ab incolis, Smyrnæ Amazonis quæ urbem condidit, imaginem credi : hoc, inquam, idem Vir egregius in argumentum trahit

L 2

Ama-

Amazonum consecrationis, & divini
 iis exhibiti cultus; quod solis Diis, aut
 qui in Deos meritorum admiratione,
 vel populorum adulatione relati ex ho-
 minibus essent, statuæ colossæ con-
 secrari solerent. Addit, in aliis num-
 mis plerisque Deos Deasque cerni ad
 hunc modum, suum templum tenen-
 tes. Cùm ergo ex his appareat, Ama-
 zones divinis apud populares suos af-
 fectas fuisse honoribus, ac templis do-
 natas; consequens putat Vir eruditus,
 vel certè rationi consentaneum, non-
 nullis earum templum in manu, quod
 consecrationis fidem faceret, positum
 fuisse. Hæc Vir ille eruditus, cujus opi-
 nionem antequam dimitto, novo ar-
 gumento ex Plutarcho confirmare li-
 bet, qui in Theseo, festa Amazonibus,
 & sacra Athenis celebrari solita refert:
 Ἀλλὰ τῶν τὸ πόλεμον εἰς ἀνένδρας πλάττη-
 σαι, μαρτύρείν ἐστιν, ἥτε ἔτι πάρος κληῖσις τῷ
 ὡς τὸ Θησεῖον, ὅνπερ ὀρκωμίσιον καλεῖ-
 σιν, ἥτε γινομένη πάλαι θυσία τῇ Ἀμαζίσσι
 περὶ τῷ Θησεῖων. *Verùm quod istud bel-
 lum fœdere ac certis conditionibus com-
 posi-*

*tum fuerit, loci nomen testatur juxta
Thesei sacellum, quem à pace ibi jura-
mento sancita, Horcomosium vocant, at-
que etiam sacrificium, quod antiquitus
solebat fieri Amazonibus, ante Thesei
festa.*

Has igitur conjecturas, quòd mihi
acutæ & eruditæ videntur, nolui si-
lentio præterire. Nec secius quid mihi
de hac templi in manu Amazonum
positi effigie in mentem venit, sub-
jungam: Ἀρχὴ δὲ ἐκείνης τοῦ βρονίου.
Crediderim ego, templi Ephesiæ Dia-
næ esse hanc effigiem, quod ei ab A-
mazonibus exstructum atque consecra-
tum suprâ Dionysii Περωνίου testimo-
nio ostendimus. Quâ structurâ & pie-
tate erga Deam multùm sibi eas mu-
lieres placuisse, haud dubium. Quod
cùm satis famâ vulgatum esset, & cre-
ditum, perquam consentaneum mihi
& verisimile videtur, homines eâ fa-
mâ impulsos, cùm in nummis Ama-
zonum effigiem exprimerent, inter
alia insignia, templi etiam ejus simi-
litudinem posuisse, quod maximè ad

earum honorem pertinere intelligerent : manu autem templum sustinentes fecisse , argumento , quòd ab iis fundatum atque constructum illud ædificium esset. Et sanè semper Amazonum gloriam cum Dianæ religione & cultu conjunctam fuisse , ac de omnibus , ut de illius Dæ ministris & sacerdotibus judicatum , locus Eustathii in commentariis ad Dionysii *περίηγησιν* , quamvis non nimium pertinacem convincat. Verba adscribam : *τὴν ἢ Εἴφεσον τὸ κύριον ὄνομα (γυνὴ γὰρ ἡ Εἴφρο, αἰφ' ἧς ἡ πόλις ὀνομάζεται) προσέκλον Αἰπιδόφασι, ἢ θυγατέρα αὐτῆς τὴν Ἀμαζὼ ἰσορᾶσιν, αἰφ' ἧς αἱ Ἀμαζόνες. i. e. Ephesum vero proprium nomen (mulier namque Ephesus , à qua nomen urbi inditum) Dianæ famulam fuisse dicunt ; huic autem filiam fuisse Amazonem , unde Amazones postea nuncupatæ. Ex quibus verbis intelligi potest , eam feminam quæ Ephesus diceretur , Reginam fuisse earum mulierum , quæ postea Amazones dictæ sunt ; eandemque Dianæ ministram , cui & templum primum*

mum in urbe ab se condita exstruxerit. Ephesum namque urbem, Amazonum opus fuisse testatur Plinius. Eademque historiâ probatur, eidem ministerio vel certè religioni arctiùs fuisse addictam gentem Amazonum, quibus Amazo Reginae filia, ac, ut credi par est, regni & sacri ministerii hæres nomen dedisset, ut non magis nominis, quàm pietatis in Deam & sacrorum hæredes essent. Hinc sacra apud eas in honorem Dianæ & Martis celebrari solita, nomine *πυροπόλια*, auctore Diodoro lib. 3. Hesychius autem in hac voce, quæ ad solemne sacrum Artemidi adducerentur, sic appellata tradit: *πυροπόλια, ἃ εἰς ἑορτὴν ἄγουν Ἀρτέμιδι*. Quæ sacra ab Amazonibus primùm in illius Dæe honorem instituta fuisse verisimile est. Ratio nominis, opinor, quod tauri potissimum Dianæ ibi immolarentur: quam conjecturam confirmare videtur nummus Juliæ Domnæ ab Ephesius signatus, in quo Amazon expressa taurum sistens ante simulacrum Dianæ, cujus

248 DE AMAZONIBUS
 typum suprà appositum denuò exhibe-
 mus.

Quin templum Dianæ, nomine *πυροπό-
 λιον*, in Icaria insula fuisse Strabo lib. 14.
 testatur, ipsamque Dianam *πυροπόλιν*
 vocatam fuisse proditum, cujus epithe-
 ti diversæ apud Grammaticos causæ fe-
 runtur.

Sed & nostram hanc expositionem
 de templo in manu Amazonum, ille ipse
 Thyatirenorum nummus suprà exhibi-
 tus non parum commendat, in quo assi-
 stens idolo Dianæ Ephesiæ Amazon ex-
 primitur, frondosam virgam in manu
 habens, in ministerii sacri argumen-
 tum. Sed de his satis, vel potiùs ni-
 miùm, & vereor ne modum excesserim
 tra-

tractando, quæ obiter tantum fortasse attingenda fuerunt. Transeamus ad alia Amazonicæ notitiæ oppida & monumenta.

CAPUT XXXII.

*De Thyatira, & bipennis symbolo
in nummis.*

QUæ de Smyrna urbe ex nummis dicit, necesse est & Thyatiræ mentionem faciat, propter concordiam quæ inter utrumque populum fuit, utriusque consensu nummis posteritati consignatam. Quæ tamen urbs an Amazonis opus fuerit, aut quâpiam aliâ causâ nomen ab earum aliqua naeta sit, meritò ambigi potest, nullo auctore nobis superstitè, cujus testimonio id probeatur; immo planè contrarium tradente Stephano de hujus urbis nomine: Θυάτειρα πόλις Λυδίας, ἡ πρῶτον Πελοποννησια, καὶ Σεμίραμις, ἀπὸ Σελδύκῃς ἔκ Νικαίης Λυσιμάχῳ πολέμου ὤν, καὶ ἀκέραντ.

L 5.

ἑπ.

ὅτι θυγάτηρ αὐτῷ γέγονε, τὴν πόλιν ἐκάλει-
 σεν *Θυγάτιρα*. i. e. *Thyatira*, *urbs est Ly-*
dia, *quæ prius Pelopea & Semiramis*
dicebatur; à Seleuco autem Nicatoris
filio novum adepta est nomen. Cui cùm
bellum esset cum Lysimacho, & domo ab-
esset, nuntio allato, quod filia ipsi nata
esset, statim edixit, ut urbs *Θυγάτιρα*,
quod Græcis filiam sonat, exinde appel-
laretur; unde postea uno elemento voca-
buli extrito Thyatira dici cæpit. Si igitur
 à Seleuco Rege, tali occasione, urbs
 hæc Thyatira dicta est; non ergo à
 Thyatira Amazone.

Sed neque celebres huius ætatis An-
 tiquarios video inter urbes ab Amazo-
 nibus conditas aut nominatas Thyati-
 ram referre: non enim Seguinus, non
 Goltzius, non Patinus, viri nummariæ
 antiquitatis apprimè periti. Quin Pati-
 nus in eo nummo, quem suprâ ex ejus
 Thesauro depromptum expressimus,
 utriusque populi consensu in Senatus
 Romani honorem percusso, duas huma-
 nas effigies sic distinguit, ut eam solùm
 quæ Smyrneum populum repræsentat,
 ali-

aliquid Amazonicum præferre, indubitato bipennis & peltæ Amazoniæ argumento fateatur; alteram verò quæ Thyatirenos indicat, simplici feminæ habitu aut ipsam urbem, aut urbis Genium oculis subjicere; quod nullum in ea mulieris effigie Amazoniæ gentis insigne notetur. Nec verba ejus pigebit adscribere: *Thyatireni & Smyrnæi, vicini Asiæ minoris populi, unanimi consensu nummum cuderunt. Illi sub habitu Deæ signantur: caput cingunt turres in coronæ formam, quibus vel urbes ipsæ, vel genii urbium fungebantur. Smyrnæi frequenter occurrunt in antiquis numismatibus, sub habitu viri clypeum tenentis & bipennem. Conjectura est, sub eo latere Amazonem, quæ Smyrnæ nomen dedit.* Quibus verbis exertè fatetur latere Amazonem in Smyrnæorum symbolo, propter bipennem & Amazonicam peltam: in illo autem quod Thyatirenos signat, nihil Amazonicum deprehendi.

Sed tamen non defunt, qui Thyatiram in illo censu urbium ab Amazoni-

bus conditarum numerandam arbitrentur. Quod enim ejus effigies in nummo memorato, nullum habitu & armis proprium Amazonium insigne præfert, hoc quidem eò pertinet, ut ea effigies non Amazonis, sed Thyatiræ urbis, aut Genii illi præsentis credatur; non tamen continuò est negandum, Thyatiram fuisse in eo albo urbium, quibus Amazones nomen dederunt, quia nihil Amazonicum suo symbolo præferat; si quidem ejus effigies in proposito nummo, haud obscure Amazonem, minore quidem modulo expressam, sed tamen satis conspicuam in manu habet, in qua quivis non hebeti visu, facile citra etiam microscopium, turritum verticem & bipennim deprehendat. Quid ergo sibi vult Amazonis effigies in manu mulieris illius, quæ Thyatiram repræsentat, nisi quòd & hanc urbem à cognomine Amazone fundatam aut vocatam fuisse fama olim vulgatum & celebratum fuit?

Sed

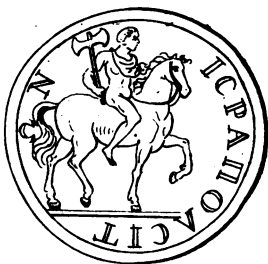

Sed & alterius nummi argumento hanc urbem Amazoni asserunt, huius scilicet, quem à Thyatirenis signatum fuisse inscriptio indicat.

Cum enim huius numismatis facies altera mulieris effigiem, altera bipennem.

nem repræsentet , ex bipennis figura conjecturam faciunt de altera viri sagaces , nec posse alterius , quàm Amazonis esse eam effigiem , Amazoniæ bipennis argumento colligunt. Quod genus argumenti tanti faciunt , ut quocumque in nummo bipennem vident figuratam , subesse Amazonem non dubitent. Proinde & in his Marci Aurelii Imperatoris, & aliis ejusmodi, de quibus postea.

Nec verò alii nummi defunt , quibus idem oppidum probabiliter Amazoni vindicetur , ille in primis Galieni Imperatoris , qui inscriptus est, ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ , suprà exhibitus à nobis ; in quo nemo non videt stare Ama-

Amazonem nudam, cum bipenni, juxta Dianæ Ephesiæ simulacrum. Symbolum igitur Thyatiræ urbis Amazon; quare autem, nisi quia ab Amazone condita olim aut nominata? Quibus adjungi potest nummus Caracallæ hic modico ære signatus, in cujus medio stat mulier manu alterâ bipennem hastæ instar oblongam tenens, alterâ sigillum victoriæ; inscriptio in ambitu ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ.

Hæc, si qua fides antiquis nummis, fidem facere possunt, Thyatiram meritò inter ea oppida esse ponendam, quibus Amazones aut exordium aut nomen dederunt,

CA-

CAPUT XXIII.

De Myrina & Cuma.

MYRINAM olim pro Smyrna à nonnullis usurpatam fuisse, variis auctorum locis ostendit flumen literarum Salmasius: nos hîc de Myrina propriè dicta agimus. Est autem duplex eo nomine urbs: una quidem in Lemno insula, ignobile oppidulum, quod nunc totius insulæ nomine vocatur Lemnos, auctore Petro Bellonio lib. 1. Observationum cap. 25. Altera in Æolide, de qua nobis sermo habendus. Hanc igitur inter appellata ab Amazonibus oppida haud obscurè refert Strabo lib. 11. dictam nempe ab Amazone ibi sepulta, quod versibus Homeri probat eo ipso loco, ubi de Cuma: Τὸ δ' ὄνομα αὐτὴ Ἀμαζόνων τῇ πόλει τιθείας· καθάπερ ἡ τῇ Μυρίνῃ δὲ τὸ ἐν Τρωικῷ πεδίῳ κειμένης ὕπο τῇ Βαλείᾳ.

Τὴν, ἥτοι ἄνδρες Βατίειαν κτελέουσιν
 Ἀφαιαται δὲ τι σῆμα πολυσκάρβουνο Μυρίνης.

id.

id est: *Nomen urbi (Cume) ab Amazonē quadam inditum putant; quemadmodum & Myrina, ab Amazonē quæ sub Batiea in campo Trojano sita est:*

Hanc homines ipsi Batieam nomine dicunt:

Ast immortales agilis monumenta Myrina.

Notandum obiter epithetum *πλούσαρθμῳ*, minimè otiosum, quo summus vatum, mirandam Amazonis illius agilitatem & robur ad corpus variis & crebris saltibus tollendum, hucque illud impetu transmittendum designare voluit. Nam & Maro idem mihi in sua viragine, miro verborum ambitu lib. 7. *Æneid.* his versibus expressisse videtur.

Illa vel intactæ segetis per summa volaret.

Culmina, nec teneras cursu lassisset aristas;

Vel mare per medium fluctu suspensa tumentī

Erreret iter celeres, nos tingeret æquore plantas.

Hæc Quintilianus, & alii per hyperbolen dicta accipiunt: ego de mirabili ad locorum spatia saltibus transmittenda velocitate interpretor; talique verborum ambitu nihil aliud voluisse Virgilium, quàm quod Homerus memorato

rato epitheto. Sed hæc, ut dixi, obiter. Meminit & Diodorus Siculus Myrinæ Amazonum Reginae, Antiquit. lib. & cap. 4. quam in Libya res gessisse priusquam in Europam transfiret, idque multis seculis, antequam Græcis Amazonum nomen innotuisset, tradit, ut supra notavimus. Qua de re ipse viderit. Sed & alio loco idem Strabo aperte Myrinam inter urbes ab Amazonibus, quæ conditas, quæ appellatas refert eodem lib. 11. verbis supra allatis: *Ἐπίσεις γοῦν πόλεων, καὶ ἐπωνυμίαι λέγονται καθάπερ Εφέσθ, καὶ Σμύρνης, καὶ Κύμης, καὶ Μυρίνης, καὶ Πάφθ, &c.* Quo in urbium ejusmodi catalogo expressè Myrinam ponit; idque testimonio Homeri, quem explicat: cùm enim hic simpliciter *σῆμα πολυσκάρθμοιο Μυρίνης* vocet: Strabo hanc fuisse Amazonem declarat.

Haftenus de testimoniis quæ ex literis petuntur. Quod autem ad eam fidem attinet, quæ per nummorum inspectionem contingit, nulla mihi videtur satis liquida & certa cognitio ex his elici posse.

posse. Quod enim Amicus noster huc spectare censet nummum à Myrinæis percussum, pridem à Tristano in Commentariis historicis prolatum hoc exemplo;

meo quidem iudicio non caret difficultate. Ipse Amazonis effigiem esse contendit, quam prior nummi pars lauro coronatam exhibet, contrà Apollinis similitudinem esse contendit Tristanus: *Sine dubio* (inquit) *hæc effigies est Apollinis, nempe Myrinæi & Grynæi, ita ut ii populi hunc iis in locis colebant, expressi.* In parte autem averſa convenit, expressam esse Apollinis faciem.

cerdotem , cùm laurei rami argumēto , quem ea mulier manu præfert , tum vasis anſati ad pedes depoſiti , ad uſum , ut veriſimile eſt , ſacrorum. Nulla igitur eſt hac quidem in parte difficultas , in altera autem non levis. Non enim ſolus Triſtanus ibi vultum eſſe Apollinis cenſet , ſed etiam Ludovicus Nonnius in Commentario ad Goltzii Græciam , ubi de Myrina agit : *Nummus* (inquit) *ab una parte Apollinem , ab altera feminam ſeminudam exprimit.* Tametſi hunc meritò caſtigat Triſtanus , qui ad Myrinam Lemni oppidulum , eum nummum pertinere exiſtimaverit. Non conſiderans Apollinis eſſigiem , quam in eo nummo expreſſam fatetur , non poſſe convenire Myrinæ illi quæ eſt in Lemno inſula , ſed illi potiùs quæ in Æolide , quam Dei illius cultu & oraculo celebrem fuiſſe conſtat. Quippe , ut ibidem Triſtanus doctè obſervat , non procul admodum ab ea urbe oppidum viſebatur nomine *Γρωίος* , non magnum quidem , ſed valde famoſum Apollinis oraculo per omnes

omnes terras inclyto, quod Grynæum ab eo oppido vocabatur, unde etiam Grynæus ipse Apollo dictus apud Poëtam :

*Sed nunc Italiam magnam Grynæus Apollo,
Italiam Lyciæ jussere capeßere sortes.*

Quo etiam spectat Henrici Valesii, literarum gloriâ inter primos patriæ nostræ viros meritò nominandi, observatio; qui in Dionis Excerptis, ubi dicitur Caracalla remedium malis quæsisse & Regiis, certissimâ conjecturâ & Regiis legendum monuit.

Quid porrò contrà Amicus noster afferat, paucis quoque referre operæ pretium est. Hic non Apollinis, sed Reginæ esse eam effigiem pertendit, diadematis argumento, quo laureâ coronâ vinctâ est. Quippe nusquam in nummis diadema apponi Deorum simulacris, ita ut ponè extrema diadematis capita dependeant; quemadmodum apparet in proposito nummo. Ex quo infert, Reginæ esse Amazonis hanc figuram, putâ Myrinæ ipsius quæ urbem condidit. Mihi satis est, quid
de

de illa effigie in nummo Myrinæorum sentiat, indicasse. Non desunt tamen qui hocce in nummo æris mediocris, ut loquuntur, quæ comparet effigies, Myrinæ esse Amazonis putent.

Sed quicquid de illo nummo statuatur, manebit semper auctoritas Geographi, Myrinam Æolidis urbem Amazonis opus tradentis. Nunc de Cuma exequar.

Hanc Æolicarum urbium maximam fuisse, atque ejus regionis metropolim, Strabo testatur lib. 13. his verbis: *Μεγίστη δέ ἐστι τῇ Αἰολικῶν καὶ ἀρτίστη Κύμη*, Rectè Æolicarum, ut distinguat ab aliis oppidis ejusdem nominis: ea scilicet, quam à Pelasgis conditam Phri-
conida

conida ipse vocat : altera in Italia, quam Cumæorum Æolidis. & Chalcidentium coloniam fuisse constat. Quod autem Cume Æolidis nomen id ab Amazone cognomine habuerit, idem Strabo ex Ephoro prefert lib. 12. Εἷη γὰρ ἂν λέγων τὸ ὑπὸ τῷ Αἰολέων ἢ Ἰόνων οἰκισθεῖσαν ὕστερον· πρότερον δὲ ὑπὸ Ἀμαζόνων. De Cuma Æolica loquitur. *Ita enim hunc dixisse putandum est, ut hæc Cuma, quæ posteriùs ab Æolibus & Ionibus condita est, priùs ab Amazonibus fundata intelligatur.* De nomine autem confirmat lib. 13. Τὸ ὄνομα αὐτὸ Ἀμαζίν@ τῇ πόλει πεθεία, &c. Sed & Me-la lib. 1. cap. 18. Cymen nominavit, pulsus qui habitarent, dux Amazonum Cyme. Omnium disertissimè Stephanus: Κύμη, πόλις Αἰολίδ@ πρὸς τὸ Λέσβον, διὰ Κύμης Ἀμαζόν@. *Cuma, urbs est Æolidis ante Lesbum, à Cuma Amazonæ.*

Vetustissima igitur claritas ei urbi ab Amazonum gente. Sed alia huic non minora accessere decora à Sibylla, nomen ab hac urbe, quam diu coluisset

set , adepta , cùm Erythris nata esset. Magna & à cunabulis Hesiodi , Poëtæ divini ; nec non Ephori , è ludo Isocratis ad eximiam literarum claritatem evecti historiarum monumentis, atque aliis voluminibus conditis de rerum inventis , ut Strabo ibidem testatur.

Quod ad numismata attinet , non desunt qui putent , proprium esse ejus urbis illud , quod Goltzius inter Magnæ Græciæ monumenta proposuit tabulâ 16. sub Cumæorum titulo ; in quo pharetratæ mulieris effigies in parte adversa spectatur : in averſa , ranæ vel bufonis. Sed & in eadem nummorum serie , sub eodemque titulo , expressum videre est conchylum , & Paguri caput cum prioribus chelis. Quæ tamen symbola ipse Goltzius ad Cumas Italicas pertinere censet , ac de iis exponit : Cumanos videlicet muricis piscis operculo designatos , quòd murices laudatissimi olim ad Sinum Baianum caperentur. Paguri autem effigiem ibi positam pro sapientiæ & intellectus symbolo , ut in simu-

simulacro Ephesiæ Dianæ. Capita verò muliebria ibidem in posterioribus nummis expressa, Sibyllæ esse Cumanæ. Ita auctor ille eruditus. Cæteris verò omisiss, hanc solùm, quam dixi, videri nonnullis Amazonis quæ Cumæn Æolicam condidit, effigiem damus hîc spectandam.

CAPUT XXXIV.

*Magnesia; Sipylene, unum è Matris
Deûm cognomentis. Emenda-
tur Strabo.*

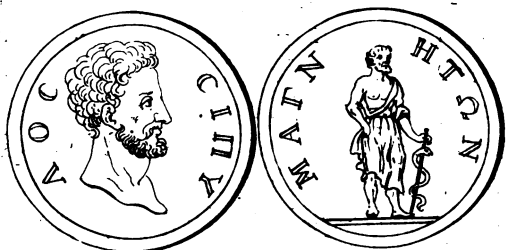
ET Magnesium non defunt qui A-
mazonibus asserant. Est autem du-
plex

plex ejus nominis urbs: una in Æolide ad Mæandrum fluvium, altera ad Sipyllum montem in Phrygia. Hanc Amazonis munus statuunt periti nummorum interpretes, ejus argumento, quem è Thesauro Cl. Patini à Magnetibus percussum in honorem Imperatoris Caracallæ proferunt. Nec temerè, quando muliebris effigies vertice turrito ac peltâ Amazoniâ insignis, præterea hastam manu tenens, facilè Amazonis fundatricis fidem intuentibus facit.

Quod autem non alterius urbis, nisi Magnesiæ, fatis arguit inscriptio, ΜΑΓΝΗΤΩΝ.

ΤΩΝ. Et hi Magnetes qui ad Sipylum montem habitabant; quorum alius insignis fertur nummus, in quo viri barbati caput expressum cum inscr. $\Sigma\text{ΙΠΥΛΟC}$. cujus nummi obiter exemplum apposui.

Nempe hæc effigies ejus, qui monti nomen dedit, sive Genii, sive Herois, sive viri. An igitur Sipyli illius, Scythæ, quem Diodorus lib. 4. refert patriâ pulsum, Mopso Thraci, patriâ etiam profugo, suppetias tulisse contra Amazonas, prælioque commisso victoriam reportasse, multis Amazonum cum Regina Myrina interfectis: $\Sigma\upsilon\varsigma\epsilon\alpha\tau\acute{\alpha}\sigma\alpha\iota\ \eta\ \kappa\epsilon\ \Sigma\iota\pi\upsilon\lambda\omicron\nu\ \tau\acute{\omega}\ \mu\acute{\omicron}\psi\omega\ \tau\acute{\omega}\ \Sigma\kappa\upsilon\theta\acute{\iota}\omega, \pi\epsilon\phi\upsilon\gamma\alpha\delta\acute{\epsilon}\ \mu\acute{\alpha}\rho\omicron\nu\ \acute{\omicron}\mu\acute{\omicron}\iota\omega\varsigma\ \epsilon\kappa\ \tau\acute{\omega}\ \acute{\omicron}\mu\acute{\omicron}\rho\omicron\varsigma\ \tau\eta\ \theta\epsilon\alpha\kappa\eta\ \Sigma\kappa\upsilon\theta\acute{\iota}\alpha\varsigma. \eta\mu\omicron\mu\acute{\omicron}\eta\varsigma\ \eta\ \omega\delta\epsilon\alpha\tau\acute{\iota}\zeta\epsilon\omega\varsigma, \kappa\alpha\iota\ \tau\acute{\omega}\ \pi\epsilon\iota\ \Sigma\iota\pi\upsilon\lambda\omicron\nu\ \kappa\alpha\iota\ \mu\acute{\omicron}\psi\omega\ \pi\epsilon\phi\epsilon\pi\eta\sigma\acute{\alpha}\nu\tau\omega\gamma, \tau\acute{\omega}\ \pi\epsilon\ \beta\alpha\sigma\acute{\iota}\lambda\iota\sigma\tau\alpha\iota\ \tau\acute{\omega}\ \Delta\acute{\omicron}\mu\alpha\zeta\acute{\omicron}\nu\omega\gamma$

ζόνων Μυρίναν ἀναιρεθεῖναι, καὶ τῶν ἄλλων πᾶς
 πλείους. Altera autem effigies illi oppo-
 sita, Cybeles esse Deum Matris creditur:
 nec immeritò, quam in iis regionibus Si-
 pylo vicinis, atque Sipylo ipsi in primis
 summa religione dominatam constat.
 Hinc enim & Σιπυληνῶ inter alia co-
 gnomina dictam crediderim à Sipylo
 monte, in quo colebatur. Imò id planè
 certum esse nummus confirmat Amici
 nostri; æreus quidem & exigui modu-
 li, sed auro contrà cari, in quo turritum
 Cybeles caput spectatur, cum inscri-
 ptione, ΣΙΠΥΛΗΝΗ. Est autem is
 nummus à Smyrnæis fabricatus, ut par-
 tis averſæ inscriptio indicat.

Sed & hujus nummi ope idem Ami-
 cus noster, quàm *Ἐσάχως* Strabonis lo-
 cum

cum è libro 10. statim emendavit. Ibi Geographus de variis Deum Matris cognominibus agens, hunc in modum scribit: Οἱ Φρύγες, καὶ τῇ Τρώων οἱ περὶ τὴν Ἰδῶν κατοικοῦντες, Ῥέαν μὲν, καὶ αὐτοὶ πρῶσι, καὶ ἑργάζονται πάντες, μητέρα καλοῦντες θεῶν, καὶ Αἰέτιν, καὶ Φρυγίαν, θεὸν μεγάλῳ. ἀπὸ δὲ τῶν τόπων Ἰδαίαν, καὶ Δινδυμήνῳ, καὶ Πυλῆνῳ, καὶ Πεσσινουπίδα, καὶ Κυβέλλῳ. i. e. In universum Phryges, ac Troium qui circa Idam accolunt, Rheam ipsi quoque colunt, eique orgia peragunt: Matrem appellant Deorum, Ἐ Agdestin, (ita enim Casaubonus legit Ἀγδέτιν, pro Αἰέτιν) & Phrygiam, magnam Deam. A locis autem Idæam, Dindymenen, Pylenen, Pessinuntida, Cybelen. Ibi igitur Amicus noster, pro Πυλῆνῳ, quæ vox nauci non est, Σιπυληνῷ restituit felicissimâ conjecturâ, ac, ut reor, indubitatâ: ex qua intelligimus, Sipylenem dictam fuisse Deum Matrem à Sipylo monte, vel urbe. Stephanus: Σίπυλα, πόλις Φρυγίας. Ἑλληνικὸς ἱερέων πρῶτος. τὸ ἔθνηκόν, Σιπυληνός, καὶ Σιπυληνή.

Huic alius addi potest nummus ab

M 3

iisdem

iisdem Sipyli Magnetibus signatus in honorem Juliæ Mœsæ; cujus prior facies muliebrem exhibet effigiem dimidiam capite turrato: altera Cybelem Deam stantem, turrato item vertice, cum leonibus ad pedes, ut pingi solet: cæterum dextrâ extentâ clypeum tenet, sinistrâ tympanum amplectitur brachio. Cujus nummi hæc similitudo est apud Tristanum in Comment. historicis tom. 2.

Verùm Tristanus quidem in utraque nummi parte ejusdem Dæ effigiem esse censet; quòd nullum illi Amazonis insigne adjunctum sit. Amicus autem noster,

ster, præcedentis nummi ab iisdem Magnetibus signati argumento inductus, in cujus altera facie Amazonem pelta, ut vidimus, demonstrat, contendit oportere & in isto nummo eorundem Magnetum, in effigie mulieris turribus coronatæ, latere Amazonem, eam quæ Magnetiam ad Sipylum condidit.

CAPUT XXXV.

Amisus, Amastris.

CUR de Amiso & Amastri Ponti urbibus dicendum putem, patebit post. Ambæ alioqui claræ & celebres. Strabo quidem de Amiso lib. 12. sic testatur: καὶ Ἀμισὸς πόλις ἀξιόλογος, διέχουσα τὴν Σινώπης πρὸς ἐννακισίους σταδίους. *Amisus civitas insignis à Sinope distans ad stadia nongenta.* Arrianus in Periplo Ponti Euxini, Græcam urbem hanc vocat, & coloniam Atheniensium. De quo etiam Strabo videndus. Cæterum in assignanda ejus origine & conditoribus, nulla Amazonis mentio: neque apud

M 4

Stra-

Strabonem , neque apud Arrianum, aut Stephanum , aut alium quicquam invenio , quod vel suspicionem facere possit, hanc ab Amazonum quapiam exordium aut nomen habuisse : nisi quis ita insaniret , ut quia Amazones in Ponto regnarunt , nullam fuisse in iis regionibus urbem putaret , quæ non earum opus, aut colonia credi debeat.

Cæterùm , ne in hac Amazonicarum urbium consideratione indictam omnino insalutatamque Amisum præteream, Recentiores faciunt , qui mihi properanti ad alia monumenta , manum injiciunt , nummumque eum obtrudunt , qui inter Antonini nummos delineatus extat apud V. Cl. Patinum , in eo Commentario, quem ad numismata Imperatorum Romanorum vulgavit, hoc exemplo ;

Ibi

Ibi namque duæ expressæ apparent mulierum effigies , turrito vertice : una à dextris , bipennem tenens Amazoniam , cum inscriptione A M I C O C . Altera à sinistris , hastata , cui titulus est A M A C T R I C . Hæ manus in symbolum concordix jungunt , ara interposita , ut mos in foedere sanciendo . Cum enim hæc quæ Amisum repræsentat , bipennem teneat , hoc satis argumenti esse putant , quo eam urbem aut primùm ab Amazone ejus nominis conditam , vel certè , quod Patinus eo loco autumat , Smyrnæorum , quorum ex Amazonia origine insigne bipennis , coloniam fuisse credamus .

Nunc & de Amastri urbe subjungam , & ipsa inter Ponticas urbes clara , cum aliis ornamentis , tum elegantissimo Catulli Poëmatio , quod puris iambis ab eo decantatum Josephus Scaliger , singulare naturæ miraculum , certamine cum Romano Poëta inito , puris Græcis iambis exprimere dignatus est . Nec tamen quo auctore condita fuerit , convenire video inter auctores . Strabonis quidem

M 5 clara

clara sunt verba, quibus hanc ab Amastride, uxore Dionysii Heracleæ Tyranni conditam ac nominatam tradit lib. 12. his verbis: Μετὰ δὴ τὸ Παρθένιον πταμόν, ἔστι Ἀμαστρίς ὁμώνυμος τῆς σωωκηκῆας πόλεως. Ἰδρυται δὲ ὑπὲρ Χερρόνησος, λιμνῆας ἔχουσα ἔτι ἰσθμῷ ἐκατέρωθεν. ὣς δὲ ἡ Ἀμαστρίς, γυνὴ μὲν Διονυσίᾳ ἔτι Ἡρακλείᾳ τυράννισσι, θυγάτηρ δὲ Ὀξυάτρει ἔτι Δαρείᾳ ἀδελφῇ, ἔτι καὶ Ἀλέξανδρον. i. e. *Post Parthenium flumen est Amastris, de conditoris nomine appellata. Sita autem in peninsula, portus ex utraque isthmi parte habet. Uxor autem Amastris ista fuit Dionysii Heracleæ Tyranni, filia Oxyathræ, fratris Darii ejus qui bellum cum Alexandro habuit. Eadem Stephanus, à Strabone mutuatus.*

Quid ergo (inquis) hæc urbs ad Amazonem? Quia idem Stephanus eo loco Demosthenem quemdam citat, qui de Amastride urbe, ut ab Amazone cognomine nomen adepta, mentionem fecerit. Dixi quemdam Demosthenem, ne quis Oratorem Græciæ principem somniet. Hunc autem esse nullus dubito,

bito, quem Scholiastes Apollonii lib. 2. citat πρὸ λιμέσι, *de portibus*; ubi de Æno monte: ΑἶνⓈ ὄρⓈ τῆ κεφαλῆς, ὅπως Αἰνησίχ Διὸς ἱερόν ἐστιν. ἔμνημονός ἐστι καὶ Δέων ἐν πεδίῳ, καὶ Δημοσθένος ἐν τοῖς λιμέσιν. Iterumque in eodem libro, ubi de ara quam Poëta ait à Thynis ædificatam duodecim Diis, ἐν τῷ πέρας Αἰγιαλῷ τῆ Ἀσίας, *in ulteriore Asia littore*. Δημοσθένος δὲ φησι πρὸς μὲν φερίχ παῖδας βωμὸς δώδεκα ἰδρύσασθαι τῶ θεῶν. *Demosthenes ait Phruxi liberos, duodecim Deorum aras posuisse.*

Sed & huic opinioni recentiores iidem Antiquarii suas ex nummorum symbolis conjecturas adjiciunt, ac propalam suffragantur, dum eorum inscriptionibus probant, Amastrianos coloniam fuisse Smyræorum. Ita cùm Smyræorum civitas Smyrnæ Amazonis, ut suprâ visum est, monumentum sit, saltem per Smyræos Amastris ad eam Amazonem attingat, consentaneum est.

In his est insignis iste ab iisdem Amastrianis signatus, nuper publicatus inter

alia numismata Musei Sanctæ Genovæ Parisiensis; cujus prior pars Homervatum principis venerabilem exhibet vultum, altera mulieris non invenustæ, cultu matronali, sed vertice turrato, quam nonnulli Amazonis quæ Amastrin condidit, effigiem esse volunt.

Ego ipsius urbis potiùs, aut Genii urbi præsentis figuram crederem. Verùm hæ conjecturæ sunt, quibus alias non minùs plausibiles opponi posse non dubito. Sed de Amastri hætenus.

CAPUT XXXVI

De quibusdam aliis urbibus, quæ vel auctorum testimonio, vel numismatum conjecturis, vel qua alia occasione ad Amazonas pertinere existimantur.

AN. Synope, urbs inter Ponticas clara, memoratis adjungenda esset, fateor me in ancipiti fuisse; quam ab ulla Amazonum conditam fuisse, aut nominatam, nusquam legam. Cum tamen iis qui nomen istud urbi imposuerunt, occasionem talis nomenclaturæ præbuisse Amazon dicatur; non omnino aliena videri debet hujus commemoratio inter urbes ab Amazonibus conditas aut nuncupatas. Quo autem rerum eventu Amazon illa impulerit homines, ut Sinopen eam urbem vocarent, ex Androne declarat Scholiastes Apollonii lib. 2. Argonaut. οὗ γ' ἑστὶν Ἀνδρῶν φησὶ μίαν τῶν Ἀμαζόνων φυγεῖσθαι εἰς Πόντον γήμα-

M 7

ωται

ὅτι τῷ τ' ἰσῶν ἐκείνων βασιλεῖ. πίνουσαν π
 πλεῖστον οἶνον ὀνομασθῆναι Σανάπην, ἔπειδ' ἡ
 μεταφραζόμενον τῆτο σημαίνει πολλά πίνουσαν.
 i. e. *Andron Theius de quadam gentis*
Amazonum ita prodit, hanc cum in
Pontum fugisset, loci illius Regi nupsisse.
Quod autem vini plurimum bibisset, Sa-
napien audiisse, quod nomen translatum
bene potam mulierem significat. Idemque
 rursus ex Philostephano: φιλοστεφανῶ
 δὲ φησι τὴν αἰτίαν, ἃ πολλῶν αὐτῷ μιγῆσαι
 δοκουῖται τ' παρὰ γοργόντα Σύρον. ἔπειδ' ἡ
 καὶ οἱ μέθυσοι Σανάπην λέγουσι ὡς θ' ἑραξίν
 (ἡ διαλέκτῳ χρώνται αἱ Ἀμαζόνες) Σανά-
 πην κληθῆναι τ' πόλιν. ἔπειτα καὶ φθορὰν
 Σινώπην. ἡ δὲ μέθυσοι Ἀμαζῶν ἐκ τ' πόλεως
 παρεχμέτο πρὸς Λυτίδαν, ὡς φησιν Ἐκαταίος.
Tradit autem Philostephanus, Amazo-
nem ab Apolline compressam, filium pe-
perisse, qui Syrus vocatus est. Quia verò
temulenti Thracibus Sanapæ dicuntur,
quorum lingua Amazones utuntur, hinc
urbem Sanapien primùm dictam fuisse, &
postea per corruptionem vocabuli, Sino-
pen. Hæc autem Amazon ex ea urbe,
ita ut erat, vini plena ad Lysidam con-
 cessit,

cessit, ut ait Hecatæus. Eandem remem-
 titur historiam auctor Etymologici Ma-
 gni, ab illo Scholiaste mutuatus; sed in
 vocabuli notatione, Σινώνη mendose pro
 Σανδώνη scriptum est: quod mendum ab
 aliis jam animadversum.

Non absimili eventu, cui Amazon
 occasionem præbuit, Pythopolim ur-
 bem in Bithyniæ finibus conditam fuisse
 Plutarchus in Theseo, cujusdam Me-
 necratis, qui Nicææ urbis historiam
 scripserat, testimonio, hunc ferme in
 modum refert: Cùm Theseus ex Uni-
 mammia (ut facetè loquitur Plautus in
 Curculione) hoc est, è terris Amazo-
 num cum Antiope ejus gentis puella,
 quam rapuerat, reverteretur in Græ-
 ciam, intereà morâ illi in itinere ob-
 jectâ, quopiam in oppido cum suis unâ
 aliquandiu consistere necesse habuit.
 Erant autem in ejus comitatu tres fra-
 tres Athenienses, Euneus, Thoas, So-
 lois. Ex quibus hic cùm Amazonem sæ-
 pius contemplaretur, in vesanum ejus
 amorem incidit. Ac primò affectum
 non audens cuiquam indicare, langue-
 bat;

bat ; verùm ejus magnitudine victus , tandem uni ex fratribus aperuit : qui misericordiâ motus , clam Antiopen convenit , germani morbum indicavit , multis precibus obtestans , ne misero adolescenti mortis causa esse vellet. At mulier facinus longè averfata , eatenus tamen amanti pepercit , ut rem occultam esse pateretur , ne quod illi à Theſeo periculum crearetur. At enimverò adoleſcens , videns ſe voti non poſſe compotem fieri , ac in ultimam deſperationem conjectus , non multo poſt in fluvium loco illi proximum ſe ſe præcipitem dedit , hocque modo affectu ſe & vitâ exuit. Id poſtquam Theſeus , qui hominem amabat , cognovit , iniquiſſimo animo tulit : tum multa ſecum triſti cogitatione volventem oraculi cujuſdam ſibi olim redditi ſubiit recordatio , quo jubebatur in ſolo peregrino urbem condere , ibi potiffimum , ubi tanto ſe mœrore , quanto nuſpiam aliàs , affectum ſentiret. Quod oraculum de loco , ubi tunc erat , interpretatus , ibi urbem exſtruxit , quam Pythopolin , à
Py-

Pythia, quòd sibi ejus condendæ auctor esset, vocavit; cum fluvium in quo adolescens periisset, nomine ejus Soloenta appellavit; novam urbem duobus qui supererant fratribus gubernandam commisit. Hæc Plutarchus ex Menecrate.

Nec finis, quando alias Diodorus libro & capite 4. nobis urbes ab Amazonibus conditas refert, Ninam, Cymen, Pitanem, Pryneam, Mitylenem, quam à Regina Amazonum Myrina conditam in Lesbo, ac sororis nomine appellatam prodit. Sed & Samothracem ab eadem Regina somnii monitu consecratam testatur. Sunt qui & Myrleam Bithyniæ oppidum in eodem albo scribant, auctore Stephano in hac voce: οἱ δὲ διὰ Μυρλέας Ἀμαζόνων, *quidam ab Amazone Myrlea*, supple nuncupatam, censent. Sunt qui & Amasiam, Strabonis patriam Amazonibus asserant; quo vindice, quove auctore, vellem ipsi explanarent. Meminit Lycophron in Cassandra, Cletes urbis in ea Italiæ parte, quæ Magna Græcia dicta est, quam ab Amazone

ne

ne ejusdem nominis fundatam ibidem tradit :

Κροτωνιάται δ' ἄστυ πέρσασιν πτε,
 Ἀμαζόνες φθέρουσις ἄτρομον κέρλυ,
 Κλήτῳ ἀνασσα τ' ἐπ' αὐνύμῃ πάτρας.

Crotoniata civitatem diruent

Amazonis, fortem necantes virginem,

Cletam, imperantem patria cognomini.

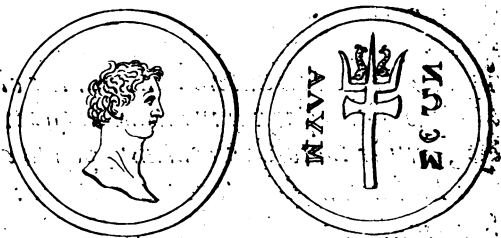
Hujus etiam auctor Etymologici commemoravit; sed Κλειτῳ per diphthongum nominat: Κλειτῇ μία τ' Ἀμαζόνων, ἥτις ἐλθεῖσα εἰς Ἰταλίαν ὤκησε, καὶ πόλιν ἐκτίσεν, ἣν ἀπ' αὐτῆς Κλειτῳ ὠνόμασεν, καὶ ἐβασίλευσε ἐπ' αὐτῇ· καὶ αἱ ἀπ' αὐτῆς δεχόμεναι τῳ βασιλείῳ, Κλειτῳ ὠνομάσθησαν. Clete una est Amazonum, quæ cum in Italiam venisset, in ea sedem posuit, & urbem condidit, quam suo nomine Cletam vocavit, eoque in loco regnavit: à qua deinceps & quæ illi in regnum successerunt, Cletæ sunt appellatae. Clarum & de Anæa ex Stephano: Ἀναία· ἐστὶ τῇ Καραίας ἀντικρὺ Σάμῃ. κέκληται δὲ πρὸς Ἀναίας Ἀμαζόνες ἐκείνης πεφείσης, ὡς εἴ ποτε. Anæa. Est verò urbs Cariae è regione Sami, sic vocata ab Anæa Amazone illic

lic sepulta, ut Ephorus tradit. Adde ex eodem Cynnam: Κύννα, πλίχνιον πηλείον Ηρακλείας, ὑπὸ μαῶς τῇ Ἀμαζόνων. Cynna, oppidulum prope Heracleam, ab una Amazonum. Addenda & Latorea, pagus in agro Ephesino, generosi vini proventu nobilitatus. Athenæus lib. I. Ἀλκίφρων δὲ ὁ Μαιάνδρεος, πρὸς τὴν Ἐφεσίαν εἶναι ὀρείαν κώμην τὴν πρὸς τὸν ποταμὸν καλεσμένην Ληϊτίδα, καὶ Λαϊωρείαν, ὑπὸ Λαϊωρείας Ἀμαζόνων, ἐν ᾗ γίνεσθαι τὸν Πράμνιον οἶνον. Alciphron autem Mæandrius circa Ephesiam, pagum montanum esse tradit, prius Latoïda vocatum, postea autem Latoream, à Latorea Amazone: in hoc gigni Pramnium vinum. De Papho suprâ, Strabonis locum, quo hanc urbem Amazoni ejusdem nominis asserit, indicavimus. Neque aliud nunc nobis, quo id confirmetur, suppetit.

Quidam Pharnaciam in eodem albo ponunt, Octavii Ferrarii fide in Geographico Lexico: sed Stephano assentior, à Pharnace ita nuncupatam. Tum aliæ rursus conjecturæ sequuntur ex nummis, qui bipennis characterem im-

pres-

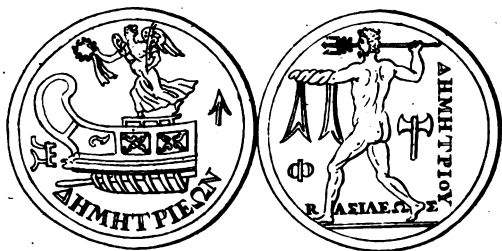
pressum gerunt. Ut enim jam monui, quocumque in numismate bipennim aut peltam vident, ibi latentem statim Amazonem olfaciunt. Ut in hoc nummo, quem Mylasæ populus in Octavii Cæsaris honorem vulgavit, à nobis suprâ exhibito, cùm de Jovis Labradæi simulacro ageremus :

quippe ex bipenni in eo expressa, quia Amazonum propria, conjiciunt periti, hanc urbem olim ditioni Amazonum subjectam fuisse.

Quæ eadem conjectura profectò valere debet in isto Demetriensium, hoc est, civium Demetriadis urbis, ita dictæ à Rege Demetrio, cognomento Poliorcete, ut hanc non ab eo primùm con-

conditam, sed instauratam credamus.

Cùm enim ea urbs in Magnesia, Thessaliæ regione sita esset, auctore Stephano & aliis, statim cùm nominis hujus argumento, quod Magnesiæ urbi ab Amazone inditum suprà vidimus, tum etiam bipennis, Demetriadem multò antè quàm Demetrius illi suum nomen imponeret, ab Amazone conditam fuisse colligunt, neque aliud bipennis figuram in nummo indicare.

Eodem argumento sequentes nummos ad Amazonas trahunt, & qui inscriptus ΑΧΑΙΩΝ ΕΤΜΕΝΕΩΝ, & qui ΙΕΡΑΠΟΛΙΤΩΝ, ab iis populis signatus, nuper Speciminis Moreliani

liani ectypis vulgatus est, è Museo Amici nostri. Priore parte velati capitis effigiem exhibet, cum hac inscriptione, ΓΕΡΟΥΣΙΑ. posteriore equitem cum bipenni in dextra, inscriptio est, ΙΕΡΑΠΟΛΙΤΩΝ.

Sed & alium M. Aurelii ab iisdem percussum, in quo similis equitantis, bipenni armati effigies, eodem pertrahunt.

Nec

Nec prætereundus in hoc genere quidam Antonini Pii nomine signatus, titulo ΟΞΥΡΥΧΙΤΗΣ.

In hoc namque & mulieris expressa effigies stantis, cujus in dextra bipennis, in sinistra victoriæ, ut videtur, signum, sed exiguitate minùs conspicuum. Quæ inscriptio indicat, percussum hunc nummum in ea parte Ægypti, quæ ὀξυρυχίτης ab pisce cognomine, quem cives colebant, vocabatur, cujus etiam nomine urbs ibi celebris Oxyrynchus nominata, tum νομός, præfectura, ὀξυρυχίτης. Quo ipso occasio datur curiosis suspicandi, non ignotam aut imperviam fuisse Amazonibus Ægyptum, neque incredibile esse quod Diodorus tradit, has cùm in Africa

Africa magno armorum fragore res gererent, in Ægyptum quoque ad Orum regnantem profectas. Cui suspicioni nonnullam afferre videtur probabilitatem alter Hadriani, ab Ægyptiis itidem signatus, mulieris effigie, quæ Regi in throno sedenti adstat, manu alterâ hastam, altera bipeinam tenens. Est autem hic nummus è Museo Colbertino.

Ad hunc modum & in Galieni Imp. numismate, quod in ambitu inscriptum præfert ΖΕΥΞΙΑΟΥ nomen, in basi ΜΟCΤΗΝΩΝ , utpote à Mostenis Lydiæ populis percussum, bipeinam in manu equitantis, Amazonium quiddam subindicare non dubitant.

Nec

Nec fecius effigies peltatæ mulieris ,
 dextrâ hastam , gradu ad pugnam com-
 posito intentantis , in nummo inscripto
 ΚΑΝΘΑΗΤΩΝ,quem alioqui rarum
 inter alias Gazæ literariæ opes servat Fe-
 schius,doctissimus Legum Professor Ba-
 fileensis : nos ejus ectypum damus.

N

Ean-

Eandem & aliorum, ut tandem absolvam, nummorum in quibus pelta aut bipennis spectatur, rationem censent. Sed de his satis. Nunc de regionibus, tumulis, lucis & sepulcris aliqua Amazonum memoriâ insignibus, quæ potui observare, exponam.

CAPUT XXXVII.

De locis, quorum aliqua in Amazonum historia mentio habetur.

Ac primum de Thiba.

OMNIS quidem urbs, oppidumve aut pagus, locus dici potest; at non locum omnem vicissim urbem aut oppidum dici posse manifestum est. Multo enim latius patet loci appellatio, quam urbis, & aliorum quæ loci appellatione comprehenduntur. Hinc loca Geographi ab iis quæ propriè urbes dicuntur, distinguunt; & Eustathius in comment. ad Dionysii *περίηγησιν*, hanc etiam distinctionem in referendis Amazonum

zonum servat: οὐ γὰρ αἱ Ἀμαζόνες πολλὰς
 ἐν Ἀσίᾳ κατέχον τόπους ποτὲ, δηλῶσι καὶ κρη-
 ναί πινες Ἀμαζόνων ἱμῶνυμοι, καὶ μὲν καὶ πό-
 λεις· οἷον αὐτὴ ἡ Ἐφεσός, ἡ Ἀναία, ἡ Μύ-
 ρινα ἡ Αἰολική. ἐστὶ καὶ ἡ Ελαία τόπος πρὸς
 τὴν καμὴ * καὶ τὴν Ἀρρίανον διὰ τὴν Ελαίαν Ἀμα-
 ζόνων. καὶ πρὸς τὸ Πόντον γὰρ Θίβα τόπος, διὰ
 τὴν ἔχων τὴν περὶ τὴν ἑλλήγισσαν, διὰ μιᾶς τὴν ὕψος
 Ἡρακλέους ἀναιρεθεῖσάν Ἀμαζόνων χάσσει
 τὴν κλησιν. i. e. *Quod autem Amazones*
multa olim in Asia loca occupaverint,
fontes nonnulli ab Amazonibus nuncu-
pati arguant. Sed Turbes, velut Ephe-
sus ipsa, Anæa, & Myrina Æolica:
Est & Elæa locus juxta auctore Ar-*
riano, ita dictus ab Elæa Amazone. Tum
juxta Pontum locus est Thiba per ἱ in
penultima, ab una Amazonum ab Her-
cule interfectarum nomen adepta.

Non me latet Elæam nomen esse ur-
 bis in Æolide, Pergamenorum navalis
 apud Strabonem, & Stephanum in hac
 voce: verum & locum fuisse eodem no-
 mine, Eustathii verba allata, nisi fallor,
 indicant. Certè Thibam non esse urbem;
 sed regionem ab Amazone ibi sepulta di-

etiam, ex Stephano etiam colligi potest, qui locum appellat. Θίβα (ita legendum pro Θηβαίς literarum series indicat) πᾶσι πρὸς τῷ Πόντῳ ἀπὸ μιᾶς τῆς Ἀμαζόνων, &c. *Thiba locus ad Pontum, ab una Amazonum, &c.* Nihil autem absurdi est, à Thiba initium sumere hujus locorum considerationis; quando suprà satis de Amazonum montibus & aliis adjacentibus diximus, cùm de earum patria ageremus.

Ac nomen, quod attinet, quod huic loco ab Amazone ibi sepulta inditum sit, quemadmodum & Thibiis earum regionum incolis, satis ex dictis constare potest. Quæ autem de eorum ingenio ad veneficia & malas artes Plinius ex Græcorum monumentis tradit, non præteribo; verba ipsa adscribam: *In eadem Africa familias quasdam effascinantium Isigonus & Nymphodorus tradunt; quarum laudatione intereant probata, arescant arbores, emoriantur infantes. Esse ejusdem generis in Tribalibus & Illyriis, adjicit Isigonus, qui visu quoque effascinent, interimantque quos diu-*

diutius intueantur, iratis præcipuè oculis : quod eorum malum facilius sentire puberes. Notabilius esse, quòd pupillas binas in oculis habeant. Hujus generis & feminas in Scythia, quæ vocantur Bithiæ, prodit Apollonides. Philarchus, & in Ponto Thibiorum genus, multosque alios ejusdem naturæ; quorum notas tradit in altero oculo geminam pupillam, in altero equi effigiem. Eosdem præterea non posse mergi, ne veste quidem degravatos. Horum & Plutarchus lib. 5. Sympos. cap. 7. mentionem facit, ubi malè Θηβείς pro Θιβίοις scriptum est : καὶ πῖ τῶν περὶ τὸ Πόντον οἰκωῶντων πάλαι Θηβείς παραγορῶμεν ἰσορεῖ Φίλαρχος ὅτι καὶ παῖδ' οἷς μόνον, ἀλλὰ καὶ πλείοις ὀλιθεύμεναι. i. e. Cæterum eos qui circa Pontum habitant, Thebes vocatos tradit Philarchus, non pueris modò, sed etiam adultis pestem afferre. Qui locus Plutarchi mihi mendi suspectum reddit Plinianum. Cùm enim Plutarchus dicat, non solùm infantibus, sed etiam adultis eos homines esse pestiferos, nullo modo est verisimile, eam pestem faciliùs puberes &

adultos sentire, quàm parvulos. Itaque sic verba Plinii censeo legenda: *quod eorum malum facilius pueros sentire quàm puberes*. Sed hæc obiter. Potissima difficultas videre quid Philarchus iste, & ex illo Plinius sibi velint, cùm Thibios & alios ejusdem naturæ, his notis ab aliis discernunt, quod in altero oculo geminam pupillam haberent, in altero equi effigiem. Quid item sentiendum sit de istis Scythiæ veneficis feminis, quas Apollonides Bithyas, sive, ut emendat Salmasius, bituas, hoc est, *διόπες*, vocatas refert: quid de ea saga, cui Ovidius eandem historiam secutus, pupulam duplicem tribuit:

*Hæc ego nocturnas versam volitare per umbras
 Suspicio, & pluma corpus anila regi;
 Suspicio, & fama est. Oculis quoque pupula duplex
 Fulminat, & gëminum lumen ab orbe venit.*

Hæc namque si ita, ut verba sonant, accipiantur, quàm sint dictu absurda & incredibilia, nemo paulò emunctior non videt. Quis enim naturæ eam amentiam tribuat, ut binas in eodem oculo pupillas, gëminum visum ulla in hominum,
 aut

aut aliorum animalium gente fecerit? Hanc igitur difficultatem occasione oblata, tentabo explicare, eoque impensius, quod magnus Salmasius in textu auctorum suorum constituendo occupatus, dum occurrentia undique lectionum monstra debellat, ad hanc naturæ contemplationem respicere non potuit. Sed absit, ut ejus rationis quam pridem alii meditando extuderunt, auctoritatem mihi arrogem, ac, quod turpissimum est, alieno labore partam gloriam in me transmoveam. Quorsum igitur hæc? Quia quod hîc dicturus fui, pridem Vopiscus Fortunatus Plempius occupavit, & qui *διόποι* Græcis, hoc est, *bitui*, dicantur, erudita & scita interpretatione reclusit, in Ophthalmographia lib. I. cap. I I. cujus verba adscribere visum est.

Figura pupillæ non omnibus animantibus similis; in homine est semper rotunda, quantum mihi aliisque licuit observare, in bove ovalis, in felle fissuræ instar à summo deorsum tendentis oblonga. Geminam in oculo pupulam agnovit Ovidius I. Amorum: in Ponto Thibiorum

generi idem naturale esse prodidit Philarchus: item quibusdam feminis in Scythia tradit Plinius ex Apollonide, quas omnes ubique visu nocere auctor est Cicero. Hoc an verum sit, expendemus aliàs accuratissimè. Nunc notandum, homines illos duplici pupilla dici præditos, non quòd in eorum oculis geminum esset foramen uveæ, sed quòd iridem ipsam duplici colore haberent præditam. Nam exterior iridis circulus, qui album contingit, in illis niger erat, & ejusdem coloris cujus & pupilla. Hiuc duplicem pupillam habere crediti. Δίχροι Græcis dicuntur, ubi χρῶν non pro foramine uveæ tantum, sed pro toto eo sumitur, quod ab oculi parte candicante discernitur. Qua in significatione, & Pollux & Dioscorides aliquando sumpsere. Διασχεῖρες eosdem vocatos scribit Hesychius. Nam τὸ ἄλλω nigram habent, hoc est, extimum iridis circulum, iridem ipsam cæsiā, aut alio colore infectā, pupulam nigram. Latinis dicti sunt tales bitui, quasi bis tueantur.

Hæc vir ille doctus. Hesychii verba
 si quis

si quis requirit, sunt hujusmodi: Διαστέ-
 ρατοι, οἱ τὴν μὲν κόρυν, καὶ τὴν ἄλω μέλαιναν
 ἔχοντες, τὴν δὲ ἰρὶν ἑνωχρον. *Diastyraci sunt,*
qui pupillam, & extremum iridis ambi-
tum nigrum, ipsam autem iridem colore
luteo præditam habent. Ita & Phavori-
nus in Lexico. Nec porro omissenda
alia viri ejusdem doctissimi animadver-
sio ad eundem Plinii locum; qui nota-
tum à Philarcho in altero Thibiorum
oculo ἵππων, equi effigiem, vertit, non in-
telligens, quid ibi ἵππων nomine Phi-
larchus intelligeret. Est enim ἵππος
apud Medicorum filios, oculorum affe-
ctio quidem & vitium, sed insitum, quod
qui patiuntur, iis oculi nunquam quie-
scunt, sed nictatione assidua palpitant &
contremiscunt. Ita ergo Plempius lib. 5.
ejusdem operis cap. 1. ubi de palpebra-
rum affectibus tradit: Hic adde Plinii
vel oscitantiam, vel imperitiam in intel-
ligendo Philarcho; qui cum in Ponto
proderet Thibiorum genus, multosque
alios ejusdem naturæ, quorum notas tra-
dit in altero oculo geminam pupillam, in
altero ἵππων: hoc Plinius lib. 7. cap. 2.

interpretatur equi effigiem malè ; cùm Philarchus intellexerit ingenitam illam oculi affectionem , qua instabilis & tremulus assiduo motu concutitur.

Non minùs prodigiosum , quod de iisdem addit Plinius ex eodem auctore, in flumina aut mare coniectos non posse mergi, ne veste quidem oneratos. Cuius monstri etiam meminit Stephanus citato loco : καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ριπέντα εἰς θάλασσαν , ἑκαταδύσσι · *neque eorum corpora in mare projecta (inquit) merguntur.* Sed hoc nemo naturæ peritus inter naturales hominum proprietates referendum putet , cùm nulla ratio quâ fieri possit, appareat ; immo omnem naturæ captum excedat ; quemadmodum & vis illa nocendi adspectu solo , cuius frustra aliquis causam in natura quærat. Dæmonum hæc in barbaris & impiis gentibus opera fuisse omnino existimandum est, qualia in sagis facere aliquando maleficos Genios , fide digni auctores multis exemplis docent. Alioqui monstris talibus infamem fuisse Pontum Maro etiam agnovit in Eclogis :

Has

*Has herbas atque hac Ponto mihi læta venena
Ipse dedit Mæris : nascuntur plurima Ponto.
His ego sæpe lupum fieri, & se condere silvis
Mærin, sæpe animas imis exire sepulcris,
Atque satas alià vidi traducere mæssos.*

Sed de Thiba & Thibiis ab Amazone-
nuncupatis hæctenus.

CAPUT XXXVIII.

De luco Acmonio, & Martis insula.

INTER loca etiam Amazonum mo-
numentis inclyta, invenio lucum
Acmonium apud Apollonium lib. 2. ita
dictum ab Acmonia urbe suprà memo-
rata. Quo in luco Martem Harmonies
potitum, generis Amazonum posuisse
fundamenta idem Apollonius eo loco
memorat :

Δὴ γὰρ καὶ ἡμεῖς ἔσμεν Ἀρεῶ & Ἀρμονίης τε
Νύμφης, καὶ Ἀρηι Φιλοπτολέμους τέκε κῆρας
Ἄλσε & Ἀκμοῖοιο καὶ πτύχας Ὀνηθεῖσα.

i.e. *Erant enim (Amazones) Martis ge-
nere progeneræ; & Nymphæ Harmonies,
quæ Marti per luci Acmonii avios reces-
sus copulata, filias bellatrices peperit.*

N 6

Situs

Situs autem is lucus circa Thermo-
donta fluvium, ad quem, ut visum est,
Amazones habitabant. Stephanus: ἔστι
καὶ ἄλλο Ἀκμύνιον ἄλσος περὶ Θερμώδοντα,
ἐφ' ᾧ μιγαῖς Ἀρης τῇ Ἀρμονίᾳ, τὰς Ἀμαζό-
νας ἔχεν, ὡς Ἀπολλώνιος ἐν δαπτέρῳ. *Est
et lucus Acmonius circa Thermodon-
tem, ubi Mars compressâ Harmoniâ ex
ea Amazonas habuit; ut est apud Apol-
lonium lib. 2.*

Idem & insulæ meminit, in qua Otre-
ram & Antiopen Amazonum Reginas
lapideum Marti templum exstruxisse
refert. De qua jam suprâ à nobis dictum
obiter, ubi de Amazonum genere & pa-
tria. Nunc paulò accuratiùs. Νῆσον ἐρη-
μαίῳ, hoc est, *insulam desertam*, appel-
lat, utpote hominum vacuum, solis
avium Stymphalidum catervis habita-
tam, ab eo tempore, quo eas Hercules
à Stymphalide palude in Arcadia vi ab-
eegerat.

Τὰς ὠρεσμετόμβροι λισσῇ ὀπικέλσε νήσω,
μήτι παντοίη μέγ' ἀναιδέας ἐξελάσσωσι
οἰωνές, οἱ δ' ἄρ' ἐν ἀπειρέσιοι ἐφέπουσιν
Νῆσον ἐρημαίῳ τῇ μὲν τ' ἐνὶ νηὸν Ἀρηος

Δαΐ-

Αἰνέον πείσων Ἀμαζονίδων βασιλίσαι

Οτρήρη τε καὶ Ἀντίπη, ὅπῃ στρατώνηο.

i. e. *Hos prætergressi (Mossynas) appelletis ad insulam asperam, postquam inde omni consilio exegeritis importunas aves, quæ immensa multitudine insulam desertam infestant. Ibi Otrera & Antiope Amazonum Reginae templum Martis lapideum exstruxerunt, cum in iis oris militarent.* Hanc insulam à Marte, qui Ἀρης Græcis dicitur, Ἀρηιάδα fuisse appellatam notat Scholiastes. Videtur ea ipsa esse, quam Scymnus Martis insulam vocat, & Cerasunti è regione sitam dicit.

Κερασῆς

Κερασῆς ἔστι παρὰ τὸ κατὰ τὸ ἔρημον καὶ μερὴν

ἥς ἄντικρυς παρήκει νῆσος Ἀρεως

Λεγομένη.

Ex quo & Stephanus: Ἀρεως νῆσος παρὰ τοῖς Κόλχοις ἐν τῷ Πόντῳ, *Martis insula versus Colchos in Ponto.* Certè quam Plinius inter Ponti insulas lib. 6. cap. 12. describit, ea ipsa est. *Et contra Pharnaceam Chalceritis, quam Græci Ariam dixerunt, sacraque Marti, & in ea vo-*

N 7

lucres

luces cum advenis pugnasse pinnarum jactu. Neque obstat quod hanc Ariam Græcis dictam tradit. Hoc enim discrimen est terminationis, non significationis. Quid si Aretiada, ut apud Apollonium, vel Aretiam, legamus, quanquam non video, cur non ab Α'ρεως, Α'ρεϊ & Α'ρεα dicatur? Sed ibi de Aretiade loqui Plinium, quæ in fine addit de volucribus ejus insulæ incolis certissimè demonstrant: *Et in ea volucres cum advenis pugnasse pinnarum jactu.* Quâ notâ apertissimè designat, Stymphalidas aves, in Aretiada insulam ab Hercule compulsas: has namque potuisse ex alis pennas instar ferri duras & acutas, sagittarum modo vibrare in obvios, canit Apollonius his versibus:

Τὴς ὀφθαλμοειδέμενοι καὶ ὃ χροὸν ἀνιπέρηθεν
 Νῆες Ἀρηπῶδες, πέμνον πάρος εἶρεσι σὺν
 Ἡμέροισι. λιαρὴ γὰρ ὑπὸ κνέφας ἔκλιπται αὐρή.
 Ἡδὴ καὶ πν' ὑπερέθεν Ἀρήϊον αἰετοειδὲς
 Εἰπαίτω. νῆαςιο δὲ ἥρ' ὄρνειν ἰδόντες.
 Ὅς ῥα πναζάμεν' πτέρυγας καὶ νῆα ῥέυσαν.
 Ἡκ' ἐπὶ οἱ πτέρω ὄρν'· τὸ δ' εὖ λαοὶ πύον ὄρω.
 Δίε Οἰλῆς.

i. e. *Has prætergressi, & quidem ferè ex
 ulteriore parte insulæ Aretiados, iter re-
 mis*

nis interdum secabant ; nam ventus egelidus sub diluculum defecerat. Jamque adeo quandam desuper avem Martiam, insulæ incolam, per aërem irruentem videbant , quæ alas excutens juxta navem currentem , acutam illi immisit pinnam. Hæc verò in sinistrum divini Oilei humerum incidit. Ubi & volucrem è Stymphalidum grege pinnarum jactu, ut loquitur Plinius, pugnantem inducit. Confirmat Scholiastes ex Timagnetō : Περὶ τῆ ἐν αὐτῇ (Ἀρηϊάδι) ἐρνεῶν μέμνη Τιμαγνήτης· αἱ δὲ σιδηρόπτεροι, αἱ λέγονται Συμφαλίδες. De avibus autem in ipsa Timagnetus prodit : alis autem ferreis instructæ sunt, & Stymphalides dicuntur. Idem Natalis Comes ex Timageta refert lib. 7. cap. 1. Memoria prodidit Timagetas Stymphalides illas, quæ repulsæ fuerunt ab Hercule, alas, & rostra, & ungues habuisse ferreas, quas modo σιδηρόπτερας, ferreis alis scilicet, modo σιδηρόπτερας, hoc est, unguibus ferreis, modo σιδηρόρυγχας, rostris ferreis nominavit. Quæ ad hunc modum dicta accipio, ut apud Homerum

rum σιδήρειον ἦπερ, *cor ferreum*, æripedem cervam apud Maronem, æripedes tauros apud Nasonem 7. Metamorph. ut cornea piscatorum corpora apud Plinium; nempe per hyperbolen Poëtis familiarem.

Neque porro magis mihi incredibiles videntur missiles quopiam avium in genere pinnae, quàm in hystricibus pili spinarum instar duri, & cutis tormento in modum jaculorum excutiendi in adversos, quod Ælianus in primo de Animalibus, & Plinius lib. 8. prodiderunt, Aristoteles etiam in historiis transire patitur, ubi de aranearum telis, ἀράχνης Græci vocant: οὐδ' ἔσωθεν, ὡς ἀν' αἰτίῳμα, καθάπερ Φησὶ Δημόκριτος· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ σώματος, οἷον, φλοιὸν, ἢ τὰ βαλλόντα & δελεῖν, οἷον αἱ ὑσείκες. i. e. *Non intrinsecus tanquam excrementum, ut Democritus ait, sed extrinsecus è suo corpore veluti corticem, aut more eorum, quæ suos villos jaculantur, ut hystrices.* Harum meminit Pausanias in Arcadicis, & in Arrbia nasci censet, gruum amplitudine, figurâ autem ibidum: inde ex his mul-

multitudinem olim evolasse in Arcadiam juxta Stympalum, unde iis nomen; postea Herculis operâ fugatas, in Aretiae insulæ desertis confedissee. Easdem, *πλωίδας* vocat Apollonius,

Πλωίδας ἔρνιθας, Στυμφαλίδας,
quod in lacu Arcadiæ Stympalidonarent. Fortasse autem rectius hæc monstra præstigiis dæmonum assignentur, sagarumque artibus se se in aves obscœnas transformantium. De quo maleficio Ovidius lib. 15. Metamorph.

*Esse viros fama est in Hyperborea Pallene,
Queis soleant levibus velari corpora plumis,
Cum Tritoniacam novies subiere paludem.
Haud equidem credo, sparsæ quoque membra veneno
Exercere artes Scythides memorantur easdem.*

Neque obstat, quod negat se credere, satis est quod famâ vulgatum, literisque proditum, atque hoc ipso credibile, si sit sanæ interpretationi locus. Hæc autem paulò accuratiùs explicata de tam vetustis rebus, quas cæteri homines, ut penitus fabulosas, sicco pede transmittunt, vereor ut severi supercilii lectoribus probentur. Sed considerent, non potuisse me hæc prorsus intacta relinquere, si lo-

si locum Apollonii de Aretiade insula, quò mererum series & consequentia adduxit, omnium intelligentiæ meâ operâ pervium & planum esse vellem.

Eodem spectat Areopagi, celeberrimi olim Athenis loci appellatio, quam ab Amazonibus repetit Eustathius Comment. ad Dionysium, Martis nomine indito, quòd se Martis filias dicerent. Ibidem & templum fuit ab Amazonibus consecratum, earumque nomine Ἀμαζόνων vocatum, ut notat Harpocratio ex Isæi Oratione apud Dioclem. Vide & Suidam in hac voce.

CAPUT XXXIX.

De Diana Astrateæ, & Amazonii Apollinis templis.

AUCTOR est Pausanias in Laconicis, Pyrrhichi (nomen id oppidi à Pyrrho Achillis filio ita appellati) templum fuisse Dianæ, cognomento Astrateæ, alterumque Apollinis Amazonii:

ΖΟΨΙ: Ἐστὶ ἐν τῇ Πυρρίχῳ Φρέαρ ἐν τῇ ἀγο-
 ρᾷ· δομῶν ἣ σφισὶ τὸ Σιλῶν νομίζουσι·
 σφαιρίζουσι τὸ ἀνὴρ ὕδατος, εἰ τὸ Φρέαρ τῶτο
 ἐπιλείποι. Θεῶν ἣ ἐν τῇ γῇ σφίσιν ἱεράεςιν,
 Ἀρτέμιδες πὶ ἐπὶ κλησιν Ἀστρατείας, ὅτι τὸ ἐς
 τὸ πρὸς ὡς στρατείας ἐνταῦθα ἐπαύσαντο Ἀμα-
 ζόνες· καὶ Ἀπόλλων Ἀμαζόνισ. Ἔβαντα μὲν
 αἰμφοτέρα· ἀναθεῖναι ἣ λέγουσιν αὐτὰ πῆς
 διὰ Θερμώδοντος γυναῖκας. i. e. *Pyrrhi-*
chi in ipso foro puteus est, quem sibi à
Sileno datum credunt. Quod si puteus
iste deficeret, magna aquæ apud eos esset
penuria. Habent Pyrrhiichii deorum
apud se templa, & Dianæ Astratæ. Cau-
sa nominis, quod Amazones eum locum
suarum expeditionum militarium finem
& metam esse voluerunt. Sed & Ama-
zonii Apollinis eadem de causa. Utrius-
que Dei simulacra ex ligno. Dicasse au-
tem dicuntur mulieres à Thermodonte
profectæ. Lilius Gyraldus ex hoc loco:
Amazonius Apollo, sic dictus apud La-
cedæmonios, quoniam in agro Pyrrhi-
chio Amazones contra Græcos pugnare
desierant. Unde ibi Astratæ Dianæ sa-
cellum constructum fuit. Amazonii A-
polli-

pollinis & *Pausanias in Laconicis meminit*. Ubi minus commodè quidem, quæ propria nominis *Astrateæ* expositio est, transfert ad *Apollinem Amazonium*. Est autem *ἀσπασία*, militiæ vacatio sive ejuratio, quam quia eo loci tunc profectæ *Amazones*, inde nomen *Dææ* inventum, tum simulacrum & templum, quo id posteris testatum fieret, poni placuit. Hæc vera est ratio hujus nominis, quicquid *Goropius* reclamet, qui vocabuli *Græci*, indignantibus *Musis*, originem à lingua *Cimbrica* arcessit.

Nec verò in hac voce tantum, sed in quamplurimis aliis, imò in omnibus mirè illudit lectoribus suis homo aliqui eruditus & multæ lectionis; utpote qui nec dubitet *Athenas* ipsas ab *Amazonibus* conditas & nominatas invitâ *Minervâ* profiteri. Cui urbi & admirabile à *Cimbrico* idiomate etymon extundit. Ipsum consulat qui volet in *Amazonicis*; mihi verò non vacat, neque talia referre operæ pretium puto. Illud interim non inficiabor, quod ille ex monumentis *Amazonum* passim in *Asia* & *Euro-*

Europa extantibus infert, latè has per orbem terrarum arma circumtulisse: neque enim, nisi superiores & rerum potentes, urbes condere, templa excitare, sepulcra suis exstruere potuissent. Neque invitus lego hæc Goropii: *Ubicumque Romanorum sepulcra aut cippos invenimus, Romanos rerum habenas tenuisse confitemur. Quis enim unquam hosti hunc honorem, quis ejus memoriæ ad posteros cum laude transmittendæ pecuniam impendat, qui ut pecuniam libertatemque auferret, armatus advenerat? Victores ipsi sibi monumenta, ipsi sibi trophæa erigunt, ipsi suos magnificis sepulcris & cippis honorant, frustra alioquin hæc decora à victis expectaturi, nisi ad ea vi compellerent. Hac igitur via & ratione perspicuum fit, quid causæ sit, ut tot in Græcia Amazonum sint sepulcra. Solùm id mihi rationi parum consentaneum videtur, eam ferissimis atque incultissimis gentibus tribui sapientiam, quâ urbibus & aliis locis nomina, non modò rebus congruentia, sed etiam ex abditis petita Philosophiæ fontibus*
im.

imponerent. Quale nomen cenſet *Athana*, quod Cimbricum ſive Amazonium eſſe contendit, & earum gentium linguâ idem valere, quod Latinis, *tene æternitatem*.

Hoc igitur & Palladis, & urbis Athenienſium etymon ſciſcit, ubi & hoc effatum fanè admirandum ponit. *Fuerunt autem* (inquit) *Cimbrorum in civitatibus nuncupandis ea conſilia, ut nomen oraculi vim haberet. Quo tamen pacto id conſecuti ſint, ignoro; niſi credamus ſemper apud eos vates fuiſſe atque Sibyllas*. Atqui non credo: quin hoc putare, nedum ita confidenter abſque ullo teſtimonio profiteri, ab homine prudente & literis exculito alienum iudico. Eruditionis omnis & ſapientiæ humanæ originem patriamque novimus, & hanc multùm remotam à Cimbrorum & tallium gentium barbararum colluvie. Abſit ut lucem orbi à Cimmeriis tenebris ortam credamus. Inde proſectò orta eſt humanitas omnis, virtus, ſapientia, unde humanum genus; ab ea ſcilicet mundi plaga, quàm Ganges, Euphrates, Tigris

gris alluunt , ut Moses tradit : hanc habuit patriam primus ille hominum parens à terra excitatus , & nuncupatus Adam : hanc primi patres, hinc Hebræi profecti , à quibus postea disciplinarum omnium elementa Ægyptii & aliæ gentes acceperunt. Neque id quidem absque processu & ordine. Ut enim primum ab Hebræis Ægyptii viciniam commeatum faciente hauserunt ; sic Græci postea ab Ægyptiis, ad quos Thaletem, Pythagoram , Democritum, Platonem, Eudoxum commeasse doctrinæ causâ proditum. Cæterum & hos ab Hebræis multa furto sublegisse, quæ in suam Philosophiam transferrent, rebus manifestis demonstrant viri eruditissimi. Et Iamblichus de vita Pythagoræ, hunc in Palæstina discendi causâ peregrinatum testatur. His igitur auctoribus, non Cimmeriorum vatibus , quos nemo doctus agnoscit , primæ veritatis scintillæ Græcis effulserunt ; quas conceptas ipsi proprii ingenii felicitate & studiis aluerunt , atque ad alias gentes propagarunt.

His

His accedit indubitata naturæ ratio, quæ in regionibus frigidis, quales juxta polum, homines robustos magis, audaces, atque ad arma promptos, quàm ingeniosos & prudentes, nasci voluit. Et vice versa, sub molliore cœlo, & tractu ad calorem vergente, ac temperatis plagis, acuta ingenia, & omnium capacia, quæ cœli ambitu continentur, non ita amplis nequè robustis corporibus committit: ita quidem, ut frigidarum regionum incolæ aliis comparati, eam habere rationem observentur, quam juvenes ad senes, vinolenti ad sobrios, ut suprâ ex Aristotele recitabamus, cùm de causis bellicæ Amazonum indolis & inusitati roboris loqueremur. Sed de his aliàs accuratiùs, si Deus dederit. Nunc quæ supersunt propositi exequamur, & de Amazonum sepulcris agamus.

CAPUT XL.

De sepulcris Amazonum.

SUPRA quidem de his aliquid attigimus: hîc autem accuratius dicendum. In his superbum in primis & memorabile occurrit illud, quod Myrinæ exstructum in Troade, non marmorum fastu & structuræ magnificentîâ, sed æternis Homeri versibus, Iliad. β. quos referre placet:

Εἴ τι δὲ τις παρῶντι πόλιν αἰψαῖα χολώνη,
 Εἴ ποδῶν ἀπείνῳσι, αἰείδρομον εἴη κῆ ἥη.
 Τὴν ἤτοι ἄνδρες Βατίειαν κικλήσκουσιν,
 Αἰνίαντι δὲ τι σῆμα πολυσκάρθμοιο Μυρίνης,
 Εἴηα τότε Τρῶες τι δέκεσθαι καὶ ἐπίκαροι.

i. e. *Est autem quidam in tumorem emi-
 nens locus ante urbem, extra muros, in
 planitie, in ambitum hinc & inde pa-
 tens, si quis cursu obire velit. Hunc
 homines Batieam vocant, Immorta-
 les autem sepulcrum præstanti pedum
 velocitate Myrinnes. Ibi tunc Tro-
 jani distincti fuerunt, & auxiliares
 copię.*

O

In

In hac igitur tam accurata descriptione notanda primùm se se offert veterum consuetudo, homines meritis illustres, aut genere nobiles, sepeliendi sub montibus. Quem morem sequentes Amazones, Myrinæ præstanti bellatrici sepulcrum sub colle excelsio posuisse dicuntur. Sic ipsa Myrina apud Diodorum lib. 4. cæsas quondam in prælio Amazonas tribus magnis aggeribus sepelit; qui (eodem teste) huc usque Amazonum tumuli appellantur. Sic Hercules, eodem prodente lib. 5. cap. 2. Pholum, centaurum amicum, sub monte etiam post obitum componit. Quæ res (inquit) ei gloriosior omni columna accidit. Ab ipso enim mons absque alio epigrammate, Pholos cognominatus est. Sic & Semiramidem tumulos sepeliendis amasiis suis exaggerasse, ex Ctesia refert Georgius Syncellus. Τῆν (Νῖνον) διεδέξατο Σεμίραμις ἡ Δαδύητις, ἡ πολλαχῆ τῆς γῆς ἡγαιρε χώματα, περὶ αὐτὴν δὲ τὰς κατακλυσμῆς. τὰ δὲ ἰὺ ἄρα τῶν ἐρωμένων ζώντων καλορυσομένων οἱ πύφοι, ὡς Κτησίας ἰσορεῖ. *Huius (Nino) successit famo-*

famosa illa Semiramis, quæ multis terrarum locis tumulos exstruxit, quibus, ut ipsa prætendebat, eluviones arceret: reuera ut sepulcra essent amasiorum, quos vivos sub iis molibus infodiebat, Ctesia auctore. Eodem hæc Maronis pertinent lib. 11. Æneid.

*Fuit ingens monte sub alto
Regis Percenti terreno ex aggero bustum.*

Item Lucani lib. 8.

*Cum tibi sacrato Macedo servetur in antro,
Et Regum cineres exstructo monte quiescant.
Cum Ptolemaeorum manes, seriemque pudendam
Pyramides claudant, indignaque Mausolea.*

Denique Servius in more id positum fuisse, ad modò indicatum Maronis locum his verbis confirmat: *Apud majores, (inquit) nobiles, aut sub montibus altis, aut in ipsis montibus sepeliiebantur. Unde natum est, ut super cadavera aut Pyramides fierent, aut ingentes collocarentur columnæ.*

Ex his de Batiea conjectare licet, humum ibi olim consultò in tumulum & collem præcelsum exaggeratam fuisse Trojanorum simul atque Amazonum operâ, ut Myrinnis monumentis esset, cum

cùm præsertim expresse Homerus dicat, eum collem, quem homines Bati-
eam vocarent, Amazonis monumentum
dici Deorum linguâ. Quod ita inter-
pretor, ut solis peritis rerum antiqua-
rum, quos Musæ erudiunt, notum esset
eo loco sepultam Amazonem, alii Ba-
tieam simpliciter præ ignorantia voca-
rent. Hujus nominis varias affert origi-
nes Stephanus in hac voce: Βατία, τό-
πος τῆς Τροίας ὑψηλός· κέκληται δὲ Βα-
τίας πινός, ὡς Ἑλλάνικος ἐν πρώτῃ Τρωϊκῶν
ἢ δὲ τῆς πάσης τῆς ἰσπανίας, ἡ γὰρ τῆς προφῆς,
προπῆ τῆς π εἰς β. ἢ δὲ τῆς βάτων. i. e. Ba-
tiea, locus Trojæ altus: sic vocatur à
quadam Batia, ut Hellanicus auctor est
lib. 1. Troïcorum: vel ab equorum pa-
to, hoc est, pabulo, p in b converso;
vel à vepribus, qui βάπτι Græcè di-
cuntur.

Harum originum prima multò mihi
aliis probabilior videtur, quòd scilicet
locus ille editus, in quo sepulta Myrina,
dictus sit Batiea, à quadam femina ejus-
dem nominis. Hæc autem Batia est
Teucris filia, ut idem Stephanus Musææ
testi-

testimonio confirmat in voce Δάρδαν@, his verbis: καὶ δόποθανέσης Τηλεφάης, γαμεῖ τὴν Ἀρμανίαν ὃ Κὰδμ@, καὶ δόποτέλλει τὸν Δάρδανον εἰς τὴν Ἀσίαν μετὰ τῶν ἑταίρων, πρὸς Τευκρον τὸν Τρώα. ὃ ὅ Τρώες ἀναγνωρίσας τὸν Δάρδανον, δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα Βάτειαν. καὶ δόποθνήσκων, τὴν βασιλείαν καὶ πόλιν ἔκτισε Δάρδαν@, καὶ Δαρδανίαν τὴν χώραν ὠνόμασεν. i. e. *Mortuâ Telephaë Cadmus Harmoniam duxit uxorem, & Dardanum unâ cum sociis mittit in Asiam ad Teucrum Troem, qui agnito Dardano, filiam Batiam in matrimonium tradit, & moriens regnum reliquit. Dardanus verò urbem condidit nomine suo, ac regionem Dardaniam nuncupavit.* Idem ex Arriano refert Eustathius ad Iliad. β. ὅτι Δάρδαν@ ἐκ Σάμης καὶ Θρακίας ἐλθὼν πρὸς τὸν Τεύκεα βασιλέως θυγατέρα ἔγημε Νησὴν καὶ Βάτειαν. i. e. *Dardanus è Samothracia cùm venisset, Teucris Regis filias duxit uxores Nesonem & Batiam.* At enimverò hæc nominis istius etymologia non placet Goropio, quam suo more, meris nugis verborum ad hunc modum explodit: *Sunt quibus placeat*

ad Dardani uxorem nomenclaturæ causam referri; at illi non intelligunt discrimen vocum divinarum atque humanarum. Nos ad rubos quibus collis abundabat, respexisse eos volumus, qui Bateam nominarunt, ratione rustica potius, quàm divina; atque idcirco pœtam eleganter dixisse, nomen istud divinum esse, quod ad sacrosanctæ antiquitatis memoriam conservandam datum fuisset. Tum magna & præclara minatur: Verùm (inquit) de hoc alibi, ubi de nominibus Deorum & hominum disputabo. Quasi verò non possit discrimen istud nomenclaturæ divinæ ab humana aliter defendi, nisi nomen Βαταις à Βάτοις, hoc est, rubis, ducatur. Sed de HomERICA hacce nominum distinctione prolixius disputare, non hujus loci. Meminit Plato & Batiæ in Cratilo, ubi de divinis & humanis apud Homerum nominibus; citatque hunc versum de Chalcide ave, *ὡ λέγῃ ὅτι,*

Χαλκίδα κικλήσκου θεοί, ἄνδρες ᾗ κύμινδιν.

i. e. *Quam, inquit, Dii Chalcidem vocant,*

cant, homines autem Cymindin. Tum hæc subjungit : φαῦλον ἢ γὰρ τὸ μάθημα, ὅσῳ ὀρθόπερόν ἐστι καλεῖσθαι Χαλκίς Κυμινδίδῳ τῷ αὐτῷ ὀρνίθῳ, καὶ Μυρίνῳ, ἢ πλὴν Βατίειάν π, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ τέττα ἔπιητῶ καὶ ἄλλων ; i. e. *An adeo frivolum putas intelligere quantò rectius sit eandem avem Chalcidem quàm Cymindin nuncupare, ἔς Myrinen quàm Batieam, aliaque multa Homeri ἔς aliorum poëtarum?* Ita hunc locum Platonis lego, qui perperam in vulgatis libris scriptus est.

Sed ecce idem Goropius Strabonem castigat, tanquam scripserit, Myrinam oppidulum sub Batiea situm fuisse. Quod idem & Lycophronis Scholias ten refert dixisse, falso, quando neque hic, neque Strabo, id uspiam dixisse reperitur; Strabo quidem lib. 12. postquam de Batiea dixit, Myrinæ oppidi, ut ab ea Amazone nuncupati, mentionem facit; Batieæ autem subjectum fuisse non dicit. Neque ex Scholias ten verbis colligi potest.

De Amazonum in Libya tumulis modò dictum est, quibus præteritis, ut &

aliis quæ in urbibus vifebantur, quarum urbium suprà mentio facta est, in Atticam continuò delatus, ibi monumenta Amazonum non pauca reperio. Refert Plutarchus in Theseo, locum fuisse Athenis Ἀμαζόνειον dictum ab Amazonibus ibi sepultis, quo tempore armis in Atticam irruerunt. Addit, alium fuisse Chalcide Eubœæ ejusdem nominis. Meminit Plato τὸ Ἀμαζονίδειον στήλης, *columnæ Amazoniæ*, in Axiocho; quam juxta urbis portas sitam fuisse verba ejus indicant: Σω. Ως δὴ θᾶπτον τὸ πρὸς τὸ τεῖχος ἡμεῖς, ταῖς Ἰωνίαις (πλησίον γὰρ ὡς καὶ τὸ πύλων πρὸς τῇ Ἀμαζονίδει στήλῃ) καταλαμβάνομεν, &c. *Quo citius autem perveniremus, eam quæ juxta murum viam inivimus ad Itonias portas (in proximo namque habitabat Axiochus portæ quæ est apud Amazoniam columnam) invenimus*, &c. Hujus columnæ argumento intelligi potest, ibi aliquam Amazonum illustrium, aut plures conditas fuisse. Nam & morem fuisse columnas tumulatis imponi, ex loco Servii suprà alato, & compluribus aliis veterum scripto-

pto-

ptorum, nemo paulò humanior non didicit.

An hæc columna Amazonia, cujus Plato mentionem facit, ea ipsa sit, quam Plutarchus dicto loco impositam fuisse refert sepulcro Hippolytes, vel, ut alii volunt, Antiopes Thesei uxoris, à Molpadia jaculo interfectæ, non liquidò affirmare possum. Sed tamen hunc locum, quia illum Platonis illustrat, & sepulcrum Amazonis illius demonstrat, subjungere haud gravabor: Ἰσχυρὸν γὰρ ἔσται (κλείδην) ὀνομάζει τὴν τῷ Θεσέει συνοικῆσαν, ὅτι Ἀντιόπην. ἐνίοι δὲ Φασὶ μὲν τὴν Θεσέως μαχομένην πεσεῖν ὑπὸ Ἀνθρώπῳ, ὑπὸ Μολπαδίας ἀσπληθείσαν· ἢ τὴν ἑλλήν, ἢ ὡς τῷ τῆς Γῆς Οὐλυμπίας ἱερῶν, ἔπι ταύτῃ κεῖσθαι. i. e. *Nam is Hippolyten vocat eam, quam Theseus habuit, non Antiopen. Quidam verò aiunt, banc cum Theseo pugnantem occubuisse jaculo à Molpadia transfixam; eique columnam eam, quæ est juxta Telluris Olympiæ fanum, impositam esse.*

Sed & Megarenses, eodem Plutarcho auctore & Pausania in Atticis, Amazo-

O 5

num

num in suis terris sepulcra ostendebant ; quorū verba adduximus suprā, cū de peltæ Amazoniæ forma ageremus. Alias præterea idem circa Chæroneam sepultas tradit , juxta rivulum quendam olim Thermodontem , postea Hæmonem nuncupatum. λέγεται ὅτι καὶ οὕτως καί-
 ρωνεῖαν , ἐπείρας ἀποθανεῖν καὶ πεφύσσαι πρὸς
 τὸ ῥομαίσιον ὃ πάλαι μὲν , ὡς ἔοικε , θερμώ-
 δων , Αἵμων ὃ νῦν καλεῖται. Ejusdem rivi meminit etiam in vita Demosthenis , qui olim Chæroneæ agrum præterla-
 psus, in Cephisum amnem caderet ; sua autem ætate , neque rivum neque flu-
 vium in ea regione ejusmodi ullum fuisse , qui Thermodon diceretur, testatur. Nec tamen negat aliquem fuisse rivum ejusmodi illis temporibus , cū Amazones armis Græciam inundarent , cui nomen istud , à Græcis joco an serio non dixerim , inditum verisimile est. Imò eundem antiquitus Thermodonta vocatum censet , qui suo tempore Hæmon diceretur à sanguine, quo is locus redun-
 dasset in illa pugna , quā Græcos Philippus Macedonum Rex ad Chæro-
 neam

neam profligavit: Εἰκάζομεν ὅτι καλὸν
 ἄνθρωπον Αἷμονα, Θερμώδοντα λέγεσθαι τότε, καὶ
 γὰρ ὡς ἀρρεῖ ὡς τὸ Ἡράκλειον, ὅπως κατε-
 στρατοπέδωον οἱ Ἕλληνες· καὶ περμαίρομεθα
 τὴν μάχης ἡρωϊκῆς, αἵματι ἐμπληθέντα
 καὶ νεκρῶν τὸ πῶμα, ταύτῃ Διχαλᾶσαι τὴν
 περὶ τοῦτο. *Verisimile autem putamus,*
qui nunc Hæmon dicitur, tunc Thermo-
donta vocatum fuisse. Etenim propter
Herculis templum labitur, ubi Græci
castra habebant: ac conjicimus hunc
amnem prælio inito, sanguine & cadave-
ribus repletum, nomen mutasse.

Sed memoranda in primis hoc loco,
 quæ ibidem Plutarchus super hoc Bœo-
 tiæ Thermodonte ex Duride refert, ut-
 pote quibus maximè appareat Amazo-
 nas olim hoc ipso in loco pugnasse: οὗτος ὁ
 Δυρίδης ὁ πτωχὸν εἶναι φησὶ τὸν Θερμώδοντα.
 ἀλλ' ἰστώντας τινὰς σκηνῶν, καὶ περιούτιοντας,
 ἀνδραγατῆσιν εὖρεῖν λίθινον, ὑπὸ γραμ-
 ματέων τινῶν Διαιρηματινόμενον, ὡς εἴη Θερ-
 μώδων ἐν ταῖς ἀγκάλας Ἀμαζόνα φέρων
 περὶ τοῦτο. *At verò Duris hunc Ther-*
modontem notat non fuisse amnem; sed
quosdam, cū ibi terram foderent ad

tentoriam figendum, humanum simulacrum ex lapide haud magnum invenisse, cui literæ inscriptæ significarent, Thermodontis esse hanc statuam, qui sauciam Amazonem ulnis comprehensam ferret. Hinc etiam lux Lucernæ Amazonum à Liceto typis vulgatæ, cujus suprà in disputatione de peltis, ectypum dedimus, ejusque argumentum fortasse aptius quàm ille fecit, ex hoc Plutarchi loco exponemus: si dicamus, non esse Amazonem quæ alteram ex vulnere languentem ulnis gerit, ut Licetus putavit; sed virum, nempe hunc ipsum Thermodontem, cujus signum prope Chæroneam fodiendo inventum Duris ille prodidit.

Subdit Plutarchus : φαίνονται ἡ μηδὲ Θεσσαλίαν ἀπερχομένης αἱ Ἀμαζόνες διελθῶσαι· τίφτοι γάρ αὐτῶν ἐπὶ τῇ νυτὶ δείκνυνται πρὸς τὴν Σκωτσάϊαν, καὶ τὰς κυνὸς κεφαλὰς. i. e. *Apparet autem neque citra negotium Amazonas Thessaliam pervasisse: si quidem etiam nunc earum sepulcra monstrantur circa Scotussæam Ἐκάνης capita. Quibus verbis novum nobis in-*

indicatur monumentum Amazonum juxta urbem Scotussam, in ea Thessaliæ parte sitam, quæ Pelasgia dicebatur, auctore Strabone & Stephano. Ibi & regio fuit eodem nomine, quam hîc Plutarchus gentili nomine $\tau\epsilon\sigma\sigma\alpha\lambda\acute{\iota}\alpha\iota\alpha$ vocat: dicebatur etiam $\kappa\upsilon\omega\delta\epsilon\varsigma\ \kappa\epsilon\varphi\alpha\lambda\alpha\acute{\iota}$, de cujus appellationis ratione amplius quærendum.

Tot igitur Amazonum sepulcra reperio apud veteres auctores; quibus admiranda earum virtus & animi magnitudo proditur: quæ tantum telluris obierint, Asiam, & præcipuas Græciæ regiones; cum fortissimis gentibus conflixerint, Atheniensibus, Spartanis, Thessalis, ubique relictis rerum suarum monumentis. Nam neque sepulcra ipsa meritum earum victoriis testimonium negant; quæ iis nisi ab ipsis victoria potitis exstrui haudquaquam potuerunt: neque enim verisimile est, ipsos Græcos & alias gentes, quibus bellum ultro Amazones intulissent, superatis ac cæsis monumenta posuisse, quibus earum memoriæ honos apud posteros haberetur.

O 7

Aliud

Aliud profectò est, trophæum erigere; aliud, sepulcrum ædificare. Non ergo à victoribus structa Amazonibus monumenta; sed ipsas Amazones, ut dixi, bello superiores suarum in præliis interfectarum manibus tale officium præstittisse putandum est.

Sicubi autem adversa usæ essent fortuna, ibi non earum sepulcra visebantur, sed locis in quibus cecidissent, nomen infaustum addebatur, quo earum cladis memoria maneret; ut in Samo insula, teste Plutarcho ἐν Ἑλληνικαῖς: ubi narrat locum fuisse apud Samios, qui Πάναιμα, hoc est, *totus sanguis*, vocaretur; cujus appellationis hanc reddit rationem: Ἀπὸ πάντων Πάναιμα τὸν ἐν τῇ Σαμῷ νήσῳ καλεῖται; ἡ ὅτι Φόγγος Διόκυσσος αἱ Ἀμαζόνες, ἐν τῇ Ἐφεσίων χώρῃ εἰς Σάμῳ διέπεσαν. ὃν παῖδά μιν παῖδα, καὶ ἀδελφάς, μάχῃ στανῆψε, καὶ πολλὰς αὐτῶν ἀπέκτεινε πρὶν τὸ πάντας, ἐν ἀγῶνι τὸ πᾶν θύειν αἷμα, οἱ θεοὶ μὲν, Πάναιμα, θανυμάζοντες ἐκάλεσαν. i. e. *Quia causâ factum est, ut locus in Samo insula Panæma diceretur? An quia fugien-*

gientes Dionysum Amazonas , è terra Ephesiorum in Samum insulam commigrarunt. Ille autem navibus constructis exercitum trajecit , atque initâ cum iis pugnâ , magnam earum multitudinem circa eum locum concidit. Quem postea incolæ intuentes, ac cruoris effusi redundantia obstupefacti, Panæma, quasi sanguinis universitatem , vocarunt. Tum de alio ejusdem insulæ loco idem subjungit: Τῶν ἢ Φάντων ἀποθανεῖν, πνὲς λέγονται περὶ τὸ Φλοίων, καὶ περὶ ἐστὶ δεικνύται αὐτῶν. πνὲς ἢ λέγουσι καὶ τὸ Φλοίων ἐκ' ἐκείνων βαλῆσθαι, Φθιγγολέων μέγα π, καὶ ἀγίτορον. Quæ antequam Latine exprimo, emendare convenit: ibi enim perperam Φάντων scriptum est, pro Φθιγγολέων, ad quam dictionem signanda est virgula, ac sequentibus verbum ἀποθανεῖν copulandum sic: ἀποθανεῖν πνὲς λέγονται. Earum verò quæ intersectæ sunt, nonnullæ mortem obiisse dicuntur circa Phlæum, ossaque ipsarum monstrantur. Nec desunt qui dicant, tunc cùm hæc gererentur, eum locum disruptum fuisse, Amazonibus magnum quid, & penetrabile voca-

vociferantibus. Hæc eo loco Plutarchus de strage illa Amazonum. Optarem ut tempus quo id factum est signasset, & quâ causâ Dionysus sic infesto exercitu Amazones ex Ephesiorum terra in Samum insulam transgressas persecutus fuisset; quas ejusdem signa secutas in bello contra Bactrianos apud Polyænum lib. 1. Stratagem. legamus. Διόνυσος, Ἰνδῶν ἐλὼν, αὐτὰς τε Ἰνδῶν καὶ Ἀμαζόνων ἄγων, συμμάχους εἰς τὴν Βακτριάν ἐνέβαλεν. i. e. *Bacchus subactis Indis, ipsos Indos & Amazones militiæ socias & auxilia-trices ducens, impressionem in Bactrianorum terram fecit.* Sed nulla dissensio, si temporum ratio habeatur. Apparet enim, bellum illud Dionysi in Amazonas circa Samum, præcessisse aliquo tempore expeditionem in Bactrianos. Nihil autem absurdi est, Bacchum Amazonas, antea debellatas atque in suam potestatem redactas, postea duxisse contra Bactrianos.

CAPUT XLI.

Scrupulus qui circa Amazonum nomina exoritur, removetur.

POST QUAM de urbibus ad Amazonas pertinentibus, & aliis monumentis, quæ nobis earum ad hæc usque tempora memoriam cum nominibus conservarunt, diximus; restat ut scrupulum removeamus, qui legentium animis objici potest, circa hæc ipsa Amazonum nomina, dum horum pleraque vident Græcâ percussa monetâ, nihil differentia ab iis quæ media in Græcia nati homines gefferunt. Ejusmodi sunt quæ ab Hygino memorantur in fabulis cap. 163. *Ocyale, Dioxippe, Iphinome, Xanthe, Hippothoë, Otrere, Antioche, Laomache, Glauce, Agave, Theseis, Hippolyte, Clymene, Penthesilea.* Quibus alia addit Quintus Smyrnæus in primo Παρλαμπορίων.

Ενθ'

Ενθ' ἄρα ὡς Κλονίη, Πολεμῶσά τε, Δηρμό-
νη τε,

Εὐάνδρη τε, καὶ Ἀντάνδρη, καὶ δία Βρέμυσα·
Ἡδὲ καὶ Ἱπποθόη, μετὰ δὲ Ἀρμοθόη κυανώπιδες,
Ἀλκιβίη τε, καὶ Ἀντιβρότη, καὶ Δηρμάχεια·
Ταῖς δ' ὅππῃ Θερμώδωσα μέγ' ἔγχει κυ-
διόωσα.

Τόσσαι δ' ἄρ' ἀμφιέποντο δαΐφρονι Παν-
θεσιλείᾳ.

*Adcrant autem hæc, Clonia, Polemusa, Derione,
Evandra, Antandra, & dia Bremusa:*

*Tum etiam Hippothoë, unaque Harmothoë nigri
oculis,*

Alcibieque, & Antibrote, cum Dermachia.

*Et post hæc Thermodossa, magnam hasta gloriam ad-
epta.*

Tot bellicosæ tum Penthesilea in comitatu orant.

In Epigrammate autem Imperatoris
Hadriani suprâ laudato, trium Amazo-
num nomina Græca traduntur. Est au-
tem totum Epigramma hujusmodi:

Ut belli sonuere tubæ, violenta peremit

Hippolyte Teuthranta, Lyce Clonon, Oebalon Alce:

Oebalon ense, Clonon jaculo, Teuthranta sagitta.

Oebalus ibat equo, curru Clonus, & pede Teuthras.

Plus puero Teuthras, puer Oebalus, & Clonus heros.

Figitur ora Clonus, latus Oebalus, ilia Teuthras.

Iphiclia Teuthras: Doryli Clonus: Oebalus Ida:

*Argolicus Teuthras, Mæsus Clonus, Oebalus Ar-
cas.*

Cæte-

Cæterum inter eas Amazones, quibus Græci nomen imposuerunt, referenda & Sphinx Amazon, quam Cadmum habuisse uxorem, ac secum Thebas duxisse, Palæphatus tradit. Hoc enim nomen esse Græcum liquet ὧς τὸ σφίγγω, à ligando, διὰ τὸ πρὸς σφινγμένα ἢ ἀνέηται λέγειν ῥήματα. *quod verba adstricta & involuta, nullique intellecta proferret*, ut scriptum est in Etymologico-magno. Palæphati verba hæc sunt: Κάδμος ἔχων γυναῖκα Ἀμαζονίδα, ἥ ὄνομα Σφίγγη, ἦλθεν εἰς Θήβας, &c. *Cadmus habens uxorem Amazonidem, cui nomen Sphinx, Thebas profectus est.*

Ex his & aliis quæ passim apud auctores occurrunt, nominibus Amazonum, puris putis Græcis, si quis tetricus censor, & ficta hæc nomina à Græcis, tum quæ de Amazonum gente & factis prodita, eorundem Græcorum, otio & literis intemperanter abuntentium inventa & commenta esse contendat, quo argumento, qua ratione, objectionis atrocitatem repercutiemus, ac præsentem lucubrationem nostram vindi-

vindicabimus, ne planè ad nihilum redeat?

An ad Goropii machinam confugiemus, hæcque nomina Græcæ esse originis negabimus; Belgicæ, vel etiam Cimbricæ linguæ vernacula dicemus? A Græcis eo modo interpolata, quo aliarum nationum vocabula, Hebræorum, Persarum, Romanorum? Quî enim difficilius huic voci *Hippolyte*, etymon à Cimbrica lingua arcessere, quàm *Astrateæ*, quod epithetum est Dianæ apud Pausaniam; quod facit Goropius. Nam ab *hast*, hoc est, velox, & *rat*, hoc est, rota, deducit. Sed has nænias quis in nobis ferret, quarum pœnas adhuc pendit Goropius, dum passim apud eruditos *Βενετέλλω* audit. Omissio igitur tam ficulo, ut dicitur, auxilio, sic nos tuemur.

Dicimus primùm, non placere Philosophis argumentum quod nimis probat. Patet enim eadem ratione oportere, omnia illa esse ficta, quæ Græci de Priamo Rege, de Hectore, de Andromache, de Astyanacte, Polydoro, Ænea & aliis Trojanis dixerunt: si quidem & hos Græ-

Græcis nominibus apud Homerum & alios scriptores appellari palam est. Ita neque Trojam fuisse dicemus, neque Græcos unquam Trojanis bellum intulisse, mendacii Homerus & reliqui Græciæ scriptores arguentur, totique, quàm longa est, Iliadi spongia inducetur. Quo quid furiosius dici potest; Quod enim tam concordiam omnium veterum Poëtarum, Historicorum, Chronologorum testimonio proditum, & posteris transmissum, inficiari quis nisi vecors & planè amens audeat?

Dicimus præterea, hunc quidem fuisse morem Græcorum, ut in suis libris rudia Barbarorum nomina in molliorem deflecterent sonum, ac gentis suæ auri-
bus accommodarent: quem morem & Romanis scriptoribus placuisse videmus, atque ipsi Cæsari in Commentariis rerum suarum, ubique nominibus nationum Gallicarum in Latini sermonis consuetudinem detortis; ut rectè Petrus Divæus Lovaniensis in libro de Galliæ Belgicæ Antiquitatibus notat. Cæterum, est alia in his ratio paucis perspecta,
sed

sed hîc potissimum consideranda, quâ ostenditur, non modò id studium fuisse viris eloquentissimis, quos Græcia tulit, ut literarum additione, detractiōe, mutatione, transpositione emollirent barbaras voces; sed etiam iis suppressis novas patriâ monetâ percussas substituerent, rebus non minùs congruentes, atque idem planè significantes. Quod sanè Homerum fecisse in designandis Trojanorum Principibus, docet Plato in Cratylo, Astyanactis & Hectoris exemplo. Horum namque nominum auctorem Homerum censet Plato. Sic autem de his statuit eo loco: Διὰ ταῦτα δὴ, ὡς ἔοικεν, ὀρθῶς ἔχει καλεῖν τὸ Ἑστωήρ ① ἢ ὃν Ἀστυάνακτα, τέττα, ὃ ἔσωζεν ὁ πατήρ αὐτῆς, ὡς φησὶν Ὀμηρ ②. Et paulò post: Σω. Ἀλλ' αἶρα, ὦ γὰρ, καὶ τῷ Ἑκτορι αὐτὸς ἔθηκε τὸ ὄνομα Ὀμηρ ③. Ερ. Τί δὴ; ὅτι μοι δοκεῖ καὶ τέτοιο ὠρεσολήσιόν τι εἶναι τῷ Ἀστυάνακτι· ὃ γὰρ ἀναξ καὶ ὁ Ἑκτωρ χερσὶν πιπυτὸν σημαίνει· καὶ ἔοικεν Ἑλλήνικοις βασιλικὰ ἀμφοτεροεῖναι τὰ ἰνόματα. Ἐγὰρ ἂν τις ἀναξ ᾖ, καὶ Ἑκτωρ ἀνὴρ ἐστὶ τέττα. ὁ δὲ γὰρ ὁ πατήρ αὐτῆς καὶ κέκτηται, καὶ ἔχει αὐτό. I. E.

Qua-

Quapropter decet, ut videtur, conservatoris filium nominare ἀστυανάτωρ, id est, regem hujus, quod pater ipse servavit, ut inquit Homerus. So. Atqui & Hectori, o præclare, nomen ipse Homerus imposuit. Her. Quodnam? So. Mihi quidem videtur id nomen Astyanacti esse quamproximum: fermè enim idem significant, putantque Græcè docti, utraque hæc nomina regia esse. Cujuscumque enim quis ἀναξ, id est, rex existit, ejusdem est & ἐκτωρ, id est, possessor. Constat enim dominari illi, possidere, & habere.

Cùm ergo Plato tam expresse dicat, nomen istud Ἐκτωρ ab Homero fabricatum fuisse, quod heroi illi imponeret, ut virtutibus ejus & factis maximè congruens; quidni & Amazonibus plerisque nomina illa Græca hoc modo à Græcis auctoribus inventa credamus, qualia ipsi singulis magis congruere arbitrarentur; parùm sollicitis, quibus nominibus vocarentur apud populares suos; sed iis consultò præteritis atque suppressis, ut barbaris, ne Græcæ elocutionis nitor & venustas peregrinarum interpolatione

VO-

vocem contaminaretur? Quod hæc vera sit causa, hicque mos veterum Græciæ scriptorum fuerit circa nomina gentium, quas omnes barbarorum appellatione foedabant, idoneus nobis auctor & locuples testis erit Iosephus lib. 1. Antiquit. cap. 6. ubi de posteris Noë Patriarchæ, & eorum dispersione per universum orbem terrarum, ex qua diversæ hominum gentes extiterunt. καὶ τὰ ἔθνη ἔνια μὲν

διασώζει πᾶς ὑπὸ τῶν κλισίων μεμέναις παροργίας· ἔνια δὲ καὶ μετέβαλον. αὐτὰ καὶ πρὸς τὸ σαφέστερον εἶναι δοκεῖ τοῖς παροικῆσι τριπλῶς ἔλαβον. Ἐλλῶες δὲ εἰσὶν οἱ τέττα κατὰ σάντες αἵτιοι. ἰχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον, ἰδίαν ἐποίησαντο καὶ πλὴν πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι παρὰ παλαιῶν αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέρμιοι πολιτείας, ὡς αὐτὰ ἀφ' αὐτῶν γεγονότων. Porro gentium quædam adhuc derivatam à suis conditoribus appellationem servant, quædam etiam mutaverunt; nonnullæ in familiarem accolis & notio rem vocem sunt versæ: Græcis quidem talis nomenclaturæ auctoribus, qui posteris temporibus vires atque potentiam nacti, priorum labore par-

partam gloriam in se transtulerunt, speciosa gentibus nomina imponeutes, ex iis quæ sibi nota & vernacula; cultum præterea addentes politicæ rationis, ut ab iis orta viderentur.

Sic quem Moses & reliqui Hebræi patriâ linguâ Noah vocant, ipsi vero nomine suppresso Deucalionem appellare maluerunt, Philone teste in lib. de Præmiis & Pœnis, ubi de illo Patriarcha: τῶν Ἑλλῆνες μὲν Δευκαλίωνα, Χαλδαῖοι δὲ Νῶε ἐπωνομάζουσιν, ἐφ' ᾧ τὸ μέγαν κατακλυσμὸν σκέπη γινέσθαι. i. e. *Hunc Græci quidem Deucalionem vocant, Chaldæi Noë: cujus tempore magnum diluvium fieri contigit.* Idem Justinus Philosophus cognomento Martyr testatur in Apolog. 1. καὶ πρῶτον ὁ κατακλυσμὸς μηδένα λειπὼν, ἀλλ' ἢ τὸ μόνον σὺν τοῖς ἰδίοις, παρ' ἡμῶν καλέμενον Νῶε, παρ' ὑμῶν δὲ Δευκαλίωνα. i. e. *Ac primò diluvies, quæ neminem reliquit præter unum hominem cum familia, quem nos Noë, vos Deucalionem vocatis.* Quid autem Græcis in mentem venerit, ut ex Noë Deucalionem facerent, Theophilus Antiochenus

P

in

in tertio librorum ad Autolycum declarat his verbis: Νῶε κατ'αγγέλλων τοῖς ἀνθρώποις, μέλλειν κατακλυσμὸν ἔσεσθαι, περιφρίσσειν αὐτοῖς λέγων, δεῦτε καλεῖ ὑμᾶς ὁ Θεὸς εἰς μετάνοιαν. διὸ οἰκείως Δεὺκαλίῳ ἐκλήθη. i. e. *Noë annuntians hominibus diluvium non multò post futurum, vaticinabatur iis hoc modo: Adeste huc, vocat vos Deus ad pœnitentiam. Ideo Deucalion peculiariter dictus est.* Ridiculum quidem commentum, ne dicam putidum: ceu Patriarcha ille homines ad poenitentiam, Græca ad eos oratione usus, adhortatus esset. Non tamen prætereundum censui, quod inde etiam appareat, idem quod nos, istum Theophilum, virum eruditum sensisse de ingenio Græcorum, & ambitione ad nova fabricanda nomina, quæ vernaculis exterarum gentium substituerent.

Nec tamen id ita proprium Græcorum, ut non aliæ nationes aliquando idem juris usurpaverint. Ita enim in sacro codice qui inscribitur Genes. cap. 41. Ægypti Rex Pharaon mutasse nomen Josepho Jacobi Patriarchæ filio dicitur:
Dixit

Dixit quoque Rex Ægypti ad Joseph: Ego sum Pharao, absque tuo imperio non movebit quisquam manum, aut pedem in omni terra Ægypti. Vertitque nomen ejus, & vocavit eum linguâ Ægyptiacâ Salvatorem mundi. Ita scriptum est in vulgata versione; sed falso, quod ad vocem Ægyptiam attinet: non enim eâ linguâ dictus est Josephus, *Salvator* aut *Redemptor mundi*; sed *vir cui revelata sunt abscondita*, sive *expositor reconditorum*. Hoc enim significant nomina quæ sunt in Hebræo codice, *Sapphenath-Paneah*. Sed & in volumine quod Danielis titulo inter sacra circumfertur, tribus Adolescentibus gentis Hebrææ, è tota multitudine in Babyloniam à victore exercitu translata, electis in ministerium Regis, qui illi adstarent, vernacula nomina Chaldæis mutantur, & Danieli quidem nomen Baltassar inditur, Ananiæ autem Sidrach, Azariæ, Abdenago. Quæ nomina iis haud temerè imposita, sed congruenter cujusque ingenio, & virtutibus animi aut corporis, aut aliâ causâ, existimandum est.

Ad hunc igitur modum & Amazonibus Græcos apta earum moribus, factis, aut fortunis nomina imposuisse putandum est: v. g. Hippothoën dictam à cursu & celeritate equorum; Hippolyten à dissolvendo hostium equitatu, & sic de aliis. Quòd vera hæc sit conjectatio, vel unum nomen Penthesileæ evidentissime probat. A luctu enim quem ipsa Amazon ex Hippolytes sororis. nec, abs se casu peremptæ concepit, & genti suæ attulit, nomen istud illi impositum fuisse à Græcis, res ipsa exposita palam faciet. Hanc autem Quintus Smyrnæus exponit his versibus:

Ἡ λυθε Πενθησίλεια θεῶν Ὀπαιομένη εἶδ' ὄν,
 Ἀμφω, καὶ σπονδὴν ἔελδομένη πολέμοιο,
 καὶ μέγα αἶδομένη συγερῶν, καὶ αἰκία φή-
 μιν,
 μή τις εὖν κτ' δῆμον ἐλειχέησι χαλέψῃ
 ἀμφὶ κασιγνήτης, ἥς εἵνεκα πένθ' ἄεξεν,
 ἱππλῦτης, τὴν γὰρ ῥὰ κατέκτανε δρεὶ κρα-
 ταίῳ,
 οὐ μὲν δὴ πῶς ἐκῶσα, πιστομένη δ' ἐλά-
 τει Φοῖβος.
 Τένει' ἄρα Τροίην ἐρικυδέ' ἴκετο γαῖαν.
 Εἰς πρὸς

Πρὸς δ' ἐπὶ οἱ τόδε θυμὸς Ἀρήϊο ὠρμαίνει-
σκεν ,

Ὅφρα καθηραμένη περὶ λύματα λυγρὰ
φόνονο ,

Σμερδαλέας θυέεσσιν Ερμηνύας ἰλάσσηται.

Αἱ οἱ ἀδελφεῖς κεχρωμέναι αὐτῇ ἐπὶ πηλοῖ.

Ἀφραστοί.

*Æ. Venit Penthesilea dearum speciem præ se ferens
Duabus de causis : nam luctifici hanc belli cupido incessebat,
Et odiosa ac turpis fama pudebat, utentem
Ne qua in sua gente probus ipsam differret
Ob sororem, cujus causa luctum excitavit,
Hippolyten : hanc enim valida hasta interemerat,
Non volens quidem, sed cervam jacula petens.
Idcirco in Trojæ inclytæ terram se contulit.
Sed et eò Martius illam animus impellebat,
Ut nimirum à tristi-cædis labe expurgata,
Sacris furias terribiles placaret,
Quæ sororis causâ ei succensentes è vestigio sequebantur
Occultæ.*

Ex hoc Quinti loco, ut obiter dicam,
apparet, cur Maroni in primo Æneidos
Penthesilea furens dicatur :

*Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis
Penthesilea furens, mediisque in millibus ardet.*

Quod epithetum neque Servius, neque
alii enarratores dignati sunt interpreta-
tione; ceu nihil aliud eo, nisi animi con-
citatio & ardor pugnantis intelligi de-
beat. Verum unde hæc tam ardens con-

P 3 citatio

citatio & vehementia Penthesileæ præ aliis quæ ibidem pugnabant, si hoc solum consilio Trojam profecta, ut Priamo auxilium ferret, equidem non video. Nimirum historia modò exposita calamitatis, in quam Penthesilea incidit, sorore casu interfectâ, non latuit doctissimum Poëtam; hancque adeò piaculo contracto ob cædem, furiis, uti expresse Quintus dicit, agitatam fuisse, id quoque intellexit; donec in bellum profecta, certis se expiationibus lustraret, & sororis manibus hostium sanguine, atque etiam proprio satisfaceret.

Hæc quidem, ut summatim dicam, mea sententia est de hisce Græcorum nomenclaturis; quos tamen nomina interdum ex arbitrio fabricasse, eâdem licentiâ quâ Poëtæ Nymphis, & aliis personis quas inducunt, haud prorsus inficias iверim.

Nesæ, Spioque, Thaliaque, Cymodoceque, Gydiippeque, &c.

CAPUT XLII.

Quæ ad chronologiam historia Amazonum pertinent.

NON dubito, quin studiosi aliquid hîc requirant de tempore quo Amazones primùm, fundato regno, atque opibus auctis innotescere cœperunt: verùm quàm hoc conveniens est proposito ad operis consummationem, quàm per se scitu jucundum; tam mihi arduum & difficile videtur ad explicandum, in tam alta vetustate & scriptorum penuria. Cùm enim quicquid de hujusmodi rebus nosse possimus, pene omne à Græcorum literis petendum sit, necesse est, in quibus nos eorum monumenta deficiunt, in his aquam nobis, quod dicitur, hærere, prorsusque in magna nos rerum ignoratione versari. Cæterùm nullum Græcorum ante Olympiadas scriptum exstare, quod historiæ nomen mereatur, S. Justinus in cohortatione ad Græcos

P 4

testa-

testatur : ἄλλως τε ἔδὲ τῷ ἀγνοεῖν ὑμᾶς
 περὶ τῆς, ὅτι ἔδὲν ἔλθοι περὶ τῆς Ὀλυμπιά-
 δων ἀκριβὲς ἰσχυρῶς, ἔδὲ ἐπὶ τὴν σύγγραμμα
 πελαγίαν, Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων σημαῖον
 πρᾶξιν. i. e. *Atqui ne hoc quidem vos
 ignorare decet, nihil quicquam ante
 Olympiades à Græcis accuratè esse scri-
 ptum: neque exstare scripturam ullam
 veterem, in quam res aliqua Græcorum
 vel Barbarorum sit relata.* Cui dicto
 consonum quod de temporis universi
 partitione in tria intervalla tradit Censo-
 rinus de Die Natali, ex Varronis senten-
 tia: nempe ex his primum statuebat il-
 lud, quod ab exordio rerum usque ad
 priorem Cataclysmum fluxit, & hoc ab
 ignoratione eorum quæ in illo temporis
 intervallo accidissent, ἄδηλον, hoc est,
 obscurum, illi placuit vocari; huic pro-
 ximum à Cataclysmo ad Olympiadem
 primam: quod idem Varro Mythicon
 nominavit, à fabulis quibus res illius
 temporis infuscarentur: tertium autem,
 historicon dictum est, quia res in eo ge-
 stæ veris historiis continentur.

His quoque consentanea sunt, quæ
 habet

habet Plutarchus in præfatione historiæ
 τῶν ἀλλήλων virorum illustrium: extat au-
 tem hæc præfatio in exordio vitæ The-
 sei, à quo ut antiquissimo omnium quo-
 rum gesta referuntur, opus illud auspi-
 catus est. Ὡς περ ἐν ταῖς γεωγραφαίαις, ὡς
 Σόωσι Σενεκίων, οἱ ἰστορικὸι τὰ ἀναφύγοντα
 τῷ γινῶσιν αὐτῶν, τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι τῶν πινά-
 κων περὶ οὐκ ἐνίοις ἀναγεγραφέναι. ὅτι
 τὰ δὲ ἐπέκεινα, θῖνες ἄνδρες καὶ θηριώδεις, καὶ
 πηλὸς αἰὼς, καὶ Σκυθικὸν ὄρος, καὶ πέλαιος
 πεπηγὸς. ἔτι οὖν ἐμοὶ περὶ τῶν βίων τῶν ἀλλή-
 λων συγγραφῶν, τὸ ἐφικτὸν εἰκότι λόγῳ, καὶ
 βάσιμον ἰστορίᾳ πραγμάτων ἐχομένη χροὸν
 διελθόντι, περὶ τῶν ἀνωτέρω, καλῶς εἶχεν εἰπεῖν,
 τὰ δὲ ἐπέκεινα περὶ τῶν τετραγώνων καὶ τετραγώνων, ποιη-
 τῶν καὶ μυθογράφοι νέμονται, καὶ οὐκ ἔστι ἐχθρὸν
 εἶναι, εἰδὲ σαφέναι. i. e. Quæmadmodum
 in terrarum picturis, Sossie Senecio, au-
 ctiores incognita sibi loca in oras extre-
 mas tabularum rejicientes, interim ad
 marginem hujusmodi quædam adscri-
 bunt: ultra nihil præter deserta & are-
 narum cumulos aquis carentes, venena-
 tis autem bestiis obsessos, aut limum de-
 formem, aut montem Scythicum, aut pe-

lagus gelu concretum; ita mihi in hoc scripto virorum illustrium vitas comparanti, ac temporis eam partem obeunti, quæ neque rationi verisimilia quærenti, inaccessa, neque historiæ facta persequenti, invia, de iis quæ illud tempus præcedunt, non absurdum videatur præfari: si quæ his ævo superiora sunt, hæc portentosa & tragica, ac Poëtis & fabularum auctoris pridem occupata, ut si dem, sic dilucidæ explanationis modum excedunt. Ita ex his Plutarchi verbis nihil in Græcorum historiis supra Theſeum satis liquidum aut certum.

Quod autem Theſeus ætate Olympiades præceſſerit, quid attinet probare, cum hunc Herculi, qui primus in Pelopis honorem Olympicos ludos, à quibus Olympiades dictæ, instituit, æqualem & consanguinitate propinquum fuisse constet? Igitur & Amazones iisdem Olympiadibus superiores, utpote quæ non modò Theſeo & Hercule, sed & Dionyſo five Libero patre antiquiores fuisse reperiantur. Cui conſequens, ut etiam earum historia ad illud tempus, quod

quod fabulosum dicitur, attingat; de quo nihil satis distinctè & ad historię fidem accommodatum, scriptorum quicumque referre potuit. Nec tamen si fabulosa quædam Herculis aut Thesei, aut aliorum prisci ævi illustrium virorum, aut Amazonum rebus interposita inveniuntur, continuo iis fides omnis deneganda est: quod Strabo lib. 1. facere non dubitat; ubi Herculis labores, & Thesei gesta fabulis annumerat. Adhibendum modò iudicium, quo vera à falsis, verisimilia ab improbabilibus, & ab omni veritatis similitudine penitus alienis discernantur.

Alioqui non potuisset Plutarchus, scriptor gravis, Theseo inter alios Reges atque Imperatores, quorum vitas historica fide exequitur, locum dare, aut hunc conditori Romanę urbis Romulo, quem nemo nisi fatuus existisse neget, componere. Quæ autem historia tam sincera est, ut nihil vanitatis suspectum viris admistum habeat? Nihil mirum igitur, si quædam ejusmodi & in Amazonum rebus reperiantur. Sed de

Amazonum historia satis suprà aduersus impugnantes priori dissertationis parte dictum est. Nunc de earundem antiquitate ut dicamus, superest.

Quæ igitur major in Græcorum universa memoria & literis antiquitas dici potest; quàm si quid Cadmi Phœnicis literarum apud Græcos inventoris, atque etiam Dionysi, qui in Deos ob merita relatus, ævo superius fuisse probetur? Atqui utroque priores fuisse Amazones, ex iis quæ Diodorus de tribus Dionysis (totidem enim agnoscit) tradit lib. 3. capite ultimo, colligi potest: postremi enim, quem Jove & Semele genitum dicit, facta exponens, ita scribit. Τελωταῖον. ἧ τ' ἔκ Διὸς ἡ Σεμέλης πεκνωθέντω, πρὸς τοῖς Ἕλλησιν ζηλωτὴν γινέσθαι τ' ἀσπέρων. πῶς δὲ ἀμφοτέρων παρ' αἰρέσεις μιμησάμενον, στρατῶσαι μὲν ἐπὶ πᾶσιν τῶν οἰκιστῶν, σήλας δὲ ὅσας οὐλίγας διαλιπῶν τ' ἔρων τ' ἀσπείας, ἡ τ' μὲν χῶραν ἐξημεροῦνταῖς φυτείαις, στρατιώπιδας ἧ πειδέξασθαι γυναικας, καθάπερ ὁ παλαιὸς πῶς Ἀμαζονίας. i. e. *Postremum Jupiter ex Semele apud Græcos genuit, priorum virtutis*
imita-

imitatorem. Nam & per omnem orbem exercitum circumduxit, columnasque non paucas reliquit suarum expeditionum testes & metas. Multa insuper loca cultiora plantationibus arborum reddidit; mulieres insuper militares in bellum, velut primus Amazonas, duxit. Huic & Polyænus laudato suprà loco suffragatur, quem reponere nihil vetat: Διόνυσος, Ἰνδὸς ἐλὼν, αὐτὰς π. Ἰνδὸς καὶ Ἀμαζόνιας ἄγων συμμάχους εἰς τὴν Βακτριάν ἐνέβαλεν. i. e. Dionysus subactis Indis, ipsos Indos & Amazones in agmine auxilii causâ ducens, impressionem in Bactrianorum terram fecit. Idem denique ex Nonni lib. 19. Διονυσιακῶν colligas; ubi Iris Junonis jussu, sic Lycurgum Martis filium in Bacchum his vocibus instigat:

Τέκνον ἀνίκητος πόρος Ἀρεος, ἥ ῥα καὶ αὐτὸς
Βασαρείδων τροφαίης ἀπαλόχρσα θήλυ
ἀπειλῶ;

Οὐκ ἀπὸ Θερμῶδον ὦ Αἰμαζόνες εἰσὶ καὶ
αὐταί,

Οὐκ ἀπὸ Καυκασίοιο μαχήμονες εἰσὶ γυναικες.

P 7

Et.

Et paulò pòst :

Δίδωμαι καλίων σε ποτὶ κλόνον , ὅτ' ἔγ-
ναίης

Δῆμι ἀπαλείψιν ἀδερῆτά Λυκέρῳ.

*Fili invidi semen Martis , an sanè & ipse
Bassaridum trepidas mollem & feminæ commina-
tionem ?*

*Non à Thermodonte Amazones sunt & ipsæ ?
Non à Caucaſo bellicosa sunt mulieres ?*

Quas scilicet Bacchus habebat in exer-
citu. Et mox :

*Pudet me dum te ad pugnam hortor , quòd mulieres
Bellum interminentur imbelli Lycurgo.*

Hæc autem Iris Martis personam & vul-
tum præferens dicit.

Ipsè etiam Græcorum ex monumen-
tis Eusebius plures agnoscit Dionysos
factis illustres , unumque ex his anti-
quiorè , quemadmodum Diodorus ,
ut numeri ejus indicant. Nam numero
D. quendam memorat Dionysum vitis
inventorem , aliùm à Semeles filio. Et
numero DXX. virum ejusdem nominis ,
Deucalionis filium ; qui cùm in Atti-
cam pervenisset , hospitio receptus à Se-
macho , filia ejus , caprae pellem largitus
est.

est. Hoc est, τ νεβριδ traditione docuit *μυθήματα καὶ πλεῖστα*, ut doctè explicat Scaliger ad hunc locum. Quæ an ad eundem Dionysum pertineant, non est promptum dicere. Cæterum idem numero D LXXXVII. raptam Europam, Cadmum Thebis regnasse notat, ex cujus filia natus est Dionysus. Et numero DCLXXXVI. à Dionyso, qui & Liber Pater, bellum adversus Indos gerente, conditam juxta Indum fluvium Nysam urbem refert. Hic igitur alius ab illis, nempe Cadmi Thebarum Regis ex Semele filius. Nec difficile quo Dionysi illi Mundi anno floruerint, ex hisce numeris colligere: cum enim hos Eusebius à nativitate Abrahamæ computet; si his numerus Mundi ab Adamo usque ad Abraham addatur, numeri Mundi habebuntur, quibus memorati Dionysi floruerunt. Tum Cadmi res in annum Mundi MMDXXX. incidunt: ex quo etiam intelligi potest, quo Mundi anno ille Dionysus vixerit. Cum ergo auctore Diodoro, superior Dionysus Amazonas in exercitu habe-

haberet , hinc utique æstimari potest , quanta sit Amazonum vetustas : tamen si in quem Mundi annum earum primordia conferri debeant , non possit præcise definiri : nam vetustioris Dionysi ævo fuisse Amazonas scimus quidem ex Diodoro ; non tamen cognoscimus quo temporis spatio Dionysi ætatem præcesserint. Illud quidem consentaneum est , jam tum celebres fuisse , quarum auxilia Dionysus tantus Imperator expeteret. Quamobrem Goropius tantam Amazonum vetustatem considerans , earum monumenta illa , quæ variis Asiæ atque Europæ locis extarent , tam antiqua existimat , ut omnium Græcorum memoriam , & computationem temporum excedant. Sed porro ad aliarum ætates expeditionum pergamus.

Ab his Dionysiacis , quibus interfuisse Amazones legimus , haud scio an alia antiquior existat illâ earundem mulierum in Phrygiam , de qua Homerus *Iliad.* r. quo loco Priamum sic loquentem inducit :

Hd7

Ἡδὴ καὶ Φρυγίῳ εἰσήλυθον ἀμπελόεσσαν ,
 Εἶθ' αἰδοὺν πλείεσθ' Φρύγας, ἀνέρας αἰολο-
 πῶλ' αἰ

Λαῶς Ὀτρεῖ καὶ Μυγδόν' ἀντιθέοιο ,
 Οἳ ῥα ποτ' ἐτραπύωντο παρ' ὅχθας Σαγγα-
 ρέοιο.

Καὶ γὰρ ἐγὼν Ἰππικρὸν εἶδον , μετὰ τοῖσιν
 ἐλέχθην

Ἡμεῖς τῶν, ὅτε ἦλθον Ἀμαζόνες ἀν' αἰνείας.

*Jam & in Phrygiam veni vitiferam ,
 Ubi plurimos vidi Phrygas equos agitando peritos
 Otrei populos, & Mygdonis Superis paris ,
 Qui tunc castra habebant apud ripas Sangarii.
 Etenim ego his cum suppetias venissem , inter eos ele-
 ctus fui ,*

Die illo, quando venerunt Amazones viragines.

Quibus versibus patet , non susceptam
 Amazonibus fuisse hanc expeditionem
 contra Priamum , ut vult Scaliger ; sed
 contra Otrea & Mygdonem , quibus
 suppetias tunc Priamus tulit. Sed hoc
 levis momenti.

Huic ordine temporum proximam
 arbitror eam , maximè celebrem Græ-
 corum monumentis , quâ eadem acce-
 ptam à Theseo injuriam usque in At-
 ticam atque ipsas Athenas persecutæ
 sunt.

sunt. De qua suprâ abundè ex Plutarcho & aliis auctoribus dictum est. Communis autem opinio est, Theseum regnasse Athenis an. M. MMDCCXXXIV. ex quo & illius Amazonum irruptionis tempus planè colligitur. Inde earum expeditio in Phrygiam Trojani belli tempore Penthesilea duce, pro Rege Priamo contra Græcos; quam copiose exequitur Quintus Smyrnæus in Paralipomenis Homeri; meminit & Maro in primo Æneidos. Cæterùm Trojæ excidum contigisse anno Mundi MMDCCCLXVII. vel MMDCCCLXXXII. vel MMDCCCLII. Chronologorum certissimi statuunt.

Huic subjunge, quam Eusebius Cimmeriorum simul & Amazonum irruptionem in Asiam tradit numero DCCCCXXXIX. de qua hæc Strabonis lib. I. verba accipit Scaliger: οἱ περὶ Κιμμέριοι, ὅσοι καὶ Τρήρωνας ὀνομάζουσιν, ἡ σκεῖνω πένθη, παλαιὰς ἐπέδραμον τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ Πόντου, καὶ τὰ συνεχῆ αὐτοῖς, πρὸς ὅτι Περσέωνας, πρὸς ἣ καὶ Φρύγας ἐκαλέοντες, ἡνίκα Μίδαυ αἶμα παρὰ πόντον
 φα

Φασιν ἐς τὸ χειρὶν ἀπὸ λῆϊν. i. e. Cimmerii
 quoque, quos & Treronas nominant, vel
 aliquam eorum gentem, sæpenumera loca
 Ponti, quæ ad dextram suam partem, &
 iis adjacentia incurserunt; modò quidem
 Paphlagonas, modò Phrygas invaden-
 tes: quo tempore Midam aiunt tauri san-
 guine epoto, fato functum. Eòdem etiam
 trahit Pauli Orosii verba lib. 1. cap. 21.
Anno ante Urbem conditam xxx. Pelo-
ponnensium Atheniensiumque maximum
bellum, totis viribus animisque commis-
sus est; in quo mutuis cadibus ad hoc
coacti sunt, ut velut victi se ab alterutra
subtraherent. Tunc etiam Amazonum
gentis & Cimmeriorum in Asiam repen-
tinus incursum plurimam diu latè vasti-
tionem stragemque edidit. Scaliger ad
dictum numerum Eusebii: Ut Eusebius,
ita ille (Orosius) hoc gestum continuat
cum bello Codri. Itaque sentit eodem pe-
ne tempore & incursum Cimmeriorum,
& bellum Peloponnesiacum contigisse.
Quare sine dubio Orosius scripsit cccxxx.
ante Urbem conditam. Ita ibi Scaliger.
 Quod si verum est, necesse est hanc Cim-
 me-

meriorum & Amazonum eruptionem in
 Asiam, de qua Eusebius, contigisse anno
 Mundi MMMDXLI. in quem annum qui-
 dam bellum Peloponnesiacum confe-
 runt; vel anno M. MMMMDCCCLXIX.
 Darii cognomento Nothi anno XXXIII.
 ut alii volunt. Ubi quidem non medio-
 cris emergit difficultas, quomodo eru-
 ptio illa Amazonum & Cimmericorum
 in annum incipientis belli Peloponnesia-
 ci conjici possit; quæ tunc facta sit, cum
 Midas tauri sanguine epoto oppetiit: si
 quidem constat, ipsomet teste Scaligero
 ad numerum Eusebii MCCCXX. vetu-
 stiore esse Midam annis plusquam CC.
 prima Olympiade, utpote Homero æ-
 qualem; uti Epigramma inscriptum Mi-
 dæ sepulcro indicat:

Χαλκῇ παρθένῳ εἰμὶ, Μίδας δ' Ὀπίσθημα-
 τι κείμαι.

Quod ipse Homerus affinium Midæ
 rogatu composuisse dicitur. In prom-
 ptu est demonstratio ex positis nume-
 ris: initium primæ Olympiadis, anno
 M. MMMCCIII. initium belli Pelopon-
 nesiaci anno M. MMMDXLI. ergo belli
 Pelo-

Peloponnesiaci initium initio Olympiadum posterius annis C C C X X X V I I I. quibus si anni CC. addantur, quibus Midæ interitus præcessit initium primæ Olympiadis, patebit Peloponnesiaci belli initium plusquam D V I I I. annis posterius esse Midæ interitu. Non igitur hæc gesta temporibus convenire possunt; manifestusque est ἀναχρονισμός, de quo miror nihil Scaligerum notasse, qui in his tam cernit acutum, quàm Aquila, aut Serpens Epidaurius. Nec minor in dictis Eustathii difficultas, cùm in Comm. ad lib. 4. Odyss. de Cimneriis loquens, hos in Asiam erupisse, ac Sardis expugnasse tradit, paulò ante Homeri ætatem, vel ipso vivente. Nam Herodotus lib. 1. captas à Cimneriis Sardis scribit, Ardyæ Gygis filio regnante in Lydia. Igitur post annum M. MMMCCXXXIX. vel MMMCCLVI. in quem Gygæ regnum diligentiores Chronologi conferunt. Cui consequens, ut illa Sardium expugnatio à Cimneriis, plusquam CC. annis infra Homeri ætatem, qui anno M. MMM IV. floruit, acciderit. Idque etiam

etiam Goropius in Amazonicis, his verbis fatetur: *Verùm hæc omnia* (inquit) *quæ vel Sardes, vel Magnesia est perpeſſa, multò ſunt inferiora iis, ob quæ apud Ionas tempore Homeri ſummo odio fuerunt.* Verba Eufſtathii memorato loco hæc ſunt: Ἡ ᾗ ἱσμεῖα, ἔθνη αὐτὰς (Κιμμερίας) λέγει Σκυθικόν, Νομαδικόν, Ἀρκτικόν. Ἐπὶ βοτάνοις λέγεται ποτε μικρὴν περὶ Οὐμῆρα, ἢ καὶ ἐπ' αὐτὰς, ἐκ τῶν Κιμμερίας Βοτάνους ἀρμενθεῖσιν, Τρῆρες δὲ φασιν ἐκαλωῦσθαι, πολλὰ δ' Ἀσίας κατὰδραμεῖν, καὶ πᾶς Σαρδεῖς ἐλθεῖν, καὶ τὴν Μαγνήτων ἢ πολλὰς ἀνελεῖν τὴν καὶ τὴν Μαίανδρον. ἐμβάλεῖν ἢ καὶ ἐπὶ Παφλαγονίας καὶ Φρύγας ὅτε ἔτι Μίδας λέγεται αἶμα τῶν πεπνυμένων, ὡς Θεμιστοκλῆς ὕστερον εἰς τὸ χρεῖον ἀπελθεῖν. i. e. *Historia autem hos (Cimmerios) Scythicam esse gentem, Nomadicam, ἔτι Arcticam dicit: cujus quædam portio fertur ante Homerum, vel etiam ejus tempore, à Cimmerio Bosphoro profecta (Treres hi vocabantur) multas Asiæ regiones inundasse, Sardes cepisse, atque etiam Magnetum eorum qui Mæandrum accoliunt, multos sustulisse. Tum porro in Paphlagonias ἔτι Ἐβρύγας impe-*

impetum fecisse, quo tempore Midas taurino cruore epoto fatalem diem obiisse traditur.

Tametsi verò neque hic neque Strabo iis locis ullam Amazonum mentionem faciunt, sed Cimmericorum duntaxat, non tamen has bellatrices Cimmericis Asiam vastantibus comites atque auxiliatrices esse inficiantur. Et iis fuisse adiunctas credendum Eusebio est, qui expresse in numero suprà notato tradit. Rectè autem Goropius, multò ante Homerum devastatam Cimmericorum atque Amazonum armis Ioniam colligit, ex iis quæ ibi Eustathius Homeri Necyomantiam explicans notat. Ἄλλοι δὲ φασὶ καὶ ὅτι ἱερεῖς θεῶν κατὰδραμόντες (Κιμμέριοι) ἐσίλησαν ἐν Ἀσίᾳ. ὅθεν οἱ αἰοιδοὶ μὴ ἔχοντες ἄλλως αὐτὰς βλάψαι, μυθοπλάσῃ ἑκποπισμῷ τὸ ἔθνος κακίαν ἡμύναον, κατὰ π, φασὶ κρινέν ἔχθρῳ Ἰώνων πρὸς αὐτὰς. Ἰὼν ἢ ὁ ποιητῆς, ὃ τ' πικρῶν αἰοιδῶν κορυφαῖον. i. e. *Alii verò dicunt, eorum etiam incursum expilata deorum templa in Asia. Unde Poëtæ, cum aliter eos ledere non possent, translatis fabulose eorum sedibus ad con-*
finia

finia Plutonis loca : gentis illius importunitatem uli sunt , communi cum aliis Ionibus eos odio persecuti. Fuit autem Homerus natione Ion , & vatum coryphæus. Sic autem ex hoc loco Goropius : Si verum est (inquit) quod Eustathius ad Necyomantiam prodidit , Cimmericos à Poëtis , & principe eorum Homero , perpetuis tenebris condemnatos esse , propter hostilitatem & gravissimas clades , quas Ionibus intulerunt ; necesse est fateri , ante Homeri ætatem , Ioniam eos depopulatos fuisse.

Atque ex his omnibus colligo , non posse planè definiri , quo primùm tempore Amazones formam aliquam reipublicæ habere , atque armis inclarescere coeperunt. Quantumcumque enim ad rerum originem adscendas , ac præteritorum temporum memoriam replicas , semper tibi quædam facta Amazonum & monumenta occurrunt sine fine ; donec ad Mythicon illud , ut Varro appellat , temporis totius spatium , vel etiam ad supremam ævi caliginem Græcorum historiis & curiositati intentatam perveniat.

niatur. Quamobrem hæc de ejus gentis vetustate attigisse sufficiat.

CAPUT XLIII.

De supremis Amazonum temporibus.

QUEMADMODUM difficile est, aliquod in antiquitate signum accipere, à quo incoeperit potentia Amazonum : sic vix est in posteriori tempore metam ac finem invenire, in quo gens illa omnino interiisse dicatur. Quàm sit autem hoc arduum, scriptorum dissidia ostendunt, in definienda Amazonum imperii duratione, ac metâ ejus assignanda. Etenim Diodorus lib. 3. Antiquitatum cap. 11. eo bello quod Hercules contra Amazonas habuit ad ostia Thermodontis, cùm eò baltei Hippolytes, Reginæ Amazonum auferendi causâ, jussu Eurythæi profectus fuisset, regnum earum, immo gentem penitus labefactatam atque

Q. diffi-

dissipatam tradit libro 2: his verbis:
 Ἡρακλῆα Φασὶ, τὸ ἐξ Ἀλκμήης καὶ Διὸς, ἄ-
 θλον λαβεῖν παρ' Εὐρυσθέως τὸ Ἰππολύτης τῆς
 Ἀμαζόνος ζώσῃας. διόπερ στρατεύσαι μὲν
 αὐτὸν, αὐτὴν δὲ ἡμετέραν νεκρῶσαι, τότε
 στρατόπεδον τῆς Ἀμαζόνων κατὰκόψαι, καὶ τὴν
 Ἰππολύτην μὲν ἑὸς ζώσῃας ζωχρήσασθαι, τὸ
 ἔθνος δὲ πλείως σὺνείλεψαι. i. e. Hercu-
 li Alcmenes ac Jovis filio ab Eurystheo
*mandatum fuisse tradunt, ut Hippolytæ
 Amazonis balteum ad se ferret. Qua
 ex re illato Amazonibus bello, acieque
 profligato earum exercitu, victam Hip-
 polytam cepit: quo prælio Amazonum
 gens deleta est. Idem & sequenti libro
 confirmat: Ἡρακλῆς ἡ πᾶς ἐπιφανέστατος
 τῶν Ἀμαζονίδων ἀνελὼν, καὶ τὸ λοιπὸν πλεῖστον
 φυγεῖν συναναγκάσας, κατόκρυψε πᾶς πλεί-
 στας. ὥστε παντελῶς τὸ ἔθνος αὐτῶν σὺνεί-
 λεῖται.* i. e. Hercules verò clarissimis ea-
 rum interfectis, reliquam multitudinem
 in fugam versam infecutus, multas ea-
 rum ita concidit, ut gentem earum peni-
 tus contriverit.

Ita quidem iis locis Diodorus: sed
 huic quo minus statim assentiamur, pro-
 hibent

hibent, quæ post id tempus facta Amazonum præclara traduntur. Ipse Diodorus propriis dictis videtur confutari posse, cum priore loco post verba allata, Penthesileam Amazonem non multò post memoratam Herculis expeditionem auxilium Priamo tulisse contra Græcos refert. *Μετὰ τὴν Ἡρακλῆους στρατείαν, ὀλίγοις ὕστερον ἔπει κτ' ἢ Τρωϊκὸν πόλεμον, Φασὶ Πενθεσίλειαν τὴν βασιλεύουσαν τῇ ὑποβλεψαμένην Ἀμαζονῶν, Ἀρετῇ μὲν ἔσσαν θυγατέρα, Φόνον δ' ἐραφύλιον ἐπιπλευσαμένην, Φυγεῖν ἐκ τῆς πατρίδος. Διὰ τὸ μύσθῳ συμμαχήσασθαι τοῖς Τρωσὶ κτ' ἢ Ἑκτορὶ πελιδνῇ, πολλὰς ἀνελεῖν τῇ Ἑλλάδι. Ἀρετὴν δὲ αὐτῇ ἐν τῇ ὥρᾳ πέξῃ, καταστέψαι τὸν βίον ἡρωικῶς, ὑπὸ Ἀχιλλέως ἀναιρεθεῖσαν. i. e. Paulò post hanc Herculis expeditionem, Trojanæ belli tempore, Penthesileam Reginam, Martis filiam, tradunt, cæde domestica perpetrata, patria profugam, cum Amazonum reliquiis Trojanis auxilio affuisse, ac post Hectoris obitum, multis præclaris facinoribus editis, heroicum in modum vitam terminasse, ab Achille in præ-*

lio interfectam. Idem & Quintus Smyrnaeus in Paraliomenis, & alii.

Sed & earumdem Amazonum expeditio, Græcorum monumentis tantopere celebrata, in Atticam ob raptum Antiopes, quæ memoratam Herculis victoriam insecuta est, non fuisse earum opes adeò attritas exhaustasque, nedum gentem extinctam testatur. Quomodo enim viribus infractis, aut mediocri exercitu tot nationes perrumpere potuissent, atque ita prævalere, ut captis Athenis, in ipso Areopago castra metarentur, eum locum munirent, atque immolatis victimis auctori generis Marti consecrarent? de qua re suprâ ubi de Amazoneo.

Eodem spectat à multis prodita & credita Thalestridis Amazonum Reginae profectio ad Alexandrum Magnum cum in Hyrcania versaretur. Huic certè non mediocre ad fidem impetrandam, momentum afferre videntur celeberrimi auctores, Trogus Pompeius, & ab eo Justinus; Quintus Curtius, ipse (quod miremur) Diodorus Bibliothecæ lib. 17. Etsi

Et si nota omnibus historia est, non tamen, opinor, ingratum erit lectoribus, si, cum suprà de hac Thalestridis expeditione ad Alexandrum vix in transcurso attigerim, Justinum locum qui ad hanc rem pertinet, adscripsero. Ita igitur hic lib. 12. *Ibi (in Hyrcania) ei occurrit Thalestris sive Minithæa, Amazonum Regina, cum ccc. mulieribus, viginti quinque dierum inter confertissimas gentes itinere confecto, ex Rege liberos quaesitura; cujus conspectus adventusque admirationi omnibus fuit, & propter insolitum feminis habitum, & propter expectatum concubitum. Ob hoc tredecim diebus otio à Rege datis, ut visa est uterum implese, discessit.* Ex hac historia idem Justinus lib. 1. durasse Amazonum gentem & regnum usque ad tempora Alexandri Magni hisce verbis tradit: *Interfectâ demum Penthesileâ, exercituque ejus absumpto, paucæ quæ in regno remanserant, ægrè se adversus finitimos defendentes, usque ad tempora Alexandri Magni duraverunt. Harum Minithya, sive Thalestris Regina, concubitum*

Q 3

Ale.

Alexandri per dies XIII. ad Sabolem ex eo generandum obtenta, reversa in regnum, brevi tempore cum omni Amazonum nomine intercidit.

His & locus Appiani de Amazonibus libro de bello Mithridatico, adjungi potest: Πολλὰ γὰρ ἔστιν τε τοῖς ἑμάρσις καὶ καὶ τοῖς αἰχμαλώτοις ὁρέσθαι γυναῖκες, καὶ μάλιστα τῶν ἀνδρῶν θραύματα ἔχουσαι· καὶ εἰδόμεναι Ἀμαζόνες εἶναι· εἴτε πᾶσι ἔστιν αὐταῖς γενομένην αἱ Ἀμαζόνες, ἐπικλήται τὸ πρὸς ἀντιμαχίαν γινόμεναι, εἴτε πικρὰς παρρησιαστικὰς γυναῖκας οἱ τῶν βαρβάρων καλεῖσιν Ἀμαζόνες. i. e. *Complexes verè inter obsides & captivos inventæ sunt mulieres, non minora viris vulnera habentes: atque Amazones esse videbantur; sive gens quæpiam Amazones dicta, iis vicina est, in belli societatem tunc evocata; sive quasdam generaliter mulieres bellicosas barbari eo nomine appellant.* Ibi autem de prælio tradit, quo Pompeius Magnus conflixit, contra Oroensem Albanorum, & Artocum Hiberorum Reges, cujus & Plutarchus in Pompeio mentionem facit:

& nos

& nos pariter suprà ex Plutarcho. Tametsi igitur Appianus dubitat, genere ne Amazones essent ex feminæ, an sola virtute & nomine: satis tamen hoc argumenti est ad sustinendum assensum, ne quis adeo affirmatè & confidenter præcidat, defuisse gentem Amazonum hoc vel illo tempore.

Quin nihil de his, ne hoc quidem tempore temere esse affirmandum aut negandum, Recentiorum, qui vicina Tanar loca, & Colchidem, nunc Mengreliam, aliasque Polo Arctico propiores plagas peregrinationibus obierunt, commentarii admonent, quibus produnt oculati testes, cum in iis locis quæ Pontum Euxinum & Mare Caspium interjacent (qua in regione prisca Amazonas locant) versarentur, scriptum fuisse ad Mengrelizæ Principem, populos è Caucasi montibus erupisse in Moscoviam, quibus vi repulsis, inter eorum mortuos, mulierum cadavera complura inventa fuisse: earum arma Dadiano Principi allata, pereleganter ac muliebri studio expolita; quorum accura-

Q 4

tam

tam descriptionem videre est in Mengrelia Relationibus à clarissimo & eruditissimo viro Thevenoto editis. His Amazonibus frequens bellum esse adversus eos Tartaros, qui Calamuchki dicuntur; Principem Dadian constituisse præmia iis qui sibi earum mulierum aliquam incolumem adducerent, ibidem traditur. Quæ cùm attentius contemplor atque perpendo, tantum abest, ut tam citò post Herculis victoriam ad Thermodonten, ut vult Diodorus, aut post Thalestridis ad Alexandrum profectionem, ut Justinus tradit, defecisse Amazonum gentem concedam, ut perquam probabile judicem, adhuc inter aspera Caucaſi juga, & invias solitudines, Amazonum gentis reliquias delitescere.

Quid autem obſtet, quo minùs probabile id omnibus judicetur, equidem non video, niſi fortasse Arriani auctoritas; qui libro 7. Expeditionum Alexandri, de centum illis mulieribus ad Alexandrum dono missis ab Atropate Media Satrapa, quas iste Amazones esse dice-

dicebat , referens , non temere id esse credendum monet , quòd harum Amazonum neque Aristobulus , neque Ptolemæus , aut quisquam alius auctor fide dignus mentionem fecerit. Tum quare id credendum ipse non putet , subjungit hisce verbis : Οὐδὲ δοκεῖ μοι ἐν τῷ τότε σῶζεσθαι τὸ γένος τῶν Ἀμαζόνων , εἰδὲ ἐπὶ παρὲν Ἀλεξάνδρου· ἢ Ξενοφῶν ἀνεμνήσθη αὐτῶν , Φασιανῶν τε μνηστῆς καὶ Κόλχων , καὶ ὅσα ἄλλα διὰ Τραπεζοῦντος ὁρμώμενοι , ἢ πρὶν ἢ Τραπεζοῦντα κατελθεῖν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ ἡσθον ἔθνη βαρβαρικά· ἵνα σὺ καὶ τῶν Ἀμαζόνων ἐπιτυχήκεσθαι , εἴπερ εἴς ἐπὶ ἡσθον Ἀμαζόνες. i. e. Neque verò videtur mihi iis temporibus , immo ante Alexandrum , adhuc fuisse superstes Amazonum genus : alioqui earum mentionem facere non omisisset Xenophon , qui Phasianorum & Colchorum meminit , cæterarumque barbararum gentium , quas Græci Trapezunte profecti , aut etiam priusquam Trapezunta venirent , percurrerunt. Quibus in locis etiam in Amazones incidissent , si qua adhuc iis temporibus earum soboles extitisset. Si Xenophonte

res in Asia gerente, nullæ amplius super-
erant Amazones, qui fieri potest, ut
ullæ adhuc ætate Alexandri extiterint,
qui sexaginta annis Xenophonte infe-
rior fuit?

Hoc igitur est argumentum Arriani
eo loco, mirorque, hunc de Thalestri-
dis cum Alexandro congressu, non mi-
nùs famâ vulgato, non quicquam atti-
gisse. At verò Strabo, qui quæ de Ama-
zonum regno & bellicis factis prodita
sunt, fabulosa censet, hanc quoque me-
moratam Thalestriæ (ita enim vocat)
ad Alexandrum prolis suscipiendæ cau-
sâ profectiorem, in argumentum fa-
bulositatis eorum omnium, quæ de iis
narrantur, adducit, lib. 11. his ver-
bis: Κλείταρχος φησι τὴν Θαληστρίαν ἀπὸ
Κασπίων πυλῶν-ἢ Θερμῶδον ἐμνηθεῖσσαν
ἰλθεῖν πρὸς Ἀλέξανδρον· εἰσὶ δὲ ἀπὸ Κα-
σπίων εἰς Θερμῶδοντα σταδίοι πλείους ἑξακί-
σιλιων. i. e. Clitarchus Thalestriam
scribit à Caspiis portis & Thermodonte
profectam, ad Alexandrum venisse:
cùm Caspiæ portæ supra sex millia sta-
diorum distent à Thermodonte. Sed hæc
ejus-

ejusmodi non sunt, ut iis quæ de mis-
 sis ab Atropate Amazonibus, aut Tha-
 lestridis profectio ad Alexandrum
 prodita sunt, fidem omnem derogare
 valeant. Esto Atropatis Amazonum,
 neque Aristobulus, neque Ptolemæus
 mentionem fecerunt, num continuò
 qui id prodiderunt, mendacii arguen-
 di? Quid si illi auctores ad majora
 intenti, hoc neglexerunt? Quid si il-
 li Satrapæ infensi, noluerunt hujus no-
 men in suis historiis legi? Quid deni-
 que si has mulieres nomine tantum &
 cultu Amazonas putarunt? At nihil
 (inquit Arrianus) in sua expeditione
 in Asiam Xenophon de Amazonibus
 refert; non omissurus, si iis tempori-
 bus superstites fuissent. Immo, inquam,
 tunc superstites fuerunt, sed non se-
 paratæ à viris, neque eâdem quâ supe-
 riore ævo, armorum gloriâ illustres,
 itaque de viris memorans, de Amazo-
 nibus quæ unâ militarent, peculiariter
 dicendum non putavit. Fieri etiam po-
 test, ut nullæ in ea expeditione Græ-
 cis Amazones occurrerint. Tunc sci-

Q 6

licet

licet nuptas fuisse verifimile est, & quæ Viris conjunctæ erant, ab equitatus necessitate, & militia immunes erant, neque in bella proficiscebantur, nisi summa urgeret necessitas; auctore Hippocrate lib. de Aëre, locis, aquis: ἢ δὲ ἀνδραῖων ἡ ἀρετή, πάντων ἰσχυρομένη, ἕως ἀνὰ μὴ ἀνάγκη καταλάβῃ παγκοῖνους στρατείας. i. e. *Quod si qua virum acceperit, ab equitatu libera est, nisi necessitas cogat communi expeditione omnes in bellum proficisci.*

Quod porrò Strabo Clitarchi testimonium de Thalestridis ad Alexandrum profectioe elevat, quia hanc à Caspiis portis & Thermodonte commigrasse ad Alexandrum dixit, ceu nulla esset eorum locorum inter se distantia, quæ tamen non minùs sex millibus stadiorum invicem distare Strabo existimat; quid hæc disputatio, quæ ad sola locorum interstitia pertinet, ad derogandam historiæ illi de Thalestridis ad Alexandrum commigratione fidem momenti habeat, non video. Ut enim concedamus Clitarchum de loco, unde A-

ma-

mazon profecta; errasse; non tamen propterea sequetur, hanc istud iter non suscepisse.

Superest ut quæ Goropius in Amazonicis adversus eandem historiam disputat, in medium adducamus. Ipsamet ejus verba subjiciam: *Cetera, quæ addit (Curtius) de Thalestri Regina, ad Alexandrum sobolis causâ, ad tredecim vel quatuordecim dies commorata, cum Trogo consentiunt; sed ridicula sunt, tum universim, tum de locorum intervallo. Mulier scilicet per præruptâ Caucasî, per Armeniam minorem & majorem, per Mediam, perque alias interjectas tot gentes, ad Alexandrum in Hyrcaniam venit, quo semen reportaret. Non rideo fabulam, sed pessimam & laceram fabulæ futuram, quæ tam ingentibus terrarum intervallis fatiscit. Omiseram feminam, quæ nec apud Gergeras, nec apud Iberos, nec apud ullos omnino vel Scythas, vel Armenos semen invenit, locis suis dignum! Explodamus igitur non hoc solum, sed omnino totum figmentum antiquorum, quod nobis*

Q 7 bis

bis de mendicato foris concubitu obtruserunt; herreamusque Straboni, qui incredibile judicavit, ullam omnino mulierum civitatem citra viros constare posse, nedum tot gentibus imperare. Si quæ verò Amazones fuerunt, eas dicemus conjugatas fuisse.

Hæc sunt Goropii ibi epicheremata, rhetorum declamationibus propiora, quàm disputationibus Philosophorum. Quæ si in pauca conferas, ejusmodi elicits argumentationem: non est verisimile, Reginam Amazonum tam longum tamque periculosum iter suscepisse, à Thermodonte usque in Hyrcaniam, hoc solum consilio, ut prolem ex Alexandro fusciperet, cum propiores sibi haberet non degeneres, neque elumbes viros, quibus ad eam operam uti posset, si vellet. Neque enim prudentis est, quod minore labore, sumptu, periculo, ex proximis obtinere possis, id cum maximis difficultatibus in procul disitis regionibus ire quæsitum. Et hanc quidem itineris per prærupta Caucaſi, & cfferas gentes continuati molestiam
 sic

hic exaggerat Goropius, tanquam non esset tanti, liberos, vel optimæ indolis gignere.

Verum his facile occurritur hunc in modum. Etiam prolis tantum generosioris suscipiendæ causâ Thalestris ad Alexandrum è locis longinquis se contulisset, non tamen id quisquam æquus rerum æstimator ridiculum putet; non quia illi deessent in finitimis locis vixi fortes, sed quia nemo illis temporibus esse existimabatur, qui animi magnitudine & factis Alexandro comparari posset. Cur igitur adeo ridiculum videatur, si Regina hæc Amazonum, gnara fortes fortibus creari, quod omnibus experientia dicat, non dubitavit Alexandrum aliis omnibus præferre; quem tunc omnibus virtute, & rerum bellicarum gloria præstare audiret. Sed huic considerationi aliam accessisse fortiorē verisimile, visam scilicet callidæ mulieri optimam rationem firmandæ potentix, si omnium illius temporis Regum potentissimum sibi arctissimo communium liberorum pignore devinciret, tantoque

que præsidio regnum Amazonum constabiliret. Quod fuisse ejus in ea expeditione consilium, haud obscurè Curtius verbis quæ illi affingit, indicat : *Cæterum interrogata, num aliquid petere vellet, haud dubitavit fateri, ad communicandos cum Rege liberos se venisse, dignam ex qua ipse regni generaret hæredes. Feminini sexus se retenturam, matrem reddituram patri.*

Quod autem antequam itineri se accingeret, Regis sententiam de communicanda prole, per internuntios, ut mos est, non tentavit, sed statim se in conspectum Regis dedit, factum puto, primùm fiduciâ dignitatis, quæ Regina esset ; deinde etiam virtutis conscientia, quæ esset fortissima ; demum & formæ commendatione, quam illi egregiam fuisse conjici potest ex imagine ejus, quam Raderus Soc. J. Presbyter, commentariis in Quintum Curtium, ex Romanis, ut testatur, & antiquis monumentis descriptam exhibet, nos ejus exemplo huc transferendam curavimus.

Nec

Nec multum repugnabo, si quis hanc libidine etiam impulsam dicat, ut se Regi, quem ex factis grandi & heroïca corporis mole ac statura visendum animo fingeat, ultro objiceret, quo hunc citius formæ illecebris in sui cupiditatem pertraheret. Hac enim etiam mente ad
eum

eum profectam ex his Curtii verbis colligi potest : *Interrito vultu Regem Thalestris intuebatur , habitum ejus haudquaquam rerum famæ parem, oculis perlustrans ; quippe hominibus barbaris in corporum majestate veneratio est, magnorumque operum non alios capaces putant, quàm quos eximia specie donare natura dignata est.* Quibus verbis, nisi fallor, confirmat quod dixi de anticipata Amazonis animo opinione ingentis itaturæ Alexandri, quali ferè habitu viros feminae expetunt & affectantur ; nempe libidinosæ & procaces : quo in numero Thalestrin fuisse, suspicionem facit idem auctor his verbis : *Acrior ad Venerem feminae cupido quàm Regis. At ut paucos dies sustineret, perpulit.* Nec dubium quin eodem respexerit Orosius lib. 3. cum hanc procacem Amazonem vocat. His Grotii & aliorum inventa & machinas ad fidem huius historiae detrahendam excogitatas sufficienter me diruisse arbitror ; ut nihil jam ob stare videatur, quominus id quod à multis, & quæ eloquentissimis rerum conditoribus de
Tha-

Thalestris Reginae Amazonum, & Alexandri mutua cognitione proditum est, verisimile judicetur. Verisimile, inquam, quia in tam vetustis, verisimilium unumquemque debere esse contentum existimo; cum præsertim plausibilibus, aliquot fide dignorum auctorum testimonia accedunt. Sed & eadem disputatione fit credibilis eorum opinio, qui regnum Amazonum durasse usque ad Alexandri Magni ætatem, vel etiam infra id tempus, contendunt. Equidem memoriâ repeto, me initio Dissertationis, cum de Amazonum statu agerem, quid de Thalestridis historia quisque sentire vellet, in medio reliquisse, cum utra opinio vera esset affirmantium aut negantium, parum ejus disputationis interesse existimarem: nunc cum de gentis illius duratione agitur, accuratiùs quid mihi de hoc facto probabilius videretur, explicandum fuit, quo maxime constare posset, regnum Amazonum conservatum usque ad tempora Alexandri Magni. Quinetiam sic disputatio ibi instituitur, tanquam pridem Amazonum

zonum genus interiisset, ac nulla amplius in terris similis mulierum societas, aut regnum existeret, ut pateret, nec si id concedatur, sequi exinde, ut non potuerint olim illa omnia consistere, quæ prius auctores de Amazonum imperio, expeditionibus, monumentis prodiderunt. Quòd cum satis à me pro captu argumenti demonstratum putem, restat ut multas Deo optimo maximo gratias de hac qualicumque opera agens, finem Dissertationi imponam.

A D D E N D A.

Pagina 7. versu 15. post hæc verba:
Prorsus non est, disputet. Adde: sic
autem philosophandum est de Amazoni-
bus, ut de aliis plerisque, quæ licet
multum hominum opinione & sermo-
ne celebrantur, nihilominus in con-
troversiam vocantur, ut de Chrysopœæ
artis *ἱερὰ τέχνη*, de Phœnice, de Pygmæis,
& aliis ejusmodi; de quibus an subsint
in ordine rerum, lis est inter Eruditos,
aliis affirmantibus, naturæ, artiumque
inventis esse annumeranda; aliis ne-
gantibus. Sic enim existimo; non esse
in votis dumtaxat artem faciendi au-
rum, neque captum humani ingenii
excedere; sed esse tam difficilem, ut
quam paucissimis ab omni ævo, ad tam
grande secretum pervenire concessum
fuerit: quosdam tamen pervenisse non
esse negandum; non potuisse tamen
manare ad multorum notitiam, homi-
numque usum, ob summam operis dif-
ficultatem, & periculum, vulgandi.
Idem dicendum de Phœnice ave inco-
gnita

R

gnita

gnita nobis, olim extitisse, nunc delitam esse; neque absurdum quasdam interire species, velut monstra, quæ certis temporum intervallis subito apparent, postea deficiunt, atque ad nihilum redeunt, neque vullum sui vestigium nisi in memoria relinquunt. Sane Plinius aliquot avium species memorat antiquis notas, & nominibus signatas; nunc incognitas, quas non esse amplius in natura censet, lib. 10. cap. 13. & sequentibus. Idemque auctor Laserprium genus herbæ in honore & crebro usu apud antiquos suo tempore abolitum atque perditum credidit. Quod ad Pygmæos autem attinet, hoc est, homunculos cubitalis staturæ, neque mihi quisquam facile persuadebit, nihil veritatis eorum subesse historiæ; malim eorum sequi opinionem qui Simiarum genus quoddam fuisse censent. Neque absurdum putem, ne tot veterum scriptorum testimoniis fidem derogemus, qui hos in hominum esse numero prodiderunt: talem homunculo- rum gentem olim visam in locis desertis

ex iis qui Troglodytæ vocantur, pri-
dem autem extinctam, ut de Nasamo-
nibus proditum, & Tentyritis in Ægy-
pto naturæ proprietate crocodilos ter-
rentibus; vel etiam præstigias & ludi-
bria dæmonum; qualia hominum mon-
stra vel potius spectra in fodinis, me-
tallariis apparere interdum Georgius
Agricola, bonus harum rerum auctor
in libro de Animantibus subterraneis
prodidit.

Pag. 20. vers. 4. post hæc verba:
Amazonas loca illa indicant; Adde:
Nec minùs vox Julii Cæsaris apud Sue-
tonium; cùm enim jactaret se votorum
compotem factum, atque exinde in-
sultaturum omnium capitibus, ac qui-
dam per contumeliam negasset, facile
hoc ulli feminæ fore; respondit; in
Assyria quoque regnasse Semiramim;
magnamque Asiæ partem Amazonas te-
nuisse quondam. Et quem non ad cre-
dendum impellat summorum Artifi-
cum consensus, atque ambitio conten-
tioque in perfectè elaborandis Amazo-
num simulacris. qua de re sic Plinius

R. 2

lib.

lib. 34. cap. 8. his verbis : *Venere autem & in certamen laudatissimam, quamquam diversis aetatibus geniti; quoniam fecerant Amazonas, quae cum in templo Ephestiae Dianae dicarentur, placuit eligi probatissimam ipsorum. Arctesium qui praesentes erant, iudicio: cum apparuit eam esse, quam omnes secundam à sua quisque iudicasset. In eadem operum nobilitate Strongylionis Amazonem memorat, ab excellentia erutum Euchenon dictam, ob idque in comitatu Neronis Principis circumlatam.*

Pag. 43. vers. 25. post haec verba: *removendum tenseso: Adde à Linea.* Sed non esse opis hac defensione ad locum Mercurialis tuendum, monuit Heper epistolam. Meneta Divionensis ingenio vir, & eruditione non vulgari praeditus; multum scilicet in hac historia deceptum Mercurialem. Patrum quidem, dum Eradium ejus facit auctorem nomine aut nullo aut corrupto; neque Euagrii esse, quae hodie eo nomine extant Patrum vitae (inter quas ista Poemenis abbatis). Sed beati

Hic,

Hieronimi: haud sublesta veterum codicum fide, quibus praefixum viri sancti nomen. Ibi testatur locum à Mercuriali designatum bis occurrere, sed multò aliter conceptum: prius quidem folio 104. verso, his verbis: *Quodam tempore Mazines cum supervenissent in Scithia, & multos ex patribus interfecissent, &c.* Iterum fol. 157. cum aliquando genus Mazicorum in Scithia superveniens multos ex Patribus occidisset, Ex quo apparet (inquit) corruptè scriptum Amazones, & Amazonum, pro Mazinaes, & Mazicorum. Quanquam neque hanc ipse sinceram putat lectionem, sed pro Mazines scribi debere Mazices, vir apud Ptolemæum, qui gentem hoc nomine in Numidico sinu constituit, sed neque hæc emendatio (pace ejus dixerim) bona. Verum enim nomen est Mazaces, à singulari Mazax, teste Luciano lib. 4.

aquaturusque sagittas

Medorum, tremulum cum tor sit mis-
sile Mazax.

R 3

Fal-

Falso item loco à Mercuriali citato dici eam gentem in Scythiam erupisse ; pro *Scythiam*. Hæc scilicet regio intelligenda, quæ Ptolemæo *Συαθίς* vocatur, Nicephoro Callisto, & aliis *Συθη*. In hanc terram Mazacas frequentes impressiones fecisse historiæ Ecclesiasticæ scriptorum testimonio constare ; Euagrii Epiphanienfis, qui vulgò Scholasticus dicitur lib. 1. cap. 7. Philostorgii lib. 11. cap. 8. Palladii in Lausiaca, & Cassiani. Hæc ad me vir ille eruditus.

Pag. 47. vers. 12. post hæc verba *Totæ incumbant* : Adde : Eodem spectant ; quæ in Christophori Columbi Nauticis commentario legimus de *Martinica* insula indigenarum testimonio, affirmantiam, hanc olim à solis feminis Amazonum ritu viventibus habitatam fuisse ; hæcque stans temporibus, cum Canibalis convenire solitas prolis causa : ut de Amazonibus proditum, seque armis non minus viriliter ab hostibus defendere. Neque omittenda porro quæ Chardinus eques in actis suæ
ephe-

ephemeride peregrinationis suæ in Persidem & Indias orientales susceptæ per mare nigrum & Colchidem de Amazonibus refert. Se quidem cum in Georgianorum terris versaretur, neminem vidisse, qui sese in Amazonum patriam penetrasse diceret: audisse autem multos nova de ea regione referentes: ostensumque sibi, cum apud Georgianorum principem esset, indumentum muliebre magnæ amplitudinis & laxitatis, & formæ inusitatæ ex crassiore lana confectum, quod Amazonis cujusdam fuisse diceretur, non ita pridem bellis posterioribus prope oppidum Caket interfectæ in Georgia. Addit Georgianorum principis, filium, cum in familiari colloquio orta esset mentio de Amazonibus, audissetque ab ipso, quæ de illis feminis historiarum monumentis traduntur, dixisse eo nomine Scythicam gentem intelligi debere, variis palantem locis nullique affixam fedi Turcmanorum atque Arabum ritu, Ejus gentis more summam feminis potestatem deferre; quemad-

modum apud Chineses, habuit am-
 ginas ministerio uni sui sexus, & comi-
 tatu quocumque pergant.

Ad summum licet natura fere & bon-
 fuetudine positum videtur, ut viris
 potius quàm feminis regendi, rempbe
 administrandi publicam auctoritas cre-
 datur, interdum tamen ea tempora in-
 ciduat, ut necesse sit summam pote-
 statem devolvi ad sequiorem sexum;
 cujus necessitatis exemplum non modo
 historia Amazonum, insigne nobis est
 fort, sed etiam in Ægyptiorum. Quod
 à me præteritum, cum supra de Ama-
 zonum origine diceremus, nunc mihi
 in memoriam redit, & seque ingerit ul-
 tro memorandum, ut extat apud Acha-
 nasium Kircherum Syntag. i. de Regi-
 bus Ægypti, acceptum ab Arabe Ben
 Lehiaja. Post Pharaonis (inquit) Is-
 raëitarum, persecutoris cladem ibi mari
 rubro (conrupta & quotquot erant in
 Ægypto virorum illustrum, Principi-
 pum & Magnatum perisse dicuntur)
 deficientibus viris qui regno præessent
 (sola enim municipia & liberi super-
 erant)

erant) videtur proceram) extirpatorum,
 inito consilio elegerunt reginam unam
 ex iis nomine Daluka, filiam Zabu;
 prudentia & rerum notitia conspicuam,
 loco & familia illustrem, tunc annos
 natam centum & sexaginta. Hæc re-
 gno præfecta, congregatisque mulieri-
 bus illustribus ita allocuta est eas: cum
 regio nostra variis inimicorum nostro-
 rum incurfibus sit obnoxia, maturè de
 occurrentibus difficultatibus delibera-
 dum duximus. Quare ne quis in poste-
 rum eam concupiscat, aut oculos in
 eam conjiciat avidius, præsertim post-
 quam majores & illustres nostri perie-
 rint, magia quoque nostra recesserit,
 cujus subsidia opera tam splendida ope-
 rabantur. Nunc verò cogito edificare
 munitionem, quæ totam regionem
 nostram circumdet, & ponere in ea
 custodias in omnibus finibus, & sic non
 eredo, quod nos desiderabunt homi-
 nes. Et edificavit murum ceu mace-
 riam, quæ circumdedit totam terram A-
 gypti, civitates commeatu sufficienti
 insperans, fossis seu annibus quoque

(CISIO

R. 5

fuis

suis adornans; fecit quoque pontes, & varia diverticula, in quibus posuit custodias & arma, singulisque tribus miliaribus custodiam parvam, posuitque viros & mercenarios stipendio conductos, & commendavit eis curam & custodiam singulorum locorum, iussitque ut cum venissent inimici, darent signum pulsus unius custodiæ ad alteram, & sic unius horæ spatio pulsibus ab una ad alteram continuatis, omnes custodiæ certiores redderentur de inimici adventu. Hi verò videntes hæc, discent abstinere ab Ægypto. Hæc Kircherus ex isto Arabe dicto loco. Ad quem deinceps hæc ipse subiungit: *Legimus alias quoque in Ægypto mulieres regnasse, quarum quidem dominium diversi diversis temporibus assignant. - Certè post Pharaonis exercitusque ejus in mari rubro submersionem, verisimile est mulieres reliquas aliquantum regnasse: si quidem non profani tantum, sed & omnes fere Sacri Scriptores existimant Pharaonem in Israëlitarum persecutione, omnes magnates &*

illi-

illustres Principes comitatos fuisse : unde illis pereuntibus regnum jure in superstites mulieres devalutum est. Hæc ibi inquam, vir πολυμάδης, imò παντοδανς consentanea historia Amazonum refert.

Pag. 49. vers. 9. post hæc verba: *Emundtiar non videt.* Adde: Ad summum non considerant eandem esse rationem vimque animorum in viris. & feminis; sexumque non animæ, sed corporis esse differentiam, ut Philosophus in Metaphys. docet. Quod nisi ita esset, nullæ unquam mulieres viris multis fortiores cernerentur: at multas ejusmodi extitisse, adhucque inveniri historia- rum testimonio atque experientia credendum. Quo etiam argumento Gregorius Nazianzenus in Orat. 2. de Gorgonæ sororis laudibus Philosophi sententiam confirmat, his scilicet ver- bis: *ὃ γυναικεῖα φύσις, τὴν ἀνδρείαν κη- ραίει, ἀλλὰ τὸ κακὸν αἰχμῶνα τὴν σωτηρίαν, καὶ σαρματικὸν ἀλαφροῦς, καὶ ψυχῆς τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἀρρεν ἐλέγχουσι. O natura muliebris vi- rili superior propter commune salutis*

centamen, argumenti inuentio, quod ostendatur feminam & marem corporis, non animæ esse differentiam.

Pag. 98. vers. 20. post hæc verba, *ἀνδραγαθία*. Adde: Quis ergo ex his non videt sequi ut mulier educatione idonea, non modo par viris fortitudine, sed etiam superior effici possit? Cum præsertim Proclus successor Platonis disertè id adstruat in comment. ad Politiam Platonis: *Φαίνεται γὰρ γυναικὶς ὅτι τοιαύτης παιδείας ἀξίους ἀνδράσιν* Etenim (inquit) mulieres, quæ re- Etiam educationem natæ sint, longè vi- ris meliores esse observantur.

Pag. 129. vers. 3. Post hæc verba, *Fatalis necessitatis queramus*. Adde: Quod autem idem Aristoteles in 3. de Generat. Animalium cap. 10. negat feminæ ulli arma ad fortitudinem concessa à natura, non eo sensu accipien- dum est, quo offertur in objectione, ceu vellet Aristoteles simpliciter & uni- versè naturæ lege inermes nasci feminas in omni genere animalium, cum harum pleraque cornibus, dentibus, ungui- bus,

bus calcibus instructas non minus quam
eiusdem generis mares, licet fortasse
non ita validis experientia demonstret:
cùmque idem lib. 9. cap. 1. historia-
rum sic de Pantherarum feminis atque
ursorum tradat: *οἱ θηροπότῃς ἢ τὰ θήλειον
πάντα τῶν ἀρρένων, πολλὴν ἀνδρείαν καὶ παρὰ
ταῖς τῶν ἀνδρῶν αἰσὶν ἡ θήλεια δοκεῖ εἶναι ἀνδραιο-
τέρα.* 1. *Femina omnes minus animosæ
& fortes sunt quam mares, urso &
Pardali exceptis. Horum enim feminae
maribus fortiores videntur.* Quomo-
do igitur his natura negaverit arma ad
dimicandum, quæ maribus ipsis fero-
ciores sint atque animosiores? Sanè hic
locus Philosophi apprimè notandus,
utpote qui scrupulum in hac quæstione
ex his verbis *οἱ θηροπότῃς* nascentem
eximat. Diceret enim aliquis, nonnul-
lis feminarum dari arma à natura, ve-
rum non ad fortitudinem. Idque in-
nuere Aristotelem, cùm minus valida
feminis quibus contigerunt, arma esse
notat, lib. 4. histor. cap. ultimo: *Ἐνίοις
δὲ τῶν ἀρχαίων καὶ ἀνδρῶν, ἀλλὰ κρείττων,
τοῖς ἀρσενικοῖς μὲν αὖτε καὶ διὰ τὸ κρείττερόν ταν*

παν ἰσχυρότερον, ἢ τὰ τῶν θηλειῶν βοῶν.
 I. *At in nonnullis generibus, sunt qui-*
dem hæc (arma) sexui utrique, sed
maribus potiora: ut cornua tauris ro-
bustiora quàm vaccis. At enim verò na-
turæ lex in uris & pantheris feminis,
quæ maribus animosiores, statim hanc
interpretationem excludit, cogitque
credere, etiam feminis nonnullis arma
addita à natura, non modo ad speciem
sed etiam ad pugnam aliquando: mi-
nus autem valida; quia generaliter at-
que ὡς ἰσχυρὰ καὶ μὲν minus animosæ & for-
tes sunt feminae quàm mares. quo fit ut
rarius ad pugnandum se comparent,
expediantque arma, neque fere unquam
nisi ubi prolis defendendæ necessitas in-
ciderit. Ita ergo sententia illa libri 3. de
Gener. Animalium intelligi debet, at-
que suppleri: Nulli femina arma ad
pugnam, viresque usurpandas tribuit
Natura; quo in genere nulla maribus
concesserit. Idque res de qua ibi agitur,
suggerit: Ibi enim Philosophus, eorum
opinionem arguit qui apes in suo genere
feminas esse, fucos mares, horumque
 inter

inter se coitu scadones gigni putarent : Quos hoc potissimum refellit argumento , quod nulla in animalium specie observetur naturam armasse feminas , in qua inermes fecerit mares. Hanc esse mentem Philosophi eo loco , confirmat etiam Avenrois Summus in Arabum scholis Peripateticus , & commentator κατ' ἐξοχλὸν dictus in Paraphrasi : his scilicet verbis : *Contra arbitantes quidem apes esse feminas & fucos mares rectè arguitur , quod arma non tribuuntur feminis à natura , & mares inermes faciat. Apes enim aculeum obtinent , fusi verò minime.* Id etiam vidit Moneta Divionensis ingenio Vir perspicaci , & eruditione non vulgari præditus , meque per Epistolam admonendum putavit.

Pag. 139. vers. 3. post hæc verba : *Minimè effeminatam ostendant.* Adde : Ubi inter alia Amazonum instituta memoratam vides ἀνδρῶν τὰν δὲ ξιῶν μαδῶν. Cujus & Propertius meminit lib. 4. Eleg. 4.

Ille

*Ille ruit qualis celerem prope Tiberem
modonitæ,
Strymonis abscisso fertur aperta
sinu.*

Pag. 201. vers. 15. Post hæc verba: *Isidi posuit.* adde: Non alia mens Propertio his versibus quos de eadem fecit regina lib. 2. Eleg. 9.

*Ausa Jovi nostro latrantem opponere
Anubim,*

Et Tiberim Nili cogere ferre minas.

*Romanamque tubam crepitanti pelles
resistro.*

Hoc autem nihil ad Amazonas.

Pag. 203. vers. 4. post hæc verba: *Ita judicet.* adde: Cæterum memorata Isidori observatio sistri Amazonum, mihi in memoriam redigit aliam non minus singularem Martiani Capellæ lib. 9. nempe Amazonas ad calamarum tantum arma tractasse. ibi enim Harmoniam in hunc modum jactantem inducit: *Quid quæ bella victo-
ria*

neque undique meis cantibus conqui-
sitæ? Nam Cretes ad citharam dimi-
cabant, Lacedæmonii ad tibias; nec
aggrediebantur fata præliorum, prius-
quam illis contingeret litare Musis.
Quid Amazones? Nonne ad calamos
arma tractabant? Quarum una quæ
concupiendi studio venerat, cum Alexan-
drum salutaret, donata tibia, ut magno
munere gratulata discessit.

Pag. 217. vers. 19. post hæc verba:
Mentionem faciunt. Adde: Rectius
Proclus successor Platonis, non Mar-
tis filias, sed comites, fortitudinis &
virium argumento interpretatur com-
ad quintum πολιτείας Platonis, his ver-
bis: Δεῖ γὰρ οὐκ εἰς τὰ ὄργανα βλέπειν,
αἰδ' εἰς τὰ εἶδη τ' ζωῆς καίτοι καὶ τὴν ἐν τοῖς
ὀργάνοις τ' θήλειαν δύναμιν ἐδείξεν ὅλα
γυναικῶν ἔθνη παμπόλλην Ἀμαζόνας λό-
γον, τὰς Ἀλφειὸν ῥέοντες, καὶ Ἀρεῶς εἶναι ῥη-
θείας ὁπλοῦς, καὶ πηγεύσας μὲν τὴν ἡττα-
σθένειαν, τὰς Ἀρεῖκας Σαυροματίδας, καὶ
μέλλον τῶν ἀνδρῶν πολεμικὰς, καὶ τοχμώσας ἐν
τοῖς δυνόεις. 1. Neque enim instrumenta
oportet spectare, sed vite formas: Tam-
et si

etſi & in femineis instrumentis potentiam totæ mulierum gentes ostendêre inſignem & egregiam Amazones, inquam, comites Martis dictas ob fortitudinem & robur corporis, atque etiam poſt elqdem honoratas Athenis, ut Martiales Sauromatidas, nihil viris bellica virtute inferiores, neque minùs audaces in periculis.

A D.

A D D E N D A

I N D I C I

E R R A T O R U M

Pag. 42. vers. 3. post hæc verba: *Hieronymus Mercurialis.* adde: *Variarum locutionum lib. 3. cap. 7. delenda autem hæc; loco supra indicato.*

Pag. 105. vers. 7. post hæc verba: *Augustinus lib. 1.* Adde: *Confessionum.*

Pag. 204. vers. 11. post hæc verba: *Themistocles.* Adde: *Rursus lib. 20. cap. 17. Ubi de Magicis quibusdam plantis à Democrito celebratis. Helianthemum vocat (Democritus) in Themistocles regione; & Cilicis montis thymum maritimum, folium myrti, &c.*

Pag. 240. vers. 9. post hæc verba: *Neminem extare.* Adde: *Amiquorum.*

Pag. 281. vers. 17. post hæc verba: *(in eodem alio ponunt).* Dele sequentia verba hæc: *Officium Ferracil sile in Geographico lexico.*

Pag. 295. vers. 14. post hæc verba: *Quod hic dicturus fui:* Scribe, *Salmasius occupavit.* Sequentia autem hæc: *Kopistis Fortunatus Plompus,* delenda sunt. Item vers. 20. ejusdem paginae, post verbum *(reclusa)* adde: *à quo dependet mutatus Fortunatus Plompus.*

Pag. 297. vers. 7. post hæc verba: *Omitte alia:* delebis quæ proxime sequuntur, hisce

hisce (viri ejusdem) scribe Dalecampii.
Et vers. 20. ejusdem pag. post verbum,
contremiscunt, adde: Quod & Plempius no-
tavit lib. 5. laudati operis.

Pag. 303. vers. 14. post hæc verba: *De
ovibus autem*: Adde pronomen relativum
que. tum vers. 18. ejusdem pag. pro ex Ti-
mageta, scribe; ex Timagneto.

Pag. 306. in fine capitis XXXVIII.
post hæc verba: Vide & Suidam in hac
voce. Adde hæc: à Iuva sunt & alia non-
nulla Amazonum nomen præferentia; aut
quia ab iis inventa; aut quapiam alia ratio-
ne. In hoc censu est pecten Amazonius apud
Papirium in Achilleide, lib. 2. Quo no-
mine Turnebus Advers. lib. 26. cap. 30.
chori genus quoddam intelligendum cœna-
set. *Pecten* (inquit) *Amazonius videtur cho-
rus fuisse; quo inter se pectinatim implexæ conser-
væque recta serie puellæ, in Amazonum modum
sababant.* Quæ sanè interpretatio ingenio-
sa & satis loco illi congruens. Ibi enim Poë-
ta Lycomedis regis Scyri filiarum orgia &
choros describit:

*Nec minus egressæ thalamie Scyriades ibant.
Ostentare choros.*

Est paulo post:

*Tunc Thyrsos pariterque levant, pariterque repe-
nunt,*

*Aduplicantque gradus, modo quo Curetes in actû
Quo-*

*Quoque pii Samothracæ eunt. Nunc obviam versa
Pectine Amazonio, modo quo citat orbe Lacæna
Delia, plaudentesque suis intorquet Amyclis.*

Meminit & Saltationis Amazonum Calli-
machus hymno εἰς Ἀρπυμιν hoc versu ;

Αὐταὶ δὲ Οὐπὶ ἀναστα πρὸς ἑλὶν ὠρεῖ ἡ παντο-
Est autem hæc Saltatio οὐπλις ; ut ibidem
vocatur ; eadem quæ postea Pyrriche. Sed
& medicamentum extat nomine Amazo-
num ejus generis quod à figura τεύχος
Græcis vocatur, apud Paulum Æginetam
lib. 7. οὐ τῶν Ἀμαζόνων. Utinam hujus appel-
lationis rationem ut in nonnullis aliquando
facit, nobis explanasset. Si licet divinare,
crediderim harum alter utram, nempe quia
ejus quæpiam Amazonum inventrix fuit ;
vel quia maximè in usu apud eam gentem.

Pag. 351. vers. 12. post hæc verba : *Hic
igitur alius* : Sic sequentia restitue : ab illo
ex Semele Cadmi Thebarum regis filia
genito.

THE
JOURNAL
OF
THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE
OF GREAT BRITAIN AND IRELAND
VOLUME 31
PART 1
1901

I N D E X

RERUM MEMORABILIUM

quæ in hac de Amazonibus Dissertatione
continentur.

- A.**
- ACMONIUS** lucus, in quo Mars Harmonia Nympha concubitus, Amazonum genti initium præbuit. 299
- Eorpata** dicta Amazones Scythicâ linguâ, quod mares liberos necarent. 153
- Amasia** nonnullis ab Amazone cognomine dicta censetur. 281
- Amasia** urbs, Strabonis patria. 205
- Amastriani**, Smyrnaeorum colonia. 275
- Amastris** Amazon. 271
- Amastris** urbs, à qua condita. *ibid.*
- Αμαζόνες**, nomen loci Athenis. 320
- Qua** occasione Amazones à viris secesserint. 38
- Amazones** ducta in triumphum ab Aureliano, teste Vopisco. 198
- Amazones** ex equis pugnantes, sagittis arcu emissis, hastisque & securibus hostes feriebant. 154
- Amazones** fuisse negat Strabo. 9
- Amazones** hastis pugnasse probatur contra Arrianum. 157
- Amazones** masculam prolem debilitabant. 150
- Amazones** non semper iisdem institutis usa. 33
- Amazones** non sine viris militarent, quorundam opinione. 18
- Amazones** prima armis ferreis corpore manierant. 153
- Amazones** primæ equos conscende-
re ausas *Lyfiam* Orator prodit. 154
- Amazones** quibusdam barbaris adversus Pompeium suppetias tulisse creditum. 197
- Amazones** *Sauromatides* & *Saurapatides* vocata. 86. 87
- Amazones** se Martis stirpe editas gloriabantur. 217
- Amazones** trifariam locis divisæ. 215
- Amazones** virili cultu ornata in quibusdam nummis. 133
- Amazones** viros fuisse cultu muliebri pugnantes putavit *Pala-phatus*. 26
- Amazones** unde dictæ. 85
- Amazonium**. 306
- Amazonum** à *Themiscyreis* campis in *Scythiam* commigratio. 54
- Amazonum** conflictus cum Romanis tempore Pompeii. 366
- Amazonum** expeditio in *Achiliæ* insulam. 194
- Amazonum** expeditio in *Atticam* quo anno Mundi. 354
- Amazonum** expeditio in *Troadem*. 352
- Amazonum** masculi habitus & fortitudinis ab historiis animatum petita ratio. 102. 103
- Amazonum** nomen ad omnes fortes mulieres interdum extenditur. 43
- Amazonum** nomina Græca quomodo illi imposita. 334
- Amazonum** prima originis tempus cogniri non potest. 360
- R. Ama-

THE
JOURNAL
OF
THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE
OF GREAT BRITAIN AND IRELAND
VOLUME 31
PART 1
1901
LONDON
PUBLISHED BY THE INSTITUTE
21, BEDFORD SQUARE, W.C.1

I N D E X

RERUM MEMORABILIVM

quæ in hac de Amazonibus Differtatione
continentur.

A.

- A**CMONIUS lucus, in quo
Mars Harmonia Nympha
concubitu, Amazonum genti
initium præbuit. 299
- E**ORPATA dicta Amazonæ Scy-
thicæ à linguâ, quod mares libe-
ros necarent. 153
- A**MAFIA nonnullis ab Amazone
cognomine dicta censetur. 281
- A**MAFIA urbis, Strabonis patria.
205
- A**MASTRIANI, Smyræorum colo-
nia. 275
- A**MASTRIS Amazon. 271
- A**MASTRIS urbis, à qua condita. ibid.
- A**MAZŌVEIOY, nomen loci Athenis.
320
- Q**UA occasione Amazonæ à viris
secesserint. 38
- A**MAZONES ducta in triumphum
ab Aureliano, teste Vopisco. 198
- A**MAZONES ex equis pugnautes, sa-
gittis arcu emissis, hastisque &
securibus hostes feriebant. 154
- A**MAZONES fuisse negat Strabo. 9
- A**MAZONES hastis pugnasse proba-
tur contra Arrianum. 157
- A**MAZONES masculam pretem de-
bilitabant. 150
- A**MAZONES non semper isdem in-
stitutu usa. 33
- A**MAZONES non sine viris milita-
runt, quorundam opinione. 18
- A**MAZONES prima armis ferreis cor-
pus munierunt. 153
- A**MAZONES primæ equos conscende-
re ausas Lysias Orator prædit. 154
- A**MAZONES quibusdam barbaris
adversus Pompeium suppetiæ
tulisse creditum. 197
- A**MAZONES Sauromatides & Sau-
ropatides vocata. 86. 27
- A**MAZONES se Martis stirpe editas
gloriabantur. 217
- A**MAZONES trifariam loci divi-
sa. 215
- A**MAZONES virili cultu ornata in
quibusdam nummis. 133
- A**MAZONES viros fuisse cultu mu-
liebri pugnautes putavit Pala-
phatus. 26
- A**MAZONES unde dicta. 85
- A**MAZONIUM. 306
- A**MAZONIUM à Themiscyreis cam-
pi in Scythiam commigratio. 54
- A**MAZONIUM confictus cum Ro-
mani tempore Pompeii. 366
- A**MAZONIUM expeditio in Achil-
lii insulam. 194
- A**MAZONIUM expeditio in Asti-
cam quo anno Mundi. 354
- A**MAZONIUM expeditio in Troa-
dem. 352
- A**MAZONIUM masculi habitus &
fortitudinis ab historiis anima-
lium petita ratio. 102. 103
- A**MAZONIUM nomen ad omnes for-
tes mulieres interdum extendi-
tur. 43
- A**MAZONIUM nomina Græca quo-
modo illi imposita. 334
- A**MAZONIUM prima originis tem-
pus cerni non potest. 360

R. Ama-

hanc sententiam locus. 58
De Cultu Amazonum exacte
quicquam scribere arduum. 130
Cum urbs Solida celeberrima,
ab Amazone Cyme nuncu-
pata. 263

D.

Danieli & sociis Chaldaei nova
nmina imponunt. 339
Demosthenes quidam librum de
Portibus edidit. 275
Diana Ephesia templum ab A-
mazonibus constructum in ulmi
stipite tradit Dionysius Ale-
xandrinus Poeta. 223
Plinii & Xenophontis dissensio
de materia simulacri Ephesia
Diana. 229
Diana vauegrota. 247
Dracones. 296
Alexei qui Graeci dicuntur. 295
Diodori locus de fine regni Ama-
zonum. 362
Dionysii Pergameni de templo Dia-
na in ulmi stipite constructo
enigma explicatur. 226
Petri Divai Lovaniensis libellus
de Gallia Belgica Antiquita-
tibus. 333

E.

Effeminati apud Scythas. 108
Effeminati apud Hebraeos,
Scriptura locus de his. ibid.
Effeminatio in maledictis posita
apud Judaeos. ibid.
Ephesus in Solide, Pergameno-
rum navalis. 291
Ephesi antiquitus Smyrnae dicti
sunt. 220
Ephesi Diana templi magnifi-
centia. 227. & seqq.

Ephesus ab Amazonibus condita.
221
Eunuchorum aliquot illustrium
exempla. 112
Europae Asianis fortiores auctores
Hippocrate. 59
Hominum singularium & incom-
parabilium exempla. 127
Expeditiones Amazonum tres in
primis celebrantur, duae in Treca-
da, & qua in Atticam tempo-
re Thesei. 292

F.

Falsum non potest penitus
esse falsum. 1
Ferri proventus major apud belli-
cosas gentes. 75
Ferrum gentium supra Pontum
siturum lingua tenuis dicitur.
76
Ficus Indica folio qualis figura
apud Theophrastum & Pli-
nium. 177

G.

Aleni locus de Amazoni-
bus. 148
Gestus eorum qui arcu sagittas
excutiunt. 147
Gignendarum rerum duplex ordo,
unus inferior & pure natu-
ralis, alter superior & tran-
scendens communem naturam le-
gem. 126
Goropii disputatio, quae historiam
de Thalestridis ad Alexandrum
profectione impugnatur, expendi-
tur & consutatur. 373
Goropii in eruendis Graecorum no-
minum etymologiis putida dissi-
gentia. 308. 309
Goropii putidum commentum, hu-
mane eruditionis & sapientiae
originem à Cimbris repeten-
tis. 309

R 2

Go-

Coropius Bucanus, vir eruditus & multa lectionis, sed qui offendi ingeni, cui nimium indulget, licentiâ saepe illudis lectoribus.

308

Amazones latè per orbem terrarum arma victricia circumtulisse quo argumento colligit *Coropius*.

309

Gregorius Nysseni opinio singularis de Pontis *Euxini* appellatione & accolis.

67

Grynceus Apollo.

261

Gulo, vide *Rosomacham*.

77

H.

H *Adriani Imp. Epigramma* de pugna *Amazonum*.

330

Malixones, olim *Alybes*, postea *Chalybes* dicti.

74

In omni inanimata est aliquod principium harmoniæ & constitutionis.

15

Hesiodi versus de famosis opinionibus.

2

Hippocratis locus de *Amazonibus*.

20

Hippocratis argumentum in eos qui medendi artem esse negant.

4

Nulla historia adeo sincera, cui non aliquid admixtum sit falsi.

149

Homerus *Hectori*, *Astyanacti* & aliis *Trojanis* Græca nomina imposuit.

339

Homines aliter calidi efficiuntur in frigidis locis, atque in calidis.

95

Homines cruda vorantes, atque etiam humanis carnibus vescen-
tes olim in *Ponto*.

62

Homines ferina indolis.

61

I.

I *Ingenia* & morei proprios cuiusque sexus interdum permisceri censet *Aristoteles*.

113

Ingenia hominum acutiora in calidis plagis, quam in frigidis.

310

Ἰστρον, nomen morbi.

297

Isidori error de *siftri* etymo.

199

L.

L *Aber*, si modum excedat, homines effert.

97

Lamia, quale animal.

62

Leonis periplus.

275

Fortunii Liceti liber de lapide *Bononiensi*.

75

Liceti liber de Antiquorum lucernis.

188

Locorum conditio multum ad variandas hominum & aliarum rerum proprietates valet.

50

Lucerna Amazonum.

188

Lucerna Amazonum expositio ex *Plutarcho*.

324

Eunata pelvis *Amazonum*.

180

M.

M *Agicis* artibus infames nationes ubi.

78

Magnesia duplex.

266

Magnesia urbs condita & nominata ab *Amazonem*.

ibid.

Amazonibus mamma dextra a ferro adimi, aut tantum minus prohibito incremento sceler, inter auctores non convenit.

137

Eorum opinio qui non exuri mam-
mam dextram infantibus apud

in-

Amazones, sed tantum ejus-

in-

I N D E X.

- incrementum prohiberi solitum
consent. 143. 144. 145

Cur dextri lateris mamma Amazonibus exureretur, aut minor redderetur, varia causa traduntur. 147

Modus mamma puellis abscindenda ex Cardano. 141

Medicamenta ad coërendum mammarum tumorem. 145

Mares animosiores feminis. 16

Martiani Capella locus de figura pelta Amazonia. 178

Molissi & Lamisci opinio de destiti. 12

Hieronymi Mercurialis locus de Amazonibus. 42

Midæ Phrygia Rex taurino sanguine opoto mortem sibi conscrivit. 355

Amazones praliæ victæ ab exercitu Scytharum & Thracum, ducibus Mopsæ & Sipyle, Reginæ earum Myrinæ interfectæ. 267

Opinio Hippocratis de causa femineæ morbi Scytharum consutatur. 111

Rara & monstrosa non curant Philisophi. 17

Quid auctori natura monstrorum aut turpe. 117

Morbi femineæ Scytharum causa juxta Hippocratem. 109

Mores iidem infantibus masculis & feminis. 104

Ubique loca & quæ in iis nascuntur, hominum moribus & institutis congruant. 77

Erra quacunque in regione congruentia incolarum moribus producit. 78

Mossynæcorum cetæ quales. 183

Mulier ambidextra non nascitur. 149

Mulier quomodo viro calidior & validior fieri possit. 89. & seq.

In locis frigidis minus diversa mulieres a viris. 104

Mulieres fortes & viriles olim fuisse & nunc existere constat. 19

Mulieres cur virilibus exercitiis assuescere non debeant. 99. 100

Myrina Amazon multi saltus dicta Homero. 257

Myrina urbs Melidis ita dicta a Myrina Amazone. 258

Myrina Amazonis sepulcrum in Troas Batia nomine celebratum ab Homero. 313

Myrinaeorum numerus. 259

Myrlæ Bithynia oppidum. 288

N.

N Eptunides dicuntur Amazonæ apud Lycophronem. 219

Nullum est nomen cui non aliqua res subdit. 4

Nomina hominum inventa, res natura opera. 4

Josephi locus insignis de Græcorum consuetudine transferendi nomina aliarum nationum, item Philonis, Iustini Martyris, & Theopoli Antiocheni. 336. 338

Ludovici Nonni error notatur a Trifano. 260

O.

O Vidii locus de ancilis Romanis figura explicatur. 174

P.

P Alphati locus de antiquis historiis

R 3 Para-

I N D E X.

Panama, locus in Samo, insula, & ratio nominis. 226. 227.
Pelta Amazonum quibusdam quadrangula figura. 124
Pelta Amazonia figura secundum Camerarium. 174
 Aliud est *pelta*, aliud *pelta Amazonia*. 177
Pelta Amazonia descriptio apud Quintum Smyrnaeum. 179
Pelta Amazonum rhombi figura. 184
 Auctorum dissensio de figura *pelta Amazonia*. 186
Dionysii Halicarnassii locus de figura *pelta Thracidica*. 170. 273
Pelta Thracum propria. 169
Penthesilea nomen quid significet, & qua occasione illi inditum, cur furcus Virgilio dicatur. 340 341
Pharao Aegypti Rex Josepho nomen novum indit. 339
Philonis Byzantii fragmentum de templo Ephesia Diana. 331
Philosophi sunt amatores fabularum, quomodo intelligendum. 7
Pboli centauro nobilis sepulcrum. 314
Thomas de Pinedo Stephanii editor castigatur. 86
Platonis locus de *Amazonibus*. 22
Platonis opinio de mulierum institutione. 87
Plampius Plinium reprehendit. 297
Plinii locus emendatur. 294
Plinii locus elegans de iis quae in natura praeter naturam ordinem fieri observantur. 115
 Quare *Plinius* *Amazonum* inter portenta gentium mentionem non fecerit. ibid.
Plutarchi liber de Fluminibus. 268
Plutarchi locus emendatur. 325

Plutarchus à Thesco historiam suam virorum illustrium incipit, & quare non ab alio superiore. 345
Pollucis locus de *pelta Amazonica*. 181
Pollux, quod Xenophon de Mosaicorum armatura dixit, ad *Amazonas* transtulit. ibid.
Ponticarum gentium immanitas. 61
Pontus Euxinus olim *Axenos* dictus. 63
Joh. Baptista Porta libri physicon gnomonici. 78
Ptolemei locus de *Amazonibus*. 137
Pyrrhichus, oppidum in Laconia. 306
Pythopolis urbs in Bithynia finitus à Thesco condita. 279

Q.

Quinti Smyrnaei locus cum alio Xenophontis conferatur. 144. 155. 157. 183

R.

Recentiorum Relationes: de Mengelia sive Colchide. 367. 368
Natura lege mai regere, femina regi debet. 15
Rosomacha animal voracissimum. 77
Rustica mulieres à viris nihil morum turpitate & laborum patientia differunt. 106

S.

Satorum Martis sacerdotum armatura.
Sardium expugnatio à Cimmeriis quo anno Mundi. 357
Scientiarum omnium origo ab Assyriis. 310. 311
 See-

I N D E X.

<i>Scotussa urbs Thessalia.</i>	324
<i>Scotussa regio in Thessalia.</i>	325
<i>Scythæ cur audaces.</i>	56
<i>Scytharum appellatio quam latè apud antiquos pateat.</i>	68
<i>Scytharum natio quadam olim feminis subjecta.</i>	19
<i>Securis, Penthesilea Amazonis inventum.</i>	156
<i>Semiramidis crudelitas in amasios suos.</i>	314
<i>Sepulcra illustrium hominum sub montibus.</i>	314. 315
<i>Sinope Ponti urbs clara, unde nata id nomen.</i>	277. 278
<i>Sipylenæ, unum ex Cybeles nominibus.</i>	268
<i>Sisero vice tuba Amazones usæ Isidoro teste.</i>	199
<i>Smyrna urbs à Smyrna Amazone nuncupata.</i>	234
<i>Smyrna urbs, nunc Ismir.</i>	234
<i>Selois, Atheniensis adolescens amors Antiope Amazonis insensu, moritur ex desperatione, quod eâ petiri non posset.</i>	279
<i>Stephani Bizantii opinio de causis Amazonum fortitudinis.</i>	51
<i>Strabonis locus emendatus.</i>	258
<i>Stymphalidum volucrium natura.</i>	303. 304

T.

T <i>Auropolis, sacra in honorem Diana instituta.</i>	247
<i>Verbi triplex etymon.</i>	96
<i>Templum Martis ab Amazonibus conditum in Aretiade insula.</i>	300
<i>Templum Amazonii Apollinis.</i>	306
<i>Tertulliani locus insignis de Ponticarum gentium barbarie.</i>	63
<i>Thalestridis consilium de profectio- ne ad Alexandrum explicatur.</i>	375

<i>Thalestridis historia expenditur; veritas ejus defenditur; objectionibus respondetur.</i>	368. & inde.
<i>Thalestridis Regina profectio ad Alexandrum.</i>	364. & inde.
<i>Themiscyra nomen urbis & regionis.</i>	203
<i>Themiscyra urbs, Amazonum opus.</i>	205
<i>Strabonis locus, de campo ubi sita olim urbs Themiscyra.</i>	203
<i>Fluvius, qui Thermodon dictus est, prius antiquo nomine Crystallus vocabatur.</i>	208
<i>Thermodon nomen fluvii in Bæotia juxta Cheroneam.</i>	322. 323
<i>Thermodon nomen viri, ejusque simulacrum lapideum.</i>	323. 324
<i>Amazones in solo Thermodonte corpora abluebant.</i>	211
<i>Thermodontis nomina varia.</i>	208. 209
<i>Theseus ante Olympiades.</i>	346
<i>Theseus quo anno Mundi res gesserit.</i>	354
<i>Thiba nomen regionis in Ponto, ab Amazone Thiba ita dicta.</i>	291. 292
<i>Thibii gens Pontica.</i>	292
<i>Thibii & alia gentes Pontica veneficii infames.</i>	297
<i>Vepisci Fortunati Plempii locus de Thibii.</i>	295
<i>Philarchi locus de Thibii.</i>	293
<i>Plinius non rectè Philarchi mentem de Thibii intellexit.</i>	297
<i>Thyatira ab Amazone condita.</i>	252
<i>Thyatira urbs unde dicta.</i>	250
<i>Timagnetus.</i>	303

V.

V <i>Alasca puella factio & potentia.</i>	39
<i>Hen-</i>	

I N D E X.

<p><i>Henrici Valeſii elegium. -Locus in Dionis Excerptis ab eodem emendatus. 261</i></p> <p><i>Tria temporis ſpatius intervalla apud Varonem. 344</i></p> <p><i>In antiquis admodum & deſectis verſimilia attuliſſe ſufficit. 379</i></p> <p><i>Non temere repudianda Veterum auſeritas. 33</i></p> <p><i>Victus ratio Amazonum, cauſa earum forſitudinis. 81</i></p> <p><i>Virginum Atticarum habitus qualis. 144</i></p> <p><i>Ut viros muliebres, ſic mulieres</i></p>	<p><i>viriles inveniri ex ordine Uni- verſi. 108</i></p> <p><i>Quæ in aliquo genere inordinata ut monſtra, ad ordinem Uni- verſi pertinent. 109</i></p> <p><i>Voluptas arummarum hujus vita medicina & conſolatio. 100</i></p> <p><i>Urbium enumeratio quibus Ama- zones nomen dederunt, ex Stra- bon. 234</i></p>
--	--

X.

X Enopheſii locus de Moſſy-
næcis. 73. 181. 182

F I N I S.

